

HOMILETISKA
FÖRSÖK
VOL. VII

Ghydenius, Anders

S. 69 - 180

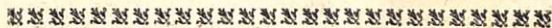
237 - 298

HOMILETISKA
FÖRSÖK

VOL. VII.

Med Kongl. Maj:ts Allernådigste Privilegio.

UPSALA,

HOS M. SWEDERUS, K. A. B.

1784.

LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO

100 St. George Street

Toronto, Ontario

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

100 St. George Street

FÖRKLARING

ÖFVER

FIERDE

ST. BÖNEDAGENS

TEXTER.

MDCCLXXXIV.

VOL. VII. ST. 1.

I m p r i m a t u r .

Stockholm d. 4 Aug. Ad mandatum.

1784.

P. J. RIZÉN

Kongl. Hof-Conf. v. Not.

DISPOSITIONER

ÖFVER

IV:de ST. BÖNEDAGENS TEXTER

1784.

OTTESÅNGEN

TEXT. Psalm. 105: 3.

*Lofver hans heliga Namn, Theras
hjerta, som Herran söka, glädje sig.*

§. 1.

*Jag frögdar mig i Herranom och är
glad i minom Gud. Med dessa orden til-
känna gifver Messias och tillika med
honom Christi Brud eller Församlingen
sin hjerteliga tilfridsställelse, sin lyck-
liga belägenhet, hos Propheten Esaias,
c. 61: v. 10. Det har gifvits Menni-
skor, hvilka, intagne af fördomar, för-
bundit idel sorger och bedröfvelser, idel
tvång och besvärligheter med Christendo-
men, och påstått at man såsom et rätt
Guds barn aldeles icke kunde öfverlem-
na sig til någon slags glädje och frögd:*

Hom. F. Vol. VII. St. 1, A 2 ja,

ja, de hafva aldeles dragit sig utur fina medmenniskors fällskap och åfyn uti vil-
da ödemarker, hvarest de nekat sig alla
beqvämligheter och tilbragt en den usla-
ste lefnad i hunger, torst, köld och tu-
fende faror, för at (som de säga) genom
den strängaste dygd utplåna sina förra
misgerningar och för at beklaga sina
brottsliga bröders obetänksamhet, dårska-
per och förströelser. Ho finner icke M.
Å! at et sådant upförande utmärker en
slags egenrättfärdighet? Ho finner icke at
denna Lärobyggnad är falsk och orimlig.
Det öfverdrifna uti Religionen förtjenar
icke namn af Religion. Herrans ord,
som aldrig uphäfver våra naturliga behof
såsom menniskor, tillåter icke allenast,
utan anbefaller äfven at på et oskyldigt
fätt glädja och frögda sig: utan en så-
dan munterhet är man ofta onyttig, al-
tid obehaglig för sina likar; och när har
väl Religionen någonfin äskat det? tvärt
om, säger en Salomo: *Gläd dig du yngling
och lät dit hjerta gladt vara; Pred. B. 12.
intet är bättre än at en menniska är glad
i sit arbete, c. 3. och Hedningarnas Apo-
stel: Gladjens med dem som glade äro, Rom.
12: 15.* Men som all ting kan mis-
brukas af den i synd fallna menniskan,
så har den högste Lagstiftaren satt grän-
sor för vår glädje; derföre befaller han
ock i sit ord: *Frögder eder med bäfvande,*
så

få nemligen, at J icke glädjen eder på Religionens och Dygdens bekostnad; ja, den heliga Skrift gör en märkelig skilnad på människors glädje och delar den i *lekamlig* och *andelig*, hvardera loflig, hvardera nödvändig; dock har den senare framför den förra et oändeligt företräde i anseende til des höga grund, heliga beskaffenhet och saliga påföljd, och bör derfore alltid först eftersträvas af förnuftiga vareller. Den kallas *frögd i Herranom*, *glädje i Gudi* och är just den hvaraf Christi Brud skattar sig lycklig i de anförda ingångsorden: *Jag frögdar mig i Herranom och är glad i minom Gud.* "Jag låter gerna den ifriga verldsträlen sätta all sin glädje och tilfridsställelse uti sina lyfande skatter, uti sina många ägodelar; jag frögdar mig i Herranom, han är mit alt, mit högsta goda: må den äregirige loka sin förnöjelse uti matta loffånger, som framtrugas af de smickrare som omgifva honom; jag är glad i min Gud och Frälsare, det är af honom allena som jag hafver all den ära och härlighet hvaruti jag är iklädd; han har uphögt mig; hvad förtroende, hvad tacksamhet är jag icke honom skyldig? Han är min Gud, han är min och jag är hans; skulle jag då icke vara tilfrids, skulle jag icke öfverlemna mig til glädje? Jo, *Jag frögdar - - - min Gud.*" Närvarande hel. Ottefångs.

Text gifver oss anledning at vidare utföra detta ämnet uti en christelig betraktelse som skal föreställa:

De Trognas Glädje i Gudi.

§. 2. Glädje är en angenäm känsla i Själen vid åtnjutandet af något verkeligt godt, hvilken ofta utbryter i ord, åthäfvor och gerningar. At finna nöje i liften och des utöfning kan få mycket mindre få namn af en sann och rättskaffens glädje, som detta nöjet smakas med oro, åtföljes af ånger, förvandlas i tårar: at glädja sig af jordiska fördelar, såsom rikedomar, äreställen, värdigheter och sådana föremål, som på et behageligt och obrottligt sätt röra våra yttre finnen, är i sig sjelf oskyldigt; men behöfver jag väl säga eder M. Å! at verlden och de ting som i verldene äro icke kunna fullkomligen tilfridsställa vår odödeliga anda? Det fordras i sanning hvarken vidlyftig underfökning eller långlig erfarenhet för at finna sanningen deraf at alt jordiskt är vanskligt, ovaraktigt och fåfångligt: och skulle väl den glädje, som är blandad med fruktan at förlora det goda man njuter, förnämligast och i synnerhet ådraga sig vår upmärksamhet och eftersträfvande? Det bör icke falla på tänkande menniskor. Davids exempel må lära oss, Davids

vids tänkefätt må uplysa oss. Uphögd på en mächtig Konunga - Thron hade han upnådt den mäst lysande ära som här i dödligheten kan vinnas: han var rik, hade nog och behöfde intet: än mer, han var älskad af sina underfåtare, som han gjorde lyckliga, fruktad af sina fiender, som han allestädes flog och förskingrade, så at en jordiskt sinnad skulle hafva trodt at ingen ting mer äskades til den aldrastörsta lyckfalighet och at hans glädje följakteligen var fullkomlig; men David hade för uplyft och för hög själ at tänka så lågt: hans odödeliga ande kunde ej mättas af all den prakt och härlighet som omgaf honom, af alla de finliga nöjen som han hade tillfälle at niuta: han fant öfver alt brist och tomhet och obeständighet: hans själ hade et högre föremål för sina helgade begär, och det var Gud: hos honom fant han hvad han anorstädes förgäfves sökte; at derföre vara i förening med honom, at tjena honom utan skrymtan, var efter Davids tanka det mäst tilfridsställande nöje, den yppersta glädje. Derföre säger han ock: *Det är min glädje at jag håller mig til Gud*, Pf. 73: 28. *Jag frögdar mig och är glad i dig du Aldrahögste*, Pf. 9: 3. Men icke nog härmed: han upmuntrar äfven andra at deltaga uti sin glädje och säger uti vår hel. Text: *Lofver Herrans heliga namn,*

(närmare , frögder eder högeligen uti Herrans heliga namn) deras hjerta , som Herran söka , glädje sig *) ; hvarmed han gifver tilkänna at grunden för människors sanna och varaktiga glädje är Gud , och at inga andra kunna verkligen glädja sig uti Gud än de som alfvarligen frukta honom , det äro de trogna. §. 3.

*) Nomen לל Lux , Splendor ; inde verbum ללל quod in origine significavit *splendere* (ut etiam in Arabismo) , in conj. Hithp. *splendere facere se ipsum* ; quoniam Lux est symbolum lætitiæ , ut observat Simonis in Onom. V. T. p. 231 , hinc *Splendere facere se ipsum ob lætitiã s. facere ut lætitiã splendeat ex oculis h. e. vehementer lætari*. Nos quoque in lingua nostra dicimus : *glädjen lyser ur hans ögon*. Lætitiã vero multis modis erumpit ; jam verbis , unde orta est notio *glorandi* s. *jaçtandi* : Cicero ut Synonyma conjungit verba *exsultare* et *jaçtari* , qui enim se jaçtat , certe lætus est ob insigne quoddam bonum , quod in se invenit . Lætitiã gestibus quoque declaratur , qui si fuerint immoderati , speciem insanorum præbere solemus : *han är hänryckt , utom sig af glädje* nostrates dicunt ; hinc orta est notio , *facris* in oraculis frequens , *insaniendi*. Vox שמח in subsequenti hemistichio respondet voci ללל in antecedenti . Verbum שמח , quod in origine etjam significationem splendoris habuisse docet Simonis in Lex. Hebr. , denotare *lætari* certissimum est . Prætulere tamen , nescio qua ratione , veteres omnes interpretes , ut & recentiores , notionem *glorandi* in verbo ללל h. l. ; nobis arrisit significatio lætitiæ generatim sumpta , convenientior naturæ rei et membrorum parallelismo : nemini autem opinionem obtrudimus nostram .

§. 3. Ingen är okunnig derom at med Herrans namn förstås Gud sjelf: frögdas i Gudi betyder at känna en ljuf- lig och helig rörelse i själen af föreningen med Gud i Christo Jesu. För at kunna njuta en sådan himmelsk glädje, for- dras, at man förut skal i en rätt omvän- delses ordning, genom bättring och tro, föka Gud. *Deras hjerta, som Herran fö- ka, glädje sig*, säger David. Så länge människans hjerta är fängsladt af synden och verlden, så frågar hon efter Gud intet: då är ögonens begärelse, köttens begärelse och et högfärdigt lefverne hen- nes glädje och fögnad, dit syftar hela hen- nes åtrå. Men då hon, genom den Helige Andes verkande med ordet, kommit til en fullkomlig upväckelse utur syndafönnen, så at hon med häpenhet och fasa ser död och undergång för sig och skulle aldeles förtvifla, om hon icke, uplyst af Evan- gelio blef varse Jesum i hans blodiga förnedring för Verldenes synder; känslan af hennes alt up til himmelen stigande synder, känslan af hennes brist och torf- tighet på dygd och Gudsfruktan gör at hon längtar at framkomma til denna Fräl- faren, hos hvilken finnes läkedom mot syndafären, hos hvilken finnes alt det an- deliga goda, som hon hos sig saknar. Nå- denes Ande tager henne då likfom vid handen och förer henne fram til Nåda- stolen,

stolen , och , genom den saliggörande tro-
nes uptändande uti hennes hjerta , förvand-
lar hennes längtan efter Jesum uti et
verkeligt ägande af honom och alla hans
salighets skatter. Det hjertat , som förut
var et ohyggeligt näste för mörksens för-
ste , är nu en helgad och behagelig bo-
ning för Himmels och Jordens Ska-
pare , för hela Verldens Beherrikare , för
den Treenige och Majestätiske Guden :
det vilsefarande färet , som förut flydde
ju längre ju mer ifrån sin herde och lik-
som sjelfvilligt kastade sig i ulfvens käf-
tar , är nu åter igenfunnit och hvilat för-
nögd i Herdens famn : den trogna Själ-
len löker sin Jesum dageligen och stun-
deligen , det är hennes yttersta bemödan-
de at komma alt närmare och närmare i
förening med honom och at bibehålla sig
deruti : honom lefver hon , honom dö-
r hon : uppå honom förtröstar hon : han
äger hennes oinkränkta förtroende , hen-
nes odelade kärlek : af honom har hon
tilbakas lif och salighet , ja , en himmel
på jorden. Nu — nu har hon den aldra-
största orsak til glädje och förnöjelse. Det
var detta Guds och Jesu inneboende som
utgjorde den gudfruktiga Affaphs frögd
och tilfridsställelse , hvilken han sålunda
uttrycker : Herre när jag dig hafver , så
frågar jag efter himmel och jord intet ,
om mig än kropp och själ försmäktade ,
så

få äft du dock Gud min hjertans tröft och min del.

§. 4. Men denna glädje förutfäter ock välgrundade kunskaper om det Högsta Väsendet. Det måste utan tvifvel vara tilfridsställande at äga insigter i hvilka verldsliga vetenskaper som helst; när all annan egendom kan beröfvas oss, hvilken glädje at vårt uplysta förstånd är oss öfrigt för at trösta oss och för at til någon del hålla oss skadeslösa. Men uti dessa Vetenskaper finnes en för märkelig brist at icke ådraga sig vår upmärksamhet; de hafva nemligen endast för affigt at göra människan lycklig på denna sidan om grafven; men vi äro ju ock skapade för evigheten. Hvad oändeligt värde har då icke Religionen, som bereder ej allenast vår timeliga, utan äfven vår eviga lyckalighet, som lär oss på et tydeligare och fullkomligare sätt känna vår varelfes och salighets Uphofsman. Hvilka rika ämnen til glädje hafva icke de trogne af Guds höga egenskaper? Har hans *allmagt* förmått framkalla hela Naturen ur fit intet, så kan han äfven förvandla deras motgång i medgång, deras ovänner til vänner o. s. v. Har hans *barmhertighet*, genom upoffrandet af sin egen enfödde Son, ryckt det förlorade mennisko - släktet utur des djupa förderf, så lär han äfven så-
 som

som en mild Fader förbarma sig öfver sina barn och icke låta dem qvarblifva uti deras nöd och uselhet: Har hans *vis-
het* fatt hela Naturen uti en ordning, som ingen kan se utan at beundra och vörda, så lärer han äfven på det bästa fått styra sina trognas öden och uti en vis ordning föra dem ifrån jorden til himmelen: Är han *allestädes närvarande och allvetande*, så märker han ej allenast de trognas lidande, utan äfven deras oskrymtade dygder, hvilka ej fällan äro okände för verlden: Är han *helig och rättfärdig* så belönar han visserligen sina barns fromhet, om ej i detta, dock i det andra lifvet; hans *sansfärdighet* gifver dem en oryggelig visshet derom. Det är då icke utan skäl som de trogne glädja sig i Gudi. Det var denna kunskapen om Guds höga fullkomligheter, som gaf den fromme Job sin enda glädje och tilfridsställelse under alla sina plågor: *Jag vet, säger han, at min förloffare lefuer och han skal på sistone upväcka mig af jordene: och jag skal sedan med desso mine hud omklädd varda, och skal i mit kött få se Gud; honom skal jag mig se och mina ögon skola skåda honom och ingen annan.* Jobs 19.

§. 5. Ju fastare de trognas förening är med Gud i Christo Jesu, ju större kunskap de hafva uti Religionens höga fannin-

fanningar, ju mera ärfarenhet de äga uti sin christendom; ju större, ju ädlare och fullkomligare blifver ock deras glädje. Denna glädje kan med rätta kallas en *helig glädje*; ty den har sin grund uti Gud, som til sit väfande, vilja och gerningar är vida skild ifrån all brottflichkeit, all orättfärdighet: den njutes af dem, som genom Guds Andes medverkande beflita sig om en dagelig helgelse: den förnöjelse, som åtföljer en oskrymtad Gudsfruktan, et alfvarligt och otvungit upfyllande af Religionens fordringar, är öfver all jemförelse med de nöjen, som verlden har at gifva: jag beropar mig på edra egna samveten, J trogne Guds Barn! hvilken ren och gudomelig tilfridsställelse kännen J icke inom edert bröst, då J, efter en hård strid med edra brottflichtiga begärelser, edra syndiga lustar, änteligen med Jesu hjelp hafven vunnit en härlig seger? Med hvilken himmelsk glädje prisen J icke honom, som bistått eder at vinna den ena segren efter den andra öfver edra andeliga fiender? — Denna glädjen är ock *viss*: den är ej bygd på så slippriga grundvalar, som de ogudaktigas glädje, hvilken vid första storm blifver vacklande och vid des minsta häftighet blifver aldeles omstörtad och giord til intet: nej de trognas glädje är bygd på deras otvifvelaktiga förfäkran
och

och öfvertygelse om Guds nåd och vänskap för Christi försoning och rättfärdighet skul, den de genom trona anammat och sig tilägnat. Sjelfva fakens natur talar härom: at utan samvetes tvekan och motfägelse veta sig hafva en försonad Fader i himmelen, at veta sig vara den högste Gudens kära barn, som han på et umärkt sätt lofvat beskydda, ledsaga, bevara och välsigna; hvilken ofelbar tröst och hugsvalelse, hvilken vifs frögd och hugnad skal icke denna tanka ingjuta i själen? Hvad var det som gaf Paulus så mycken frimodighet under sina bojor och försmädelser för Christi skul? Utan tvifvel den glada öfvertygelsen, at Jesus var hans vän, at himmelriket hörde honom til: *Jag är vifs derpå*, säger han, *at hvarken död eller lif, eller änglar eller förstädömen - - - vårom Herra*, Rom. 8: 38, 39. — Denna glädjen är ock varaktig. Ingen jordisk glädje kan upgifvas, som icke är underkastad förgängelighet; men de trognas glädje är af en helt annan beskaffenhet: des föremål är den oföränderlige och evige Guden; derföre kunna de ock hoppas at deras glädje icke skal afbrytas och uphöra så länge de stå i nåden, så länge hugsvalelsens Ande bor uti dem: ja, deras glädje här i verlden är icke annat än en försmak och begynnelse til den glädje som i högre grad skal

Skal gifvas dem i himmelen på Guds hög-
gra hand evinnerliga. Men, sägen J M.

Å! ärfarenheten intygar at de trogne här
i tiden måste vidkännas många forger och
motgångar, ja, sjelfva Herrans ord med-
gifver at de genom mycken bedröfvelse
måste ingå i Guds rike; huru är då de-
ras glädje varaktig? Det händer vifferli-
gen at Guds barn och Jesu efterföljare
måste bära Jesu kors här i verlden. Men
om J tron, at de derunder äro beröf-
vade all tröst och hugsvalelse ifrån him-
melen, så bedragen J eder ganska myc-
ket: desutom, är det icke at göra deras
tro och förtröstan fastare, deras tilgifven-
het och kärlek til Gud mera brinnande,
deras dygd och Gudsfruktan oryggeliga-
re, och fölgakteligen deras tilkommande
härlighet så mycket större, som deras
himmelske Fader låter vidrigheter möta
dem? och äro icke desse förmoner för de
trogna det rikaste ämne til en verkelig
tilfridsställelse, til en varaktig förnöjelse i
Gudi? Dertöre säger ock Apost. Jacob:
Mine bröder! håller det för all glädje
när J fallen i mångahanda frestelser Jac.
1: 2. jfr. Math. 5: 11, 12; Ebr. 10:
34: 1. Pet. 1: 6-8. Ja, Apost. Paulus
som ej hade mindre upplysning i andeli-
ga saker, säger, at de trogne, ehuru be-
dröfvade, äro dock alltid glade 2 Cor. 6:
10, och om sig sjelf: jag är uti osägeli-

ga glädje i all vår bedröfvelse c. 7: 4. Til denna beständiga glädje upmuntrar han alla trogna: *Frögder eder i Herranom alltid, och åter säger jag, frögder eder Phil. 4: 4.* — De trognas glädje i Gudi är äfven *nyttig och salig.* När verldens brottfliga nöjen förveka våra feder, inföfva ofs i känflolöshet för våra nödlidande bröders olyckor, komma ofs at glömma Gud, at hata och förakta Gud, samt få medelst bereda vår timeliga och eviga olycka: få gör glädjen i Gudi at vi mer och mer befästas i det goda, Christi ok blifver ofs lustigt och hans börda lätt: vi blifve mer och mer öfvertygade om Christendomens möjelighet, om vissheten af Guds löftens fullbordan på ofs: vi få derigenom en öfvernaturlig styrka at emottaga det lidande som vår ypperste vän i Himmen finner för godt at låta ofs genomgå, at obrottfligen och dageligen vandra på den väg som drager til lifvet.

§. 6. Men det är tid at sluta. Jag har talat för litet för de ogudaktige; och til äfventyrs talar man aldrig nog för dem, de kunna i sanning såsom sådana ej begripa huru man kan vara glad midt under bedröfvelsen. Omvänden eder J ogudaktige, löken Herran, och edert hjerta skäl smaka det fötaste nöje, den fullkomligaste glädje. Men jag har talat för mycket

ket

ket för de trogna och Guds barn: de känna bättre af egen ärfarenhet fanningen och saligheten häraf, än jag kunnat den beskrifva. Det vil jag endast tillägga och förmana at J icke fätten hela eder Christendom uti ljufliga rörelser i själen: de kunna saknas, men den verkliga förnöjelsen i Gudi icke, ehuru än Herren för några ögnablick skulle fördölja sig: om J stundom kännen en öfverflödande glädje uti edert hjerta, så tagen eder i Jesu namn til vara för andeligt högmod, som kan bereda et äfven så hastigt som olyckligt fall utur nåden. Hållen eder faste vid Gud, vid hans oryggeliga löften, vid hans saliggörande ord, och frögden eder så med bäfvande: lefven uti en dagelig bot och bättring: glädjen i Gudi uphäfver icke den andeliga fattigdomen, som bör vara oskiljaktig ifrån eder så länge J ären här i dödligheten, den uphäfver icke den dageliga syndaforgen, som är så nödvändig i anseende til våra dageliga brister och ofullkomligheter, i anseende til vår stundeliga skröplighet. J kunnen deltaga uti jordiska nöjen; men kommen alltid ihog at äfven den oskyldigaste glädje är brottlig, när den njutes utan mått och i otid. Religionen, dygden och samvetet vare de rådgifvare, som J hören med upmärksamhet, lyden med välvilja! Guds

Hom. F. Vol. VII. St. 1. B frid,

frid, som öfvergår allt förstånd, förvare
edert hjerta och edert sinne i Christo
Jesu! Amen.

HÖGMÄSSAN.

TEXT. Psalm. 92: 5.

*Herre du låter mig gladeliga sjunga
om din verk; och jag berömmar dina
händers verk.*

§. 1.

W. Å! Jag uppträder i dag på detta Herranom helgade rum med tvänne stridande känflor i själen: jag är både glad och bedröfvad. Så hugnande det visserligen å ena sidan är at finna det vårt Tidevarf onkeligen äger större upplysning, vidsträcktare kunskaper än alla de föregående; så smärtande måste det ock å den andra sidan vara at se det denna upplysning har så liten inflytelse och verkan på federna. Hvert jag vänder mig i vetenskapernas rike finner jag med glädje det utmärkta företräde som vi äge framför våra Förfäder: ja, sjelfva Religionens dyra och heliga fanningar

gar hafva vunnit flörre ljus, mera klarhet; men bestört och häpen saknar jag en önskad frugt af alt detta, jag saknar en verkelig lyckfalityet, de så länge efterlångtade bättre tider. Om jag ägde mindre aktning för vetenskaperna och den upplysning de utbreda, skulle jag önska mig vara i den äldre verlden, der man med inkräntare kunskaper gaf Gud en alfvarligare dyrkan, Religionen mera aktning, dygden flörre värde: der man med mindre belevvenhet och färre höflighetsbetygelfer ägde flörre redlighet i hjertat, mera mening med fina ord, säkrare pälitelighet i sina löften. Men kanske jag går för långt i min ifver? Jag torde til äfventyrs öfverfkrida gränforna af det fanna och verkeliga? Kalltom då några upmärksamma blickar på vårt uplysta Tidehvarf. Hvar är den ädelhet i tänkefätet, den alfvarsamhet i federna, den stadga i lefnaden som borde åtfölja det ljus vetenskaperna uptändt? Känner man Gud; hvar är då hans dyrkan? Hvar tilbeder man honom i heligo prydding? Bör jag säga at det snarast sker i den låga kovan, dit den flörre upplysningen ej ännu hunnit tränga? Måste vi icke ärkänna at egennytta, äregirighet, trolöshet och flygtighet har mer än någonfin tilförene intagit de flestas bröst, ehuru vissa grofva laster, kan ske, blifvit fällfyntare? Men

vare det långt ifrån mig at fåga det vetenskaperna vållat det onda; tvärt om, jag är öfvertygad derom, at man, utom högre kunskaper, aldrig kan upnä någon högd uti dygdens fanna utöfning. Nej skulden ligger hos den brottfliga människan, som tyckes blifva mer och mer flygtig, mer och mer fästa sig vid det jordiska och finnlige. Mit hjerta blöder vid åtankan deraf at man få illa använder sin uplysning, sina kunskaper. Är det icke så M. Å! at många ibland ofs använda sin vältalighet at göra Religionen, dygden och goda seder osmakeliga? Är det icke fant, at mången nyttjar sit snille och insigter at uphöja och förguda sina medmänniskor och deras förrättningar, under det at det högsta Väsendet och des dråpeliga gärningar antingen lemnas i glömska och förgätenhet, eller med gäck och begabberi vanvördas och ohelgas? Kunne vi neka at många utvälja det låga, det vekliga, det lastfulla til ämnen för sina lofflånger? Och är väl et sådant upförande värdigt et uplyst Tidehvarf? Det är brottfligt för tänkande varelses, straffvärdt för christna människor. Et helt annat finne ägde den store Konungen David. Med et uplyst förstånd förenade han et varmt hjerta för Religionen. Uplyst genom täta betraktelser öfver naturen om Skaparens allmagt

magt och vishet, men ännu mer genom
 nåden uplyft och öfvertygad om hans
 godhet och barmhertighet, om hans oin-
 skränkta rätt til vår dyrkan, tilbad och
 vördade han honom såsom sin varelfes
 och salighets Uphofsman. Förtjust af de
 skapade tingens mångfaldighet och skön-
 het, af den fynliga verldens ordning och
 prakt, uphöjde han ofta sin röst för at
 lofva Naturens Herre och hela verldens
 Beherrskare: han upmuntrar äfven sina
 medmenniskor at förena sig med honom
 för at prisa den Allsmäktige och Barm-
 hertige Guden, som uti Naturen och Nå-
 den vist sig så stor och Majestätisk: *Lof-
 ver*, säger han uti Pf. 150: 2, *Herran
 för hans dråpeliga gärningar.* Detta til-
 sammanstagit med det som han i vår hel.
 Text yttrar, gifver ofs anledning til föl-
 jande christeliga betraktelse:

*Guds dråpeliga gärningar uti Natu-
 ren och Nåden, det värdigaste äm-
 ne för en Christens betraktelser och
 loffånger.*

Votum !

§. 2. David säger i vår hel. Text:
*Herre du låter mig gladeliga sjunga om din
 verk; och jag berömmar dina händers verk,*

fom närmare efter grundspråket torde så-
 lunda kunna gifvas: *Du frögdar mig
 Herre! genom dina gärningar: jag sjunger
 med et tilfridsstäldt hjerta om dina händers
 verk.* Med Guds händers verk påsyftas här
 egenteligen hans dråpeliga verk uti Natu-
 ren, eller de skapade tingen, som på
 det tydeligaste fått predika för oss om
 Skaparens allmägt och många af hans
 öfriga fullkomligheter: det ord åter som
 i Hebræiskan svarar emot *gärningar* är
 mera vidsträckt och innefattar ej allenast
 skapelsens verk, utan äfven Guds för-
 syn, regering och nådeförrättningar til
 den i synd fallna människans uprättelse
 och den förlorade salighetens återställan-
 de: dessa Guds dråpeliga gärningar voro
 de ämnen, som ådrogo sig Davids up-
 märksamhet, hvaröfver han anställte he-
 liga och uppbyggeliga betraktelser, med
 hvilka han på et värdigt sätt förnögde
 sin vetgiriga själ och hvilka han valde
 til föremål för sina loffsänger *); de äro
 ock

*) Nomen *לעב* usurpatur non tantum de operi-
 bus Dei in Natura, sed etiam in Ecclesia.
Stockii Lex. Hebr. Verbum *לעב* duplicem
 quoque hanc significationem obtinet; quod ad
 priorem adinet, nullum est dubium; quod ad
 posteriorem, insignis est locus Psalm. 74: 12.
 cum quo conferri meretur Hiob. 7: 20, ubi
 adest notio placandi. — *לעב* in Piel, ubi signi-
 ficatio intenditur, notat *ex toto corde jubilare*;

ock i fanning de aldraanständigaste för en Christen. Då jag med detta ämnet i dag tänker underhålla eder andakt M. Å! så önskade jag at med all den styrka och värdighet, som des höghet äskar, kunna framställa det; men jag bekänner öppen- hjertigt min svaghet: också är det icke möjligt, at, på den korta stund, som van- ligen användes til betraktelser på detta heliga rum, utföra det til hela sin vidd; jag måste därför inskränka mig inom några af de aldraallmännaste omständig- heter som hit höra, och skal skatta mig högst lycklig om jag derigenom hos eder M. Å! kan upväcka en tilbörlig vördnad för Skaparen och hog at söka en vid- sträcktare kunskap om hans dråpeliga gärningar, som visserligen förtjena at väl kännas.

§. 3. Jag tager det för gifvit (såsom jag ock bör hos et förnuftigt och chri- steligt folk) at ingen ibland eder är nog oförståndig at tro verlden och de ting som i verldene äro hafva gifvit sig sjelfva varelse eller tilkommit af en slump och händelse. Deras ordning, prakt och mång- faldighet äro onkeliga vedermälen deraf, at de äro danade af et oändeligen vist

B 4

och

lata voce canere, alterius beneficia deprædicare.
Stöck, l. c.

och mäktigt Öfverväfende, som ock varit til förr än de alla. När de oförftåndiga kreaturen hafva fina ögon fästade vid jorden allena, få är det den förnuftiga menniskan förbehållit at äfven kunna uplyfta dem til Himmelen, för at se hela verlden i sit sammanhang och derutaf sluta til Verldens och Naturens Uphofsman. Och M. Å! hvilka majestätiska bevis til Skaparens fullkomligheter gifver ofs icke Himlarymden? deruti blifve vi varse oräkneliga flörre eller mindre kroppar, som antingen hafva eget eller lånadt ljus och gifva starkare eller svagare sken ifrån sig: en del af dem äro stillastående, andre åter fullborda på vissa tider vissa omloppsbaner: de hafva alla sit vissa och afmätta afstånd ifrån hvarannan och äro alla nyttiga, om icke för ofs, dock för andra Planeters innevånare. Kunne vi med upmärksamhet betrakta Solen, utan at intagas af vördnad och kärlek för vår Gud, som gifvit ofs henne. Det är liksom vi skulle förlora något af vår munterhet, när hon insvepes i moln: och huru glädjas vi icke när hon åter visar sig för ofs, för at både lysa och värma ofs? des ljus och varme är fullkomligen lämpadt efter våra behof och beqvämligheter. Alla djur behöfva en dagelig hvila för at återhämta förlorade krafter; derfore döljer sig Solen under horisonten på några timar, at vår hvila

skal

skal blifva angenämare, vår fömn fötare; och omväxlar således på et behageligt fått dagar och nätter, äfven som hon omväxlar år och årstider. Vi äre vifferligen skyldige vetenskapernas idkare mycken tackfägelse för det de med största möda fökt utforska och lära oss känna verldsbyggnadens ofanteliga vidd, de himmelska kropparnas storlek, ordning, antal och beskaffenhet; men vi böre ock använda dessa och andra underrättelser och uplysningar til Guds äras förhärligande, til vår uppbyggelse och förbättring. Ja M. Å huru mycket hafve vi icke at beundra uti den synliga verlden? de himmelske kropparne äro alle tillika med jorden *uphängde på intet*, som Job säger (c. 26: 27.); och likväl falla de icke utur sina rum: hvarföre hafva en del cirkelrunda omloppsbaner, en del af annan beskaffenhet? hvad är som gör at de icke stadna i sit lopp, eller taga en annan väg? hvarföre flöta de icke på och förstöra hvarandra, då deras omloppsbaner gå igenom eller afskära hvarandra? Sannerligen M. Å! den som icke häruti blifver varse Guds allmagt och vishet, är lik en man, som med seende ögon under middags-solens ljus famlar uti et tjockt mörker.

§. 4. Men jag hafver ännu mycket at säga eder M. Å! Jag skyndar mig därför

til andra föremål, som äro närmare inom vår synkrets, och som kunna fattas och kännas genom flere af våra yttre sinnen; jag menar Guds dråpeliga gärningar på det klot vi bebo. Luften som omgifver vår jord, bör då först ådraga sig vår upmärksamhet: et element, M. Å! hvilket liksom gifver lif och rörelse åt hela naturen. Luften bidrager til alla örters växt och mognad. Och hvad vore människor och djur den förutan? de kunde ju icke draga andan och således icke lefva många ögnablick. Luften trycker de jordiska kropparna med en fast otrolig tyngd och kraft; men denna tyngd är också högst nödig, ty eljest skulle de kastas utur sin ordning under jordens beständiga omhvälfning. Luften fättes ofta uti den häftigaste rörelse, som vi kalle storm; också är denna rörelse af högsta nödvändighet; ty den förutan skulle luften förgiftas och mörda alt som lefver på jorden, at förtiga mångfaldiga andra förmåner, som jag ej får anföra, för at spara tid åt flera betraktelser. Huru stor har icke Naturens Herre vist sig genom luftens danande? böre vi icke vid hvart enda andetag prisa honom för hans majestät och godhet?

§. 5. Vi få nu fästa våra ögon och tankar på den jord som vi trampe. Jag
bor-

borde nu beskrifva hennes afstånd ifrån de andra himmelska kropparna, hennes storlek, dageliga och årliga rörelse m. m. såsom ojäfaktiga bevis på det Högsta Väsendets allmagt och vishet; men som detta äskade större vidlyftighet för at kunna någorlunda begripas, än vår tid tillåter, måste jag nöja mig med at blott hafva nämndt det, för at gifva anledning åt eder vetgirighet til vidare kunskaps sökande uti et ämne, så värdigt eder upmärksamhet. — Ytan af jordklotet är på et högst villigt sätt danad och indelad. Om den vore öfver alt slät, så kunde den på långt när ej rymma så stort antal af djur och växter, som nu, då den är ojämn, at icke nämna många andra här af flytande fördelar: huru angenäm är ock icke den beständiga omväxling af höjder och slätter, af berg och dalar, som vi nu se för våra ögon? icke mindre nyttig och behagelig är omväxlingen af haf, sjöar, floder, strömmar och bäckar, som öfver alt och på tusende sätt genomskära jordytan. Det stora Verldshafvet intager de lägsta och tillika de största ställen af vår boningsplats, och dit flyta alla de öfriga, *dock varder det icke des fullare säger Salomo* (Pred. B. 1: 7.); icke eller blifva strömmarna uttorkade: och huru skola vi förstå det? Märkom Guds aldrig nog beprifliga försyn uti Naturens danande! dageligen

ligen

ligen och stundeligen updrifvas genom värman utur hafvet (äfven som floderna) et oräkneligt antal fina vattenpartiklar eller ångor, hvilka uti luften samlas til moln och när de få smultit tilhopa, at de blifvit tyngre än luften, så falla de åter ned uti droppar och regn, för at upfriska den torra jorden, gifva dricka åt djuren, vatten åt floderna, som åter gå tilbakas uti hafvet, hvarifrån de kommit. Utaf dessa molnens sammanstötande upkommer det majestätiska och förfärliga dunder i skyn, som vi kalle *Åska*; och bör icke den, då des stora nytta äfven betraktas, med skäl föras ibland Guds dråpeliga gärningar i Naturen? förtjenar den icke vår upmärksamhet? huru uppenbarar icke Gud härigenom sin härlighet? det var detta Guds dråpeliga under, som David så ofta tog til föremål för sina heliga betraktelser, för de loffånger, hvarmed han uphöjde Herran Zebaoth. jfr. Psalm. 18: 29: 27: m fl. Men ännu en hithörande märkvärdighet: all ting uti naturen måste vara i rörelse, eljest blir det bortskämt och til sit ändamål otienligt. Likafå med vattnet. Genom strömmarnas lutning är det uti dem, genom beständigt rinnande, i en nödig rörelse; men Verldshafvet icke så. Stormarne upröra det väl til en del, äfven som de otaliga djur, som deruti kräka; men det skulle ändå icke kunna emottå

för.

förruttnelse, om icke den Allvise Skaparen gjordt det så fallt och bittert, at det ej kan angripas af röta. Ockfå förtjenar det en ej ringa upmärksamhet, at allenast fött vatten utdunstar utur det salta hafvet. Är icke Naturens Herre stor och tilbedjansvärd? vi kunne i fanning aldrig nog vörda och tacka honom.

§. 6. På jorden förekomma nästan oräkneliga slags kroppar; somlige hafva hvarken lif eller känsla, såsom *Stenarne*: andre hafva et slags lif, men icke känsla, såsom *Växterna*; andre åter äro begäfvade med lif, känsla och frivillig rörelse, såsom *Djuren*. Stenriket hyser så många märkvärdigheter och medförer så mycken nytta för vår jord, at det bär et dråpeligt vedermäle af Skaparens höga fullkomligheter. Härifrån här man de mångfärgade och mångkantade ädla stenar, som med så mycken ifver efterfökas af de arma dödeliga. Jag önskade at de efterföktes mindre af fåfängelighet, än af begär at beundra Guds allmagt. Hvarifrån hafva de sina färgor? hvarifrån hafva de (äfven som *Crystallerne*) sina många kanter? ja, svarar man, deras partiklar hafva, då de ännu voro flytande, haft den egenkapen at fätta sig i sådana reguliera figurer, som de nu äga: det är sant; men hvarifrån hafva då desse partiklar fått denna förundransvärda egenka-

skapen? måste vi icke alle med en mun bekänna at det är ifrån den Majestätiske Naturens Uphofsman? — Hvilken beundrar icke magnetens högst besynnerliga egenkap at utmärka polerna och väderstreken? vi se uti honom, äfven som många andra ting, verkan och nyttan, utan at kunna utforska orsakerna; och må han med skäl föras ibland Naturens hemligheter. — Utur bergen hämte vi Metallerna, som på et så utmärkt lätt gagna ofs i vår hushållning och handel: huru många särskildta stenarter tjena ofs icke til de vackraste och varaktigaste byggningsämnen, til de snyggaste och bälta husgerådsfäker? Gör om ofs M. Å! icke ovärdiga til all Guds godhet derigenom at vi med känslöshet öfverse hans dråpeliga gärningar, som han likfom utbredt för at befrämja sin ära och vår lyckfahet.

§. 7. Växtriket bör nu komma under vårt skärlkådande och betraktande. Hvilken härlighet, hvilken prakt, hvilken rikedom möter ofs icke här på alla sidor! Är det väl anständigt för en tänkande varsele, at, lik det oförnuftiga djuret, öfverfara de blomstrande ängarna, de löfrika parkerna, hvaräft Naturen framställer sig så skön och intagande, utan at vända sina tankar på det Väfendet, som här nedlagt så mycken magt, vishet och konst,
utan

utan at upfända honom en enda tack-
 sam suck? Nej du gudlöse! tag up denna
 blomman, som du så vårdlöft trampar, be-
 trakta henne, hon skal predika för dig
 om den Guden, som du föraktar: du skal
 blygas öfver din förmätenhet och brottflig-
 het: hon skal visa dig en fågning, som vi-
 da öfverträffar den rika purpur och glants,
 som omgifver jordens Konungar; jfr.
 Matth. 6: 29. — Om jag skulle M. Å!
 här anföra alt hvad som kunde sägas om
 örterne til uphöjande af Skaparens full-
 komligheter, så skulle jag icke sluta i dag;
 jag vil derföre endast i korthet nämna
 några af de viktigaste omständigheter här-
 af. Träden och växterna hafva visserligen
 et slags lif; de behöfva derföre föda. De-
 ras trädlika rötter, som utsträcka sig åt
 alla sidor, äro at anse såsom munnar,
 hvilka suga til sig närings-saften utur jorden.
 Denna närings-saft upstiger uti trädet
 genom de fina rör, som äro emellan saf-
 ringarne, befordrar des växt, alstrar blad,
 blommor och frugt: det öfverflödiga ut-
 dunstar antingen genom grenarne och
 bladen eller går åter genom trädets bark
 ned i jorden igen. Kan man nog för-
 undra sig öfver Skaparens vishet? — Men
 för at bibehållas vid lif, behöfva ock
 växterna at röra sig och at liksom andas
 frisk luft, detta sker förnämligast genom
 bladen: man ser tydeligen at träden
 snart

snart förlora sin trefnad och växt, tillika med sin skönhet och prakt, då de inneslutas i et tiltäpt rum, ehuru de eljest stå i god och mustig jord. — Huru märkvärdig är icke örternas fortplantning? Häruti förekomma tusende saker, som förkunna Guds dråpeliga tillställningar: t. e. vissa örter växa i vatnet; men då blomningstiden infaller, uphöja sig blommorna öfver vattubrynet för at göras frugtbara: de flesta blommor äro utslagne om dagen, men til natten fluta de sig åter tilhopa (somliga alltid på en viss klocktima) på det at daggen och kölden icke må skada frömjölet. o. f. v. — Hvilken besynnerlig olikhet råder icke uti växterna? Då närings- saften i det mästa är lika för dem alla, så tyckas de ock alla böra blifva lika; men det är icke så: uti et och samma climat, uti en och samma jordmån upväxer den ena örten til et högt träd; den andra åter til en låg planta: den ena får den figuren; den andra en annan: den ena har fina färskildta blad, blommor och frugt; den andra skiljes derifrån på tusende sätt. Näst den allvise Skaparens en gång meddelta kraft, beror detta på fröet, som uti sig innesluter hela den tilkommande plantan, hvilket man med beväpnade ögon icke så otydeligen kan blifva varse. — Växternas förökelse är äfven så stor som för-

förundransvärd: en del träd och örter hafva millioner, ja nästan oräkneliga frön, hvilka, för at kunna få mycket lättare utspidas, hafva utaf den allvise Naturens Herre blifvit begåfvade med dun, vingar, hakar, m. m. — Örternas stora antal bör fätta oss uti en angenäm bestörtning. Huru många färskildta arter och slag gifvas icke? Då nyttan af en stor del är oss bekant, och vi uti den öfriga Naturen icke finne något förgäfves skapat; så måste icke eller här vara något onyttigt. Hvilken öfverläggning och förutseende hos Skaparen framlyser icke äfven deruti, at alla dessa växter icke framkomma, blomma och mogna på en gång; utan den ena förr, den andra senare, så at hvarje årstid hafver sin prydnad, sin förmon. Min Gud! hvilken vördnad, hvilken tacksamhet finner jag mig icke vara dig af alt mit hjerta skyldig, när jag betraktar dina dräpeliga gärningar uti växtriket, som är en outöfelig källa af din godhet. Ja, M. Å! öpen edra ögon; här hafva de flesta djur sin föda: här hafva vi människor nästan alt hvad vi behöfve til lifvets uppehälle, bekvämlighet och nöje. At nu icke tala om de tusentals växter, som med sina praktiga blommor fagna våra ögon, med sina behageliga ångor förnöja vår lukt, med sina iköna frugter tilfridsställa vår smak:

at förtiga skogarnas mångfaldiga nytta :
 at icke nämna om de många örter, som
 tjena oss til läkedom, så hafve vi ock
 andra förnödenheter utur växtriket och
 det ofta utan någon tilredelse; ty man
 har vissa växter som gifva mjölk, vatten,
 vin, mjöl, talg, vax, honing, socker,
 flere slags husgerådskaker, men ännu fle-
 re som genom konst beredas til vår nyt-
 ta. Kan jag förbigå det hufvudfakeliga-
 ste, at vi nemligen härifrån hafve vårt
 dageliga bröd i sit egentliga förstånd.
 Hvilken förskräckelse utbreder sig icke
 öfver verlden, hvilka tårestömmar utgiut-
 tas icke, när den Alsmägtige, för at
 uppenbara sin vrede och hämdkräfvande
 rättfärdighet, tillfluter himmelens fen-
 ster, at det icke rägnar på jorden och at fölg-
 akteligen inga örter kunna komma fort
 och ingen fäd växa; vårt kära Fädernes-
 land har nyss, jag kan ej nämna det
 utan oro, haft en bedröfvelig ärfar-
 renhet deraf: man må förklara det ge-
 nom naturliga orsaker, eller på hvad
 sätt som hälfst, så blir ändå slutet det,
 at det är Guds finger och en följd af
 hans Försyn: må denna tuktan lända
 oss til varning at icke träda hans ära
 för när, icke försumma hans nåd, icke
 förakta hans långmodighet! å andra si-
 dan M. Å! hvilka ämnen til glädje och
 frögd, när Herren uplåter himmelens fen-
 fen-

fenster och gjuter välfignelse neder till fyllest, som vi nu, lofvad vare den Högfte evinnerliga! dageligen funnit och finne för våra ögon i detta år. Hvad äre vi usle syndare, at Herren i nåder sett til oss, och välfignat oss med en så rik skörd! fannerligen M. Å! den som icke är på det ömaste rörd af denna den Allsmäktigas godhet och icke med både ord och gärning tackar honom, han visar huru afvoigt hans hjerta ännu är emot Gud; ja, jag hade så när påstått, at han vore värd at utkastas utur menniskors samfund.

§. 8. Jag borde, må ske, icke mer misbruka edert tolamod at höra mig; men då eder upmärksamhet tyckes gifva mig en tyft tillåtelse at tala längre och ämnets värdighet, hvaraf jag tillstår mig sjelf vara högst intagen, tjenar mig til en slags ursäkt, så vil jag ännu anföra flera märkvärdigheter uti Naturen; måtte det ske til Guds ära och eder uppbyggelse! jag skal föka at vara ännu kortare än hittils. Det äro då Guds dråpeliga gärningar uti Djurriket som nu skola uptaga vår upmärksamhet. Här, M. Å! här är det som den Majestätiske Guden efter vårt begrep visat sig först. Naturens Herre har icke behöft följa det vi kalle reglor: et besynnerligt prof derpå

C 2

haf-

hafve vi uti de vareller i hafvet (*Zoophyta*), som uti sig likfom sammanbinda alla tre Naturens riken; ty de bestå af et stenaktigt ämne, växa och blomstras såfom örterna, hafva lif och en slags rörelse såfom djuren, — Hela djurriket kan, äfven som hela naturen, anses såfom en kedja; ty ifrån de största djuren til de minsta är en sådan öfverensstämmelse och sammanhang, at de närmaste slægter och arter föga skiljas ifrån hvarannan; och om vi kände dem alla, så skulle det nästan vara omöjeligt at utfästa några gränser emellan slägterna, så aldeles gå de likfom in uti hvarandra. Hvarje länk uti denna kedja är af yttersta nödvändighet: de bero så af hvarannan, at om en blefve borttagen, så skulle deraf upkomma den aldraftörsta oordning. Jag vil uplysa detta med et exempel: om rof-foglarne skulle utödas, så skulle sparfvar och andra småfoglar så föröka sig, at de kunde äta up all fäden på våra åkrar: om åter sparfvarne utrotades, så skulle vissa maskar och insecter blifva så talrika, at de skulle förtära alt gräs på jorden: om desse insecter åter blefve förstörde, så skulle vissa örter och växter så förökas at de trängde ut alla de andra, o. s. v. Finnen J icke här af M. Å! hvilken Ordnings-Gud Naturens Herre är, som visligen förordnat at det

ena

ena djuret skal likfom hafva upfigt på det andra, at des flägte ej må öfverskrida et vifst antal fom behöfves til det hela uti Naturens hushällning. — Men det är icke allenast ordning, fom vi här blifve varse; djuren kunna äfven anses såfom Naturens betjenter at hålla jordytan, des skådeplats, snygg och ren. Stillastående vatten ruttnar snart; då komma millionertals myggor, flugor m. fl. och lägga deruti fina ungar, hvilka inom kort tid arbeta vattnet rent igen; när desse åter dö och skulle förorsaka stank, anlända andra insecter och foglar, fom upäta dem och blifva sjelfve sluteligen til rof åt andra djur. Med et ord, vifsa djur hafva likfom endast blifvit anbefalte at borttaga alla orenligheter och föruttnelser. Har icke den Alsmächtige visat sig stor och ojämnförlig, fom så väl vetat at förebygga alla olägenheter?

§. 9. Hvilka ymniga anledningar få vi icke at både beundra och uphöja Naturens Majestätiske Uphofsman, när vi betrakte den besynnerliga drift (*instinctus*), fom han gifvit hvart och et djur för at skaffa sig föda, at fortplanta sit flägte och upamma sina ungar. Ho hafver lärt spindeln at utsträcka et med så mycken konst sammanfatt nät för at deruti fånga flugor til sin föda? Ho hafver ingifvit myggen at han skal suga människobled?

Ho hafver lärdt skräckfogeln at likfom hålla skall efter fiskarna? Ho hafver ingifvit hunden at han skal jaga efter haren och andra djur? Ho hafver lärdt myrlejonet at göra en grop uti lösa sanden och fjelf ligga på botten för at angripa de kräk fom falla ned deruti? Ho hafver lärdt ålen at om nätterna gå up utur fjön på våra ängar för at äta sig mätt? Ho hafver ingifvit hackspiken at han til sin föda skal med sin fyl- lika tunga utdraga trämaskarna utur träden? Ho hafver lärdt hvalar och delphiner at likfom hålla vakt omkring fillen, at hon slipper hvarken fram eller tillbaka, utan måste blifva dem til rof? Ho hafver sagt insecterne at hvar och en af dem skal blifva på sin planta? Ho hafver ingifvit viffa foglar at då uppehålle tryter på et ställe, anställa vidlyftiga resor til andra långt bort belägna länder at få sin föda, och at sedan i finom tid återkomma til förnyadt öfverflöd? Ho hafver lärdt gräshopporna, fillen och fjällrottorna at hvar i sit element anställa dylika färder? Sker väl detta, fom i akt tages med så mycken ordentelighet i anseende til sätt och tid, af en slump och händelse? Ho är då, säger jag, fom ingifvit djuren denna besynnerliga drift? Är det icke den samme Guden, fom gifvit dem varelse och lif? At neka det, är at tilkännagifva första ondka,

ondska, största oförstånd. — Vilje vi M. Å! betrakta djurens fortplantning, så förete sig sådana omständigheter, som författa oss i yttersta bestörtning och förundran. At intet djur tilkommer utan afseelse, är nu mera en så updagad fanning at hvar och en förnuftig medgifver den. Märkom M. Å! huru mycken öfverläggning djuren tyckas förråda i anseende til sit släktes bestånd. Ser på insecterna huru de liksom förstå at utvälja de lägligaste ställen at lägga sina ägg på, så at ungarne vid framkomsten må, utan föräldrarnas tillsyn, hafva sin föda och uppehälle: somlige på bladen af träden: somlige på andra insecters larver: somlige på de fyrfotade djurens rygg eller andra kroppsdelar: somlige uti utdödda träns bark, ruttna trädstubbar och på tusende andra sätt; när äggen blifvit utkläckte til maskar och desse upnått en viss storlek, så innesva de sig uti puppor, hvaruti de ligga längre eller kortare tid och kunna äfven uthärda en eller flere vintrar utan at förlora detta sit overksammas lif; änteligen framkomma de uti sit rätt fullkomliga tillstånd, sedan de således genomgått trenne förvandlingar, hvilka kunna vara en lärorik afbild af människans lif, död och upståndelse. Ser på myggorna, bien och getingarne m. fl.; de utgöra liksom vissa samhället och regeringar, hvaruti de

med gemensamma krafter arbeta på deras allmänna bästa : de samla icke allenast föda för hvarje dag, utan äfven för hela den tilkommande vintren : af desse samfund kan menniskan lära, det omtänksamt flit och enighet lägger grund til trefnad och välmåga. Ser på foglarnes och de fyrfotade djurens sorgfällighet i anseende til sina ungars framkläckande, födande och upfostrande : de bygga konstiga bon och nästen ; de äro outtröttelige at skaffa ungarna nödigt underhåll ; deras ömhet för dem står knapt at beskrifva ; de våga ofta sit eget lif för at försvara dem. Hvilken brottslighet och förmätenhet måtte icke fordras för at kunna säga, det alla desse förträffelige anstalter tilkommit utan något Öfverväsendes biträde ? Men ännu mer ; huru stor blifver icke Skaparens vishet och godhet när vi betrakte djurens beklädning, hvaruti alt är så fullkomligen afpassat efter hvarje släktes behof och andra omständigheter. Således hafva de fyrfotade djuren fått hår, foglarnes fjädrar, fiskarne fjäll eller et limaktigt skinn, snäckorna stenkojor, insekterne en hornaktig hud o. s. v. ; och hvilken pragt framlyser icke uti någras beklädning ? Vårt öga lærer icke kunna se sig mätt på gullfiskens fågring, påfugelns skönhet och fjärilarnas mångfärgade vingar ; och huru beundre vi icke i och med

med det samma Skaparens frikostighet? — Här vore nu et vidsträckt fält at tala om djurens försvarsmedel och lemmar, om djurens nytta för människan m. m. hvilket alt talar om allmagt, vishet, förforg och mildhet hos den fullkomlige Mästaren, Naturens Herre, Himmelens och Jordenes Skapare; men vändom heldre våra ögon och tankar på det dråpeligaste af alla Guds verk på jorden, vändom våra tankar in på oss sjelfva.

§. 10. Hafven J väl någonfin M. Å! med upmärksamhet betraktat eder egen öfver alla mätto förundransvärda varelse? Om någon ting i verlden på et högtideligt fätt förkunnar Guds fullkomliga egenskaper, så är det visserligen människan. Hon är det aldrastörsta mästerstycke af Guds verk i Naturen som vi känne. Och märkom M. Å! hon förenar likfom tvänne verldar, den synliga verlden och Andarnas verld; ty hon består af kropp och själ, som hafva en högst märkvärdig inflytelse på hvarannan och hvardera på sit fätt bero af hvarannan. Med hvilken konst, med hvilken ordning och öfverensstämmelse är icke människans kropp danad? Hvilken upmärksamhet förtjenar icke vår kropps invärtes byggnad; blodets besynnerliga omlopp ifrån och til hjertat med en kraft

och konst, som öfvergår alt vårt begrep: musklarnas förundransvärda styrka och egenkap at på själens befallning i et ögnablick fätta kroppen i rörelse samt at förändra denna rörelse på tusende fätt: nervernas ej mindre besynnerliga egenkap at gifva själen begrep om de ting som förekomma våra yttre sinnen. När vi rätt betrakte dessa underverk, få hafve vi fullkomlig orsak at med David instämma: *Det äro allena de dårar som säga i sit hjerta, det är ingen Gud til.* Vår kropps utvärtens beskaffenhet bär också et tydeligt vedermäle af vår Uphofsmans oändeligen djupa förstånd. Hvilka förträffeliga konststycken äro icke våra händer, våra ögon, våra öron och öfriga yttre sinnens verktyg? Vår tunga och talemått är ofs i sanning förgäfvets gifven, om vi icke dermed på et vördnadsfullt fätt uphöja dens majestät, som gifvit ofs varelse och lif. Jag nekar icke at menniskan i vissa omständigheter synes vara under de oförnuftiga djuren; hon har icke så stark syn, så fin hörsel och lukt, hon är icke begåfvad med så stor styrka och vighet, hon har icke sådana försvarsmedel, som vissa af dem: hon är blott och bar, utan beklädning af naturen; men hon har i dess ställe fått något annat, som icke allenast rikeligen ärfätter alt sådant, utan äfven oändeligen uphöjer
hen-

honne öfver dem : hon har nemligen fått en odödelig ande , som kan tänka , fatta och begripa , som kan sammanbinda enkla begrep och deraf göra sig allmänna , som kan ransaka och fälla omdömen , som kan påfinna tusende medel och utvägar at tilfridsställa sina behof såsom menniska , som kan skilja det sanna ifrån det falska , det onda ifrån det goda , som kan utvälja , antaga och förkasta efter behag och fri vilja . Ho som häruti icke igenkänner och erkänner Skaparens allmagt , vishet och godhet , är visserligen ovärdig at hafva fått en förnuftig själ : han förnedrar sin varelse til likställighet med de oskälige djuren ; föga fattas at han är sämre än de .

§. 11. Men M. Å! Vi kunne icke långt utsträcka våra undersökningar och betraktelser öfver vår egen varelse , förän vi finne uti vår natur vissa brister och ofullkomligheter , brister för betydande at icke ådraga sig vår synnerliga upmärksamhet . Vårt förstånd inledes ej fällan i villfarelse , infvepes i et slags mörker , som gör at vi tage fel om sanningen , om vägen til en värkelig och varaktig lyckalighet : vår vilja fäster sig icke altid vid det goda , vid det dygdiga , utan ofta vid det som en vis känsla inom oss i högsta måtto ogillar och som ärfarenheten bestyrker vara oss ganska skadeligt : vi haf-

ve åtskillige begär, som i anseende til deras ursprung och affigter böra räknas ibland Skaparens dråpeliga gärningar i Naturen; men huru ofta afskudda sig icke dessa begärens förnuftets styrelse: huru ofta öfverkrida de icke gränserna af det anständiga, det nyttiga: huru ofta föra de oss icke på oräkneliga afvägar och kasta oss uti tusende oredor? ho som är utan skuld i denna delen, ho som är fri från oädla begär, han stige fram och kaste första stenen på den brottliga; icke kastar jag honom. M. Å! huru liten eftertanke fordras icke för at finna det vi icke kommit få ofullkomlige utur Skaparens hand. Ack nej. Denne store och fullkomlige Mästaren, som danat hela den öfriga Naturen på et så dråpeligt sätt, kunde icke hafva lemnat människan allena ifrån sig med så märkeliga brister. Vi måste visserligen ifrån början hafva varit ädlare och fullkomligare; vi måste någon gång hafva förlorat denna ädelhet och fullkomlighet: omöjeligen läre vi kunna behaga det Högsta Väsendet med den brottlighet som nu finnes i våra begär, i våra tankar, i våra ord och gärningar; och utan tvifvel lärer han fordra ränskap för det vi icke rätt använt de goda egenskaper, som han i Skapelsen gifvit oss: utan tvifvel lärer han taga hämd på oss för vår försummelse och brottlighet:

het:

het : vi finne huru oändeligen mycket vi bero af denne Guden, som gifver lif åt alt, som uppehåller och förförger alt, som beskyddar och bevarar alt; huru skole vi då blifva förfonte med honom? huru skole vi återfå vår förlorade lyckfalgheit? Vifferligen måtte Gud hafva vidtagit något medel til vår räddning och frälsning. Dessa tankar och slutfatfer M. Å! äro altid möjliga, ofta verkeliga hos alla förnuftiga menniskor, och således äfven hos dem, som äro stadda utom Christenheten och vandra i hedniskt mörker. Ack hvilken stor vördnad och tackfahmet äre vi icke skyldige vår varelfes Uphofsman, som i det uppenbarade Ordet gifvit oss en nödig och tydelig uplyfning om fjelfva fattet huru vi skole återfå hans vänskap och blifva lycklige både i denna och en annan verld; fanningar M. Å! som evigt skulle varit förborgade för alt menniskoförnuft, om icke en Gudommelig uppenbarelse uptäckt oss dem. Det är denna uppenbarelfen, som lärt oss känna Guds dråpeliga gärningar i Nåden, hvilka icke mindre, utan fast snarare oändeligen mer, än hans dråpeliga gärningar uti Naturen, förtjena at betraktas och uphöjas af oss menniskor. Uti den Hel. Skrift underrettas vi om menniskans högt beklageliga affall ifrån Gud, som beröfvade henne sin medskapade härlighet och fullkomlighet

lighet och som flörtade henne uti time-
 lig och evig ufelhet och elände. O men-
 niskor! begråtom vår ofägeliga förlust.
 Olycklige Adam! så högt du förut var
 upfatt, så djupt blef sedan dit fall: hvar
 blef din likhet med Gud, dit genomträn-
 gande förstånd, dina höga kunskaper, din
 okrymtade helighet, din himmelska styr-
 ka at i akttaga den Högsta's bud, dina
 rena och obrottsliga begär? alt blef för-
 lorat för dig och ofs. Och vi skulle va-
 rit evigt förlorade, om magt och rättfär-
 dighet endast funnits hos det Väsendet,
 som gifvit ofs varelse och lif; men såsom
 Gud måste han äga alla möjliga full-
 komligheter i högsta grad. Hans heliga
 ord talar på det tydeligaste härom och
 gifver ofs den tröstefulla förfäkran at Her-
 ren äfven är nådig och barmhertig öfver
 hvad vi kunne tänka och uträkna, samt
 at just denne hans oändeliga nåd förmått
 honom at rädda det fallna menniskoläg-
 tet utur des djupa förderf och vid-
 tagit et medel dertil som vittnar om en
 kärlek utan gränfor. M. Å! Gud har så
 älskat verlden, d. ä. menniskorna uti
 verlden, at han utgifvit sin enda Son för
 at frälssa dem. Röres icke hvarenda blods-
 droppa uti eder, då jag förkunnar eder
 denna Guds dråpeliga gärning uti Nåden:
 en gärning så hög, at intet mennisko-för-
 stånd kan rätt utgrunda, ingen menskelig
tunga

tunga rätt tolka och beskrifva den samma; ty den är öfver all jemnförelse med den ömhet och medlidande som finnes hos menniskor. Om en Far hade 70 Söner, såsom Achab, tron J väl at han ville utlemna en af dem til et blodigt offer för någon af sina vänner? ack vist icke; men Gud hafver icke spart sin enfödda Son för at frälssa oss usla syndare, som voro hans fiender och motståndare. Denna hans gärning grundar sig, må ske, på någon plikt och skyldighet? för ingen del; ty *ho hafver gifvit Herran något tilföre det honom skulle betalt varda Rom. 11: 25.* Måne han ådagalagt denna gärning för at vinna någon förmån för sig sjelf? nej; han har den största lyckfälgighet och förnöjelse inom och af sig sjelf: han behöfver icke oss menniskor. Älskar han då oss efter vår begäran? icke eller det; ty han hade redan kärlek til oss förän verldens grund lagd var, jfr. Eph. 1: 4. Denna dråpeliga gärning är altså en oförtjent nåd, en blott barmhertighet bevisad det arma menniskoslägtet. Hvad Zophar af Naema sade om Gud, må med skäl lämpas til Guds nåd och kärlek: *den är högre än himmelen, djupare än helfvetet, längre än jorden, bredare än hafvet, Job. 11: 8, 9.*

§. 12. Och M. Å! hvad har icke Jesus, Guds Son, den andre Personen i det höga och Treeniga Gudomsväsendet gjort för en dråpelig gärning då han, enligt det i Guds eviga råd vidtagne beslut, återlöste oss? At nedstiga ifrån en Majestätisk thron, för hvilken alla jordens och världens Konungar måste nedlägga sina kronor, och antaga en ringa människas skepnad, för at frälssa och uphöja et uproriskt och genstörtigt släkte: at äga de högsta fullkomligheter, och likväl til syndares räddning, nästan aldeles aflägga deras bruk och låta sig på det nelligaste lätt föraktas, begabbas och försmädas: at med sina allsmäktiga händer uppehålla himmel och jord, och likväl sjelf vara i behof at uppehållas genom Änglars biträde: at vara sjelfva heligheten och oskulden, och likväl låta räkna sig ibland ogärningsmän: at vara all hugsvalelles Gud och likväl sjelf nödgas klaga *min själ är bedröfvad allt intil döden*; at upmuntra allt, at gifva styrka åt allt, och likväl sjelf försmägta och liksom upgifvas under tyngden af sina plågor: at med en vink kunna ödelägga millioner verldar, och likväl, såsom et lam det til slagtnings ledes, låta sig af vanmäktiga kreatur öfverlemnas til de odrägeligaste plågor, til tusende dödar och det utan at öppna sin mun. M. Å! detta allt har Jesus gjort. Kunnen J neka at dessa

gär-

gärningar äro dråpeliga och ådagalägga den aldraftörsta kärlek? Förtjena de icke at beundras, at högaktas, at med eviga loffångar uphöjas? vi hafve så mycket mer ordfak dertil, som vår Jesus genom sin död friat oss ifrån den eviga döden, förfonat oss med Gud och åter öppnat den för oss tillutna himmelen. Och M. Å! rörens J icke til de ömaste tårar, då J sen lifsens Förste, blodbestänkt och törnekrönt, med genombårade händer och fötter, sitta som en förbannelse på et föraktligt kors för edra misfgerningar skull. Må icke vårt hjerta brista af bedröfvelse och ängslan, då vi se Jesu hjerta, detta hjertat, som så ofta ömat af medlidande för de nödtälte, som in i döden var brinnande af kärlek til människor, genomstingas af en mordisk människohand? *ack den har vist en själ af sten, som ej blir rörd och häpen.* Skulle människan vara den endaste af alla skapade varelses, som vid Jesu död är känslolös? hela Naturen är bedröfvad, då Naturens Herre och Uphofsman blir tagen ur des åsyn: Solen nekar jordens inbyggare sit ljus, då rättfärdighetens Sol Jesus liksom vandrar alla verldenes väg: dödsens boningar öppnas och de döda upstå ur sina grifter, då Domaren öfver lefvande och döda upgifver sin anda: jorden skälfver och bäfvar, då himmelens

Hom. F. Vol. VII. St. 1. D och

och jordens Skapare lägger fina ögon tilhopa och likfom uphörer at lefva. Alt, alt vittnar at gärningen är dråpelig, ovanlig, öfvernaturlig, gudomelig, full af nåd och barmhertighet.

§. 13. Finnas då icke flera Guds dråpeliga gärningar uti nåden? Ack! jo visserligen. Menniskan är genom Jesum frälst; men det fordras ock at hon skal hafva del uti Jesu försoning och rättfärdighet, för at blifva behagelig uti Guds ögon, för at blifva evigt lycklig. Uti tillämpningen af denna Christi förtjenst förekomma många dråpeliga gärningar, som äro äfven så många bevis af Guds innerliga barmhertighet, af hans öfverflödande nåd. Märkom M. Å! människan är af naturen likfom död i öfverträdelfer och synder, och har aldeles ingen vilja eller styrka at omvända sig ifrån sina vägars villo til Gud sin Skapare och största välgörare, at i trone fly til Jesum, at föra et dygdigt och Gudi behageligt lefverne. Nej, alt detta verkar och åftadkommer Guds Hel. Ande, hos alla dem som icke med upfåt, med vett och berådt mod stå honom emot. Och M. Å! förtjenar icke det vår vördnadsfulla upmärksamhet, är icke det en dråpelig gärning at vår Gud uträcker sina händer hela dagen, och kallar alla människor, ingen undanta-

ta-

tagen, til sin nåd och delaktigheten i Christo Jesu? är icke det en dråpelig gärning at han upväcker oss utur syndaförmnen, at vi icke skola bortsomna i den eviga döden? Är icke det en dråpelig gärning, at han så kraftigt uplyser oss om brottligheten och farligheten af vårt syndiga upförande, at vi stadne i syndaloppet, med tårar i ögonen och ångern i hjertat nedkaste oss för hans fötter och med en förlorad son bekänne: *Fader vi hafve syndat i himmelen och för dig och äre icke värdige at kallas dina barn?* Är det icke en dråpelig gärning at han liksom omskapar och föder oss på nytt, uptänder i vårt hjerta en lefvande tro, förtröstan och tillförligt til Jesum vår Frälsare, at vi uti vår andeliga fattigdom kunna tilägna oss honom, hans försoning och rättfärdighet, alla hans salighets skatter, och så i Guds dom förklaras för rättfärdige? Är det icke en dråpelig gärning at Gud nu uptager oss til sina barn och arfvingar til evigt lif och salighet? Är det icke en dråpelig gärning at han tager sit tempel och boning uti vårt hjerta, ja så aldeles förenar sig med oss, at vi blifve delaktiga af hans natur, och en ande med Gud, som den Hel. Skrift märkeligen talar? Är det icke en dråpelig gärning at han genom sit inneboende hjälper oss at rätteligen strida och lyckeligen segra öfver våra brottliga

begärelser, våra häftiga finnesrörelser, öfver den onda och förföriska verlden, öfver den listiga frestaren djefvulen; och å andra sidan gifver oss en Gudomelig kraft at kunna lefva rättfärdeliga, gudeliga och tukteliga. Dessa Guds dråpeliga gärningar, som höra til salighets-ordningen, äro alla af den vigt at de förtjente, alla af det vidsträckta innehåll at de äskade, at utförligen afhandlas; men jag har måst inkränka mig inom deras blotta upräknande för at icke aldeles uttrötta edert tålamod. Lika hastigt måste jag nämna och föra eder til finnes några af Guds dråpeliga gärningar uti hans nåderike. Huru stor, huru dråpelig är icke den gärningen at han vid vårt första inträde i verlden, genom den Hel. Döpelsen liksom rycker oss utur vår själa-fiendes våld och uptager oss i sit nådaförbund, på det at vi genom denna nåd, genom oskuld och dygd må göra lasten et tidigt motstånd. Huru ovärderlig, huru dråpelig är icke den gärningen at han uti den Hel. Nattvarden framfätter oss vid Jesu bord, mättar våra nådehungriga och svaga själar med aldeles Himmelska rätter, låter oss på et öfvernaturligt fätt komma i den aldranärmaste förening med Jesu, så at han blifver uti oss och vi uti honom och vi fåmedelt äge en himmel på jorden. Huru oskattbar, huru dråpelig är icke den
gär-

gärningen at han på et besynnerligen ömt fött låter sig vårda om sina barn och tillgifna tjenare, förer dem både underligen och nådeligen genom ondt rykte och godt rykte, genom medgång och motgång, styr deras öden, leder dem efter sit råd och uptager dem på ändalycktone med äro, gifver dem evigt lif och salighet.

§. 14. Så har jag då i dag fått tillfälle at, ehuru på et ofullkomligt fött, föreställa eder M. Å! Guds dråpeliga gärningar i Naturen och Nåden. Kunskapen om de förra inhänte vi genom naturens ljus, om de senare genom Uppenbarelser. Jag frågar nu eder M. Å! på edert samvete, om icke dessa Guds dråpeliga gärningar förtjena at väl kännas, och om de icke äro de värdigaste ämnen för en Christens betraktelser och loffånger? Huru liten tilfridsställelse måtte det icke vara at lefva i verlden omgifven af Naturens präktiga och mångfaldiga alster, utan at känna det minsta deraf, utan at läna dem den minsta upmärksamhet och betraktelse. Å andra sidan är det utan tvifvel det aldroskyldigaste nöje i timelig måtto, at samla tilhopa, at betrakta och lära sig känna dessa Naturens alster: man ser uti en samling af dessa Guds dråpeliga gärningar liksom i et ögnakast Skaparens allmagt, vishet och frikostighet, och om

man icke har et altför känslolöst hjerta, måste man röras til vördnad för Naturens Herre och säga honom de otvungna-
 ste loffånger. Men M. Å! detta nöjet, ehuru oskyldigt och värdigt, är dock icke at förlikna med den tilfridsställelse och glädje, som det medförer at rätteligen betrakta Guds dråpeliga gärningar uti Nåden. Följom de trogna Guds barn uti deras enslighet, der de med en stilla andakt utgjuta sit hjerta för Gud uti heliga betraktelser och loffånger öfver hans faderliga barmhertighet, öfver Christi kärlek den all kunskap öfvergår; de tro sig aldrig nog kunna uphöja, prisa och ära honom som gifvit sig i döden för at frälssa dem; de loffjunga honom med hjerta och mun; och hämta härigenom sjelfve ny styrka, ny frimodighet at gå nöd och bedröfveller til mötes. — Uti Guds dråpeliga gärningar i Naturen och Nåden förekommer visserligen mycket, som vi icke kunne begripa och utgrunda; Men M. Å! äfven deruti har Gud, såsom uti alla sina gärningar, vist sig stor och ojämförligen vis. Vi äre icke skapade för denne verlden allena; Himmelen är det stället dit vi skole hamna, och der vi, efter den Hel. Skrifts utslag, skole få se Gnd såsom han är, d. ä. fullkomligen känna honom. Ibland andra bevekande skäl,
 som

fom hos oss böra upväcka en helig åtrå at efter döden få intaga Himmelen, vårt rätta fädernesland, är vifferligen det ädla begär, at få en rättskaffens uplysning om hemligheterne uti Naturen och Nåden, om det fördålda uti Guds hushållning och regering i verlden, icke det minsta. Och utan all tvifvel lærer det blifva et af de saligas ädla och heliga göromål at utforska och blifva kunnige om dessa Guds rikes hemligheter: Förmodeligen blifve vi ock då begåfvade med högre känningskrafter, efter Apostelen säger: *det intet öga sett och intet öra hört och i ingens hjerta upstigit är, det hafver Gud beredt dem som honom älska.* — Nu o människa! hvad vil du din Herra Gud svara, om du försummat hans tilbudna förfoning, om du ringa aktat hans dråpeliga gärningar uti Naturen och Nåden? — Betraktom då M. Å! dessa Guds dråpeliga gärningar, lärom oss at känna den Alsmäktige och Barmhertige Guden, som hafver skapat oss, som uttagit oss ifrån mörksens väldighet och förlatt oss i sin älskeliga Sons rike: ju högre kunskaper vi haft om honom, ju alfvarligare vi dyrkat honom här i tiden, ju större skal vår glädje och salighet blifva i det andra lifvet. Knäfallom då inför honom, sök om delaktighet i Christo Jesu, tilbedjom honom i heligo prydnung, varom honom in i döden

trogne, få skole vi uti Himmelen med
 tilfridsstälda hjertan få sjunga om hans
 händers verk, om hans dråpeliga gärnin-
 gar uti nåden, ja, sjunga honom et
 evigt Hallelujah. Amen.

AFTONSÅNGEN.

TEXT. NEHEM. 9: 5.

*Står up, och lofver Herren eder Gud
 ifrån evighet til evighet; och man lof-
 ve tins härlighets namn, hvilken up-
 högd är med all välsignelse och lof.*

§. 1.

*Dig (o Herre) vil jag offra tackfä-
 gelse. Äro Konung Davids ord i Psalm.
 116: 17. Den heliga Skrift lemnar den-
 ne flore Konungen det vackra vitnesbörd
 at han var en man efter Guds finne;
 men han var likväl en människa och så-
 ledes ännu långt ifrån fullkomligheten:
 han fant detta mer än väl, då han rå-
 kade at på et ganska svårt fätt förfynda
 sig*

sig emot Gud, sin största välgörare. Men om hans brott var stort, så var hans sorg deröfver icke mindre. Han beskriver sjelf sin bedröfvelse och ömkansvärda tillstånd uti den anförde Psalmen sålunda: *Dödsens snaror hade omfattat mig, helfvetes ångest hade råkat uppå mig, jag kom i jämmer och nöd; v. 3.* Uti denna själanöd hade han icke annat råd, än at förödmjuka sig för den Alsmächtige i himmelen; han faller derföre denne rättfärdige Guden til fota, bekänner sina synder och misfgärningar, beder för Medlarens skull om nåd och förlåtelse och fattar det oryggeliga beslut at med den Högtas hjälp och bistånd icke så synda mera. Märkom M. Å! hvad salig förmon fölgde på en så alfvarlig bot och bättring: David återfår Guds nåd och vänskap, hans synder blifva honom förlätta; hans hjerta, som förut liknade et stormande haf det icke stilla vara kan, smakar åter det lugn och den frid som föreningen med Gud medförer. Tröstad och tillfridsstäld häröfver, och påminnande sig alla andra fast oräkneliga välgärningar, hvarmed han af en nådig Gud blifvit öfverhopad, säger han derföre: *Huru skal jag vedergälla Herranom alla hans välgärningar, som han mig gör? v. 12.* "han har uttagit mina själ utur "dödenom, mina ögon ifrån tårar, min "fot ifrån fall: ja, han har alt ifrån "ung-

"ungdomen varit min mäktigaste försvarare,
 "min ypperste hugvalare, min trognaste
 "vän, det är han som styrt alla mina
 "öden. Ack hvarmed skal jag betala dig
 "min Herre och min Gud? Jo, jag vil
 "offra dig tackfägelse: jag vil lofva, tac-
 "ka, ära och uphöja dig med mit hjerta,
 "med min tunga, med mina gärningar:
 "dessa skola vara et alltid brinnande tack-
 "offer, de skola vittna om min outhör-
 "liga tilgifvenhet för dig: hela verden
 "skal finna af hvars Anda jag drivves och
 "af mig upmuntrad instämma til dit lof
 "du Arones Konung."

§. 2. W. Å! samma nåd och försko-
 ning, samma godhet och välgärningar,
 som Gud viste David, visar han äfven
 hvarjom och enom af oss; ty Herren är
 allom god, hans barmhertighet varar ifrån
 slägte til slägte och är emot oss hvar
 morgon ny; det är derföre som vi hafve
 största skäl at med David offra Herra-
 nom lof och tackfägelse. I den affigt
 har ock vår Christeliga Öfverhet utur
 Herrans ord låtit utföka och gifva oss
 närvarande heliga Aftonsångs Text. För
 at underhjelpa eder andagt M. Å! skal
 jag i anledning af denna Text til Betrak-
 telse föreställa:

*En rättfärdig Christens lof- och tack-
sägelses-offer Herranom sin Gud.*

§. 3. Ingen ibland oss M. Å! kan vara så förgäten af sina dyra pligter och skyldigheter at han skulle vilja bestrida Gud rättigheten til lof- och tacksegelses-offer af oss menniskor. En far, som älskar sina barn ömt, som har möda och kostnad ospard för deras upfostran, som underlåter intet af det som kan tjena dem til förmon, har ju fullkomlig rätt til heder och tacksamhet af dem tillbaka. En Konung, som vakar för sit folks väl, som älskar sina underfåtare, som använder sin magt och tid at göra dem lyckliga, är ju berättigad til deras oinskränkta vördnad och tacksamhet: huru mycket mera då Gud vår himmelske Fader som har alla en den huldaste Fars egenskaper i aldråhögsta grad, som är den rätte Fadren öfver alt det fader heter i himmelen och på jorden: och denne Guden, som är en Konung öfver alla Konungar och en Herre öfver alla Herrar, som har ingen af alla de svagheter som vidlåda jordiska Konungar, och regerar med en i högsta mätto förundransvärd nåd, kärlek, och barmhertighet, som icke känner några gränser för sin magt efter han kan göra hvad han vil i himmelen, på jorden, i hafvet och i all djup, *hvars*
här-

*härlighets namn är uphögd med all välsig-
 nelse och lof som vår hel. Text säger, el-
 ler rättare: hvars ärorika namn är uphögd
 öfver all lof och beröm: i den mening
 nemligen, at han icke äskar några lof-
 och tackfägelles - offer af något behof, ty
 han vore alltid den samme, lika hög och
 majestätisk, om han än aldrig finge pris
 af menniskor, utan af högsta rätt dertil
 och för vår dermed förknippade nytta och
 förmon. Ho finner då icke at vi vore de
 ovärdigaste barn af en så huld Fader, och
 de brottligaste underfåtare under en så
 mild Konung, som vår Gud i himmelen
 är, om vi skulle underlåta at vara tack-
 samme emot honom, at offra honom
 lof och tackfägelse. Men likafå litet som
 offren i gamla Testamentet voro den hög-
 ste Guden behagelige, då den offrandes
 hjerta och lefnad icke voro honom förut
 helgade och upoffrade; likafå litet beha-
 ga honom nu i nya Testamentet de lof
 och tackfägelles offer, som härflyta ifrån
 et oförädladt hjerta, förkunnas af ore-
 na läppar, beledsagas af vanhedrande
 gärningar. Nej härtil fordras en rättskaf-
 fens beredelse, et helgadt hjerta; derföre
 säger vår Text; *Står up och lofver Herran*
d. ä. står up ifrån edra synder, bortläg-
gen edert onda väfende, bereden och hel-
gen eder för at kunna frambära den Majestä-
tiske Guden sådana lof- och tackfägelles-
offer*

offer som äro honom anfländiga och värdiga *). *En rättfinnig Christen*, som nemligen genom en rättskaffens omvändelse och en lefvande tro kommit i förening med Jesu Christo, för hvilkens allena gällande förtjenst skul han i Guds dom blifvit förklarad för rättfärdig, en sådan är allena skickelig at frambara Gudi et honom behageligt lof - och tackfägelsoffer.

§. 4. *En rättfinnig Christen offrar Heranom sin Gud lof och tackfägelso med sit hjerta, med sin mun, och med sina gärningar, hvilket ordet lofva i sin vidsträcktaste bemärkelse betyder. **)* a) *Med sit hjerta som han*

*) קום Surgere. Diceremus h. l. ut Hiob. 29 : 8. subesse notionem *furgendi honoris caussa*, nisi proxime sequeretur בך; magis autem nobis arridet illa hujus verbi significatio, quæ continet excitationem ad negotium vel opus quoddam, involvitque necessariam præparationem, ut actio sit digna et proposito conveniens: cfr. 1 Sam. 16: 12, Efr. 3: 2 &c. Si recto statulo observatio Cel. Simonis in Lex. Hebr., hoc verbum Hiob 19: 18 spec. (coll. Arab.) notat *furgere ad corrigendum, corrigere*, quæ significatio lucem quoque huic loco (Neh. 9: 5.) foenerat. Quod ad ipsam rem adinet, sacrum Codicem non obscure nobiscum facere ignorat nullus.

***) Nome בך Genu, inde Verbum בך *Genua flectere, flexis genibus honorem exhibere* (quem morem antiquum etiam nunc in Oriente vigere

han i trone dageligen helgar Gudi: han äger en lefvande kunskap om Gud och den han fönt hafver Jesum Christum; när han då inser och ärkänner Guds höghet, Majeftät och oinskränkta fullkomligheter, och deremot sätter sit eget intet, fina många, ja oräkneliga brifter, så måste ju Gud blifva oändeligen stor i hans hjerta och Guds ära förhärligad uti hans finne och tankar. Til denna kunskapen och des saliga påfölgd kan den ogudaktige, såsom sådan, aldrig komma: *uti alla sina tankar håller han Gud för intet*, som David intygar (Psalm. 10: 4.) Är frågan om Jesu försoning och rättfärdighet samt des tillämpning, så inser äfven en rättfinnig Christen förträffeligheten och saligheten deraf och tycker sig icke kunna vara nog tacksam emot sin Jesum, icke nog kunna prisa och uphöja hans godhet; han vet af egen ärfarenhet hvad det är at blifva född på nytt och derigenom få del uti Christo Jesu, då tvärtom den ogudaktige med en slags bestörtning frågar: *huru skal detta tilgå?* Då Guds oändeliga kärlek och fast oräkneliga välgärnin-

docent Itineraria) *honorare* ut h. l.; בְּרַךְ אֱתָךְ יהוה
 יהוה agnito peccato Deo gloriam tribuere Jos. 7:
 19, *Glaffii* phil. S. edit. Dath. p. 898; omnia
 bona et gloriosa de Deo *judicare*, *dicere*, et *te-*
stari Pf. 103: 1, 2. 34: 2. 134: 2 &c. *Coccejii*
 Lex. edit. Schulz. p. 184.

ningar ej förmå röra den ogudaktigas stenhårda hjerta, få göra de tvärt om, det ömaste intryck på en rättfinnig Christens själ: han blir dem alltid varse, han emottager dem med den oinskränkta vördnad för gifvaren, han anställer heliga betraktelse öfver dem, han finner huru högst förbunden han är at älska Gud, som först så mycket älskat oss, ock så är hans hjerta brinnande af den renaste återkärlek til Gud, som han håller för sit högsta goda: alltid och allestädes upmuntrar han sig sjelf: *Lofva Herren min själ och förgät icke hvad godt han dig gjordt hafver Ps. 103: 2.* Då den Majestätiske Guden, som bor i Högden och Helgedomen, äfven äskar vårt hjerta til sin boning, och begär detta tacksamhets prof med största skäl för sina många välgärningar; *gif mig*, säger han, *min son dit hjerta:* då svarar den ogudaktige i sit förmättna sinne: *Ho är den Herren, hvars röst jag höra skal?* men en rättfinnig Christen säger med en otvungen undergifvenhet: "Min Gud och min Fader! jag är ovärdig til all den nåd och barmhertighet och godhet, som du mig bevisat hafver, men jag vore ännu ovärdigare dertil, om jag skulle vägra dig ett offer, hvartil du har den oftridigaste rätt: nej, mit hjerta, detta hjertat, som kostat dig en lösepenning, dyrbarare än millioner verldar, skal blifva din ode-

"delade egendom, det skal blifva din hel-
 "gade boning så länge jag här är, ja,
 "det skal i evighet höra dig til! Mätte det-
 "ta lof- och tackfägelses-offret vara dig
 "behageligt!!"

§. 5. *En rättfinnig Christen offrar Her-
 ranom sin Gud lof och tackfägelse b) med
 sin mun och tunga.* En människas tal är
 gemenligen det bästa intygande om des
 hjertas beskaffenhet. Jag säger gemenli-
 gen, ty det gifvas äfven skrymtare, hvilka
 ofta nog tala vackert om dygd, ehuru de-
 ras själ är ingen ting mindre än dygdig,
 hvilka hedra Gud med sin mun och sina
 läppar ehuru deras hjertan äro långt ifrån
 honom; men så kan dock det onda, det
 nedriga, det lastfulla som de hyfa in-
 nom sit bröst icke så länge vara fördoldt.
 Beröfvade all Gudomelig kraft at kunna
 styra sina bråttfliga böjelser, sina häftiga
 sinnesrörelser, blottställa de ej fällan sit
 vanartiga hjerta i all des styggelse. Det är
 ock blir ändå dervid, at deraf hjertat fullt
 är deraf talar munnen; dertfore är det ock
 som den Gudlöse ej allena säger i sit hjer-
 ta utan äfven med sina läppar: *det är in-
 gen Gud til, ofs bör tala, ho är vår Herre?*
 Pf. 12: 5. Den löse föraktaren kastar skug-
 ga på Guds ord, det som heligt är och
 Gudi tilhörer: den ömkansvärde begärel-
 fernas slaf höres mäst tala lustarnas nedriga
 tun-

tungomål och det ohöfviska skämt som förderfvar goda seder: den hämdgirige andas icke allenast idel hämd, utan ifrån hans orena läppar utflyta äfven de bittra ste hotelser, de grufveligaste förbannelser o. s. v. Likafå är ock en rättfinnig Christens tal des hjertas rätta slämpel. Vi hafve redan anmärkt huru hans hjerta är upfyldt af den aldraförsta tacksamhet emot Gud; men det är honom icke nog: han beder derföre: Herre uplätt mina läppar at äfven min mun må förkunna din pris Psalm. 51: 17. Bönhörd är han outtröttelig at kungöra hans dygd, hans pris och lof, som honom kallat hafver ifrån mörkret til lit underliga ljus, och som bevist honom otaligt godt. Om Himlarne förtälja Guds ära, huru skulde väl en rättfinnig Christen, som är ämnad at i evighet der hafva sin boning, underlåta en så kär skyldighet? Ack nej. Det är hans yppersta glädje at uphöja Herrans namn, at prisa hans Majestätiska gärningar. Sjelf ägande aldraljustigaste känsla i sin själ af Guds nåd och Jesu närvarelse är han äfven mån om at andre, genom hans tal och upmuntrande, skola komma til åtnjutande af denna högsta vällust. Förnimmer, säger han til sina medmeniskor, at Herren är Gud: det är denne Herren, som ofs lefvande bevarar alt ifrån moderlifvet och gör ofs alt godt: går derföre in uti hans helgedom med tackande

Hom. F. Vol. VII. St. 1. E och

och lofvande; men för at kunna göra det värdigt, hänvifer han dem til Guds ord, hvars ovärderliga kraft, hvars saliga nytta han söker göra allom kunnig. Hans tunga är i öfrigt helgad åt sanningen och redligheten och derföre finnes icke uti hans mun det nedriga smickret, den hala vänligheten, hvaruti hjertat har ingen del. Nej, han talar icke annat än det som hjertat likfom förestafvar, och det är förnuftigt, dygdigt, uppbyggeligt. Et så värdigt bruk af tungan, et sådant lof och tackfägelses offer kan icke annat än vara behagligt för den högste i Himmelen.

§. 6. *En rättfämnig Christen offerar Herranom sin Gud lof och tackfägelse c) med sina gärningar.* Detta flyter af det föregående; ty at med hjerta och mun prisa Gud och genom synder och laster förtörna och vanhedra honom är en motfägelse, ja en omöjelighet: et godt trä kan icke annat än bära goda frugter. Det är då icke en rättfämnig Christen tilfyllest at uti et troget och tackfamt hjerta bevara de af Gud undfångna välgärningar och at med sin tunga lofva honom derföre, utan han låter äfven genom sit upförande och sina efterdömen sit ljus lysa för sina medmänniskor, at ock de tillika med honom må prisa och uphöja Gud den Himmelske Fadren. Och märkom M. Å! Han böjer

jer sin knä inför Gud, han tilbeder och dyrkar honom, ej derföre at det är så landets sed, ej derföre at han är så tilvänd ifrån ungdomen, ej derföre at han härigenom skal befrämja några jordiska affigter, ej derföre at han skal fria sig ifrån det förakteliga namnet af ogudaktig; utan för det at hans rena och helgade hjerta fordrar det af honom, han kan icke hafva på sit samvete at neka Gud den dyrkan och den ära som tilkommer honom såsom alla varellers Uphofsman, han nans icke at vara otacksam emot denna störste af alla välgörare. Men han vet och i akttaget äfven hvad han är sina medmenniskor skyldig; han förgäter derföre icke at göra väl och meddela, efter sådana offer tackas Gudi Ebr. 13: 16. När de ogudaktigas fötter äro snare at utgjuta blod, så är en rättfinnig Christen snar at uplösa dem som råkat i röfvare och mördare händer, at bistå, trösta och hugsvala dem. När den ogudaktige har hårdhet nog at rikta sig på den fattigas bekostnad, när han har omensklighet nog at sluta sit hjerta til för sina hungriga, torstiga och nödstälta bröder, när han har illska nog at med hårda bannor och förebräelser bortvisa den husvilla ifrån sig; så är en rättfinnig Christens hjerta öpet och brinnande af ömhet, medlidande och menniskokärlek, han antager sig den förtryckta dygden:

den: här finna de sit underhåll som icke orka arbeta och blygas at tiggas, här finner uslingen den som mättar, kläder och härbergerat honom. Med et ord: en rättfärdig Christen är liksom far och vän åt alla olycklige; han är den blindas öga, den haltas fot, den dumbes förefråkare o. s. v. och härigenom visar han en märkelig tackfärdighet emot Gud; ty den barmhärdighet öfvar, han gör det rätta tackoffret säger Syrach i sin Boks 35: Cap. hvilket bestyrkes af Jesu egen mun: *Hvad J hafven gjort enom af dessa minsta små, det hafven J gjort mig*, Math. 25: 40. — Men ännu en omständighet. En rättfärdig Christen offerar dessa lof och tacklägelses offer Herranom sin Gud icke med den Öfverste Prästen i Gamla Testamentet en gång om året allena, ej endast på visse Högtider och bestämde Sabbather, utan alla dagar, alla stunder, beständigt och utan uppehåll, och upfyller såmedelst det vår Hel. Text äskar, neml. *at man skal lofva Herran ifrån ewighet til ewighet*, d. ä. alltid: en rättfärdig Christen kan och vil såsom sådan uti all tid och rum i sit hjerta vörda och älska, med sin tunga berömma och löf säga, med sina gärningar prisa och ära Gud sit högsta goda. Detta löfvet begynnes här på jorden, fortsättes och fullkomnas i himmelen utan ända och ewigt.

§. 7. Nu Herre min Gud! hvad är jag uslastoft, at du visat mig de största godhetsprof, välgärningar som icke stå at räkna? hvarmed skal jag betala dig, Du rike Gud, Du rike förbarmare, ifrån hvilken all god och fullkomlig gåfva kommer? Nu väl; jag vet hvad jag skal göra:

*Jag vil i alla stund,
Min Gud af hjertans grund;
Din stora nåde prisa,
Den du mig månd bevisa;
Dig vil jag mig nu gifva,
J döden och i lifvet. Sv. Psb. N:o 78: v. 1.*

STOCKHOLM,
TRYCKT I KONGL. TRYCKERIET, 1784.

PREDIKNINGAR
ÖFVER
ANDRA
HUFVUDSTYCKET
I
CATECHESEN.

AF
ANDERS CHYDENIUS,
TH. DOCTOR, PROST OCH KYRKOHERDE
I GL. CARLEBY.

VOL. VII. ST. 2.

Med Kongl. Maj:ts Allernådigste Privilegio.

U P S A L A,
HOS M. SWEDERUS K. A. B.

1784.

Imprimatur.

Upsala Consistorium Ecclesiasticum
d. 18 Junii 1783.

Ad mandatum

SVEN WIJLMAN CASPARSSON.

E. O. Th. Ad. o. V. Conf. v. Not.

III. PREDIKAN

Öfver Trones Artiklar.

§. I.

Efter *J* nu ären söner, hafver Gud sänt sin Sons anda uti edor hjertan, hvilken ropar Abba Käre Fader. Gal. 4: 6. Med sådana ord, välsignade Åhörare! ärhindrar Apostelen Paulus sina Galater den stora välsignelse, som Frälsarens Jesu dyra försoning bibringat dem, i det de fått den Helga Andan i sina hjertan. De Galater, et folkslag ifrån Gallien och Nederländerna, inflyttade uti mindre Asien, hade för några år tillbaka varit blinda hedningar, som intet känt Gud, utan tjent dem, som af naturen icke äro Gudar, v. 8. och kunde uti et sådant tillstånd ingalunda få någon andelig välsignelse, än mindre en så hög, som den Helga Andan var, hvilken ingalunda kan bo i de själar, där mörklens förste hafver sitt tilhåll. Här up-

kommer altfå den frågan: huru har en så lyckfelig förändring, skett hos de Galater, at deras hjerta ifrån en drakaboning har blifvit Guds Andas tempel? Svaras dertil af vår text: Gud har fänt dit den Helige Anda, så finna vi lätt, at frågan icke därmed är rätt uplyft, ty huru kunde Gud, som är helig, fända sin Anda uti så orena själar? och hvarpå grundar sig detta fändandet? Vår Apostel förklarar detta i anförda orden, då han säger: *Efter J nu ären söner.* J hafven, vil han säga, tilförene varit Guds fiender och djefvulens fångar, men nu nyligen har en ganska stor och välsignad förändring tildragit sig hos eder, at J blifvit uptagne til et lyckfeligt barnaskap hos Gud; hvilket däraf härflyter, at Gud i tidens fullbordan fänt sin Son hit i verlden, på det han skulle förlössa dem som under lagen voro, at J skullen få barnaskapet, v. 4, 5. Emedan J, som fordom fjerran voren, ären nu när vordne genom Christi blod, ty han är vår frid, den af bådome hafver gjordt et, och hafver nederbrutit medelbalcken i det, at han igenom sitt kött borttog ovånskapen. Eph. 2: 13, 14. hvaraf nu kan inhämtas at Jesu försoning är den som förvärfvat oss barnaskapet hos Gud och genom barnaskapet äfven en barnarätt, at få den Helga Anda uti våra hjertan.

Men lät oss närmare se hvad detta var för en Anda, om hvilken Apostelen talar? Ingalunda någon mennisko- icke heller någon

Äng-

Ängla-Anda, dem väl Gud gjordt til andar, men åro af et långt lägre väfende, än denna här omtalte, hvilken därföre, at urskiljas från alla skapade Andar, af Paulo kallas *Guds Sons Anda*: och som ej allenast derföre kallas få at han af evighet utgår af Sonen lika som af Fadren, utan ock derföre at han är den glädjenes Olja, hvarmed Guds Sons mandom blifvit smord, Pf. 45: 8. jämf. Ap. G. 10: 38. at han i JESU dop fetat på honom i en Dufvo liknelse, Math. 3: 16. och at han helt och hållit hvilat på Guds Sons Mandom, Ef. 11: 1, 2. och änteligen därföre at HERren JESUS ägde rätt at fända honom åt sina barn. Joh. 15: 26.

§. 2.

Vidare böre vi föra ofs til finnes åt hvem denna dyra gåfvan skänkes? Därom säger Apostelen, at *Gud hafver sändt sin Sons Anda uti edor hjertan*. HERren vår salighets Gud tilbjuder väl sin Anda åt alla syndare, men han kan icke meddela den åt alla; ty vår Frälsare säger sjelf, at verlden icke kan undfå sanningenes Anda. Joh. 14: 17. Apostelen talar här om sina Galater, at Gud sändt sin Anda i deras hjertan, men ingalunda allas; ty ibland dem voro ock många, som hade lidit skepsbrott på sin tro och fallit tillbaka antingen i Judiska eller ock Hedniska villfarelser, och derföre regerades af denna verldenes orena anda, utan allenast uti deras, som genom trona blifvit Guds sö-

ner, och sedan under en dagelig bättring behållit sig därvid, få at de ännu verkligen voro, hvad de blifvit i den första bättringen, det är, beståndande uti sitt nådastånd. Denna gåfvan har i alla tider varit de trognas, de af Gudi föddas lott. Redan i äldre tider talas om den Anda, som var öfver Guds Mannen Moses, hvilken äfven blef läfvad åt andra trogna och redeliga Män; 4 Mos. 11: 17. och Leviterna i Nehemie tid på den stora Högtiden säga i sin låfsång: *Tu gaffst tin goda Anda til at undervisa them,* Nehem. 9: 20. Och vi se tydeligen at Konung David haft honom, då han i Psalmen 51: 13. få innerligen beder, det Gud, för hans stora synders skull icke ville taga sin Heliga Anda ifrån honom, ehuru det tillika blifver vist, at de trogna i Nya Testamentet undfått den samma uti et långt större och ömrogare mått, som vi hört at det hände den första församlingen på Pingest dagen, Ap. G. 2. och äfven andra trogna, Ap. G. 10: 44. Hvarföre Paulus ock kallar den utkorade barns Anda, Rom. 8: 15. Men han säger ock med eftertryck, at den skulle gifvas i de trognas hjertan, icke allenast at därmed betekna, at det är Mennisko-ljälén, där denne Nåde-gåfva förnämligast hafver sitt hårbärge, utan ock at därmed gifva tilkänna des kraftiga verkande därinne, emedan därigenom uptändes uti förståndet et himmelskt ljus til at se Guds öfverfvinneliga godhet
emot

emot oss fyndare, och en kärlekslåga i hjertat, emot vår stora Förbarmare, och en himmelsk kraft at vandra uti Hans heliga fotspår i ödmjukhet, i kärlek, i tålmod och et oförvanskeligit hopp, at en gång komma uti åtnjutande af det stora arf, som oss är förvaradt i Himmelen. Änteligen förklarar han ock här, hvad känbar värkan denna Guds Anda skulle åstadkomma i själen. Det var ingalunda nog därmed, at Han skulle således med sin nåd bo hos de trogna, uplysa deras förstånd och böja deras vilja, utan brukar Guds Anda här et märkeligit ord, som betyder verkeligit skriande och ropande, och säger at denna Anden skal ropa hos oss *Abba Käre Fader*. Det vil säga, han skall göra vårt hjerta ropande. Med dessa ord vil Apostelen uttrycka flera den Helga Andas verkningar i de trogna, såsom at gifva dem en kraftig förfäkran i deras hjertan om barnskapet hos Gud, at nedflå alla djefvulens och verldenes inkast deremot, och at gifva hog och en brinnande drift til bönen, jemte en kraftig förfäkran om bönhörelsen, och at förvissa dem om Guds Faderliga hjelp i allehanda påkommande nød och farligheter.

Häraf, Älskade i HERRanom! blifva nu följande vigtiga sanningar i vår Christeliga lära helt tydeliga, nemligen först, at uti vår dyraste Frälsares Jesu fullgiltiga försoning ligger nu grundvalen til hela vår salighets

byggnad. *Ty en annan grund, säger vår Apostel, kan ingen lägga, än then som lagder är, hvilken är JESUS CHRISTUS!* 1 Cor. 3: 11. För det andra se vi til vår innerliga glädje häraf, huru hela den Högtlofvade Treenigheten fyfslofätter sig med vår räddning och lyckfalityhet. Sonen förvärfvar oss rättigheten til denna Himmelska Tröstaren och gifver sin Anda, Fadren fänder honom, och den Helga Anda kommer i de trognas hjertan, bor där och uptänder en kärleks låga til JESUM och verkar et ifrigt och kraftigt bönerop til Gud och en innerlig glädje i HERRANOM. Hvarmed skole vi vedergälla vår Gud så öfverfvinneliga stora välgärningar? Om vi dock ville lemna hans Anda rum i våra hjertan, och förvara det af JESU oss skänkta dyra barnaskapet! För det tredje se vi här den rätta ordningen i hvilken den Heliga Treenigheten hos oss utförer sina Nådeverk, nemligen at Fadren hafver skänkt oss sin Son, Sonen har köpt oss lösa ifrån våra fienders händer, och den Heliga Anda är nu tilägnings-vis den, som skal lämpa på oss all den af HERRANOM JESU oss förvärfvade Nåden, hvilket likväl tilkommer Christo såsom vår Konung, men förrättas i JESU namn af hans Anda, som fändes oss af Fadrenom. Änteligen flyter oss äfven för det fjerde häraf den viktiga lärdom, at hela vår Frälsares tilfyllestgörelse och den vidsträktaste kunskap derom gagnar oss aldeles intet,
om

om vi icke lämne den Heliga Andas Nåde-
 verkningar rum uti vårt hjerta, at föra ofs
 til verkelig delaktighet uti Nåden. Vi haf-
 ve uti vår betragtelse öfver första Artikelen
 visat eder bland andra Guds Faders Nåde-
 välgärningar, den dyra skänk han gaf ofs
 uti sin enda och aldrakärafte Son, den han
 lätt blifva menniska för vår skull. I betrak-
 telsen öfver den andra Artikelen har jag
 fökt lägga eder på hjertat, alt hvad JESUS,
 Guds Son, gjordt och lidit för vår salighet.
 Nu återstår, at jag i dag af vår tredje tros
 Artikel lärer eder känna den tredje Personen
 i Gudomen, och tillämpningen på våra hjer-
 tan, af den i Christo ofs förvärfvade Nåden.
 J finnen då lätt angelägenheten af ämnet och
 des vigt. Vare då fanningenes Ande i dag
 min ledare i all fanning! Sände den Helige
 Fadren under denna predikan sin Sons Anda
 uti alles edor hjertan, til at ifrigt ropa Ab-
 ba Käre Fader! Fader vår &c.

Den Tredje Artiklen Om Helgelsen.

*Jag tror på den Helga Anda, ena
 Helga Almänneliga Kyrka &c.*

Hvad är det?

*Jag tror at jag icke af mit eget
 förnuft eller kraft tro kan eller
 komma til &c.*

§. 3.

Denna vår uplästa Text gifver oss anledning at i dag betrakta

Den Heliga Anda

- 1) *til sin Person,*
- 2) *til sina oss bevista välgärningar.*

*O Helge And kom til mig in,
Uplys min själ &c.*

Då vi nu, välsignade i Herranom! komma at i vår betraktelses förra del förklara hvad vi egentligen böre veta och tro i gemen, om den Helga Andas Person, förekomma oss därvid billigt först hans dyra namn, at af oss förklaras. Han kallas rätteligen med sitt Personliga Namn den *Helga Anda*, och emedan detta namnet består af tvenne ord, nemligen Helig och Anda, vilje vi kortteligen visa orsaken til hvardera namnet. Begge äro tagne af den Heliga Skrift och således grundade i uppenbarelsen. Han har redan i Gamla Testamentet varit allmänt känd under namnet Anda, Guds Anda eller Helga Anda. I Skapelse Bokens första Capitel 2:dra versen får han redan sitt namn *Guds Anda*, när det heter: at *Guds Ande sväfvade öfver vattnet*. I samma boks 6:te Cap. v. 3. klagar Gud at *människorna* i den första verlden *icke ville låta Guds Anda straffa sig*.
Cap.

Cap. 41: 38. läse vi at Konung Pharao sökte efter någon sådan man, som Guds Anda var uti. HERren sjelf säger til Mose, at han hade upfyldt Betsaleel Uri son med Guds Ande. 2 Mos. B. 31: 3. Och om Josua Nun son läse vi at han vardt upfyld med Vishets Anda, då Moses lade sina händer på honom. 5 Mos. B. 34: 9. Men det blefve för vidlyftigt at upräkna alla ställen i Gamla Testamentet, där han blifvit kallad Anda. Än mera öfverflödigt vore det, at anföra huru ofta denna tredje Personen nämnes med detta namnet i Nya Testamentets skrifter, hvarest ej många blad kunna läsas, där han icke blifver omtald. De märkvärdigaste äro dock följande. Då han uppenbarades i dufvo-liknelse vid Frälsarens dop och fatte sig på honom, kallas han af Evangelisten Matheo Guds Anda, Cap. 3: 16. men af Lucas den Helga Anda. Cap. 3: 22. När Frälsaren befalte sina Lärjungar döpa, skulle det ske i namn Faders och Sons och den Helga Andas, Math. 28: 19. och änteligen då han i fönderdelade tuugors liknelse af eld fatte sig på de förta trogna på Pingest dagen, Ap. G. 2: 3, 4. heter det om Apostlarna, at *the vordo upfylte af then Helga Anda.* Orfakerne hvarföre han bar detta namnet äro i synnerhet följande. Först heter han Anda i anseende til sitt andeliga väsende, at han ingalunda består af någon kropp eller materie, finare eller gröfre, utan är aldeles en verkelig Ande, hvilket

ket väl icke mindre kan sägas om den första Personen i Gudomen, men ej så om den andra, sedan Guds Son verkligen antagit och uti Jesu afseelse förenat sin Gudomeliga Natur med den menniskliga til en Person. För det andra, bär han detta namnet i anseende til sina andeliga verkningar hos menniskorna, at upväcka, uplysa och på nytt föda dem til et andeligt lif i Christo, hvilket vår Frälsare Jesus sjelf kallar at födas af andanom. Joh. 3: 5. För det tredje och förnämligast, kallas han anda för sitt eviga utgående af de andra Gudomens Personer Fadren och Sonen, som äfven är den tredje Personens egentligaste skiljemärke och kallas derföre *Fadrens Anda*, Math. 10: 20. och *Sonens Anda*. Gal. 4: 6. Hvilket talesätt synes vara tagit liknelse-vis af en menniska, som andas eller blåser andan ifrån sig och straxt drager den til sig igen; som likväl ingalunda kan rätt föreställa denna djupa hemlighet, och bör ej heller nytjas at beskrifva sjelfva fättet af detta Gudomeliga utgående.

Men det andra namnet, som honom tillägges, nemligen *Helig* är icke mindre bibliskt än det förra. Han kallas helig på flera ställen redan i gamla Testamentet. Propheten Esaias klagar öfver sina förfäder, at de bedröfvade den Helga Anda, Cap. 63: 10. och straxt i följande vers frågar han: *hvar är then som sin Helga Anda i them gaf?* Och Konung David bad innerligen Gud i sin djupa

pa

pa fyndanöd och fåde: *Förkasta mig icke ifrån
tit ansigte och tag icke tin Helga Anda ifrån
mig.* Pf. 51: 13. Och äro i synnerhet tven-
ne orfaker hvarföre han kallas få. Den för-
sta ligger uti hans väfende, at han är full-
komligen helig, få at om honom ej kan
tänkas något ondt eller orent, utan äger han
en aldeles Gudomelig helighet och rättfär-
dighet. Han är en af de tre heliga vareiser,
som äro uti Gud, dem Zeraphim utmärkte,
då de tre färskilta gångor ropade, *Helig, He-
lig, Helig är HErren Gud Zebaoth,* Ef. 6: 3.
och de fyra djuren beprifade, då de natt
och dag ropade, *Helig, Helig, Helig är
HErren Gud alsmågtig, som var och som är
och som komma skall.* Upp. B. 4: 8. För det
andra heter han helig i anseende til det dy-
ra Helgellsens verk, som honom i synnerhet,
fast utan de andra Personers uteflutande, til-
ägnas, hvaruti han genom sina kraftiga Nåde-
verkningar leder orena och besmittade syn-
dare, genom en lefvande tro på JESUM til
en rättkaffens Gudi behagelig Helgelse, i
det han ej allenast frifäger dem ifrån sin syn-
da orenlighet, utan ock tilägnar dem sin Med-
lars JESU fullkomliga Helighet, och sedan
troligen leder dem genom denna jämmerda-
len, förmedelst en dagelig Helgelse, til en
fullkomlig helighet i himmelen; hvilket alt
vi få längre fram tilfälle at tydeligare be-
visa och förklara.

Utom detta hans egenteliga och Person-
liga

liga namn, har han äfven til följe af sina flera förrättningar til vår salighet fått flera. Han kallas *Guds Anda*, som vi nyfs hörde på flera ställen. *Nådenes Anda*, Zach. 12: 10. och Ebr. 10: 29 emedan han är den, som gör oss delaktige utaf nåden i Christo, och befeglar den samma uti våra hjertan, at vi må bruka Pauli ord til sina Epheser Cap. 1: 13. *Bönenes Anda* på nyfsnämde ställe hos Propheten Zachariam, emedan hans dels beder för oss, dels lærer oss bedja, dels manar och drifver Guds barn til flit i bönen, så at han icke allenast ropar sjelf i våra hjertan abba Käre Fader, utan drifver oss äfven at ropa genom sin kraft. *Löftsens Anda*, Eph. 1: 13. emedan Nya Testamentsens trogna redan i det gamla fått oryggeliga löften om hans ankomst i deras hjertan, Es. 44: 3. Joels 2: 28. och emedan han befeglar genom sin kraft Guds Nädelöften i vårt hjerta, at de alla äro Ja och Amen. *Utkorade barns anda*, Rom. 8: 15. i det han vitnar med vår anda, at vi äre Guds barn. v. 16. *Fadrens och Sonens Anda*, Math. 10: 20. Eph. 1: 19. emedan han utgår lika af båda: och ändteligen *Trones, Vishetens och Härlighetens Anda*, 2 Cor. 4: 13. Eph. 1: 17. 1 Pet. 4: 14. emedan han alt detta nådeligen verkar hos alla trogna.

§. 4.

Om denna Guds Anda bekänne vi, at vi tro på honom, såfom på Fadren och Sonen.

nen. Nu säge vi om Fadren uttryckeligen, at han är Gud. Den Andra Personen kalle vi vår HERR, som derföre bör få af oss en Gudomelig dyrkan. Likaledes är meningen i den tredje Artikelen, at *vi tro på en Gud den Helga Anda*, i hvilken mening det ordet *ock*, förenar de båda sednare Artiklarna med den första, så at det heter: *Vi tro på Gud den Helga Anda*. Icke desto mindre upkommo de redan i äldre tider, som ville förneka den tredje Personens Guddom, så at de rättrogne vid et allmänt möte i Constantinopel, nödsakades tydeligare förklara sig i denna Artikel, då de bekänna: *Vi tro ock på den Helga Anda; HERRan och lifgifvaren -- Then med Fadrenom och Sonenom sammandyrkad och tilbeden och lika årad varder*. Hvarest han på lika sätt, som Kristus i den andra Artikelén kallas HERR, at därmed bekräfta hans Guddom, hvilket sedan vidare inskärpes med vår skyldighet, at gifva honom en Gudomelig dyrkan. I anseende hvartil vi äfven i den tros bekännelse, som fått namn af Athanasio uttryckeligen ärkänne honom för Gud, då vi säge: *Så är Fadren Gud, Sonen Gud, den Helge Ande Gud*, hvilka alla Trosbekännelser vår Evangeliska Lutherska Kyrka ärkänt, och såsom sina antagit uti sin Augsburgiska bekännelse. Men då vår rätta tros grund ligger i det genom Guds Anda uppenbarade ordet, som Helige Guds mäntal talat och skrifvit, rörde af samma Anda, må

vi til vår tros vilshet, efter Apostelens Petri råd, taga förnämligast vara därpå, *såsom uppå et ljus som skiner uti et mörkt rum*, 2 Ep. 1: 19. Det är ifrån denna källan, som den Helga Andas Guddom kan tryggast bevisas, och det med så stor vilshet, at så snart vi antagit och ärkänt den Heliga Skrifts fanning och Guddomeliga uppenbarelse, så måste vi ock med det samma ärkänna den Helga Anda för en san Gud; ty först finne vi, at honom på många ställen tillskrifvas aldeles Guddomeliga verkningar, hvilka ingalunda tilkomma något Creatur; såsom denna verldenes skapelse, om hvilken David säger at *hela Himmels här är gjord genom Guds muns anda*, det är den Helga Anda. Ps. 33: 6. En af Jobs vänner Elihu betygar och säger: *Guds Ande hafver gjordt mig, och thens Allmätigas ande hafver gifvit mig lif*. Job. 33: 4. Hvilken af alla Creatur, änglar eller menniskor, Regenter eller klokaste konstnärer i verlden, hafva varit i stånd at gifva en menniska sin varelse, eller göra en död kropp lefvande? Nej, sådant hörer en Gud allena til. Honom tilräknas äfven det dyra nya födelsens arbete, et så stort Guddomeligit verk som någon sin verldenes skapelse, då Fräljaren säger til Nicodemum, at han skulle födas på nytt af den Helga Anda. Joh. 3: 5. Äfven Helgelsen och Förnyelsen, då Apostelen Paulus talar Tit. 3: 5. om *nya Födelsens bad och then Helga Andas förnyelse*: Andeli-

deliga gåfvors utdelande, såsom han säger
 1 Cor. 12: 13. *at vi äre uti enom anda alle
 döpte til Andelig lekamen, som är beprydd
 med margfalliga gåfvor. Och ändteligen at
 han sätter Biskopar och Lärare i Christi För-
 samling, den han förvärfvat med sit blod. Ap. G.
 20: 28. Men det är ej nog at honom til-
 räknas sådana verkningar; honom tilärkännas
 ock aldeles Guddomeliga egenkaper. Han
 beskrifves af Konung David såsom allvetan-
 de och allestädes närvarande, då han med
 synnerligt eftertryck frågar: *hvert skall jag
 gå för tinom Anda och hvert skall jag fly för
 ditt ansikte?* Det är fäfanget vill han säga för
 mig at någorstädes kunna gömma mig, så
 at din Anda icke ser och känner mig; ty
 han är allestädes närvarande, och än vidare:
*Tin ögon sågo mig, då jag ännu oberedd var:
 och alla dagar voro uti tin bok skrefne, the
 ännu varda skulle och ingen af them komma
 var. Ps. 139. v. 7. 16.* Och Apostelen Pau-
 lus nytjar denna allvetenhet, såsom en grund-
 fanning, hvarpå han bygger flera andra, då
 han säger, at Gud hafver uppenbarat för sina
 trogna deras tilkommande obeskrefveliga här-
 lighet, genom sin anda, ty *Anden*, säger han,
utransakar alt ting ja ock Guds djuphet. 1 Cor.
 2: 10. Han heter äfven sanfärdig eller *san-
 ningenes Anda*, af Frälsarens egen mun, som
skulle leda oss i all sanning. Joh. 16: 13. Vi-
 dare öfvertygas vi om hans Guddom af en
 upmärksam jemförelse emellan gamla och
 nya*

nya Testamentets utfagor om Gud, i det vi blifve varse at det som i det förra säges vara gjordt af Gud sjelf, intygas i det senare vara förrättat af den Heliga Anda, och emedan dessa båda förbunden ej kunna vara stridande emot hvar andra, följer däraf at den Helga Anda äfven måste vara en san Gud. Det ses tydeligen af sammanhanget, at Gud sjelf, som förde Israels barn utur Egypten, talade genom David och sade: *I dag, om J hans röst hören, så förstocker icke edor hjerta.* Pf. 95: 8. Och Apostelen Paulus åter intyggar at *then Helga Anda sagt det.* Ebr. 3: 7. Den Helige HERren Zebaoth befalte Propheten Esaias predika til Juda folket: *hörer och förstår thet icke, ser och märker thet intet.* Cap. 6: 9. Men Paulus predikade i Rom, och sade at det var den Helga Anda, som talade dessa orden. Ap. G. 28: 25. Än mera bestyrkes vi i öfvertygelsen om denna sanning, när vi se at den Helga Anda, icke allenast ställes i jämförelse med de Andra Guddoms Personerna, utan han säges ock vara aldeles et med dem. Et Creatur må vara så ädelt det vil, kan det dock aldrig komma i jämförelse med en evig Gud. Men Frälsaren befalte sina Lärjungar döpa *i namn Faders och Sons och den Helga Andas,* Math. 28: 19. hvaraf således följer, at den Helga Anda måste vara af et och samma Gudomeliga väfende med de andra Personerna. Och Apostelen Johannes upräknar icke alle-

allenast samma Gudoms Personer, utan säger ock uttryckeligen at the tre äro et, det är et och samma Gudomeliga väfende, och en Gud. 1 Ep. 5: 7. Men lät ofs icke längre samla öfverflödiga bevis på en sak, som den Helga Skrift afgör med uttryckeliga ord. Konung David, den stora HERRans Prophete och Israels lustiga diktare, säger uti sitt sista märkvärdiga tal, at *HERRans Ande hafver talat genom honom*, och förklarar det straxt med andra ord och säger, at det var sjelfva *Israels Gud, som hade talat til honom*. 2 Sam. 23: 2, 3. Och Apostelen Petrus betygar til den bedrägeliga Ananias, at han med sin falska uppgift af sin egendom, hade ljugit för den Helga Anda, och straxt derpå, då han vill visa huru stor hans förbrytelse var, säger han, at Ananias icke allenast lugit för menniskor, utan för Gud. Ap. G. 5: 3, 4. Hvarmed han tydeligen förklarar at den Helga Anda var en san Gud, lika hög och helig, som de andra Personerna. Men Apostelen Paulus har ej heller förgätit, at för ofs upgifva denna dyra sanning, då han til sina Corinthen skrifver därom sålunda: *veter J icke at J ären Guds tempel och at Guds Ande bor i eder*. 1 Cor. 3: 16. Han säger först at de trogna voro Guds eget tempel, hvarföre då? Jo, han svarar: derföre at Guds ande bodde uti dem. Af hvilket alt vi tydeligen inse at vår Christeliga Kyrka rätteligen bekänner honom för HERRen och Lifgifvaren, och

at han derföre äfven bör med Fadrenom och Sonenom sammandyrkad och tilbeden och lika ärad varda. Mätte då ingen af oss våga sig, at ljuga för denna Guds Heliga Anda, ingen bedröfva honom genom upfåteliga fynder, eller stå emot hans nåde-verkningar med förhärdelse, som Stephani Åhörare gjorde!

§. 5.

At den Helga Anda såsom fanner Gud, äfven är den Tredje Personen i Gudomen och skiljes ifrån Fadrenom och Sonenom, genom det han af evighet utgår af dem båda, är hvad vi här allenast må nämna, emedan det i betraktelsen öfver första Artikelen uti läran om Treenigheten i gemen blef bevist och förklarad. Det allenast må vi för större redighets skull tillägga, at den Helga Andas verkningar äro tväggehanda, i det somliga af dem ske innom det Guddomeliga väfendet, af hvilka föga flera äro bekanta för oss dödeliga, än hans nyfsnämnda utgående af Fadrenom och Sonenom. Andra ske åter utom Gud; bland hvilka hans välgärningar emot oss böra ligga oss ömmaft om hjertat, at derföre blifva af oss noga kända. Om dem böre vi veta, at de tilkomma gemenfamt alla tre Personerna, och derföre äfven i den Helga Skrift tilträknas nu den ena, nu åter en annan Gudoms Person. I synnerhet äro den Helga Andas nåde-verkningar aldeles af den beskaffenhet, at de ej allenast tilträknas ofta Fadren, utan höra i synnerhet den Andra Per-

Personen vår Frälsare Jesu Christo til, i anseende til sitt Prophetiska och Konungsliga ämbete, sedan han i det Öfversta Presterliga lagt en fast grund til vår salighet. Och at han utförer tillika med Fadrenom dessa dyra värf, genom den Helga Anda. Hvaraf således är klart at de allenast tilägningsvis komma den Helga Anda til i synnerhet, och hvaraf äfven följer, at då vi komma at beskriwa och bevisa dem, är det lika mycket, antingen på det Skriftenes rum, som vi tänka anföra til bevis, talas om Gud i gemen, eller om någon Gudoms Person nämnes i synnerhet, emedan de alla tre äro et, och til följe därpå äfven verka gemenamt, hälft ingen hufvudfråga kan i så fatta omständigheter hos oss upkomma derom, hvilkendera Personen det är, som sådant uträttar.

Sednare Delen.

§. 6.

Efter en sådan ärhållen nödig underrättelse, om den Helga Andas Person, komme vi närmare til vårt hufvudämne, at betrakta hans välgärningar. At på detta vidsträckt fält kunna leda eder rätt fram och gifva något redigt begrep om saken, tilkommer oss först at upräkna och förklara Nåde-verknin-garna i sin naturliga ordning, och sedermera föreställa hvad vi bekänne om Församlingen, där han gör oss delaktiga af denna sin nåd. Ämnet är af mycken vidd och vigt,

men jag utfäster at vinlägga mig om kort-
het, dock utan at förbigå något hufvudsake-
ligt. Däremot förbehåller mig ej allenast
edert tålmod och upmärksamhet, utan för-
nämligast ock et under hela afhandlingen för
Guds Andas verkningar öpnadt hjerta; ty den
angår något sådant, som en och hvar af oss
antingen känt, eller åtminstone bör känna i
sin själ, och utom hvilken känsla vi ingen
nytta kunne hämta, af alt hvad vår dyra
Frälsare genom sin öfverflödande kärlek för-
värfvat oss.

Nödvändigheten för oss af den Helga
Andas nåde-verkningar föreställer sal. Doctor
Luther i sin förklaring sålunda: *Jag tror at
jag icke af mit eget förnuft eller kraft tro kan,
eller komma til min HERRA JESUM Christum.
Älskade i HERRANOM! så ömkansvärd är vår
naturliga belägenhet, at ehuru JESUS alt gjordt
på sin sida til vårt bästa, lidit en fullkomlig
försonings död för alla våra synder, och
förvärfvat oss genom sin fullkomliga lydriad
rättighet til den himmelska glädjen, så är än-
dock ingen af oss i stånd, at genom sina
egna krafter komma til delaktighet af den-
na salighet, hvilket Frälsaren JESUS sjelf ty-
deligen gifver tilkänna, då han säger: *Ingen
kan komma til mig, utan Fadren som mig sändt
hafver, drager honom.* Joh. 6: 44. Orsaken
härtil finne vi lätt igen i vårt eget djupa syn-
da-förderf, hvarest vårt förstånd blef aldeles
förblindat, så at vi icke ens känne salighe-
tens*

tens väg, och kunne fatta den rätta och lefvande fanningen, utan famle i mörkret såsom de blinda, såsom Apostelen Paulus märkeligen talar därom, då han säger: *Then naturliga menniskan förnimmer intet, ja flätt intet, af thet som Guds Anda tilhörer, ty thet är honom en galenskap och kan icke begripas; ty thet måste andeliga dömmas.* 1 Cor. 2: 14. Vår vilja blef icke mindre förderfvad; där ligger syndens frö i hjertat, det är fullt med onda begärelser, vi finne det vara trögt och oböjeligit til alt godt, men däremot färdigt och likasom förgjort til det onda, så at vi väl må klaga däröfver såsom HERren genom Propheten Jeremiam Cap. 17: 9. *Et argt och illfundigt ting öfver all ting är hjertat; ho kan utransakat.* Och man kan bäst sluta om djupet af detta viljans förderf af det, at Apostelen Paulus, en så stark trones hjelte måste klaga öfver sit onda hjerta och säga: *Jag ser en annor lag i mina lemmar, som strider emot then lag, som i min hog är, och griper mig fången under syndenes lag.* Han blifver aldeles rådlös och jämrar sig: *jag arma menniska, ho skall skilja mig ifrån thenna dödsens kropp?* Rom. 7: 23, 24. Jag säger: när Paulus hade sådan orsak at klaga, hvad skole då vi andra göra? Det kände vist Sal. Lutherus hos sig, då han klagat, at han sjelf med egna krafter hvarken kunde tro eller komma i förening med sin Frälsare, hvarken viste han sjelf vägen eller fant han hos sig vilja eller

förmåga at vandra på den samma. Huru är det mina Åhörare? kännen J icke hos eder denna vanmakten, så måsten J vist vara i en svår andelig yrsla, då J med den blinda Förfamlingens ängel i Laodicea tänken: *Jag är rik och hafver nog och behöfver intet, ehuru J väckeligen ären elände och jämmerlige, fattige, blinde och nakna*, det J likväl icke seen. Upp. B. 3: 17. Bedragom icke ofs sjelfva. JEsu vår salighets Mästares ord äro i denna delen folklara: *utan en varder född af vatn och andanom, kan han icke ingå i Guds Rike*. Joh. 3: 5. Det var en anfedd och beläfen man, som rådfrågade sig i detta ärende hos Frälsaren, men han fick ej annat svar än detta. Vi må ej heller vänta något annat. Det är nödvändigt, at vi måste födas på nytt, annars blir det aldeles omöjligt för ofs at hämta någon nytta af JEsu död. Så litet et barn kan bidraga til sin naturliga, så litet kan ock en arm syndare, befordra sin andeliga nya födelse. Derföre kallar ock Konungen David, i sin bätrings bön, detta et skapande och gifvande, då han säger: *Skapa i mig Gud et rent hjerta och gif mig en ny vis anda - - och tag icke tin Helga Anda ifrån mig*. Pf. 51: 12. Här beder han at Gud ville gifva honom en ny vis anda, den Helga Andä, och at han sedan icke mera ville taga honom bort. Låtom då aldrig hvarken fatan, verlden eller vårt eget onda kött inbilla ofs, at vi någon-

gonfin kunde som Christne, umbära denna himmelska döravården och ledaren, utan succom häldre til denna himmelska Läromästaren: *Uti all sanning led tu mig; förståndet öppna nådelig, jag lära må tin vilja. Ack! gör mig från all synder ren, at jag må följa dig allen; Alt ondt ifrån mig skilja.*

§. 7.

Den första den Helga Andas nåde-verkan, hvarmed han börjar draga en syndare til Jesum, beskriver Lutherus således: *Den Helga Ande hafver mig kallat genom Evangelium.* Kallelsens nåd är ock vifferligen den första. Utan den kan ingen komma til Gud, hvilken af vår dyre Frälsare får namn af et Fadrens dragande. Joh. 6: 44. Den hafver sin enda grund, uti vår dyra Medlares fullkomliga försoning, för hela verldenes synder. Utom den vore vi ej annat än Guds fiender, til hvilka han i sin rättfärdiga vrede ej kunde annat ropa, än *går bort ifrån mig, j förbannade.* Mat. 25: 41. Men igenom honom hafver ofs tilflutit kallelsens nåd, som är et den Treenige Gudens, men tillägnings-vis den Helga Andas verk eller bemödande, at förmå syndare til den förvärfvade nådens delaktighet.

At kunna rätt fatta denna den Helga Andas Nåde-verkan, må vi först vända vår upmärksamhet hit til sjelfva ordet *kalla*. Det är et mycket allmänt talesätt, och kan tagas i ganska olika bemärkeller så väl i anseende

til den kallande Personen, som til den hvilken kallas: det är ock mycket olika i anseende til de olika förmåner, hvartil någon blifver kallad, och til sjelfva kallelsen. Denna Nåde-välgärning föreställes ofs i den Helga Skrift under ganska många liknelser, men afmålas af vår Frälsare i synnerhet tydeligast såsom et bjudande til en stor Nattvard, eller til et bröllop. Denna Nattvard beskrifver Gud för ofs genom Propheten Esaias således: *HErren Zebaoth skall göra til all folk et fett gästabod på thesso bergena. Ett gästabod af klart vin, af fetö, af mærg, af vin ther ingen drägg uti dr. Cap. 25: 6.* som beteknar alla de nådes och salighets skatter, som vår dyre Frälsare ofs genom sin död förvärfvat: sjelfva kallelsen til detta gästabod beskrifver vår Frälsare ofs sålunda: *Husbonden utsände sin tjenare then stund Nattvarden skulle stå, at han skulle säga them som budne voro: kommer ty alt ting äro nu redo, Luc. 14: 17.* och när de budne förfakade den tilbudna nåden, heter det vidare til hans tjenare: *gack ut på gator och gränder, och the fattiga och krymplingar, halta och blinda haf här in, v. 21.* och åter en annan gång heter det: *Gack ut på vågar och gårdar och nödga them, at the komma här in. v. 23.* Hvarmed vår Frälsare vil betekna, huru trägen och allmännelig hans kallelse är. Äfven så afmålas den såsom en bjudning til et stort bröllop, som den himmelska Konungen gjorde åt sin Son, och beskrifves sålunda:

lunda: Och han sände ut sina tjenare, at the skulle kalla them som budne voro: til bröllopet, Math. 22: 2, 3. och åter heter det til tjenarena: Går ut på vägarna, och alla the *J* finnen kaller til bröllopet. v. 9. Hvaraf således tydeligen infes, at det ordet *kalla* betecknar vår Guds alfvarliga bemödande, at föka förmå syndare til emottagande och anammande af den i Christo ois förvärfvade nåden och saligheten. Men härvid böra vi likväl märka, at ordet *kalla* tages i den Helga Skrift i en trängre och vidsträktare bemärkelse; så at det antingen betecknar blott den stora Gudens utbudning af sina salighets skatter, det är et förmående och öfvertalande hos syndare at anamma nåden, eller ock en kallelse, som verkeligen af menniskan blifvit emottagen, åtlydd och anammad, såsom vi se at Apostelen Paulus nytjar detta ordet, Rom. 8; 30. då han säger: *at them som Gud hafver kallat, them hafver han ock gjordt rättfärdiga*; hvarest rättfärdiggörelsen förenas med kallelsen, såsom ifrån den samma aldeles oskiljaktig, hvilket ingalunda kan sägas om blotta kallelsen på Guds fida, emedan vår Frälsare säger sjelf at *många äro kallade, men få utkorade*; Math. 22: 14. utan måste förstås om en emottagen och i en rätt omvändelses ordning åtlydd kallelse, hvilket noga bör urskiljas, om vi icke skole irra ois uti våra nödvändigaste begrep i vår salighets sak. Vi tage den här i sin egenteliga bemär-

märkelse, såsom blott en nåde-verkan på Guds fida, antingen den då blifver af menniskorna anammad eller icke.

För det andra åligger ofs, at närmare förklara sjelfva beskaffenheten af denna kallelsen, och märke vi först, at han är medelbarlig, ty den sker alltid förmedelst den til vår salighet uppenbarade sanningen, eller Guds ord. Sal. Lutherus säger väl, at Gud kallat honom genom Evangelium; men antingen tager han här ordet Evangelium i sin vidsträktare bemärkelse, så at det innefattar hela vår salighets lära, eller vil han säga at sjelfva kallelsen är til sin hufvudsak Evangelisk, eller är ock meningen den, at sedan lagen, som förut är förklarad och inskräp uti de tio budorden, hafver fått göra sin verkan til kändedomen af mit synda-elände, och den mig hotande förbannelsen, och sedan jag af den andra Artikelen blifvit underrättad om min Frälsares fullgiltiga försoning för mina synder, kommer den Helga Anda och med idel nåde-löften, öker förmå mig at vända tillbaka ifrån mit elände och genom tron tilägna mig all af min Frälsare förvärfvade salighet: emedan intet Evangelium kan hafva rum, eller någonsin blifva et gladt budskap för andra än dem Guds lag tilförene nedfänkt och förkrossat: hvaraf äfven ses, at lagen ingalunda får ifrån kallelses medlet uteflutas. Hvilket kallelses medel menniskan meddelas antingen genom Guds ords läsan-

läfande eller ock hörande, då det antingen af ordentliga ordets tjenare eller andra Christna förkunnas. Hvarom HERren Gud talar märkeligen hos Propheten Efsaiam och säger: *Såsom rågnen och snön faller af himmelen - - och gör jorden fruktsamma och bårande, altså skall ock ordet vara, som utaf min mun går; thet skall icke återkomma til mig fåfångt, utan göra thet mig tåckes.* Olycklig då den, som försmår medlet, han måste ock i alla evighet umbåra des verkan. För det andra märke vi, at denna kallelsen är på Guds fida ganska *alfvarlig*. De göra den Gudomeliga godheten och rättfärdigheten mycken oförrett, som väl medgifva at Gud kallar alla, men påstå likväl at han ej gör det med fullt alfvare för andra än sina utkorade, då likväl ingen våld eller anseende til personen, hos Gud åger rum, och han däremot på det aldraeftertryckeligaste, som det varit möjligt, fökt at i denna delen uppenbara och betyga detta sitt alfvare, såsom då han bland annat säger til Jerusalems stad: *Huru ofta hafver jag velat församla tin barn, lika som hånan församlar sina kyklingar under sina vingar.* Math. 23: 37. Han kunde aldrig tydeligare uttrycka sin innerliga åtrå och bemödande at vinna Jerusalems inbyggare til sin nådes gemenskap, än då han liknar sig vid en höna, som fåg sina spåda kyklingar skingrade: *huru öm, huru yflosatt löper hon icke til dem, ropar och låckar dem, och*
utbre-

utbreder fina vingar, utan någon ro tils hon kan få dem famlade: Se sådant beskref, så lifligen afmålade han sitt hjertelag för Jerufalems inbyggare i gemen, ehuru han väl såg, at större delen af dem skulle gå förloerade. Det förfäkrar ofs äfven til öfverflöde af vår Frälsare anförda liknelser, som nyfs omnämndes, och de flera gångor förnyade kallelserna, men ibland annat ser man i synnerhet hans ifriga begär, at draga syndare til sig af Husbondens och Konungens vrede uti dessa liknelser, öfver dem hvilka förfummade at lyda. När Judarne sågo JESUM gråta vid Lazari graf, sade de: *Si huru kär hade han honom.* Joh. 11: 36. När vi se JESU ögon flyta i tårar då han ser på Jerufalem och des olycka, må vi väl utropa: si huru kär hade han detta arma folket. Han har derföre äfven fökt afmåla sitt alfvare under de aldreaömmaste liknelser, som i naturen gifvas. Han kallar sig den goda Herden, Joh. 10. som sjelf låfvar upföka det borttappade fåret, och igenhämta thet förvilda. Hes. 34: 16. Han föreställer sig såsom en Älskare eller Brudgumme, som hjerteligenöker efter sin älskade Brud, den han med innersta glädje omfamnar. Höga Vif. 4. Si sådant är vår Guds alfvare at kalla ofs til sin nådes gemenskap. För det tredje böre vi veta, at kallelsens nåd är äfven ganska *kraftig*, så at om allenast syndare lemna den rum i sitt hjerta och intet fiendteligen streta emot
nåden,

nåden, blifva de i stånd at komma i åtnjutande af den tilbudna saligheten. Ty ordet som härtil brukas är *levande och kraftigt, och skarpare än något tveåggadt svärd, och går igenom til thes thet åtskiljer själ och anda, och mårgh och ben*, intygar Apostelen Paulus. Ebr. 4: 12. Och på et annat ställe säger han, at *Evangelium är Guds kraft, allom them til salighet som trö*. Hvilken kraft det ingalunda äger annorstädes ifrån, än af sin egen stora Uphofsman, genom hvilken han icke allenast rör och nödgar syndaren, utan ock med det samma gifver lust och förmåga at åtlyda kallelsen, och öfvervinna sin naturliga tröghet, så framt han icke upfåteligen fätter sig före, at spjerna mot udden. Ändteligen böre vi ock för det sjerde veta, at den är *allmännelig*, om vi betrakte den på Guds fida eller efter hans upfåt. Därom öfvertygas vi nogsam, först af Guds allmänneliga kärlek emot hela mennisko-släktet. Då han så högt älskat oss, at han utgifvit sin Son i döden för alla, så kan han ej heller i kraft af detta sitt eviga förbarmande annat än kalla och draga alla til delaktigheten af denna nåden. För det andra blifve vi här om än mera förvissade af den Heliga Skrifts tydeliga vitnesbörder. Den Majestätiska HERren svär vid sitt eviga lif, at han *icke hafver lust til den ogudaktigas död, utan at then ogudaktiga omvänder sig ifrån sit väsende och lefver*. Hes. 33: 11. Men har han ingen lust til
til

til deras död, så måste han ock med alt alfvare föka afböja den, och emedan kallelsten är et ganska kraftigt medel därtill, kan det ingalunda af vår nådiga Gud åfidofättas. Därföre befalte äfven vår Frälsare, sedan han alt fullgjordt til mennisko-slägtets salighet, at hans budbärare skulle *gå ut och låra alt folk*. Math. 28: 19. Ingen, icke en enda, skulle därifrån vara utefluten; och en annan gång fode han åter til dem, som Evangelisten Marcus berättar: *Går ut i hela verlden och prediker Evangelium allom Creaturom*. Cap. 16: 15. Hela jordklotets inbyggare, alla Creatur, det är de främsta af Creaturen, nemligen alla menniskor, som efter Ebreiska talesättet kallas Creatur, skulle blifva kallade genom Evangelii ord. Därföre är ock sjelfva kallelsten allmännelig, där det heter: *Vänder eder til mig, så varden J salige, alla verldenes ändar*. Ef. 45: 22. *Ty Gud vil upriktigt och med fullt alfvare, at alla menniskor skola salige varda, och til sanningenes kunskap komma*, som Apostelen Paulus intygar 1 Tim. 2: 4. Men huru den kärleksrike Guden tillämpat, eller åt hvar och en människa utdelat denna sin alfvarliga och allmänna kallelse, eller hvarföre han i äldre och nyare tider lemnat så många folkslag i mörkret, är en sak den vi gerna erkänne vara ofs för hög. Det gagnar ofs ej eller, at grubbla i HERrans fördolda vägar, utan åligger fast hållre arbete därpå, at den kallelles nåd, som ofs,

lof-

lofvad vare HErran! framför många folk-
flag i verlden är förunnad, ej måtte vara för-
spilld på våra själar; hvarigenom likväl nog
månge ibland ofs icke litet öka sin fördö-
melse, emot många tusende hedningar, som
måste sakna en så kraftig kallelse. Det ålig-
ger därför syndare, at lemna rum i sina
hjertan för den kallande nåden, och låta Guds
röst blifva kraftig i sina själar, til en uprig-
tig omvändelse. Lycklig den, som icke med
Stephani åhörare, tillfluter sina öron och hjer-
ta för HErrans röst, ty den blifver aldrig
fruktlös i et hjerta, som den rätt får inrymma.

§. 8.

Den andra Nådeverkan i vår själ är *Up-
lyfningen*, hvilken väl, då nya födelsen tages
i en vidsträktare bemärkelse, äfven kan inne-
fatta uplyfningen; men det är nödigt, at vi
här betrakte honom särskilt, så mycket häl-
re, som Sal. Doct. Luther i sin förklaring
särskilt nämner den, då han säger: *Jag tror,
at then Helga Andas hafver uplyst mig med sina
gåfvor.* Med Uplyfningen förstå vi här den
Helge Andas nådeverkan i menniskan, at
kunna fatta och tydeligen föreställa sig de til
saligheten nödiga Gudomeliga sanningar. Den-
na Guds Andas nådeverkan, är på det när-
maste förknippad med den nyligen förklara-
de kallelsen, och härflyter aldeles af den
samma. Ty så snart en menniska lämnar
den förekommande nåden rum i sitt hjerta,
och intet stoppar sina öron til för Guds kal-
lan-

lande röst, börjar Han at i förståndet förklara de til saligheten nödiga fanningar. Ordet upplysning är liknelsevis tagit af en menniska som förlorat sin syn, men igenom några medel, åter kan uti sina ögon emottaga ljusets strålar, och genom dem gifva själen några begrep om de tings skapnad och färgor, dem hon ej tilförene kunnat blifva varfe. Här är mennisko-själen den, som genom fyndförderfvet stannat i et grufveligit mörker om sitt eget tillstånd och hotande olycka, om de medel, som Gud gifvit til vår räddning, om sättet och ordningen, huru de skola användas och om den salighet, som i den förefkrefna ordningen kan vinnas. Ty vi äre, som Propheten Esaias beskriever, just *det folket, som i mörkret vandrar och som bo uti gråseliga mörka lande*; Ef. 9: 2. och måste med oro klaga: Vårt förnuft förblindat är, mörker all vår själ betäcker, om Guds Anda ej är när, som nytt ljus i henne väcker. Men vår Gud och evige Förbarmare är den samma allena, som uti andeliga faker kan och vil gifva oss något ljus. Derföre kallar Evangelisten Johannes vår Frälsare, *thet sanna ljuset, som uplyser alla menniskor som komma i verlden*, Cap. 1: 9. Och när Apostelen Paulus ville upväcka sina såfvande Epheser, fägger han til them: at *Christus skall uplysa dem*, Cap. 5: 14. och de som redan åtlydt kallelens röst, dem kallar han *ljus i HErranom*, v. 8. det är sådana, som af Gud blifvit

vit uplyfte. Medlet åter hvarigenom denna upplyfning sker, är det heliga och i Skriften ofs uppenbarade ordet, såsom Konungen och Propheten David derom märkeligen talar, då han säger til sin Gud: *Titt ord är mina fötters lykta och et ljus på minom vågom.* Pf. 119: 105. Han betraktar här sig sjelf, som en vandringsman på främmande och villsamma stigar, i et ganska tjukt mörker där han ej annat kunde, än fara vilse och förloras. Men han beprisar Guds godhet, som gifvit honom på sin väg en lykta och et ljus, hvilka skingrade mörkret för hans ögon, och uplyfte hans gång, at han med trygghet kunde vandra til sitt förefatta lyckfalighetsmål. Men hvad var det då för et ljus? Jo, Guds heliga och uppenbarade ord. Det samma intygar äfven Apostelen Petrus: *Vi hafve, säger han, et fast prophetiskt ord, och J gören väl at J akten ther uppå likasom et ljus, som skin uti et mörkt rum,* 2 Ep. 1: 19. Och emedan Guds ord i anseende til innehållet, fördelas i Lag och Evangelium, så verka de äfven hvardera rätt kraftigt på vår upplyfning. Lagen visar vår förbindelse emot Gud at lyda honom: den föreställer ofs våra plikter, emot Gud och nästan, våra mångfalliga öfverträdelser och det straff vi därmed ådragit ofs, men däremot visar ofs Evangelium, Guds oändeliga kärlek emot ofs, och Jesu fullkomliga tilfyllestgörelse för våra synder, och vi få tillika krafter at anam-

ma försoningen. Verkan af denna uplysningen är, at vi genom den vinna en tydelig och lefvande kännedom uti de ofs til saligheten nödiga sanningar. Såsom Apostelen Paulus bad sin Gud för sina Epheser: *at vårs HErras Jesu Christi Gud, hårlighetenes Fader ville gifva dem visdomsens och uppenbarelsens anda til sin kunskap, och uplysa theas förstånds ögon, at the förstå kunde, hvad hopp han hade kallat them uti, och huru rik hans arfs hårlighet är uti helgonen.* Cap. 1: 17, 18. Uti hvilka ord Paulus äfven tilägnar uplysningens verk i synnerhet åt den Helga Andä. Vi få ej heller förbigå här at uptaga den fråga, som med så mycken hetta ofta olika besvaras: nemligen om de otrogna verkeligen kunna få denna uplysning eller icke? Det ankommer här förnämligast derpå, i hvad bemärkelse det ordet uplysning tages. I en vidsträktare, där den innefattar all kunskap om gudomeliga och til vår salighet uppenbarade ting, bör denna fråga bejakas, ty hvem kunde väl neka, at ock en oomvänd och köftligen finnad menniska icke kunde af Guds ord fatta och förstå många sådana sanningar, ehuru han icke lämnar dem rum i sitt hjerta til någon verkelig finnets förändring. Men tager man åter ordet uplysning uti sin egentliga och bibliska bemärkelse, om den uplysning som sker hos dem, hvilka icke fienteligen emotså nåden, utan låta den leda sig til bättring, så är lika klart,

at

at frågan måste nekas. Saken är således, rätteligen betraktad, mera en ordatvißt än verkelig skiljaktighet i sjelfva sanningen. Den förra flags uplysningen bör derföre med rätta få namn af en bokstafvelig, den senare af en andelig eller saliggörande kunskap. Den andeliga och saliggörande igenkännes egenteligen af tvenne hufvud-omständigheter, nemligen först deraf, om den upväkte syndaren med en flags fasa och vederstyggelse blir varse sitt eget synda-förderf, som så djupt förkrossar honom, at han slätt intet har eller vil åberopa sig någon ursäkt eller egen rättfärdighet til sitt förivar, utan med blygsel ser sig an för en af sig sjelf, i tid och evighet förlorad själ: och för det andra deraf, om han i sitt hjerta känner en innerlig och glädjefull öfvertygelse om sin Förbarmares JEsu oändeliga kärlek emot sig; med et ord, om syndaren ser sig sjelf an för et intet och sin JEsu för sitt allt. Sådan finne vi Apostelens Pauli uplysning hafva varit, då han öppenhjertigt och med mycken rörelse erkänner sig för den största bland syndare, men däremot JEsu förbarmande för oändeligt, som på honom lika som utöft all sin kärlek och långmodighet, 1 Tim. 1: 15, 16. En sådan uplysning är ock den enda som kan leda oss til en rätt omvändelse. Men den strider och tvers emot det kötliga sinnet, som alltid vil hafva något eget med sig, til sin nya födelse. Menniskan af natu-

ren vill häldre åtaga sig många svåra förfak-
keller och stränga dygde-öfningar, än hon
vill hel blott och bar kasta sig för sin För-
barmares fötter at endast tigga om hjelp,
utom hvilket ljus i själen likväl syndaren al-
drig kan komma til en rätt delaktighet uti
den oförtjenta och af Christo förvärfvade
nåden. Ack! lærer då här af mine ällkelige
at icke drifva tillbaka ifrån eder själ, detta
för eder salighet så nödvändiga ljuset, ehuru
obchageligt det ock skulle förekomma den
gamla Adam.

§. 9.

Men vi komme nu til det tredje den
Helga Andas nådeverk i menniskan, nemli-
gen *Nya Födelsen*, som åter är et den stora
Gudens och i synnerhet den Helga Andas
Nådeverk uti vår själ, hvarigenom det för-
lorade andeliga lifvet å nyö hos oss uprät-
tas. At kunna gifva eder om denna videnti-
ga sak ett redigt begrep, vil jag först för-
klara nya födelsen såsom den af Gud verkas
på syndarens hjerta, och sedan visa hvad
färskilta förändringar den åstadkommer hos
oss. *) Ordet nya födelse hafver ibland oss
en flera-faldig bemärkelse. Stundom och
oftast hos de äldre beteknas därmed döpel-
sen eller den nåd, som barnen gifves då de
genom detta Sacrament träda i förbund med
Gud. Stundom tages det annars i en vid-
sträckt bemärkelse, så at det innebegriper uti
fig

*) *Conversio transitiva & intransitiva.*

fig både uplysningen, tron och helgelsen, men egenteligen eller uti en inskränktare mening, hörer därtill allenast sjelfva det andeliga lifvets återställande, såsom det äfven här tages af oss. At födas på nytt är at återfå et förlorat lif. Sjelfva fakens natur visar, at här icke kan talas om något lekamligt, utan om et andeligt lif. Nu är lifvet en förmåga at göra och verka något. Det andeliga lifvet är således en förmögenhet, at verka det som godt och Gudi behageligt är. En sådan förmåga ägde menniskan för syndafallet och således äfven et andeligt lif, men at den är beklageligen aldeles förlorad, derom vitnar så väl uppenbarelsen, som en dagelig ärfarenhet, hvilket skriften kallar en död, eller at vara död uti syndene, eller lefvande död. När nu denna döden, eller andeliga oförmögenheten borttages och en ny kraft skänkes at verka det goda, kallas det en ny födelse. Nödvändigheten af denna förändring visar oss så väl sjelfva fakens natur, som ock altför många språk af uppenbarelsen. Den usla belägenhet hvilken menniskan naturligt vis är stadd uti, öfvertygar oss nogsam t här om. Genom syndafallet har hos oss upkommit en oförmögenhet til alt godt och en benägenhet til alt ondt. Där finnes hvarken vilja eller förmåga at göra det Gud vill eller hvad hans heliga lag fordrar af oss, emedan Apostelen Paulus säger, at menniskorna i detta til-

ståndet äro icke allenast förmörkade til förståndet, utan ock *bortkomne ifrån thet lif som af Gudi är*, Eph. 4: 18. Och han kallar dem *døde genom öfverträdelse och synder*, Cap. 2: 1. och åter på et annat ställe, *døde i syndene*, Col. 2: 13. hvilken död Konung David få beskrifver *at the äro alle afvekne och allesammans odogse, så at thet är ingen som väl gör, ja icke en*, Pl. 14: 3. Skal nu en död menniska blifva verkande, få måste hon nödvändigt få lif, annars väntas något förgäfves af henne. Här måste således en ny födelse, et lifgifvande gå förut. Denna nödvändigheten förestälte vår dyra Frälsare på det eftertryckeligaste för Nicodemus som i denna angelägna sak kom at rådfråga sig hos honom, då han säger: *utan en blifver född på nytt*, det är, närmare efter Andans mening, *åfvan ifrån, kan han icke se Guds rike*, Joh. 3: 3. At se Guds rike är, at genom trona komma i förening med sin Gud, och genom denna förening til åtnjutande af allsköns lyckalighet i tid och evighet, som näst Guds ära är yttersta ändamålet för alla våra verkningar och göromål, och om detta ändamål betygar vår Frälsare, at det omöjeligen kan vinnas, utan en ny födelse, det är en förändring som Gud sjelf verkar i menniskan. Vi hinne ej anföra flera bevis, och detta allena af sjelfva fanningenes mun måste göras hos oss tilfyllest. Märkom allenast til vår upbyggelse, at med denna nya födelsens
nöd-

nödvändighet blef Nicodemus rädlös och likafom för hufvudet flagen. Han var en Pharifee, som efter deras läro-art utan tvifvel hade famlat sig många vackra och menniskligheten hedrande gjerningar; han ville såfom bekymrad om sitt eviga väl, i JEsu Skola, ännu bygga mera där uppå. Men Fräl-faren kastar med denna sin lära hela grundvalen öfver ända; där dugde ingen ting. Hos honom borde nödvändigt en hel förändring ske, en af Gud ofvan efter verkad födelse. Ack! at vår tids verkhelgon och ärbara mun-Christne ville märka detta och icke räkna så mycket på sina synbara goda gjerningar, som dock flyta utur en helt grumlig källa.

At nya födelsen icke är något menniskans eget verk, vitnar nogsamnt sjelfva ordets naturliga bemärkelse. En död, en liflös kan vist ingalunda sjelf bidra eller verka något til det lif, han icke äger. Et foster kan ingalunda sjelf åstadkomma sin födelse. Modrens krafter och naturens verkan måste göra det. Än mindre kan det andeliga lifvet uptändas genom egen kraft hos någon menniska, eller den nya födelsen verkas af menniskan sjelf. Därföre säger ock Fräl-faren at vi måste födas åfvan efter, nemligen af Gud, och han tilräknar det uti sin ytterligare förklaring i synnerhet den Helga Anda, då han säger, *utan en varder född af vatten och andanom kan han icke ingå i Guds Rike*, v. 5. Aposten

len Petrus tillräknar det åter i synnerhet Fadren. *Välsignad vare Gud, säger han, och vårs HERRAS Jesu Christi Fader, som oss hafver födt på nytt til et lefvandes hopp, 1 Ep. 1: 3.* Apostelen Jacob beskriver den äfven, såsom verkad af *ljusens Fader* och säger at *han hafver oss födt efter sin vilja. Cap. 1: 18.* Men Evangelisten Johannes tillräknar den åter hela det Gudomeliga väsendet i gemen, då han talar om de trogna, at *the icke af blod, icke heller af köttlig vilja, icke heller af någons mans vilja, utan af Gudi födde äro, Cap. 1: 13.* Och vår Frälsare säger åter uttryckeligen om sig sjelf, at *han gifver sina trogna evinnerligt lif, det är föder dem på nytt och gör dem verkande til et andeligt lif, hvaraf det eviga ej annat är, än en härligare förfättning. Cap. 10: 28.* Hvaraf således är klart, at nya Födelsen är den Treenige Gudens, men tillägnings vis allenast den Helge Andas verk.

Medlet hvarigenom Gud åstadkommer denna förändringen är Guds ord i gemen, men i synnerhet Evangelii hugneliga Nådelöften; ty ehuru lagen är aldeles oumgängelig vid en människas omvändelse, at känna sit förderf och sin hotande olycka, hvarigenom den nödvändiga synda-forgen upväckes, så äger den dock aldeles ingen lifgifvande kraft, utan måste lifvet uptändas genom trona på Jesum Christum, hvilken åter verkas endast af Evangelio. Och såsom hela människan måste

måste förändras til sin fjäl uti omvändelsen, få må vi ock ärhindra ofs, at uplysningen egenteligen bestrålar förståndet med et kraftigt ljus, men nya födelsen är den som böjer viljan, och dessa böjeller finne vi måste vara tveggghanda, nemligen först et afstående ifrån det onda och för det andra, et åstadkommande af det Gudi behageliga goda, ty så säger Apostelen Paulus: *Veten J icke, at hvem J gifven eder för tjenare til at lyda, hans tjenare ären J, som J lydige ären, ehvad thet är mer syndene til döden eller lydnone til rättfärdighetena.* Rom. 6: 16. Här af upkommer således de tvenne hufvud-verkningar och förändringar, som i den nya födelsen måste verkas hos ofs, nemligen först en styggelse för våra förra synda-vägar, och för det andra en innerlig åhoga och bemödande at vara vår Gud til viljes, hvilket väl i sin vidd egenteligen hörer til förnyelsen, men måste uptändas i sjelfva nya födelsen genom tron.

§. 10.

De nu af ofs anförda Nådeverkningar, kallelsen, uplysningen och nya födelsen, äro egenteligen på Guds fida, at föra ofs til försoningens delaktighet; men det är ock nödigt at närmare känna de förändringar, som genom dem hos ofs åstadkommas uti sjelfva omvändelsen. Hit höra tvenne stycken, nemligen först en rätt *sorg öfver synden* och för det andra, *en lefvande tro på Frälsaren.* Dessa
voro

voro hufvud innehället af vår Frälfares egna Predikningar, *Tiden är fullkomnad, läger han, och Guds rike är för handen, bättrer eder och tror Evangelio.* Detta vill få mycket säga: nu är den tiden för handen, på hvilken Gud på sin sida arbetar med alfvare at vinna fyndare til sig och bringa dem til en sann omvändelse: nu kallar han troligen: nu meddelar han klarare strålar af sitt ljus i människornas förstånd, at fatta de himmelska sanningarne än någonsin tilföre: nu verkar han kraftigt på deras vilja, at föda dem på nytt; och således är Guds Rike för handen. Nu ankommer det på eder o! människor, at J icke förqväven dessa verkningar hos eder, utan låten dem blifva kraftiga til en rättkaffens finnes förändring. Bättrer eder derföre, förändrer eder i edor finnes anda. Fatter en styggelse och afsky för edert förra syndiga väfende och för hela eder vandel, och vänder eder med en levande tro til hela verdens Frälfare, som Evangelium allena förkunnar eder. Båda dessa stycken finne vi hos den Publikanen, som Frälfaresen sjelf omtalar, Luc. 18: 13. Då han af innerlig skam öfver sina stora synder icke vågade sig fram i templet, utan stod långt ifrån, och af en tärande sorg och oro flog sig för sit bröst, men icke desto mindre vände sig i sin nöd til sin Gud för Medlarens försonings skull och ropade: *Gud miskunda mig öfver mig syndare.* Men hvardera stycket måste af oss närmare förklaras. Den

Den rätta fynda-forgen verkas väl egenteligen af lagen, men förhöjes och likasom förädlas genom läran om Christo, och består i en märkelig förändring uti båda själens hufvudkrafter. Förståndet uplyses af lagen, at vi deraf först lära känna våra pligter emot Gud och Nästan. Säkre fyndare känna väl ock ofta någorlunda Guds fordringar, men denna kännedom är hos dem död; däremot är den af Guds Ande i uplysningen verkade kraftig, hvarigenom våra pligter stå på samvetets tafla helt lifligen afmålade. För det andra uplyses vi om vår starka förbindelse at efterkomma dessa bud och befallningar, dels af vår skyldighet, at såsom kreatur lyda och tjena vår Skapare, dels ock af vår egen med denna lydnan förknippade lycksalighet. För det tredje hörer hit en noga och uprigtig kännedom af våra öfverträdelser, som ingalunda består i en blott muns bekännelse at vi äre fyndare, ej heller et kallfinnigt bejakande af denna beklageliga sanning i vårt hjerta, utan deruti at de stå på samvets taflan så många och svarta afmålade, at de verka en smärtefull känning och klagan, så at vi säga med David: *Jag känner mina misgjerning och min synd är alltid för mig*, Ps. 51: 5. För det fjerde visar sig här af lagen den förtörnade Gudens grufveliga vrede, såsom hängande fyndaren öfver hufvudet: här öppnar helvetet sit gap och han vet icke hvad ögnablick Guds vrede vil

vil förta syndaren i det eviga förderfvet. Alt detta visar lagen, men Evangelium, det är läran om Guds eviga förbarmande och Jesu bitra lidande i syndarens ställe, befrärlar alla dessa kunskaper med et större ljus: förbindelsen at lyda en så oändeligt välgörande Gud blifver kraftigare: öfverträdelsen synas nu så mycket fäseligare i syndarens ögon, när han ser huru grufveligen den rättfärdige Guden för deras skull plågat sin egen Son, och huru han genom sina upfåteliga synder likafom på nytt korsfäst sin evige förbarmare. När detta ljus nu får således tränga sig til förståndet, upkommer deraf de kraftigaste rörelser i viljan. Där upkommer en skam och blygd i hjertat, som blir ganska känbar för så många och stora öfverträdelser, at han ej vågar lyfta sina ögon up, samvetet känner med smärta sina djupa får: Guds vrede och hämd blir för syndaren et dunderslag i hjertat och de plågor han förtjent stå honom så nära, at de redan synas börja at bränna. Och när därtill kommer at menniskan ser omöjeligheten at kunna hjälpa sig ifrån detta öfverhängande elände, upkommer i själen en sorg och förskräckelse, som går närmast til förtviflan, så at hon börjar med en David at ömkeligen ropa: *Härre straffa mig icke i tine vrede, och nåps mig icke i tine grymhet, ty tin skott äro fastnat i mig och tin hand trycker mig. Thet är intet helbregda på min kropp för titt hot*

hot skull, och ingen frid är i minom benom för mina synders skull; Ty mina synder gå öfver mit hufvud, såsom en tung börda äro the mig för svåra vordna. Ps. 38: 2, 3, 4, 5. Och så beskaffad är nu syndaforgen, ehuru den ej kan afmätas til något visst mått af bedröfvelse, ej heller til någon vis tid, som den bör vara uti omvändelien, utan beror dels på syndarens redlighet, dels ock på Guds nådiga skickelse och ledande til syndarens bästa, hvilket ej tiden tillåter at här förklara. Det allenast böre vi anmärka, at denna forgen är i sin egen natur alt för olika i affeende derpå om den är blott lagisk eller om den är förädlad af Evangelio. Under den lagiska måste väl syndaren ärkänna sin skyldighet at lyda sin Skapare, men knottar hemligen öfver så svåra fordringar, hvarigenom honom beröfvas alla des finliga nöjen och välluster. Han fasar väl för synden, men ingalunda för syndenes skull, ty han har et hemligt behag til henne, utan för det svåra straffet som är oskiljaktigt ifrån öfverträdelferna. Den lagiska bringar väl syndaren til förbättring, til några dygde-öfningar och någon slags strängare lefnad; men ödmjucar aldrig rätt det stolta mennisko hjerat, och afhåller det ifrån den oförtjenta nådens anammande för intet, det är, utan at hafva några egna goda gjerningar med sig, at i hemlighet åtminstone genom dem göra sig värdig til nåden. Men däremot är den

Evan-

Evangeliska förgen af helt annan natur. Då uppkommer icke allenast forg öfver det ådragna straffet, utan fast mera deröfver, at den nådige och välgörande Guden är så mångfalligt och så svårligen förtörnad: sjelfva synden och afvikelsen blifver styggare i våra ögon än straffet: här försvinna alla ursäkter, samvetets anklagan och dom får här full rätt, förgen blir ganska svår, men den glada tidning om Jesu fullgiltiga försoning, om hans herda-trohet at samla och återföra sina förvillade får, gör at syndaren ej söker andra undanflygter, utan kastar sig i sin förbarnares armar och ropar om hjälp.

§. 11.

Den andra Nådeverkan eller förändring, som hos oss bör ske, är som nyls fades *ens rätt och saliggörande tro*. Hvarvid vi i synnerhet hafve at i agt taga tvenne ting, nemligen först des rätta art och för det andra, hvad stycken egenteligen höra dertil. Sjelfva ordet Tro finnes hafva flera bemärkelser. At tro något, betyder så mycket som antaga en sak eller berättelse för sann, den vi ej sjelfva sedt eller genom funda förnufts slut kunnat få full öfvertygelse om. Hos Gud heter det tro, at han håller hyad han låfvat hafver, hvarföre David kallade honom trofast eller *af stora trohet*, Ps. 86. 15. Annars kallas äfven förmågan at genom Guds kraft kunna göra underverk, en tro, 1 Cor. 13: 2. Det första eller allmänaste begreppet

pet om tron at den är en öfvertygelse om fanningen af det som ofs af androm berättas lägga vi här, då talet är om den saliggörande tron, til grund, och i anledning deraf kan äfven det kallas tro, när vi gifve vårt bifall till alla de saker, som ofs i Guds ord förkunnade varda. Men mera inskränkt kallas det tro, när vi erkänne fanningen af Jesu heliga Lära, sådan den är ofs af de heliga Apostlar och Evangelister förkunnad. Den saliggörande tron kan äfven tagas i en mera vidsträckt eller ock inskränktere bemärkelse. I den förra innefattar tron den Helga Andas kraftiga öfvertygelse i själen om vår försoning genom vår Medlares tillfylestgörelse. I den sednare betecknar den allenast en nödträngd syndares omfattande och tillägnande af Jesu försoning. Saken som vi tro skole är då den, at Gud hafver fänt sin Son Jesum Christum för at i sin mandom gifva en fullkomlig betalning för alla verldens synder, Joh. 1: 29. och at blifva vår Prophete och vår Konung til at göra ofs salige, hvilken af botfärdiga syndare med et innerligt begär omfattas och i hela sin vidd tillägnas. Om denna öfvertygelsen märke vi, at den måste vara kraftig och lefvande, sådan som den verkas af Guds Anda i en öfver synden bekymrad och rådlös själ, ingalunda genom lagen, ehuru lagen måste bereda det hårda människo-hjertat och genom sin förbannelse drifva den förlorade syndaren

at föka hjelp hos Jesum, der hjelp är til finnandes, utan genom Evangelii hugneliga nåde-löften och förfäkningar, hvilka åstadkomma en hufvudsakelig förändring i hela människans fjäl, så at förståndet, som på ena sidan ser sit djupa fördärf, på den andra blifver varse Jesu fullkomliga tilfyllestgörelse flytande af hans innerliga kärlek, hörer fridsbodskapet om nåd och förlåtelse förkunnas åt alla syndare, som vilja anamma det, och ser hans kärleks armar utsträckta at omfamna alla syndare som fly til honom, hvilket alt i hans vilja uptänder en innerlig längtan efter nåden, et verkeligt flyende til denna syndares fristad och ändteligen et tryggt tilägnande af all hans förvärfvade salighet. Ser nu, älskade Åhörare! detta är trones rätta art och beskaffenhet, sådan som den i Guds heliga ord är ofs uppenbarad. Om denna trons nödvändighet til saligheten behöfve vi ej anföra många bevis. Paulus säger uttryckeligen Ebr. 11: 6. *Utan trona är omöjligt tackas Gudi.* Och vår Frälsare, som är vår rätta och påliteliga Läromästare sade, när han sände ut sina Lärjungar at predika Evangelium i hela verlden: *Then ther tror och blifver döpt, han skal varda salig, men then ther icke tror, han skal varda fördömd.* Marc. 16: 16. Men at öfvertyga eder derom at Trones art och natur är sådan, som vi bekrifvit den, vil jag allenast anföra et språk utur vår Heliga Bibel, men sådant, som vi hafve

hafve genom Johannes Evangelisten fått utur Jesu egen mun. När han skulle beskrifva Nya Födelsen för Nicodemus, kommer han at tala om tron, hvarmed verldenes Frälsare skulle anammas, och då heter det: *Såsom Moses uphöjde ormen i öknene, altså måste och människones Son uphögd varda; På thet at hvar och en som tror på honom skal icke fördås, utan få evinnerligt lif.* Cap. 3: 14, 15. Jag vet icke om den lefvande tron kan bättre förklaras än det skedt i detta kraft-öfråk. Lät ofs då närmare betrakta det. Israels folk hade svårliga förfyndat sig emot Herran, derföre förgrymmade sig hans vrede, så at han fände brännande ormar ibland dem, som beto dem så at mycket folk i Israel blef fördärfvadt. Däraf upkom rop och klagan i lägret: folket lopp til Moses och ropade med ängflan och sorg: *Vi hafve syndat, at vi emot Herran talat hafve.* När nu Moses bad Gud för folket, befalte han honom göra en koppar-orm, som blef högt uprest med tilfäjlse, at om någon blef biten af ormarna och såg på Koppar-ormen, så blef han vid lif, såsom denna märkvärdiga händelse kan läsas 4 Mof. B. 21: 7, 8, 9. I de anförda orden stå syndare i Israels barnas ställe, och verldenes Frälsare på korset afbildas med den uphögda koppar-ormen. Man kan lätt föreställa sig, hvad för en fäselig döds-ångest och förkräckelse intog deras själ, som sågo många tusende af sina kamerater och bröder

på en liten stund vara friska, bitna och döda, när de sjelfve fårades af dessa förgiftiga djur. Dödfens fasa kunde aldrig afmålas förvarare än den då måst lyfa utur deras försviflade anleten. Föreställom oss när Moses hänger up koppar-or men i lägret, och låter det glada bodskapet blifva allmänt bekant, at hvar och en, ehuru han är biten til döds, som får sina ögon fästade på koppar-or men, skal straxt blifva frisk, med hvad innerligt begär vända icke dessa bäfvande syndare sina ögon dit och tränga sig om hvarandra at få dem fästade på denna koppar-or men? Hvad glädjefullt lifshopp upgår icke i deras hjertan? Huru troligen se de icke dit och hvad tröst känna de icke, då de se sig frälste? Ser, mine Åhörare! här är den lefvande tron lifligen afmålad. När syndaren ser sig får ad af den grufveliga helvetes or men, och känner sig förlorad i tid och evighet, då upgår ångest, qual och förkräckelse. När nu åt en sådan förlorad själ förkunnas at Jesus, verldenes Frälsare, är på korset uphögd, at hvar och en, som med trones ögon ser på honom, skal icke förgås: huru troligen vänder han då icke sina ögon dit; men han vänder icke allenast sina ögon, hans hela själs krafter vända sig til honom at se, at fatta, at tilägna sig Jesus, det för hans skull får ade Guds Lamb med hela des försoning och förvärfvade salighet. Och hvad glädje smakar han icke, då

den-

denne eviga Förbarmaren tiltalar den i sit blod liggande halfdöda syndaren: *Tu skalt lefva.* Hef. 16: 6.

Sedan vi nu således fökt at göra trones egenteliga art och natur eder begripelig, böre vi ock något nämna om de til tron egenteligen hörande stycken, som äro *kunskapen, samtycket och förtröstan.* At ingen rätt tro kan hafva rum, utan kunskap om de Evangeliska sanningar, som vi skole tro, det faller hvar och en så lätt at fluta, at därom intet tvifvelsmål kan äga rum. Derföre säger ock Apostelen Paulus: *Huru skola the tro honom, som the hafva intet hört af,* Rom. 10: 14. Och Frälsaren säger sjelf: *Thetta är evinnerligt lif, at the känna tig allena sanningen Gud, och then tu sånt hafver Jesum Christum.* Joh. 17: 3. Med detta kännandet förstås väl at äfven genom en lefvande tro omfatta Gud och Jesum, men så visa dessa orden likväl at sjelfva kunskapen och kändedomen är äfven et väsendteligit stycke af tron, hvarvid likväl bör anmärkas, at en blott bokstafvelig kunskap ingalunda gör tilfyllest at uptända i hjertat den rätta tron, utan en af Guds Anda kraftigt verkad liflig kändedom och föreställning af de Evangeliska sanningarna. Det andra til tron hörande stycket, är *Bifallet* eller *Samtycket*, och består i en hjertelig öfvertygelse om de Gudomeliga sanningarna. Denna öfvertygelsen grundar sig först därpå, at Himla-läran

icke innehåller något, som är fridande emot fundt förnuft, utan tvertom måste gillas deraf, då den genom uppenbarelsen blifver bekant, men förnämligast och för det andra grundar den sig på Guds eget oryggeliga vitnesbörd i sit helga och til vår salighet ofs uppenbarade ord, då han sjelf säger: *Himmel och jord skola förgås, men min ord skola icke förgås*, Mat. 24: 35. Men sjelfva öfvertygelsen verkas af Guds Anda under ordets hörande eller läsande; hvilken ingalunda består i et kallfinnigt och känslolöst bifall, som lämnar viljan utan rörelse, utan i en kraftig och liflig föreställning af alt hvad Jesus gjort och lidit för vår skull, som vore syndaren närvarande i Getsemane och såg sin Frälfares qual och själa-ångest för sina ögon, följde sjelf sin trogna Förbarmare ut til Golgata, hörde honom tala, såg hans får och svåra smärta med ständig ärindran: sådant alt utstår och lider han för mina synders skull. Det tredje är sjelfva tronens *förtrostan*, som icke allenast antager Jesum för hela världens Frälfare, utan anser och omfattar honom såsom sin egen Frälfare, tillägnar sig hela hans försoning och med en slags trygghet hvilar uppå hans nåde-löften, med full öfvertygelse om sina synders förlåtelse, lif och salighet genom honom. Och om en sådan lefvande tro må vi med full visshet nyttja Apostelens ord: *Hvar och en som tror på honom skal icke komma på skam*. Rom. 10: 11.

§. 12.

Det fjerde vår Guds Nådeverk är *rättfärdiggörelsen* och är så vida skild ifrån de föregående, at de ske och verkas af Gud inom ofs, men rättfärdiggörelsen utom ofs, och är en doms-handling inför Gud, hvar-est den botfärdiga syndaren, som tagit sin tilflygt til Jesu försoning genom trona, förklaras inför Guds domstol aldeles fri ifrån alla sina synder och deras välförtjenta straff, men däremot anses berättigad til nåd och salighet genom Jesum. Sådan beskrifves ofs rättfärdiggörelsen öfver alt i den Helga Skrift. Apostelen Paulus säger derom: *Guds rättfärdighet kommer af Jesu Christi tro til alla och öfver alla the som tro*, Rom. 3: 22. och längre fram i samma Capitel säger han: *Så hålle vi nu thet, at människan varder rättfärdig af tron utan lagsens gärningar*. v. 28. Och samma Apostel beskrifver den aldeles som en Doms-handling, hvarest den botfärdige och på Jesum troende syndaren ställes för den rättfärdige Gudens domstol, där han väl hafver sina åklagare, men icke desto mindre för Frälsarens fullgiltiga betalning förklaras fri ifrån sina synder och deras förtjenta straff, när det heter: *Hvilken vil åklaga then som Gud hafver utkorat: Gud är then som rättfärdigar: Hvilken är then som vill fördömma? Kristus är then som lidit hafver döden: ja han är ock then som upväkt är, then ock sitter på Guds högra hand och manar*

godt för oss. Cap. 8: 33, 34. Och denna rättfärdiggörelse kallas af Apostelen et tilräknande af Jesu försoning eller hans förvärfvade rättfärdighet: *Then som tror på honom, heter det, som then ogudaktiga gör rättfärdigan, det är Jesum Christum, hans tro varder honom räknad til rättfärdighet.* Såsom ock David säger, at *saligheten är thens människos, hvilko Gud tilräknar rättfärdigheterna utan gärningar, och salig är then man, som Gud ingen synd tilräknar.* Cap. 4: 5, 6, 8. Af hvilka språk med flera af samma innehåll inhämtas, at rättfärdiggörelsen kan fördelas uti trenne förrättningar, nemligen först i et tilräknande af Jesu försoning och rättfärdighet, såsom Paulus det förklarar med et synnerligt eftertryck och säger: *Then ther af ingen synd viste, honom hafver han för oss gjordt til synd, på thet vi skulle varda Guds rättfärdighet genom honom.* 2 Cor. 5: 21. Det är hela vår Frälsares Jesu bittra och fullgiltiga lidande och hans fulkomliga lydnad blifver inför Guds domstol så tilräknad, som hade vi sjelfve alt lidit och fullgjordt. Den andra förrättningen härvid är, at vi, i kraft af denna Medlarens fulkomliga betalning för våra synder, blifve frie förklarade ifrån dem och deras välförtjenta straff, hvilket allmänt i den Helga skrift kommer under namn af syndernas förlåtelse, som så ofta och ömt omtalas, såsom en förrättning hvilken tilkommer ingen annan än Gud alle-

na. Hvarföre Konung David innerligen tackade Gud, såsom för en välgärning, den icke någon annan än han i hela världen kunde bevisa honom; Pf. 103: 2, 3. sjelfva Phariseerne anågo denna rättigheten, at frifåga en syndare ifrån sina synder, så hel och hållen tilkomma Gud, at när vår dyre Frälsare, den de höllo för en syndig människa och timmermannen Josephs son, tilfåde den borttagna mannen sina synders förlåtelse, såde de om honom: *Denne håder Gud*, Mat. 9: 3. och hade denna rättighet icke eller tilkommit honom såsom blott människa, men väl såsom Gud och människa i en person. För det tredje hörer ock hit en tillägelse af full rättighet til den af Jesu ofs förvärfvade saligheten. Vår Frälsares Medlare-Ämbete bestod icke allenast deruti, at han utstod alt det straff, som syndare hade bort lida, hvarigenom ofs, tilföll rättighet til befrielse ifrån synda-straffet, utan han fullbordade äfven Guds lag på våra vägnar och i vårt ställe; därigenom berättigades vi til et fullkomligt åtnjutande af den nåd och salighet, hvaraf vi tilföre i fullkomlighetens stånd voro i besittning; såsom vår så ofta åberopade Apostel förklarar det, då han säger: *Medan vi nu rättfärdige vordne äre af trone, hafve vi frid med Gud, genom vår Herra Jesum Christum*, Rom. 5: 1. hvilken frid åter innefattar all den nåd och salighet, som vi i skapelsen af Gud undfått, och som genom synden

gick förlorad, den han derföre på et annat ställe läger vara så stor och härlig, at den *öfvergår alt förstånd*, Phil. 4: 7. och åter, på et annat, förenar med rättfärdighet och frögd, där han läger: *Guds rike är - - rättfärdighet och frid och frögd i then Helga Anda*. Rom. 14: 17.

Häraf blifver då klart at den rättfärdiggörande Personen är ingen annan än Gud sjelf, hela den Helga Treenigheten. Derföre ropade Propheten och sade: *Ho är en sådana Gud, som tu äst, then ther synder förlåter och tilgifver tinom igenlesda arfvedel theiras misshandel*. Mich. 7: 18. Om Fadren läger Apostelen Paulus: *Gud är den som rättfärdigar*, Rom. 8: 33. hvarest af sammanhanget tydeligen ses, at där talas om den första Personen. Om Guds Son Jesu Christo läse vi på här förut nyligen omnämnda ställe, at han icke allenast tilfode den borttagna syndernas förlåtelse, utan bevisste äfven med et stort underverk, at han hade magt dertil. Mat. 9: 2, 6. Och om then Helga Anda talar åter Apostelen Paulus sålunda: *J ären astvagne, J ären helgade, J ären rättfärdigade genom vårs Herras Jesu namn och genom vår Guds Anda*. 1 Cor. 6: 11. Grunden til denna vår rättfärdiggörelse på Guds sida är ingen annan än hans nåd och förbarmande, som i evighet uptänkt et råd til vår förlofsning, genom sin egen Sons människo-blifvande, at åtaga sig vår sak och betala

betala vår skuld, och som velat emottaga och oss til godo räkna denna vår Medlars tilfyllestgörelse, hvarföre ock Paulus betygar härom, at *vi varda rättfärdige utan förskyllan af Guds nåd genom den förlofsning, som i Jesu Christo skedd är.* Rom. 3: 24. Men grunden på vår fida, eller den förtjenande orsaken til vår rättfärdiggörelse är sjelfva vår Medlars Jesu Christi fullkomliga lydnad, som bestod i både görande och lidande, hvilket samma Apostel tydeligen förklarar och säger: *Såsom för ena Människos olydno äro många vordne syndare, så varda ock för ens lydnos skull många rättfärdige.* Cap. 5: 19. Ty Frälsaren säger sjelf at han var kommen såsom vår Medlare och i vårt ställe at *fullborda lagen.* Mat. 5: 17. Och Paulus omtalar åter den lidande lydnan då han säger om Christo, at *Han ödmjukade sig sjelf, vardt lydig intil döden, ja intil korsens död.* Phil. 2: 8. Personen som här rättfärdigas är den arme och af sig sjelf förlorade syndaren, som alt härtills varit utom Guds nåde, under Guds rättfärdiga vrede och hämd, men som nu genom trona tagit sin tilflygt til sin Medlare, och hos hvilken tron på Jesum Christum är det enda medlet, hvarigenom han emottager och sig tilägnar des förvärfvade rättfärdighet, dock ingalunda som något förtjenande medel til sin rättfärdiggörelse hos Gud, emedan uti rättfärdiggörelsen intet annat dom-skäl kan gälla än en fullkomlig he-
lighet

lighet eller full betalning, och sådant finnes aldeles icke uti tron, utan är den allenast et innerligt fattande af nåden, eller lika som en hand, hvarmed syndaren emottager Jesum och alla salighetskatter med honom. Äntligen finne vi ock här af, at detta Guds nådverk icke kan ske småningom och efter hand, utan uti et ögnablick. Syndaren må hafva för sig hvad öfningar, böner eller försakelser som hälst, så länge ej själen med alfvar fattat Jesum och hans tilfyllestgörelse, så är och blir han, et mörkstens barn, en förlorad syndare och en helfvetes brand, inför Guds domstol skyldig at i evighet plikta för alla sina brått. Men i det ögnablick, som den arme syndaren fattar Jesum med trona, såsom sin enda rättfärdighets grund, i samma ögnablick utfärdar Guds rättfärdighet fri-bref för honom af innehåll: *Tu skal lefva och icke dö.* Rättfärdiggörelsen hafver därför icke eller några grader, utan antingen fri ifrån alt eller bunden vid alt, antingen evigt salig eller evigt förtappad. Jag ville önska at mine Åhörare ville noga märka detta. Om J väl förestälten er dessa sanningar, så vet jag vist många af eder icke voro så forglöse och säkre uti det medel-tillstånd de befinna sig, och trösta sig med det, at de dock äro i sin vandel någorlunda ostraffelige, i sina utvärtas Gudaktighets-öfningar ingalunda bespottare, fast ej just synnerligen andäktige, och så vidare: de blefvo då snart varse

varse bedrägeriet för sin själ uti detta dvärgsnät, at de än ligga med all sin dygd döde i syndene under Guds rättfärdiga vrede; de började vifst at längta efter sin Frälsare med en djup skam öfver sig sjelfve, och skyndade at omfatta hans oförtjenta nåd at blifva rätt frie och rättfärdige förklarade för Jesu förtjenst allena.

§. 13.

Men vi skynde oss vidare at betrakta det femte den Helga Andas nådeverk i människan, som är *Helgelsen*, och är aldeles en följd af den Saliggörande Tron, äfven som rättfärdiggörelsen, dock med den skilnad at rättfärdiggörelsen sker hos Gud, men förnyelsen eller helgelsen hos människan, och at den förra sker på en gång eller uti et ögnablick, men den sednare småningom så länge människan lefver och blifver bestående uti nåden. Den följer väl alltid och oskiljaktigt uppå rättfärdiggörelsen, men kan derföre icke egenteligen sägas härflyta af den samma, utan af den lefvande tron, och består rätteligen uti en trogen själs allvarliga upfåt och ifriga bemödande, at uti all ting vara sin Gud til viljes och troligen efterkomma hans helga bud och befallningar. At helga något, är at afföndra det ifrån vanligt bruk och öfverlämna det til Guds tjenst. Här skiljer sig et troget Guds barn med kropp och själ ifrån sin förra syndiga vandel, från djefvulens och verldenes kärlek, och

och öfverlämnar sig helt och hållit åt sin Gud. I en sådan bemärkelse förekommer det ordet helgelse ganska ofta i den Helga Skrift. Såsom då Paulus skrifver til sina kära Theffalonicer: *Gud hafver icke kallat oss til orenlighet, utan til helgelse*, 1 Ep. 4: 7. och när han upmuntrar sina Corinthier sågande: *Mine käreaste, så göröm oss rene af all köttfens och andans besmittelse, fullbordande helgelsen i Guds råddhoga*. 2 Ep. 7: 1. Den kallas ock rätt förnyelse och har detta namnet äfven sin grund i sjelfva saken; ty förnya något är det samma, som gifva et förärfvadt och förfämradt ting sin förra glans och anseende. När vi vete huru synden i grund beröfvat oss den säkring och fullkomlighet, som vi först undfingo i skapelsen, hvilken kallades Guds beläte så förstå vi lätt hvad förnyelsen har at innebära, nämligen at åter hos oss uprätta det förlorade Guds beläte. Uti hvilken mening Apostelen Paulus märkeligen brukar detta ordet til sina Coloffer, och förmanar dem således: *Askläder eder then gamla människan, med hans gårningar och ikläder eder then nya, then ther förnyas til hans kunskap och beläte, som honom skapat hafver*. Cap. 3: 9, 10. Vi märke härvid följande omständigheter, nämligen först, at Gud den Helga Trefaldigheten är den rätta orsaken til vår helgelse. *Sjelfver Fridfens Gud*, säger Paulus, *helge eder öfver alt*; han och ingen annan var den, som

som kunde verka helgelsen hos de trogna. 1 Theff. 5: 23. Derföre finne vi det vara tilräknadt stundom den ena Gudomens Person, stundom en annan. Fadren tilärkänner vår Frälsare Jesus denna nådeverkan, då han kallar honom en vingårdsman och säger, at *hvar och som bär frugt, then rånfar han*; det är med sin nåd styrker och drifver, at *han mer frugt bära skal*. Joh. 15: 1, 2. Om Frälsaren berättar åter Paulus, at han såsom församlingens rätta Hufvud därför *utgifvit sig för henne, på thet han henne helga skulle*; Eph. 5: 25, 26. och åter på et annat ställe tilräknar han detta nåde-verk den Helga Andas förnyelse, Tit. 3: 5. hvarvid jag äfven bör ärinna, at denna helgelsen kan betraktas på tvänne sätt, antingen i anseende til sjelfva Guds nådeverkningar som användas på de trogna, eller ock i anseende til de verkliga förändringar och förbättringar, som därigenom i deras hjertan upkomma *). Skriften omrörer helgelsen i båda flags bemärkelferna. Såsom då Apostelen tilskrifver helgelsens verkan Gud allena och säger til de Philipper: *Gud är then som verkar i eder både vilja och gärning efter sit goda behag*; Cap. 2: 13. och Frälsaren underrättar sjelf sina trogna derom, at de honom förutan intet godt kunde göra och uträtta. Joh. 15: 5.

Men

*) Renovatio transitiva & intransitiva.

Men på andra ställen omtalas åter helgelsen såsom den, hvilken af oss sjelfva bör förrättas, fast ingalunda genom egna utan genom de af Gud i Nya Födelsen oss förlänta krafter. Så förmanade Paulus sina Romare *vid Guds barmhårtighet, at the icke skulle hålla sig efter thenna verlden, utan förvandla sig uti sin sinnes förnyelse*; Cap. 12: 1, 2. och sina Ebreer förmanar han likaledes och säger: *Farer efter helgelse, utan hvilken ingen får se Herran*. Ebr. 12: 14. För det andra anmärke vi, hos hvilka denna förnyelsen sker, nämligen hos dem, hvilka genom trona på Jesum Christum äro på nytt födde och genom samma tro hos Gud rättfärdige gjorde; ty ända dertil at trones lif blifvit uptändt i deras hjerta, äro de döde i syndene och äga hvarken kraft eller vilja at beslita sig om någon Gudi behagelig helgelse. När syndarenas ögon öppnas at lifligen se sit djupa fördärf och en fasa för synden upkommer i deras hjertan, heida de sig väl uti sit syndalopp, men kunna aldrig komma til någon kraft, at af et villigt hjerta lyda sin Frälsare, för än det andeliga lifvet upgår i deras själ igenom tron, uti Nya Födelsen, hvarest både förståndet uplyses och viljan kraftigt böjes til en brinnande kärlek och en villig lydnad för Frälsaren och hans bud. Denna förnyelsen sker hos människan til båda själens förmögenheter. Förståndet hämtar här dageligen alt mer och mer andeligt ljus i de

de himmelska sanningarna, men i synnerhet om sitt eget och sin Frälsares öfvervinneliga kärlek. Viljan böjes äfven mer och mer bort ifrån synden och denna världens flygtiga fåfånga, men däremot drages närmare till sin Frälsare att älska honom, att umgås troligt med honom och hon får en innerlig lust till Guds lag att efterkomma dess befallningar, som förr voro henne så svåra; hon dödar gamla Adam dageligen och vinlägger sig om att kunna tackas sin Frälsare och den högsta drif-kraften till alla deis gärningar är Christi kärlek som tvingar de trogna till en villig hörsamhet och lydnad, så att de säga med Paulo: *Han är ju förthensskull död för oss alla, att vi som lefve, skola icke nu lefva oss själfvom, utan honom, som för oss död och upståndn är.* 2 Cor. 5: 14, 15. Denna själens helgelse helgar äfven hela de trognas kropp uti alla sina böjeller och företaganden, att fly köttfens gärningar, hvilka strida emot själen, att dämpa sina finliga begär, att ej upoffra orättfärdighetene sina lemmar, utan använda dem till Guds och sin Frälsares tjänst och lof: och detta är hvar till samma Apostel förmanade sina Epheser nemligen att lägga bort then gamla människan, then the förva med umgingo, hvilken genom lusta i vilfarelse sig fördärvar, och förnya sig i sin sinnes anda, och ikläda sig then nya människan, then efter Gud skapad är i sanskylliga rättfärdighet och helighet, Cap. 4: 22, 23, 24.

Hom. F. Vol. VII. St. 2. K och

och Petrus sina trogna, då han upmuntrar dem, at *göra sina själar kyska i sanningenes lydno genom andan til oskrymtad broderlig kärlek.* 1 Ep. 1: 22. För det tredje anmärke vi medlen, hvarigenom denna helgelsen verkas och vid magt hålles hos de trogna, nemligen först genom Guds ord, hvarvid Evangelium, såsom det rätta lifvens ord är det hufvudfakeligaste, men lagen ej heller utan sin stora nytta; för det andra de heliga Sacramenterna, och för det tredje bönen, samt ändteligen en rätt Christelig vaksamhet. För det fjerde bör jag erinra, at denna helgelsen på människans sida, ehuru den är både upriktig och alfvarlig, blifver den dock här i dödligheten ofullkomlig, icke i anseende til de trognas upfåt, ty det bör vara alfvarligt, icke heller i anseende til vissa stycken af deras skyldigheter, ty lydnan bör vara oinskränkt, utan i anseende til högden eller sin fullkomliga utöfning *). Ty såsom uplysningen är ännu ofullkomlig, då Paulus äfven måste säga om sig sjelf: *Vi förstå endels,* 1 Cor. 13: 9. och at *han thet ännu icke aldeles fattat hade eller allaredo fullkommen var:* Phil 3: 12. så måste ock förnyelsen, som deraf upkommer vara ofullkomlig, så at vi måste instämma med Apostelen Johannes: *Såje vi, at vi hafve ingen synd, så bedrage vi oss*

*) Renovati sunt perfecti ratione, partium, non graduum.

ofs sjelfva, och sanningen är icke i ofs. 1 Ep. 1: 3. Änteligen och för det femte anmärke vi, at alla helgelfens verkningar egenteligen kallas goda gärningar, det är sådana gärningar, som aldeles äro med Guds vilja och lag öfverensstämmande, och utaf Guds anda i de trognas hjertan verkade, dem Frälsaren sjelf alfvarligen anbefalt sina barn, då han säger: *Låter edart ljus lysa för människomen, at the måge se edra goda gärningar och priså edor Fader, som är i himmelen.* Mat. 5: 16. Ingalunda för at genom dem förtjena saligheten, ja icke en gång bidra det aldraminsta til vår rättfärdiggörelse, som förut är anmärkt och bevist. *Ty af nåden, säger Apostelen, ären J frälste, och thet icke af eder: Guds gåfva är thet. Icke af gärningar, på thet ingen skal berömma sig.* Icke desto mindre äro vi hans verk, *skapade i Christo Jesu til goda gärningar,* Eph. 2: 8, 9, 10. hvilka kunna rätteligen indelas i tvänne slag, nemligen invärtes och utvärtes, då med invärtes förstås sjelfva vår själs bemödande, at vara sin Gud til viljes och med utvärtes deras utöfning med vår kropp och defs lemmar til at afhålla ofs ifrån det som strider emot Guds lag och uträtta hvad han befalt. De äro och blifva så oskiljaktiga fölgder af det andeliga lifvet, som rörelse och verkningar äro af et lekamligit. Utan et andeligt lif kunna de aldrig åstadkommas, och utan dem kan andeligt lif aldrig vara til.

§. 14.

Deffa trenne sidst förklarade den Helga Andas Nådeverk, nemligen Nya Födelsen, Rättfärdiggörelsen och Helgelsen uttrycker den Apostoliska Tron med det enda ordet syndernas förlåtelse, så at deruti innefattas först tron, som är själens lif i Nya Födelsen, utom hvilken ingen förlåtelse kan hafva rum, Marc. 16: 16. sedan rättfärdiggörelsen, hvar-est syndaren blifver fri förklarad från alla sina förbrytelser och delaktig förklarad af all genom Jesum förvärfvad nåd, och änteligen sjelfva helgelsen, hvarest de trogna njuta dageligen under sit förnyelses arbete, som dock är ofullkomligt, tilgift och förlåtelse för alla sina svaghets-synder, eller såsom sal. Doctor Luther förklarar det i sin större Cateches, at ibland de trogna är et dageligt och stundeligt synda-förlåtande i det at Gud förlåter oss och vi förlåte hvarandra, och det i grund af Jesu egen förklaring öfver femte bönen i Fader vår. Mat. 6: 14, 15. Men Lutherus i sin lilla Cateches förklarar åter deffa nåde-verkningar sålunda: Jag tror at den Helga Anda hafver *helgat och behållit mig uti en rätt tro*. Han kallar dem et helgande förnämligast i affeende på den tredje Personens namn, som kallas *helig*, emedan deffs verkningar i gemen få deraf namn af helgelse. — Men han förklarar i sin större Cateches hvad han menar dermed, då han säger: helga är icke an-

annat, än at ledsaga en syndare til Herren Christum, at emottaga och njuta det myckna goda, som vi af oss sjelfva ej kunne ärhålla. Häraf finna mina Åhörare lätteligen huru dessa nåde-verkningar til hela sin vidd innefattas i dessa orden; ty at ledsaga syndare til Christum är ju det samma, som at uptända i deras hjertan en lefvande tro på honom, uptända i dem et nytt lif eller å nyo föda dem. Men at fätta dem i delaktighet af det myckna goda Jesus förvärfvat, är at för Guds domstol förklara dem frie ifrån sina synda-skulder och deras straff samt berättigade til nåd och salighet. Således innefattas i detta ordet Nya Födelsen och Rättfärdiggörelsen, men den egentligen af oss kallade Helgelsen uttrycker han genom det, at den Helga Anda behåller oss i en rätt tro, det är, gör oss dageligen lefvande och verkande i trona, genom goda gärningar.

Innan vi nu, älskade Åhörare, skride längre fram til de återstående den Helga Andas verkningar, bör jag allenast med några ord erinra eder, at alla de nu anförda äfven i den helga Skrift förklaras under färskildta den Helga Andas Ämbeten. Honom tilerkännes där först et *straff-ämbete*, hvarigenom han upväcker en säker syndare ifrån sin synda-fömn, öfvertygar honom om sit vederstyggeliga synda-fördärf, och visar de straff och plågor, han dermed förtjent; hvarom

Frälsaren sjelf säger: *När Hugsvälaren kommer, skal han straffa verldena för synd och för rättfärdighet och för dom.* Joh. 16: 8. Hvar med dock hos större delen syndare föga uträttas, emedan Gud än får klaga, såsom i de fordna dagar, at *människorna vilja icke mer låta min Andä straffa sig, ty de äro kött.* 1 Mos. B. 6: 3. För det andra tilräknas Honom et *Läro-ämbete* hvärmed han uplyser dem, som låtit kallelsen eller hans straff-ämbete upväcka sig, i anseende hvartil han af Frälsaren åter kallas *Sanningenes Ande*, som skall leda oss uti all sanning, som icke skal tala af sig sjelf, utan taga af det helga Treenighetens råd och förkunna oss det, som kan tjena oss til uplysning på salighetens väg, Joh. 16: 13. som skal lära oss all ting och påminna oss alt hvad vår Jesus oss sagt hafver. Cap. 14: 26. Det tredje Hans ämbete kan kallas et *Tukt-ämbete*, som består uti den Helga Andas kraftiga verkan at förvara de genom trona frälsta själar ifrån affall, och at styrka dem uti det goda, hvilket kallas af vår salighets Mästare et *ledande uti sanning*, Cap. 16: 13. och af David et *lärande at göra efter Guds behag*, och at *af Guds Andä föras på en jämn väg*, Ps. 143: 10. och består uti tvänne stycken, nämligen uti en kraftig upmuntran och drift til det goda, och uti en varning för det onda jemte en bestraffning och tuktan för begångna fel, såsom Guds Ande gjorde det til för-

församlingens Ängel i Epheso, då han taltar honom och säger: *Jag hafver något emot dig; at tu then första tin kärlek öfvergifvit hafver: betänk therföre hvaraf tu fallen äst och bättra dig.* Upp. B. 2: 4, 5. Det fjerde Ämbetet är den Helga Andas *Tröste-ämbete*, hvarföre han af Frälsaren äfven kallas *Hugsvalare*, Joh. 16: 7. Cap. 15: 26. och det icke allenast i lekamlig bedröfvelse, utan ock förnämligast i andelig, när de trognas själ känner en ofrid och fruktan för Guds vrede och lagsens förbannelse, något tvifvelsmål om sit nådestånd eller forg öfver sin egen tröghet, i hvilka alla fall och hvad namn deras kors hälft må hafva, han bliver deras tröstare, försvarare och salighets inregel, och deras arfs pant, hvarigenom de uppehållas, styrkas, stödjas och stadfästas uti nåden, och redan ofta här smaka något af det manna, som dem förvaradt är i himmelen.

§. 15.

Ännu lägger vår Apostoliska Tros be-
kännelse tvänne den Helga Andas verkning-
gar härtill, nemligen *the dödas upståndelse och*
evinnerligit lif, hvilka vi äfven hvardera i
korthet måtte förklara. Dessa tvänne verk
fogar den heliga Lutherus i sin större Cate-
ches med de föregående således tillsammans:
De förra äro, säger han, den Helga Andas
Ämbeten och verkningar, genom hvilka han
här på jorden börjar helgelsen och den da-

geligen förökar, men när vår kropp förmult-
nar, så fullbordar han den samma i et ög-
nablick, uti hvilken helgelse han sedan up-
pehåller oss i evighet, genom dessa tvänne
sista orden uti vår Tros-bekännelse, nemli-
gen, de dödas upståndelse och evinnerligit
lif. Hvaraf vi se at de trognas fullkomli-
ga helgelse redan börjas i sjelfva dödsstun-
den, hvarom Frälsarens Jesu ord til den bot-
färdiga röfvaren på korset: *Sannerliga säger
jag dig i dag skalt tu vara med mig i Para-
dis*, Luc. 23: 43. oss fullkomligen förfäkra,
och hvilket den af Jesu kärlek för hans namns
bekännelses skull döende Stephanus än mera
bestyrker då han ropade: *Herre Jesu anam-
ma min anda*, Ap. G. 7: 59, så at vi med Pau-
lo kunna säga, at *Christus är mit lif och dö-
den är min vinning*; Phil. 1: 21. men deras
lyckfalighet blir dock icke fullkomlig för än
uti de dödas upståndelse, när de trogne til
kropp och själ komma i det fullkomligaste
åtnjutande af all himmelsk falighet. Låt oss
då först vända vår eftertanka til den vigi-
ga Artikeln i vår Tros-bekännelse, at alla
döde skola upstå på den yttersta dagen. At
rätt fatta denna uppenbarade sanningen, bö-
re vi först vända vår upmärksamhet til sjelf-
va upståndelsens beskaffenhet, och är den et
stort Guds allmagts verk, hvarigenom han
gör våra naturligen döda kroppar åter lef-
vande. Denna Guds allmagts gärning är i
sig sjelf helt enkel, ty när han vil så är det
gjordt,

gjordt. Men at närmare fatta denna sak blifver för oss nödigt at dela den uti fem särskilda förrättningar. Den första är, at Gud genom sin allvishet och allmagt samlar til hvars och ens kropp alla de delar som den tilförne bestått af, hvilka genom uplösning äro skingrade. Den andra är, at han af dessa delar sammanfätter hvar och en människokropp, och tildanar den sådan, som den varit förut, så at hvar och en hafver sin egen. För det tredje, at hos dessa kroppar upväckes och åstadkommes et naturligt lif, det är, en förmåga til verkningar och rörelser. För det fjerde, at de få några andeliga egenskaper, eller blifva annorlunda beskaffade än de här varit i dödligheten, såsom Apostelen Paulus talar därom ganska tydeligen 1 Cor. 15: 35 -- til 50. Den femte blifver ändteligen den, at hvars och ens själ skal förenas med sin kropp at på domedagen emottaga sin af Gud beskärda lön, antingen i glädjen eller fördömmelsen. För det andra måste vi äfven efterfinna sjelfva möjligheten af detta Guds stora underverk. Här är icke frågan, om vi kunne begripa huru den store Guden skall uträtta detta; nej, det är långt öfver vår höfva, utan här är allenast faken at underföka, om här förekommer något så stridigt emot sig sjelft, at en sådan upståndelse blifver aldeles orimelig. Och när vi efterfinna faken, äro vi ej i stånd at upptäcka någon sådan orimlighet; ty hvem kan neka

en alvetande Gud, at kunna igenkänna och urskilja hvar och en kropps färskilta bestånds delar, hvilka väl genom uplösningen fått et annat utseende, men kunna af sig sjelfve aldrig gå til sit intet, hvaraf de blifvit först i skapelsen frambrakte. Hvem kan ock neka en alsmäktig Gud den förmågan, at sammanfatta å nyo dessa kroppar i en hast af samma delar, som han förut i naturens ordning efter hand tilredt dem? Och ehuru Religions bespottare gå in uti finheter, huru den ena människo-kroppens uplösta delar kunna ingå uti en annan, hvarigenom de föka göra de Christnas tro om upståndelsen löjelig, så förfalla de lätteligen, då hvarken de sjelfve eller någon annan finnes i stånd at utreda, hyaruti hvarje kropps egenteliga väfande består och således aldrig kan bevisas, at det väfendteliga af den ena kroppen någonsin kan meddela sig åt andras väfande; hvarvid i synnerhet Apostelens Pauli nyss åberopade märkvärdiga förklaring 1 Cor. 15. må af Christna med upmärksamhet läsas. Vi hafve således bevisat möjligheten af de dödas upståndelse, men det gör icke tilfyllest, här måste ock verkligheten bevisas, hvilket är det tredje, som ofs härvid förekommer. Men det måste endast ske af uppenbarelsen, ty ehuru förnuftet billigar både straff och belöning efter detta lifvet, och det både för kroppen och själen, känner det dock ingen ting af denna sanning utaf sig sjelft.

sjelft. Men vår heliga Bibel fätter den aldeles utom alt tvifvelsmål. Gud säger genom Propheten Daniel: *The som under jorden ligga, skola upvakna, somliga til evigt lif, somliga til evig försmädelse och blygd; Cap. 12: 2.* och vår vördade Frälsare: *Then stund skal komma, i hvilko alla the i grifternas äro, skola höra människones Sons röst: Och the som väl hafva gjordt skola framgå til lifsens upståndelse, men the som illa hafva gjordt til domsens upståndelse.* Joh. 5: 28, 29. Det samma bekände äfven Apostelen Paulus frimodigt för Lands-Höfdingen Felix och betygade, at han hade samma hoppet til Gud som Judarna, nemligen, at *the dödas upståndelse skal ske, både the rättfärdigas och orättfärdigas,* Ap. G. 24: 15. hvaraf för ofs blir ovedersäjeligit, at alla döde skola upstå. Men at de ock skola upstå med sina egna kroppar synes sjelfva förnuftet leda ofs til, så snart vi antage upståndelsens sanning, ty främmande kroppar lida i annan händelse i evighet oskyldigt de fördömdas plågor och de trognas deltaga i glädjen, utan at hafva kämpat för sin härlighets krona: däremot fordrar Guds rättfärdighet, at den kropp och de lemmar som syndat, skola äfven plågas, och de trognas lemmar som här varit upoffrade til sin Frälsares Jesu tjenst, skola i evighet med sina själar dela himmelens glädje. En sådan tro hade den Gudfruktige Job, då han säger: *Jag skal med thesso mine hud omklädd varda,*

varda, och skal i mit kött få se Gud. Cap. 19: 26. Dock få at vår kropp icke skal vara sådan, som den nu är i dödligheten, utan förklarad, som Apostelen Paulus förklarar, då han gifver sina Phillipper tillkänna, at *Jesus Christus skal förklara vår skröpeliga lekamen, på thet han skal göra honom lik sin förklarade lekamen.* Änteligen må vi ock för det fjerde nämna något om orsakerna til upståndelsen. De äro tvänne: Grunden til de trognas upståndelse finne vi igen uti vår Frälsares dyra förtjenst, den de här i dödligheten med en lefvande tro omfattat och sig tilegnat. Den lekamliga döden är väl et synda-straff, som äfven de trogne måste undergå; men då Jesus segrat öfver döden och borttagit synden, såsom des verkande orsak, och den sanma uti rättfärdiggörelsen är dem aldeles fräntagen, har döden ingen magt at behålla dem, utan skola de för hans skull, som är upståndelsen och lifvet, äfven upstå och lefva med honom evinnerliga. Däremot kan ingen annan orsak vara til de ogudaktigas upståndelse, än et upfåteligit förakt af Medlarens försoning, i anseende hvartil Guds rättfärdighet fordrar, at som de syndat med kropp och själ, få skola de ock til båda delarna i evighet utstå de plågor, som de sig ådragit.

Vare då denna sanning alltid för syndares ögon, at betaga dem sin fräckhet uti det onda, at upväcka det sofvande samvetet och

och at' i tid med alfvare efterfinna, hvad dem framdeles öfvergå skal. Och för eder j Guds barn kan ingen ting vara tröfteligare än at ofta tänka på eder glada upståndelses dag och derföre vinlägga eder at förvara både kropp och själ obefmittade af verlden. Vid åtankan af denna dag blifva edra mödor lättade. Här är för eder den yttersta alla plågors och förvansklihetens gräns; när de här börja at trycka eder, lå stiger med eder eftertänka öfver de få flygtiga ögnablick, som J här i dödligheten hafven at öfverlefva, at betrakta denna eder evighets glada morgon, lå skal den dimma, som här lå ofta vil förvilla eder, fly ifrån eder syn, och edra forge-dagar förkortas. När tröghet och fömn öfverfalla eder på salighets-vägen, vare åtankan af de dödas upståndelse eder dageliga väckare, och när vår flygtiga rids tjufande nöjen tränga sig in hos eder, at vilja bortröfva det hjertat, som J upoffrat eder Förloffare, lå skynder eder at i tidens bok läsa, huru få ögnablicks nöjen tilreda åt de lastfulla långvariga plågor: huru döden beröfvar dem alla deras Gudar och upståndelsen väcker dem til odrägeliga och brännande lågor.

§. 16.

Det fifta som vi bekänne i vår Tros-Artikel är et *evigt lif*. Hvad vi härom hafve at tro, fattas hufvudsakeligen i en uplösning af tre frågor, nämligen först, i hvad ord-

ordning det eviga lifvet ofs tildelas? för det andra hvaruti det består? och för det tredje, hvart de människor då hamna, som gå aldeles misse om denna saligheten?

Hvad nu den första frågan beträffar, i hvad ordning det eviga lifvet tildelas, bliver den så mycket nödigare, som hela den helga Skrift öfvertygar ofs derom, at ingalunda alla, ja beklageligen minsta delen af människor, få hugna sig af det samma. Den fördelar sig åter naturligen i tvenne andra frågor, nemligen, hvilka de äro, som deraf blifva delaktige? och huru det eviga lifvet dem tildelas? Hvardera af dem uplöses tydeligen af den Helga Skrift. Vår Salighets Mästare, som sjelf är lifvens Förste, Ap. G. 3: 15. och det eviga lifvet, Joh. 11: 25. hafver klarligen svarat på den förra af dessa frågor, då han säger: *Then ther tror och blifver döpt, han skal varda salig, men then ther icke tror, han skall varda fördömd.* Marc. 16: 16. Orden äro helt korta och tydliga: och at här förstås en lefvande tro på Frälsaren, sådan som vi förut här förklarar, det visa hans lika klara ord til Nicodemus: *Hvar och en som tror på honom, nemligen på menniskones Son, skal icke förgås, utan få evinnerligt lif.* Joh. 3: 15. Så svarade äfven Apostelen Paulus fångavaktaren på hans fråga i detta ämne: *Tro på Herran Jesum, så blifver tu och tit hus saligt.* Ap. G. 16: 31. Hvaraf således blifver klart, at inga andra än de,
hvil-

hvilka hörfammat Guds kallande röst, låtit hans Anda uplysa sit förstånd och böja sin vilja, med en lefvande tro omfattat sin dyra Frälsare och genom denna tron blifvit födde på nytt, genom Jesu tilägnade försoning för Gud rättfärdige gjorde, samt vinlagt sig om en rätt christelig helgelse, och däruti blifvit beständige intil ändan, de allena skola få det eviga lifvet. Och detta heter rätteligen af Guds Anda, at *våra trofast in til döden, och dem lofvar han gifva lifvens krona.* Upp. b. 2: 10. Efter Guds upstå och alfvarliga vilja vore väl detta lif ämnadt allom, emedan de alla äro återlöste; men vår Frälsare säger dock tydeligen, at icke en gång alla hans namns värkelige bekännare kunna komma i himmelriket, utan allenast de som göra hans Faders vilja, som är i himmelen, Mat. 7: 21. Det är de samma som ingå uti denna förutnämnda och af Gud ofs gifna salighets ordningen.

Men då upståndelsen, som nys är bevisst, blifver allmän, så at både goda och onda upstå, så upkommer } deraf den andra frågan, huru de då skola } urkiljas ifrån hvarandra, så at de trogne komma til åtnjutande af sin dyra Nåde-lön? Detta tildelandet af eviga lifvet beskriiver ofs Guds ord tydeligen skola ske genom en stor och ganska majestätisk dom, för hvilken alla ifrån döden upväckta människor, tillika med dem som vid denna sidsta domen än lefva på jordene, skola
genom

genom Guds allmagt framställas. Efter den beskrifning Sanningenes mun Jesus Kristus gifvit oss härom, skall han sjelf i et Gudomeligt Majestät, beledsagad af sina helga Änglar vara domare. Domplatsen skall vara himmelens sky. Ordningen i hvilken menniskorna skola framställas blifver den, at de trogna ställas på domarens högra sida, men alla de andra på den vänstra, hvarest de hvar och en skola dömmas efter sina gärningar, såsom det finnes om hvar och en upskrifvit uti Guds allvetenhets-bok, hvilken bevitnas af deras egna samveten. Såsom människornas förhållande här i verlden varit olika, så blifver ock domen olika; men hvad som är märkeligit, allenast tveggehandade, nemligen lifvet och döden och båda eviga. Vore hvars och ens utvärtas goda gärningar grunden til denna dom, kunde icke så stort svalg blifva emellan onda och goda, och så väl straffen som belöningarne icke mycket åtskilda, utan då borde äfven efter Guds rättfärdighet gifvas något medelstånd, som ej vore hvarken godt eller ondt; men som sådant icke gifves, blifver tydeligit, at här måste vara en annan grund. Komme det åter an på en fullkomlig vandel efter Guds rättfärdiga fordran, så kunde där aldrig en enda syndare bestå, utan tilkomme oss alla ofelbart den förskräckande vänstra sidan, och en samma sida åtföljande dödsfens dom. Hvaraf nog tydeligen kan slutas, at här måste

vara något annat hvarpå det hufvudfakeligen ankommer, nemligen omfattandet af Frälsarens försoning, hvarigenom den som den anammat, har på en gång blifvit fri förklarad ifrån alla sina synder, och rättfärdig genom sin Medlares rättfärdighet, då den som sådant förfummat, med alla sina goda och lysande gärningar intet annat är än en bunden syndenes slaf och dödsfens fånge. Guds utkorade på Jesu högra sida blifva då inkallade i den himmelska härligheten, at där i den närmaste förening med sin Gud åtnjuta det eviga lifvet, men de på vänstra sidan måste emottaga en förskräckande förbannelses och döds-dom, hvilken i alla evighet aldrig mera kan ändras, återkallas eller lindras. Uppå en sådan dom följer äfven en snar och omedelbar verkställighet, så at de trogne då med hela himmelska härskaran blifva af sin själavän och brudgumme Jesu beledsagade til det eviga lifvet, men alla de andra af Guds rättfärdiga allmägt utstötte uti evigt mörker och qual. Och si, detta är nu svar på den första hufvudfrågan, i hvad ordning det eviga lifvet ofs tildelas. At undgå vidlyftighet har jag i en så allmänt känd sak, som denna är uti vår Christeliga lära, ej velat utföra de dyra Skriftenes rum, hvarmed denna för alt förnuft förborgade sanningen så ovedersägeligen bestyrkes, hälst de blifvit anmärkte och närmare förklarade i sista Prädikan öfver andra Artikeln. De kun-

na ock af en forskande själ upflås och med Gudelig andakt betraktas. De förnämste af dem äro följande: Pred. B. 12: 14. Rom. 2: 15, 16. Ap. G. 17: 31. 2 Cor. 5: 10. Upp. B. 20: 12. och Mat. 25: 31-- til 45. Hvilken räkenkaps- och domedag, när den infaller blifver en för alla människor förborgad hemlighet. Mat. 24: 36. 1 Theff. 5: 2.

Nu uptage vi alltså den andra hufvudfrågan: Hvaruti det eviga lifvet då består? Det eviga lifvet är icke annat än det lyckfaliga tillstånd, hvaruti de trogne och Guds heliga utkorade i döden til sin själ blifva författe, hvarom den nådiga Guden redan här i dödligheten af idel nåde, för Medlarens Jesu försoning, förfäkrat alla sina kära barn, som i trona blifva beståndande intil ändan; af hvilken salighet äfven de trognas kroppar, i upståndelsen förenade med sina själar, blifva delaktige. De visare bland sjelfva Hedningarne hafva af Guds rättfärdighet och godhet trodt sig kunna, efter döden, hoppas någon belöning för dygden, då de blifvit varse, at den här lämnas ofta obelönt; men dock aldrig hunnit til någon vishet härutinnan. Men så har, Gudi lof! uppenbarelsen så mycket visfare förfäkrat oss derom. Konung David talar redan om denna salighet med en stor vishet: *Jag vill skåda titt ansigte i rättfärdighet: Jag vill mått varda, när jag upvaknar efter titt belåte.* Ps. 17: 7: 15. Jesus sjelf säger: *Mina får höra min röst och jag*

jag känner them, och the följa mig. Och jag gifver them evinnerligt lif, och the skola icke förgås evinnerliga. Joh. 10: 27, 28. Derföre säger Johannes Evangelisten märkeligen: *Thetta är thet löfte, som han ofs lofvat hafver, evinnerligt lif.* 1 Ep. 2: 25. At om denna lyckfaligheten fatta et rätt och fullkomligt begrep, blifver här i dödligheten för ofs omöjeligt. Vi äro här omgifne af idel ofullkomligheter, förgängeliga ting och ständiga vedermödor; hvar skulle vi då hämtat ofs begrep om det beständiga, eviga och rätt lyckeliga tilstånd, som de trogne hafva at undfå i himmelen? Så mycket kunne vi säga, at det eviga lifvet måste bestå uti en fullkomlig befrielse ifrån alt ondt och et verkeligt åtnjutande af alt godt. När *Augustinus* ville beskrifva denna härligheten, säger han bland annat: "Vi kunne lättare säga om det eviga lifvet hvad där intet är, än hvad godt där är. Där är ingen död, ingen sorg, ingen trötthet, ingen svaghet. Där är ingen hunger, ingen törst, ingen hetta, intet fördärf, ingen fattigdom, ingen oro och ingen bedröfvelse" *). Så beskrifver äfven Gud denna lyckfaligheten genom Evang. Johannes: *Gud skal aftårka alla tårar af theras ögon, och ingen död skal sedan vara, icke heller gråt, icke heller rop, icke heller någon värk varda mer, ty thet första är för-*

L 2 gdn-

*) Lib. 3 de Symb.

gångit. Upp. B. 21: 4. Men detta undanröd-
jandet af det onda kan ännu ingalunda göra
vårt tillstånd så godt, som vi det kunde öns-
ka; derföre hörer ock dertil för det andra,
et åtnjutande af en stor lyckfalighet. Den
omröres på flere ställen i den helga Skrift.
Men Johannes synes förklara den tydeligast,
då han säger: *Mine käreaste, vi äro nu Guds
barn, redan så länge vi vandre här i död-
ligheten, och thet är ännu icke uppenbart,
hvad vi varda skole, men thet vete vi, at när
han blifver uppenbar, så vardom vi honom li-
ke; ty vi få se honom såsom han är,* 1 Ep.
3: 2.; hvaraf vi finne, at vårt göromål blif-
ver at se och betrakta vår Gud i evighet,
det är, at få alt mer och mer se in uti hans
höga egenkaper, och känna hans stora full-
komligheter, och vår lyckfalighet skulle där-
emot bestå i en likhet med Gud. Om det
förra talar äfven Hiob i sin bedröfvelse:
*Jag skal, säger han, i mitt kött så se Gud;
honom skal jag mig se, och mina ögon skola
skåda honom:* Cap. 19: 26, 27. Och om
det sednare säger Paulus äfven, at Gud haf-
ver föresedt och beskårt, at the trogna skulle
vara hans Sons belåte lika. Rom. 8: 29. Hvar-
af synes följa at det eviga lifvet måste för-
nämligast bestå uti et större ljus i förståndet,
at känna Gud, hvilket Frälsaren sjelf äfven
kallar *evinnerligt lif.* Joh. 17: 3. och uti
en härlig likhet med Gud, det aldrahögsta
goda, så at viljan äfven är aldeles öfverens-
stäm-

fämmande med Guds vilja, och derföre ej annat kan, än omfattas af den treenige Guden med en helig kärlek; hvilken de trognas lyckfalighet ganska mycket ökas deraf, at de åter få älska honom tillbaka. Men ehuru den största lyckfaligheten således ofelbart åtnjutes af själen, så måste dock äfven kroppen efter sin natur njuta något finligt, sådant som med kropparnas väfande är öfverensstämmande; ty annars hade kroppen icke behöft införas i denna glädjen, om ej at äfven genom sina känslor föröka och likafom uphöja sin själs förnöjelse. Hvarföre ock en af Kyrkofäderne icke illa beskriver den, då han säger: "De helige skola springa af glädje i denna härligheten, de skola se Gud och fröjda sig, glädja och förlusta sig, njuta sin ära, och smaka ljufligheten af sin lyckfalighet. Där skola de icke mera smaka, huru föt Herren är, utan upfyllas och mättas med allehanda Guds fullhet och en obeskrefvelig fötma" *). Men hvad som gör fullkomligheten af deras lyckfalighet i himmelen, är des beständiga varaktighet, hvarom vår Frälsare gifver oss en oryggelig försäkran, då han säger: *Edart hjerta skal glädjas, och ingen skall taga edor glädje ifrån eder.* Joh. 16: 22. Därföre kallar Paulus den *en evig och öfver alla måtto viktig härlighet.* 2 Cor. 4: 17. och *en byggning af Gudi bygd,*

*) Cyprian. Lib. 4. Cap. 6.

et hus icke med händer gjordt, thet evigt dr i himmelen. Cap. 5: 1. samt förläkrar, at de utkorade skola få salighet i Christo Jesu med evig härlighet. 2 Tim. 2: 10. Sluteligen må vi lägga härtil, at churu stor och ofäjelig alla utvaldas salighet må vara, finne vi dock anledning af den helga Skrift at tro, det någon olikhet och några grader måste vara emellan deras klarhet, hvartil Paulus synes gifva anledning då han säger uti sin djupfinniga afhandling om de dödas upståndelse, at *en annan klarhet hafver solen, och en annan klarhet hafver månan, och en annan klarhet stjernorna, ty en stjerna går öfver then andra i klarheten.* 1 Cor. 15: 41. Hvilket äfven Dan. 12: 3. synes bestyrka. De trognas olika ifver i sin Gudaktighet, olika uthärdade prof och olika trohet visa äfven billigheten deraf, at någon olikhet borde vara uti deras härlighet, dock sådan, at de allesammans äro fullkomligen befriade ifrån alla olägenheter och alt ondt. Sådan är nu, mine Älskelige, den stora Nåde-lön, som Gud förvarat sina barn, detta är den härlighets krona, hvarmed vår själa-brudgumme Jesus en gång skal kröna sin dyrt köpta brud. Han hafver i sit heliga ord fatt den ofs för ögonen, at vi måtte se *hvad hopp han hafver kallat ofs til, och huru rik hans arfs härlighet dr uti helgonen.* Eph. 1: 18. Så at om ock de trogne för sin Frälsares ära och at förvaras i honom, måste förlaka något af denna
denna

denna verldens flygtiga förnjöjelse, få veta de dock at denna tidfens vedermöda, är icke lika emot den hårlighet, som uppå ofs uppenbaras skal. Rom. 8: 18. Lät ofs då, välfignade åhörare, med Paulo förgåta thet til rygga är, det är, hela verlden med all sin glittrande fåfånga, den vi fnart åndock måfte lämna efter ofs, och hvilken aldrig kan tilfredsställa vår odödeliga själ, och lät ofs stråcka ofs til det, som framman til är; jagandes efter målet, som föresatt är, til then lön, som förehålles ofvan efter, af Guds kallelse i Christo Jesu. Phil. 3: 13, 14. Ty här efter är ofs förvarad rättfårdighetens krona, hvilken Herren ofs gifva skall på then dagen, then rättfårdige Domaren. 2 Tim. 4: 8.

Ånteligen återstår den tredje hufvudfrågan i detta ämne at besvara: Hvert de människor fluteligen hamna, som gå miste om det eviga lifvet? Frålfaren beskriver det antal såfom gånka ringa ibland människorna, som få ingå i det eviga lifvet, och det för den orfaken, at then porten är trång och then vågen är smal, som drager til lifvet, men på andra sidan heter det: at then porten är vid, och then vågen är bred, som drager til fördömfelsen, och the åro många som gå på honom. Mat. 7: 14, 15. Det är då fara värddt, at åfven flere af ofs, som här i dag åro samlade på denna väg, gå i evig tid förlorade, och emedan nu är tid at ån besinna sig och efter Abrahams råd höra i dag Mofen

och Propheterna, åligger mig at på Guds vägnar göra eder en förmaning, at J icke måtten komma i detta pinorummet. Men huru skulle jag det kunna bättre göra, än då jag vid besvarandet af denna vår fråga lika sålöm öppnar dören för eder, at se in i detta fördärfvets afgrund. J hörden ju nyligen, at alla otrogne och til ändan obotfärdige syndare skola bortvifas och af Guds allmagt och vrede fängslade föras i det yttersta mörkret, huru må då detta fäseliga rum vara beskaffadt? Det beskrives ofs sådant i Guds ord, at där måste all nåd, all tröst och hjälp vara borta, och deremot all uptänkelig ångest, smärta, qual och förkräckelle plåga dem, som dit blifva förskutne: och är et rum där alla ogudaktiga tillsammans med alla onda andar utan ända skola plågade varda. Det heter derföre om dem, at *Herren Jesus skal uppenbar varda af himmelen, samt med sine krafts Änglar, och med eldslåga til at hämnas öfver them, som icke känna Gud, och öfver them, som icke lydige äro vårs Herras Jesu Christi Evangelio, hvilke pino lida skola, thet eviga fördärfvet af Herrans ansikte och af hans hårliga magt.* 2 Theff. 1: 7, 8, 9. Detta är den vrede, som de ogudaktige genom sin hårdhet och obotfärdighet samkat sig på vredenens dag, ndr Guds rättvisa dom blifver uppenbar. Rom. 2: 5. J sen då här af, at så sant som Gud är Gud och hans ord blifver en evig sanning, så är ock denna plåga vifs och oundvikelig för

för alla ogudaktige: den afmålas med de fafeligaste liknelser, som gifvas til uti Naturen; den kallas en brännande eld, som aldrig skall utslökna, och en tårande matk. Marc. 9: 48. Den kallas yttersta mörkret, hvarest skall vara gråt och tandagnislan, Mat. 8: 12. en sjö, som brinner af eld och svafvel, Upp. B. 21: 8.; och af vår Frälsare sjelf kallas den på sjelfva domedagen en evinnerlig eld, som djeflenom och hans ånglom är tilredd. Mat. 25: 41. Så ryfande äro de beskriifningar, som Skriften lämnat ofs om detta pino-rum, och at gifva menniskorna, som än lefva i nåde-tiden, så mycket djupare intryck häraf, föreställer han ofs den rike mannen ropande i helfvetet: *Jag plågas svårliga i thenna låganom*, förgäfves tigga om en enda vatu droppa, at svalka sin tunga med, det är, at få hälft den aldraminsta lifa och vederqveckelse, Luc. 16: 24. och aldeles utan hopp om någon hjelp i alla evighet. Säger då, mine Åhörare, är icke detta rum det fapeligaste af alt, som kan väcka fasa hos de dödelige, det grufveligaste af alt, hvad som kan kallas grufveligt? Det liknas vid eld, vid mörker, vid brännande svafvel, men det har i hela Naturen intet sin like; alla plågor famlade kunna ej afbildas denna plåga. Och alla klagor rop i verlden af plågade menniskor och djur tilfammans kunna ej mäta de fördömdas eviga skri i helfvetet. Betraktom icke denna förfärliga synen långt ifrån: vi stå sjelfve i

yttersta äfventyr at falla dit, och många sväva i fara, at i detta ögnablek til sina själar kastas i denna grop. Haftom icke i våra tankar ifrån denna betraktelse, at så mycket snarare lösa tygelen ifrån det onda hjertat för at smickra våra finliga begär med denna verdens glitter: ty ära, rikedomar och nöjen äro afgudar, som förtat många i detta pino-rum. Det är vißt, låfvat vare Jesu namn därför! vi äro genom hans blod frälste ifrån detta förderfvat, men om vi ej i rätt ordning anamma denna frälsning, genom trona på honom, så är det just denna vår otro som skall i evighet fördubla vår plåga, ty *then thår icke tror, han skall varda fördömd.* Och J Jesu vänner, som af eder Frälsares kärlek kraftigast blifven drefne fram på helgellsens väg, fören eder til finnes, at eder evige förbarmare utstått alla dessa smärtor och plågor för eder, så uptändes edert hjerta, at än mera älska den älskansvärdaste Frälsaren, och eder lust blir fördubblad, at vandra i hans heliga fotspår. Och nyttjen då i Herrans Namn allesammans troligen de medel, som Gud til eder räddning lämnat, samt hören med andakt och et lydigt hjerta Mosen och Propheterna, så undgån J genom Guds nåd at någonsin komma dit.

§. 17.

Vi hafve således omrört de förnämsta den helga Andas verkningar til vår salighet, af hvilka en del ske i nådetiden, andra utom

utom den samma; men vi bekänne äfven i denna Trones Artikel *en helig och allmännelig Kyrka* och de *heligas Samfund*, hvilket stycke sal. Doctor Luther så förklarar i sin större Cateches. — Jag tror at på jorden gifves en helig Församling, som endast består af heliga människor, under et hufvud, nemligen Christus, sammankallade af den helga Ande, uti en tro, et finne och mening, med många gåfvor beprydd, dock ens til finnes i kärleken, utan parti och tvedrägt. Så at Församlingen således är intet annat än et af vår Frälsare Christo sjelf förvärfvat färskildt Rike, som består af människor, hvilka för-enat sig, at under Christo sit hufvud och sin Konung föka sin eviga salighet genom honom. Hvarvid vi först märke, at Christus sjelf är allena denna församlingens Hufvud, såsom Apostelen Paulus sådant tydeligen bestryker, då det heter: *Christus är församlingens hufvud, han är ock sin kropps hälfa*: Eph. 5: 23.; derföre föreställer Jesus sig sådan under många liknelser. Han kallar sig sjelf Konung, Joh. 18: 37. Herde, Hef. 34: 15, 16. Joh. 10: 11. et fant vinträd, hvaruti alla trogne äro grenar, Cap. 15: 5. med flere: hvilken rättighet Apostelen Paulus säger, at han ganska dyrt förvärfvat sig, nemligen *med sit eget blod*, det är, han har för at erhålla detta Rike vågat både lif och blod. Ap. G. 20: 28. För det andra märke vi, hvilka äro lemmar i denna församling, nemligen
alla

alla de, som med upriktigt hjerta antaga och ärkänna Jesum för sin Herre, det är sin Frälsare, sin lärare och styresman, eller som är det samma, omfatta honom såsom sin öfversta Präst, sin Prophete och sin Konung, eller som Frälsaren sjelf beskriver detta: hvar och en som är af fanningen, eller låter underrätta sig om de himmelska fanningarne, antager dem med full öfvertygelse, och lyder dem uti sin vandel. Hvaraf straxt ses, at hvarken Judar, Turkar eller Hedningar kunna höra til detta Christi Rike eller hans Församling, utan de, hvilka Christi tro bekänna. Och emedan dessa lemmar i församlingen äro sådane, som antingen ännu söka saligheten genom sin Frälsare, eller ock redan hunnit til verkeligit åtnjutande deraf, så upkommer däraf en tväggehanda flags församling, nemligen en *stridande* och en *triumpherande*. Hvardera utaf dem måste utgöra en mängd af människor, och bär den förra namn af en stridande församling, emedan den hafver mäktiga fiender at strida emot, Eph. 6: 12. och des lemmar förmanas at strida emot dem, 2 Tim. 2: 3. samt kallas därför stridsmän, v. 4. Han kallar denna striden därför et kämpande, och liknar det vid et löpande på vädjo-banen, et späkande af vår lekamen och köttets, det är, sinliga lustarnas underkufvande, 1 Cor. 9: 24 - 27. och säger änteligen i en trones frimodighet vid slutet af striden: *Jag hafver kämpat en god kamp,*
jag

jag hafver fullbordat loppet; 2 Tim. 4: 7. men triumpherande kallas den som består utaf de genom döden ifrån denna striden frälste själar, som i himmelen stå för Guds och Lambets stol, och föreställas såsom klädde *i hvita kläder, och palmer i theras händer,* hvarest de utan ända lofva Gud för sin genom Jesum ärhållne seger, Ap. G. 7: 9, 10. Om den stridande församlingens lemmar är nödigt, at vi erinra oss, det de äro af tvägghanda slag, nemligen sanskyllige eller ock bedrägelige; ty såsom bland underfåtare i et rike finnas väl många, som bevisa sin rätta Öfver-Herre all trohet, men andra allenast en utvärtes och falsk lydnad, och likväl hyfa en trolöshet i sit hjerta, den de skyla under sit skrymteri, så gifvas äfven i Jesu nåderike och församling redelige Christne och Jesu namns bekännare, som med hjerta och gärning tjena sin Frälsare, och genom honom föka sin salighet, hvilka äro hans andeliga Rikes rätta underfåtare, och lefvande lemmar i hans församling, dem Herren sjelf alena känner och urskiljer, och hvilka derföre utgöra den rätta osynliga församlingen; men ibland dessa trogne bo och bygga äfven många skrymtare, som väl med munnen bekänna Jesum för sin Herra, men neka honom i sit hjerta, som nyttja nåde-medlen, men ej rätteliga, hvilka *väl hafva et sken til Gudaktighet, men försaka des kraft: 2 Tim. 3: 5.* dem åter ingen människa så noga kan
urskil-

urkilja, utan äro med den ofynliga församlingens lemmar inblandade. Och dessa trogne och skrymtare tillsammanstagne höra under den fynliga församlingen derföre at den lätt igenkännes af den himmelska sanningens förkunnande och de heliga Sacramenternes utdelande efter sin hufvudmans egen instiktelse, under hvilkas bruk den helga Andä kallat, församlar, uplyser, helgar och när Jesu Christo behåller och bevarar den ofynliga församlingens lemmar i en rätt tro.

För det tredje anmärke vi, at såsom alla jordiska riken icke allenast äga sin ÖfverHerre och underfåtare, utan ock sina styrelseLagar, så hafver ock Christi församling sina lagar, hvarefter den blifver styrd. Den ärkänner ingen annan Lagstiftare, ingen annan domare, ingen annan hämnare än Jesum Christum sit enda Hufvud; ty så talar Paulushärom: *Gud hafver allting lagt under hans fötter, och hafver satt honom församlingene til et hufvud öfver all ting.* Eph. 1: 22. Och såsom underfåtarena äro sin Konung tro och lydne skyldige, så tilkommer ock hvarje Guds församlings ledamot at lyda och efterkomma sin Frälfares bud och befallningar, hvareföre samme Apostel säger om församlingen, at den är underdånig Christo. Äfven som underfåtare träda i samfund under et hufvud til den ändan, at därigenom befordra sin egen välfärd, så är ock församlingens lemmars affigt, at under sin Frälfares spira söka sin salighet. Icke desto

desto mindre skiljer sig församlingens styrelse ifrån andra rikens i vissa hufvudfakeliga mål, såsom först i styrelse-magten; den förvaltas icke uti jordiska riken til alla delar af Regenter sjelfve, utan hafver hon Öfverhets-Personer och Befälhafvare, som å hans vägnar styra; men församlingens hufvud Kristus har icke meddelat af denna sin magt åt någon annan, utan styrer han sin församling allena, emedan både Apostlar, Biskopar och Lärare intet annat äro, *dn Christi tjenare och skaffare til Guds hemlighet; 1 Cor. 4: 1. men ingalunda såsom Herrar öfver sit folk, 1 Pet. 5: 3.* ty Paulus säger om sig sjelf och andra församlingens lärare: *Icke at vi äro Herrar öfver eder på trones vägnar; utan vi äro hjelpare til edra glädje. 2 Cor. 1: 24.* Hvilkas göromål således består deruti at förkunna och förklara sin Frälshares vilja och befallningar, at upmuntra och förmana församlingens lemmar til i akttagande af sina skyldigheter, såsom ock at underhålla den allmänna Gudstjensten. Ty så lyder Apostelens Petri märkeliga och rörande förmaning til alla andra Präster: *Föder Guds hjord, som är ibland eder, och hafver akt på honom, icke nödige utan sjelf-viljande, icke för slem vinning, utan af god vilja. 1 Pet. 5: 2.* För det andra skiljer sig Christi rike ifrån alla andra däruti, at jordiska Regenter fordra en fullkomlig efterlefnad af sina bud och befallningar, men vår Frälshare fordrar af oss allenast

en lefvande tro och et upriktigt bemödande, at vara honom til viljes, så långt vi förmå, hvartil han äfven sjelf gifver oss krafter. *Thet är kärleken, sade Apostelen Johannes, at vi hållom hans bud, och thessa hans bud äro icke svåra.* 1 Ep. 5: 3. Och för det tredje skiljas dessa Riken än från hvarandra däruti, at verldsliga Förstar nyttja allehanda slags medel, til ock med svärd och brand, at utvidga sine rikens gränfor, at göra sig store och mäktige. Jesus, församlingens hufvud, hafver samma ändamål, at utvidga sit rike, och förhårliga sit namn, men genom andre medel, och ingalunda genom örlig eller våld, utan genom uplysningar, skäl och upmuntringar. Ty han säger tydeligen: *Mit rike är icke af thenna verlden: Om mit rike vore af thenna verlden, så fåktade ju mine tjenare therom; - - men mit rike är icke af thenna verlden.* Joh. 18: 36.

§. 18.

Här få vi ej heller förbigå at något omröra genom hvad medel vår Frälsare då verkar och styrer uti detta sit rike. Vi hörde nyligen, at han ingalunda anförtrott sjelfva styrelsen och Herra-väldet öfver sin församling åt någon människa, utan at han sjelf och ingen annan är des hufvud. Men vi finne tillika at han anförtrodt värden däraf den helige Ande; ty vi läse, at när vår Frälsare, efter sin slutade vandring på jorden, undandrog sit rikets underfåtare sin synliga närvarelse,

relse, gaf han dem et löfte om den helga Andas ländande, som genom sina Nådeverkningar skulle kalla och med stora nådegåfvor bekröna hans församlings ledamöter här i jemmerdalen; hvilket sit löfte han på Pingest-dagen efter sin upfarelse til himla på et ganska härligt fått fullbordade, och utgöt denna himmelska gåfvan i et ganska ymnigt mått öfver sina trogna, som derom kan läsas i Ap. G. 2:dra Cap. Aldrig har heller Jesu församling vunnit så stor förkofran som på denna dagen, ty Lucas berättar, at den förkofrade sig ifrån högst några hundrade, til tre tusende själar. Genom denna sin Andasinne vi at vår Frälsare alt sedan hafver styrkt och uppehållit sin församling. Den heliga Ande, säger Paulus, hade tilfatt Biskopar. Ap. G. 20: 28. Han utdelade bland sina trogna, säger samma Apostel, *alla sina gåfvor til gans*, och sedan han upräknat ganska många af dem, säger han uttryckeligen: *Allt thetta verkar then ena samma Anden, delande hvarjom sitt, såsom honom tåckes.* 1 Cor. 12: 7, 11. Sådana gåfvor hafver den helga Ande utdelat i första Nya Testamentets Församling *omedelbarligen*, såsom på Pingest-dagen; de voro äfven i många delar öfvernaturliga och undergörande, då de til utspridande af Jesu lära, och hans Nåderikes utvidgande voro oumgängeliga, men sedan och alt til verldenes ända utdelas de *medelbarligen*. De ordenteliga medel, som
Hom. F. Vol. VII. St. 2. M han

han härtill brukar äro det uppenbarade ordet, och de heliga Sacramenterna; *Det fasta och prophetiska ordet*, som *heliga Guds Mån* både talat och *skrifvit* rörde af *den helga Andan*, som Apostelen Petrus bad sina åhörare noga akta uppå, *såsom et ljus, som skiner i et mörkt rum*, 2 Ep. 1: 19, 21. och hvilket Paulus säger: *vara en Guds kraft allom them til salighet, som tro*, Rom. 1: 16. utom hvilket hörande och läfande det är lika omöjligt at blifva en lefvande lem uti församlingen, som det är at bibehålla sig dervid: *Ty huru skola the åkalla then the icke trodt uppå? Och huru skola the tro honom, som the hafva intet hört af?* frågar samma Apostel, Cap. 10: 14. och gör deraf den slutfats: *Så är tron af predikan, men predikan genom Guds ord.* v. 17. Men utom detta ordet hafver han ock, at lämpa sig til sin församlings svaghet och böjelse för sinliga föreställningar, förordnat och helgat tvänne synliga för rättningar, som i anseende til sin heliga uphofsman, och de heliga och himmelska ting, som där under de synliga tingen utdelas, såsom ock i anseende til den vörndad och andagt, hvarmed de af oss skola emottagas eller begås, kallas Sacramenter, til at därigenom aldeles skilja dem ifrån alla verldliga göromål. Dessa Sacramenter äro tvänne i Nya Testamentet, neml. Döpelsen och Herrans heliga Nattvard.

I det förra blifve vi genom vatnets bad i den helga Trefalldighetens namn rentvagne ifrån alla våra synder och Frälfarens Jesu rättfärdighet ofs tilegnad, hvaremot vi gifve vår Gud et trohets-löfte, at i alla våra lifsdagar blifva lefvande lemmar i hans församling. Tit. 3: 5. 1 Pet. 3: 21. I det sednare blifve vi under bröd och vin delaktige af vår dyra Frälfares heliga lekamen och blod, at därigenom samla ofs nya krafter uti det påbegynta andeliga lifvet, och at upelda vårt hjerta genom åtankan af hans lidande, til en brinnande kärlek emot honom, och en helig längtan efter en närmare förning med detta vårt hufvud i himelen. Mat. 26: 26 -- 28. 1 Cor. 10: 15 -- 17. Cap. 11: 26. At utdela dessa dyra salighets-medel har han förordnat människor til sin tjenst, dem han i sina köttsdagar omedelbarligen, men sedan medelbarligen genom församlingens kallelse infatt i detta ämbete, som af dem troligen och med all flit och oförtrutenhet med andakt bör förrättas; hvarföre de ock kallas *Skaffare til Guds hemlighet*, 1 Cor. 4: 1. hvilkom åligger at *predika ordet, och hålla på i tid och otid, at straffa, truga, förmana, med all sagtmodighet och lärdom*, 2 Tim. 4: 2. at *döpa i namn Faderns och Sons och den helga Andas*, Mat. 28: 19. och at *räcka välsignelsens kalk den de välsigna* åt alla torstiga, och *brödet som de bryta* åt alla hungriga själar, och på sin Herres och Frälfares

fares vägnar förfäkra dem därom at de äro hans *blods och lekamens delaktighet*, 1 Cor. 10: 16. och genom dessa dyra Nåde-medlen, det uppenbarade ordet och de heliga Sacramenterna, verkar Guds Anda på syndarens hjertan i den synliga församlingen ganska kraftigt, at kalla, uplysa, på nytt föda och helga dem, at dels leda dem in uti Christi ofynliga församling, dels ock at behålla och bevara dem i en rätt tro, och förlänar dem äfven krafter at anamma den tilbudna nåden, dock ingalunda genom en så oinskränkt allmagt, at den ej kunde emotstås, eller aldeles kränka deras fria vilja; så at ehuru Frälsharen troligen föker at samla dem under sina nådes vingar, händer dock beklageligen ofta, hvad han klagat öfver Jerusalems inbyggare, at de vilja intet. Mat. 23: 37.

§. 19.

Sluteligen måste vi ock nämna något om denna Christi församlings allmänna beskaffenhet. Den kallas i vår Tros-bekännele först *En*, hvilket namn med rätta tilkommer den ofynliga församlingen i synnerhet för två orsaker skull; den ena är at alla dess lemmar höra under et hufvud, som är Kristus, icke annorlunda än alla de höra til et rike, hvilka ärkänna en Konung och lyda hans befallningar; hvarom Apostelen Paulus märkeligen talar: *At Gud hafver all ting lagt under hans fötter, och hafver satt honom församlingen til et hufvud öfver all ting.* Eph.

1: 22. Derföre förmanar han ock fina Ephefer, at de skulle *vara rättfärdige i kärlekenom, och växa til i all stycke, i honom som hufvudet är Christus; af hvilkom hela kroppen tilhopa fogas, och en lem hänger til then andra, genom all ledamöten.* Cap. 4: 15, 16. För det andra kan den ej heller vara mera än en i anseende til sjelfva des ledamöters fullkomliga enighet at sträfva efter et och samma ändamål, som är den eviga saligheten, genom et och samma medel, Ordet och Sacramenterna, och det uti en och samma nådenes ordning, emedan de ej allenast hafva *en Herre*, utan ock *en tro, och et hopp* och äro såsom *en kropp* och *en anda.* v. 5, 4. Förfamlingen kallas för det andra *Helig*, och det med rätta; ty alla des rätta lemmar hafva helgat sig Herranom i dopet, genom trona blifvit delaktiga af Jesu fullkomliga helighet i rättfärdiggörelsen, vinlägga sig, genom Guds nåd, at vandra i helighet och rättfärdighet i alla sina lifsdagar, och änteligen hafva det hoppet, at en gång få räknas bland Helgonens antal i himmelen. Därföre kallar Apostelen henne *en församling then hårlig är, then ingen fläck eller skrynko hafver.* Cap. 5: 27. För det tredje kallas församlingen *Allmännelig*, så väl i anseende därtill, at alla des lemmar tro och anamma den enda allmänna salighets-lära, som Gud alt ifrån verdens begynnelse föreskrifvit människomen, emedan *i ingom androm gifves någon*

salighet, än i den straxt efter fallet utlofvade qvinnones fäd, Ap. G. 4: 12. som ock i anseende därtill, at den samma utbreder sig allestädes i hela världen, hvarest Christi Lära rätt förkunnas, och således icke hafver någon vils gräns, i grund af den befallning som Jesu första bodbärare fingo at *lära alt folk*. Mat. 28: 19. Sådan är nu, mine Älskellige, rätta beskaffenheten af den ofynliga församlingen: den är en, helig och allmänlig, kan ock kallas Apostolisk, emedan den är planterad af Apostlarna i Nya Testamentet, och helt och hållet byggd på Apostlarnas grund; men när det kommer an på tillämpningen af denna församlingens beskaffenhet, är väl klart, at hvar och en vill anse sin egen lilla församling för en del af denna ena stora och allmänna; dock när vi börje at jämföra dem, finnas ganska många ibland dem som i sin Tros-bekännelse, uti grundfanningar strida emot hvarandra; och emedan icke mera än en församling kan vara den *rätta*, följer deraf tydeligen, at alla de andra måste vara *falska*, hvaraf åter upkommer sluteligen den frågan: hvilken af alla de ofynliga då måtte vara den rätta församlingen? Hvarpå ej annat svar bör lämnas än at den allena bör anses för den rätta, hvarest Guds ord rent och klart läres, och de heliga Sacramenterna efter Jesu egen instiktelse utdelas. Därvid bant Paulus sin Lärjunge Timotheum, och sade: *Men tu blif*

blif vid thet tu lärt hafver, och thet tig betrodtt är, vetandes af hvem tu thet lärt hafver; och efter tu af barndomen hafver kunnat then heliga Skrift, kan hon tig undervisa til salighet, genom trona på Jesium Christum. 2 Tim. 3: 14, 15.

§. 20.

Gud vare lof! Så hafve vi åter genom hans nåd bragt til ända vår betraktelse öfver denna Artikel, och där afhandlat Lära om den heliga Anda, hvarvid vi öfvervägat, hvad vi böre veta och tro om hans Perfon, samt om hans bevista välgärningar. Alla i de föregående Artiklar afhandlade ämnen, äro af ganska stor vigt och böra grundeligen kännas; men här förklaras huru vår Frälsare genom sin Anda verkligen fattar och leder människan til den för alla högst nödvändiga förändring, som bör ske i deras egna hjertan, om de skola hafva någon lycksalighet at hoppas. Vi äre helt vifst i tid och evighet förlorade utom denna kunskap; ja vi kunne äfven med den samma vara det, om vi ej låte denna stora förändring, som kallas omvändelse, eller ny födelse verkas af Guds anda i våra hjertan, så at vi blifve hele och hållne nya kreatur uti Christo; ty Paulus säger helt tydeligen, at i Christo intet annat gäller. Gal. 6: 15. Tillåter mig då, välfignade Åhörare, at i anledning af denna vår afhandling lägga några alfvarliga prof til slut eder på

Hjertat, til en gemensam upmuntran och uppbyggelse.

Vår Apostoliska Tros-författare sluta den samma med et Amen, et til sit ursprung Hebreiskt ord, som betyder fanning, och är et tronens ord, hvarmed man förläkrar, at det så i fanning förhåller sig som man sagt och bekant, såsom Apostelen Paulus brukar det, när han säger: *All Guds tillsägelse äro Ja i honom, och Amen i honom.* 2 Cor. 1: 20. Det är ock et önsknings-ord; så at Amen betyder, vare så, eller ske alltså, eller ack! at det så måtte ske och fannas; i hvilken mening de sjuttio uttolkare i sin Grekiska öfversättning af Bibelen hafva tagit det *), och vår dyre Frälsare äfven anfört det i slutet af bönen Fader vår, Mat. 6: 13. hvarigenom trogne bedjare önska och tilegna sig en nådig bönhörelse af sin Gud, at undfå alt hvad de af honom bedit. Änteligen måste ock detta Amen vara et löftes- och försäkrings-ord, at ej allenast gilla och för fanning anse alt hvad Gud i sin lag och ord oss föreskrifver, och i vårt hjerta erkänna det för sant, hvad vi bekänne, utan ock med det samma lofva och försäkra, at troligen hålla och efterkomma det; såsom det förekommer i 5 Mos. B. 27: 15. &c. hvarföre ock sal. Lutherus förklarar det med dessa ord: *Det är visserliga sant.* Det är:
Jag

*) Då de öfversatt det γένοιτο.

Jag är i hjerta och själ om Gudomeliga sanningen af alt detta öfvertygad: Jag lofvar at låta Guds Anda alt detta verka hos mig, och tillika önskar och beder, at alla den Helga Andas nåde-verk måtte i sanning och med all kraft lämpas på mig i tid och evighet. Kommer nu, mine Älskelige, och pröfver eder i dag alfvarligen efter denna anledning, om J ock med våra första tros-bekännare och sal. Lutherus kunnen betyga och säja om alt detta, at det äfven hos eder och edart hjerta är och blifver vifferliga fant.

Pröfver först, hvad höga och vördnadsfulla begrep J gjordt eder om denna Tredje Personen i Gudomen. Om J ärkänner honom för en helig, allvetande och alsmächtig Gud, som utransfakar all ting, som ingalunda tål något fyndigt och oheligt väfende, utan för eder helgelses skull i synnerhet bär detta namnet, och om J icke många gånger genom eder upfåteliga ondska bedröfvat honom, och drifvit honom bort ifrån eder? Huru-dan må väl i detta fallet eder tros-bekännelese vara om honom, at han är en sanner Gud? Antingen måsten J neka den i edart hjerta, eller om J bekänner, at det J hört, läst och bekänt om honom är vifferliga fant, så måste edert samvete härvid känna en svår förebräelse, at J hvarken vördat och tilbedt honom såsom en sann och helig Gud, eller lämnat hans Gudomeliga nåde-verkningar rum i edert hjerta, utan varit eder Guds röst olydige.

dige. Han kallas ju Anda bland annat äfven derföre, at han skulle uptända i ofs et andeligt lif, och göra ofs andeligen finnade; huru har han hos eder fått göra skäl för detta sit namn? Edart eget samvete må svara på denna fråga, och en nog allmän fäkerhet, en rådande otro, och et laglöft fjelstvåld i utöfvande af alla slags laster, vitna nogfamt om den oandelighet, som finnes ibland ofs. Denna verldenes ande råder beklageligen hos de flästa, och man följer mäftadels *den Andan*, om hvilken Paulus talar, *som verkar i otrones barn*. Eph. 2: 2. Ack! fåger mig då: hvad är det för en tro, hvad visshet och fanning uti fjelfva otrön? Hvad innerlig önskan eller Amen, kunnen J fåga til alla den helga Andas nådeverkningar hos eder? J lären väl icke aldeles kunna neka til Guds Andas kraftiga rörelser på edart hjerta, J måten väl ofta känt styng deruti, af den kallande Nåden; men pröfver dock huru J bemött den, antingen J med Petri åhörare på Pingest-dagen öpnat det med en bekymmersam fråga: *Hvad skole vi göra*, Ap. G. 2: 37. och innerlig önskan, at Guds Anda vil le föra eder tilrätta, eller om J som Stephani åhörare gjorde, förhärdat edart hjerta och bitit samman tänderna öfver dem som varit Christi bådbärare. Cap. 7. 54. Hafven J låtit Guds Anda öppna edra förstånds ögon til at se djupt in uti edart eget fördärfvade hjerta, och at känna eder Frälfares öfverfvinneliga kärlek emot eder? Har denna kun-

kunskapen fått verka uti eder vilja en innerlig sorg öfver edert syndaelände och det straff, som J med synden ådragit eder, men aldramäst däröfver at J genom edra synder tilfogat eder eviga Förbarmare så olideliga smärtor? Hafven J uti denna sorgen vändt eder til det för syndare offrade Lambet, och sagt: Amen, Herre Jesu, det är vifferliga sant, jag känner och bekänner det, at jag i mina stora synder är för evig tid förlorad, om Du icke hjälper mig; men Amen jag tror Herre Jesu och det är vifferliga sant, at du är min och hela världenes Frälsare, derföre längtar jag allena efter din hjälp, jag omfattar dig med hela din fullkomliga försoning, du allena är min herde, du min läkare, och du allena är denna arma syndarens fäkra fristad. Amen Herre Jesu; jag tror icke allenast, at du är Jesus, världenes Frälsare, utan jag tror, jag vet, och jag känner, at du äfven är min Jesus, och jag dit arma frälste barn, och Gud vare lof! at det är vifferliga sant. Ack! väl eder om J ärfarit dessa Guds Andas sanfärdiga verkningar på eder själ til en sann omvändelse. Men fortfarer än vidare at pröfva eder, hvad löftes - Amen J efter en så nådig frälsning gifvit eder Förloffare. Vi hörde nyligen, at när Gud på berget Ebal lät utropa sin förbannelses lag öfver syndare, hette det, at alt folket skulle säga Amen. 5 Mof. B. 27. Nu föreskrifver befriaren Jesus eder sin ljufva kärlekslag, at alt framgent *älska honom,*
ty

ty han hafver först älskat oss; 1 Joh. 4: 19. och at göra eder rena ifrån all köttfens och andans besmittelse, och at fullborda helgelsen i Guds råddhoga, 2 Cor. 7: 1. emedan det är Guds vilje, edor helgelse, at J fly boleri. 1 Theff. 4: 3. Huru villige ären J då, at til hela Jesu kärleks lag säja hvar för sig Amen, det skal altfå ske: Jag förmår väl ingen ting af mig sjelf, men medan Gud mig unnar lefva, vill jag med hans Andas kraft mig i synd ej mer inefva, utan dämpa den med allo magt: Ja så, at *hvarken lif eller död*, hvarken lust eller nöd *skal* någonsin mera skilja mig ifrån Guds kärlek, som är i Christo Jesu vårom Herra. Rom. 8: 38, 39. Gifve Gud at många ibland eder vore (jag må icke tala om alla) hvilka således lemnat den helga Andas nådeverkningar rum uti sit hjerta, til en lefvande tro, och lefvernets förbättring! dem ville jag hoppas, at de ej heller i dag *undfådt Guds nåd fåfångt*; 2 Cor. 6: 1. och förmanar jag dem derföre med Paulo: *Mine kåre Bröder, varer faste, ovikelige, och rike uti Herrans verk alltid.* 1 Cor. 15: 58. Men J som alltid fortfaren at förakta nåden, säger dock hvad tänken J? Jag vet at större delen af eder löpa helt tanklöst igenom hela sin nåde-tid, den oföränderliga evigheten til mötes; och huru kommer det til? J ären dock i alt annat förnuftige, och handlen som förnuftige människor, j arbeten med mycken möda, at undgå en hotande olycka, och sparen ingalunda
flit

flit och eftertanka, at vinna något, ofta nog ringa finligt godt; men edert eviga väl, det sanktyldiga goda, ack! det försummen J aldeles. Huru kommer det til, J sen döden för edra ögon; men tänken icke på den. J bekännen eder tro, de dödas uppståndelse, domen och änteligen et evigt straff och belöning efter detta lifvet, och sägen til alt detta Amen, det är vifferliga fant; men hvarken frukten J för straffet eller fiken J efter belöningen. Huru kunnen J i alt detta vara så tank- och forglöse? ofelbart måtten J vara i *mörkret, och vandra i mörkret*, efter som *J icke veten hvart J går, ty mörkret hafver förblindat edra ögon.* 1 Joh. 2. 11. Men hvad har så kunnat bedåra eder? Jo! *denna verdens Gud*, sjelfva mörklens förste, han är den, som *så hafver förblindat the otrognas sinnen, at them icke skal lysa Evangelii ljus af Christi klarhet.* 2 Cor. 4: 4. J olyckelige! hvarföre älsken J mörkret? Det är ju platt omöjligt, at i mörkret vandra rätt eller träffa målet. Hvarföre bryten J icke eder ut därifrån, at en gång med öppna ögon få skåda Eder salighets dag? Frällaren uppgifver väl härtil en orsak, som jag nog fruktar lærer nära träffa eder: *Hvar och en som illa gör, säger han, hatar ljuset och kommer icke til ljuset, at hans gerningar skola icke varda straffade.* Joh. 3: 20. Men hvad hjälper det eder at gömma edert olyckelige tilstånd för människor, då J likväl en gång skolen i hela verdens åsyn dömmas af en hjertat ransakande Gud,
och

och af Guds allmakt bundne föras i det yttersta mörkret, hvarest gråt och tandagniskan vara skal? Befinner eder J olycklige! dören til nåden står ännu öppen för eder i dag, och genom den äfven dören til sjelfva det eviga lifvet. Märker J icke juft i detta ögnablick några flag på edert Samvete? en häpnad och ryfning öfverfaller ju eder: Ack! det är Jesu hand, som klappar på det hårda bröstet. Jag beder eder för samma Jesu namns skul, står ej Guds Anda längre emot, utan kaster eder med den upväkta Paulo straxt ned för eder Frälsares fötter och frågen med en djup vördnad, Herre *hvad vilt tu, at jag skal göra?* Ap. G. 9: 6. Frälsaren underviste intet sjelf Paulum omedelbarligen, utan han fände en Ananias, som skulle lära honom, och til eder J villfarande själar hafver öfver-herden Jesus fändt mig i dag, at om möjligt vore genom hans nåd och Anda bringa någon af Eder til rätta. Men hvad råd vore väl det jag kunde gifva eder, at det icke ångrade mig eller eder i evighet? Hvad annat än den af Gud lärda Paulus gaf til de otrogna Judar: *Omvänden Eder til Herren, så varder tåckelset borttagit;* 2 Cor. 3: 16. och gifve Gud jag finge säga om eder som Paulus kunde betyga om sig sjelf för Konung Agrippa, at han ej var *ohörigh then himmelska synen.* Ap. G. 26: 19. At J dock med samma Apostel i denna stund kastade er neder för eder Förbarmares fötter, bekänden med uprigtig sorg för honom edra syn-

fynder och för hans Förfoning ifrigt tigde om nåd, så skulle eder vist i denna dag varda hulpet; och til alt detta säger jag Amen, det är visserliga fant.

Än et ord til Eder J betrykte Guds barn, som här dragens med många befvärligheter, sjukdom, fattigdom och förakt, eller bären den tyngsta bördan af edert eget onda hjerta, som ofta fätter eder i svår belägenhet, eller ock saknen med sorg den ljufhet och sötma som J tilförene ofta i umgänge med eder Gud blifvit vane at smaka, hvarigenom Satan fått tillfälle at fätta eder utkörelse i tvifvelsmål. Eder bör jag först ärhindra, at denna tredje Personen i Gudomen, om hvilken vi i dag talt, kallas af vår Jesu en hugfvalare; veten J hvarföre han fått det namnet? Jo! för eder skull i ängflige och bedröfvade hjertan: han hörer eder til, men J skolen i all ödmjukhet begära honom af den himmelska Fadren, så skolen J vist få honom, och det slår icke felt; ty Jesus Christus hafver genom sin död förvärfvat oss rättighet til denna dyra himla-gåfvan, och vi hafve af honom ett oryggeligit löfte, at han skal gifven varda åt alla dem, som bedja Fadren derom, Luc. 11: 13. och detta är visserliga fant. Til eder upmuntran och hugfvalelse må J äfven ofta tänka på eder förestående fullkomliga förlofsning. Den nalkas snart, en dag, en timma, en liten stund i sänder, så skrider denna tiden snart til ända, och sjelfva den för naturen fäselige döds-

dödsstunden blifver eder första fullkomliga förlofsnings dag; och hvad salighet möter icke eder själ på den dagen i himmelen! betänken huru detta förgängeliga stoft, eder krops-hydda, skal en gång på den yttersta dagen upstå aldeles oförgängeligt; tänker på den glada domedagen, hvad nådefull den skal blifva för eder, och hvad för et saligt intåg J på den skolen hålla i himmelen. Vandrer med edra tankar redan här i dödeligheten ofta uti dessa lyckfalighets boningar, så förgäten J lätt, det som til rygga är, och sträcker eder til det som framman til är, och smaken redan här genom trona ofta några droppar af den glädje-ström, som i evighet skal vederqvecka eder; säger ofta et förtröstande och längtande Amen til dessa betraktelser, och *förtröttens icke, ändock vår utvärtes människa förgås genom allehanda timmeliga plågor och döden, så varder dock then invärtes förnyad, dag från dag; ty så säger Paulus: at vår bedröfvelse den dock timmelig och lätt är, föder i oss en evig och öfver alla mätton vigtig hårlighet.*

Och Jesus vare lof i evighet för denna tröftefulla fanning! Hvarken satan eller verlden, eller synden kunna beröfva oss den; ty vi tro och bekänne de dödas upståndelse och et evinnerligt lif. Ack, ja! det tro vi fullt och fast, och det är och blifver vifferliga fant i tid och evighet. Amen.

BIHANG.

FÖRKLARINGAR

Öfver

FÖRSTE St. BÖNEDAGENS

TEXTER

1785.

Imprimatur.

Stockholms Stads Consistorium d. 18
Januarii 1785.

Ad mandatum

LARS HAMBRAEUS.

Ven. Conf. Not.

I. STORE BÖNEDAGEN 1785.

Ottesången

Text. Psalm. 5: 8.

*Men jag vil gå in i titt hus på tina
stora barmhårtighet, och tilbedja emot
tit helga Tempel i tine fruktan.*

§. I.

Jag vil håldre vackta dörren uti min Guds hus, ån länge bo uti de ogudaktigas hyddor. Uti samma belågenhet, och under samma uplysning, som David, väljer ock ofelbart, hvar och en, såsom han uti Psalm. 84 och v. 11, at håldre vackta dörren uti Guds hus, ån länge bo uti de ogudaktigas hyddor; ty hvad är det vål som egenteligen gör detta lifvet så tungt, så besvärligt och ofta odrågeligt? är det våra lekamliga omforger och besvår? men dessa hafva ju med sig hvarjehanda ombyten och nöjen, hvilka mildra det besvärliga och obehageliga uti jordiska skyldigheter och vårfs. Är det ofullkomligheten af alt sinnligt och jordiskt förlustande? men vi hafve också däraf under tiden både veder-

qveckelse och nytta. Är det alla tings förgångelighet och flut? Men se, det är alla olyckeligas tröst, (och följakteligen alla människors, hvilka se, at olyckan någon gång förr eller senare skal träffa dem), at detta lifvet intet är någon evighet, at alt här hafver en snar öfvergång. Ogudaktigheten är därför det enda odrägeliga i verlden; det hvilket ökar tyngden af all vedermöda under solen, och beröfvar oss den trösten, och om det ej aldeles beröfvar, åtminstone försvagar, och om det ej försvagar, hvilket det likväl gör, åtminstone hindrar oss, at altid och allestädes i en ostörd frid njuta och begagna oss af den stora trösten, at Gud är til, ser oss och hjälper oss. Ho är väl då, som icke *håldre vil vackta dörren uti Guds hus, än länge bo uti de ogudaktigas hyddor?* ho är väl, som af skapelsen betraktat och lärt sig känna Skaparens höghet och hårlighet, hvars själ icke längtar och trångtar efter Herrans gårdar? som icke önskar sig deras fällskap, hvilka Gud frukta, och at med dem förfamlas på det rum, hvarest Herrans namn åkalladt varder? ho är väl, som icke då tycker med David, at han likasom *fogelen funnit et hus, och likasom svalan sitt bo, där de sina ungar lägga, nämligen ditt altare, Herre Zebaoth, min Konung och min Gud?* †). Jo den ogudaktige, hvil-

†) David liknar här sin åtra til Templet vid foglars til sina nästen, hvilka de ofta hafva i Altarens och Templens murar. Sådana foglar hafva under ti-

hvilken uphåfver sig emot Gud och all guds-
tjenst, hvarken långtar han efter Herrans
hus, icke heller går han dit, och om han där
ingår, så visar han ingen tilbörlig agtning och
vördnad för Gud.

§. 2. Hvad under då, at de trogne gärna
infinna sig uti Guds hus, och at de trångta
efter Herrans gårdar, hvarest de ostörde af
verldens förargelser, i en stilla andakt må få
uplyfta sin själ til Gud; och hvarest den ogud-
aktige icke kan eller vågar, såsom uti verl-
den, (ehuru den ej är annat, än et stort och
skönt Guds hus, hvarest himmelen är Guds
stol och jorden Hans fotapall), hindra och
bortskämma de trognas Gudaktighets-öfningar.
Mätte derföre de ogudaktige blifva uti sina
hyddor och icke en gång infinna sig i de he-
ligas församling: måtte de förblifva i sin stolt-
het, hålla sig för gode til at besöka Herrans
gårdar och anse alla hus, hvilka blifvit byg-
de til Hans namns åra och åminnelse, som
gjort himlarna och jorden, för lika många
vidskeppelsens och bedrågeriets påfund: måt-
te de fortfara i sit förakt för Herrans Tem-
pel och Hans tilbedjare, så at de icke ibland
dem infinna sig vid Herrans Altare förr än
de ackta Gud i känsla, samt förstå, prisfa och
tacka Honom såsom en Gud: måtte, så länge
deras sinnen och hjertan ännu äro förstockade,

N 3

Her-

den blifvit ansedde, såsom under Guds beskydd,
så at det varit räknadt såsom et brott, at döda
dem.

Herrans hus af dem blifva obefökt, emedan de eljest där med sin fräckhet och ogudaktighet, störa de trogna i sin andakt. Men i det hus, hvarest de trogna äro församlade, där vil jag ingå; ibland dem Herre, som dig af hjertat älska och ära, där önskar jag mig et rum; ja et beder jag af Herranom det hade jag gärna, at jag i Herrans hus blifva må i alla mina lifsdagar, til at skåda den sköna Herrans Gudstjenst och besöka Hans Tempel: Pf. 27: 4. Hör denna min och alla trognas önskan och bön för Jesu skull o! Fader vår &c.

Vår text gifver oss anledning, at vid detta tillfälle betrakta:

De trognas ingång och förvåttning uti Herrans hus.

- 1) Deras ingång i Herrans hus och
- 2) Hvad de därstädes förvåttade.

§. 3. Med Herrans hus menar David i vår text Tabernaklet eller Stiftshyddan, hvilken tjente Israëls barn för Tempel under de fyratio årens vistande i öknen, och ända til dess at Salomos Tempel upbyggt blef. Detta första hus, hade ockfå fina rätter, sin gudstjenst och utvårtets helighet; ty *Tabernaklet var så inrättadt, at uti dess yttre del, som kallas det heliga voro Ljusastaken samt bordet och skådobróden. Men inom den andra förlåten var den delen, som kallades det allraheligaste: hvar til hörde det gyldene rökelse-karet, samt Testamentsens ark på alla sidor beslagen med guld:*
där-

dårut i voro det gyldene kårlet, hvarest manna förvarades och Arons staf, som hade grönskat och förbundsjens taster. Öfver arken voro hårlighetens Cherubim, som öfverskyggde Nåda stolen, om hvilka stycken uppå denna tid icke besynnerligt är til at säga. Hebr. 9: 1-5. Nu vete vi också at Tabernaklet och i synnerhet det allrahelgaste var en afbild af det rum och den himmel hvarest Gud bor, hvarföre ock ingen hårut i fick ingå utan allenast den Öfverste Presten en gång om året; och för denna ordfakens skull var och borde åfven detta hus vara så heligt aktadt, emedan Herren dårut i föreståldes vara boende, och folket, som där ingick påmintes om sina synder och den nära gemenskap, hvaruti de ändå stodo hos Gud, hvars nåd och barmhertighet således icke hafver någon ånde, utan som håller förbund och trohet ifrån. Slågte til slågte dem, som honom ålska. Det var uti detta Herrans Tabernakel, hvilket i anseende til de hårliga minnesmärken, som där voro förvarade, åfven kallades vittnesbördens Tabernakel, det var såger jag uti detta Herrans hus, denna synliga afbild på jorden utaf hans osynliga boningar i himmelen, som David råknade för en åra och glädje, at få ingå, ock för en Guds barmhertighet, som så anstaltat, at hans sinnen, här i svagheten, skulle understödjas och glädjas, med så många hårliga bilder och synliga ting, af det, som för högt och obegripeligt är: i betraktande hvaraf David på et annat ställe

fåger: *at de, dår planterade åro uti Herrans hus de skola uti vår Guds gårdar grönskas.* Sammalunda hafve ock vi M. Å. vid eftersyn håraf byggt Tempel, af hvilka vi hafve eller böre hafva samma nytta och glådje, och ånnu mycket mer, emedan vi här se det som ådlare och högare år, ån det gyldene rökelsekårllet, Arons staf, Cherubim och förbundfens ark, nåmligen Jesu dop och nattvard, som år nya födelsfens bad til den Helige Andas förnyelse, samt det brödet och vinet, om hvilket år sagt, detta år min lekamen och blod för eder utgifven och utguten til syndernas förlåtelse, hvarifrån vi med våra tankar kunne gå in igenom förlåten uti det allraheigaste i himmelen, hvarest Christus nu år sittande på Guds höggra hand.

§. 4. Dock oakadt denna Guds hårlighet och kårlek, få åro dock icke alla de, *trogne och helige*, som gå i Herrans hus, ehuru få vål i anseende til låran, som inrättningen, *helighet, Herre, år ditt huses prydnad evinnerliga.* Pf. 93: 5. Ho vill, och ho kan vål utan at til åfventyrs med sanningen förarga eller skåmma en stor del af eder, upråkna alla de, dels fåvitska och dels syndiga anledningar och ordfaker, hvarföre många komma i Herrans hus, samt huru litet sanfårdig och råttfinnig deras anda under det samma år, inför honom, som ransakar hjertat och pröfvar njurarna? Ja om vi ån ej hade något hus eller någon *sal vål stådad och tilredd,* Marc. 14: 75, såsom

fåsom Jesus, når Han med fina Lårjungar åt Påskalammet, utan predikade och döpte, fåsom Johannes, i ödemarken och vid jordan, få vore dock det rummet, för Ordets och Sacramenternas skull lika heligt: om vi annars i vår gudlösa tid få kalla och hålla något heligt, utan at derföre blifva emotfagde och försmådade: således åro alla rum, där Herrans namn i en rätt tro åkalladt varder lika helige, såsom Propheten säger: *himmelen är mitt säte och jorden min fotapall. Hvad hus viljen J då bygga mig, säger Herren, eller hvad rum är til min hvila? hafver icke min hand gjort detta allsammans?* Ap. 7: 49 - 50, J som utan vördnad infinnen eder i Herrans hus: J som där icke upfören eder anständig: J som där ej i agt tagen Guds församlings plågsfeder: J som hören Guds ord utan at lägga det på hjertat, så at J måtten det förstå: J hälleberg uppå hvilka Guds ords såd straxt förtorkas: och J törnen, ibland hvilka det förqvåfves; J åren de som ohelgen Herrans hus eller Herrans namn på hvad rum det ock hållt åkalladt varder, och hvarest J åren, där åro de ogudaktigas hyddor.

§. 5. De trogne deremot gå icke til Herrans hus, utan at befinna, hvarföre det är byggt, i hvad ändamål, och hvad de där skola förrätta, hvad Gud är och hvilka skyldigheter de hafva at i agt taga emot Gud, emot Honom, som bevisat dem så outfågelifa vålgärningar, och hvares upseende bevarar deras

anda, samt hvad de sjelfve åro inför Honom, som all ting ser och känner; få at når de dåruti ingå, få fåsta de fina tankar och sin upmärksamhet vid alt hvad, som kan uplyfta deras hjertan til Gud, och hos dem upvåcka en helig vörtnad och gudaktighet. Och på detta fåtter, bereda sig de trogne til at höra Guds ord, samt igenom en vörtnadsfull beredelse, bön och åkallan öpna sina hjärtan, til at deruti emottaga och bevara denna goda såden, få at den må båra frukt, och et kosteligt utfåde blifva gjort för Andans lifgivande regn och dagg, hvilket vidare drifvit af Jesu Christi vårmande kärlek, må båra hundradefalt. Se sådana betraktelser öfver Guds åra, hvaraf både himlarna och jorden åro upfylide, och en sådan pröfning af sig sjelf, de bibehålla de trognas hjärtan vid ödmjukheten och behovet af Guds Nåd, de fåsta samma hjärta vid Gud, likasom den ena vånens vid den andra, likasom barnens vid föråldrarna och uslingens vid den, som gör honom godt, samt gör detta igenom syndens och ormens medfödda list falska hjerta, hvad säger jag falska, nej, detta emot Gud fiendteliga hjerta, til et inför honom förkrossadt och emot honom upriktigt och troget hjerta, som nu hvarken vil eller kan vara få otroget och argt, at det tråder ifrån lefvande Gud, och som nu känner och erkänner denna munnens bekånnelse: jag fattig, syndig människa, som i synd både åstad och född är och sedan i

alla

alla mina lifsdagar et syndigt lefverne fört hafver.

§. 6. I et sådant sinne och med et sådant hjerta anfer et troget Guds barn det för sin åra, som de ogudaktige råkna för en skam, och det för en skam, hvarmed de ogudaktige söka hedra sig sjelfve då de skicka sig såsom Phariseen och icke såsom Publicanen, när de gingo upp i Templet til at bedja, då de skicka sig icke såsom syndige, utan såsom rättfärdige inför Gud, icke såsom Cherubim, hvilka nedflogo sina ansikten inför Nåda stolen och Förbundens ark, utan såsom de våxlare och dufvo-månglare, emot hvilka Jesus anförde dessa Prophetens ord: *mitt hus skal kallas et bönhus, men J hafven gjort ena röfvarre-kulo deraf: icke såsom de där skola dö, och framkomma i domen, utan såsom de där hade gjort et förbund med döden och förverat sig med helfvetet: icke såsom de där råkna för en barmhårtighet, at få ingå i Herrans hus och spisa vid hans bord, utan såsom de, hvilka därmed förnedra sig sjelfve eller ock göra Gudi en tjenst, ty den ogudaktige är så stolt, at han frågar efter ingen, uti alla sina tonkar håller han Gud för intet, Pf. 10: 4.* Sådan är den ogudaktige, ehvarest han är hemma eller borta, i Herrans eller sina egna hus och gårdar, och grunden härtil ligger i hans obotfärdiga hjerta, hvilket åter kommer där-af, at han så fallan går i Herrans hus, eller at han går dit, utan en fanskyldig kännedom af

af Gud och sig sjelf; ty om detta icke vore doldt för hans ögon, så kände han äfven sina synder, samt huru stor barmhärighet Gud bevist honom, därmed at han kallas Guds barn, hvilken nåd och heder, så mycket förödmjukkan och förringar en trogen själ i sina egna tankar, hvilken goda och andåktiga finnesförfattning växer tillika med betraktelser och en tiltagande uplysning om Guds oändeliga och eviga Guddoms egenskaper och en fortfarande känsla af sin medfödda syndaart, som ej står at utrota, hvarken med bön eller tårar, utan emot vår vilja låder vid ofs, så at et troget Guds barn icke utan bekymmer och bårvan går in uti Herrans hus, eller med sina orena låppar emottager det vålsignade brödet och vinet i Jesu nattvard; ån bedröfvas det öfver de dageliga, ja, hemliga bristerna, hvarmed det ökat sin skuld och myckenheten af sina anklagande tankar, sedan det sist var i Herrans hus eller vid Hans bord: ån håller det sig ovärdigt til at vara delagtigt af de heligas arfvedel i ljuset, men vågar sig ändå fram uppå Guds löften och nåd: och om intet Guds nådegåfva och barmhärighet vore så stor, som den är, så skulle det blygas at uplyfta sina ögon til himmelen: så at ju oftare et Guds barn går uti Herrans hus, des mera ödmjukt varder det inför sin Skapare, och desto mera gladt och frimodigt i Herren sin Gud, ånda til des, at det med åldren får allt mer och mer samma smak, som Hanna, hvilken

ken i sitt 84 år aldrig kom bort utur Templet, utan tjente Gud med fasta och böner natt och dag: och ändteligen med Davids erfarenhet säger: *en dag uti dina gårdar är bättre, än eljest tusende, och jag vil håldre vackta dörren i Guds hus, än länge bo i de ogudaktigas hyddor*; och efter sådana betraktelser, öfvad i et sådant sinne och uti det samma af Andans tillskyndelse upkommen i helgedomen, är då själen hvarken ljum eller kall eller overksam i Guds lof eller sina betraktelser öfver alla andeliga och himmelska ting, genom Christum, utan då blir ock 2.0 hennet förrättning, at där tilbedja Gud mot hans heliga Tempel i hans fruktan.

§. 7. Sedan Apostelen Paulus i den Corinthiska församlingen anstaltat, huru både män och qvinnor vid den allmänna gudstjensten skulle vara klädde och skicka sig, på det, at olika seder och bruk ibland dem icke skulle åstadkomma någon skiljaktighet, tillägger han: *är ock någon ibland eder, som i detta ärendet entråten är, han vete, at vi hafve icke den seden och icke Guds församlingar eller*, 1 Cor. II: 16: gifvande därmed tilkänna, at vanan och bruket var en för alla helig lag, som ingen i Guds församling borde taga sig frihet, at öfvertråda, utan frivilligt underkasta sig den samma för Guds skull, emedan dessa bruk voro gemensamma tecken, hvarmed Gud skulle äras och dyrkas. Derföre säger ock David: jag vil tilbedja mot ditt helga Tempel,
eller

eller nederkasta mig inför din helgedom, hvilket bruk kan få mycket mindre ville undandraga sig, som ingen syndare är för god, at förödmjuka sig inför Gud, när Hvilken intet anseende är til personen, och som är den Högste i allo verlden, så at inför honom äro Konungarne på jorden ej mer aktade än andra människor, och änglarna, icke mer än människor. At öfvertråda någon af Guds församlings plågsfeder, gifver derföre tilkänna förakt för Gud eller människor; ty hvarföre skulle vi icke eljest kunna ställa oss andre lika i det, som befrämjar ordning och bidrager til gudaktighet. Alt hvad som hårtill hörer och tjenar, varder derföre i Herrans hus af et troget Guds barn noga i agt taget och utöfvadt. Nu är det väl lika godt hurudant bruket och plågsfeden är, men sådan som den är, varder den i Herrans hus icke underlåten, utan helig hållen af de trogna, för Guds skull, til hvars åra den samma vedertagen är; derföre säger ock Apostelen Paulus; *käre Bröder, jag prisar eder, at I tänken på mig i all stycke, och hållen det sätt, som jag eder föresatt hafver; och på et annat ställe, jag kan icke prisar eder, at I tilhopa kommen, icke til förbättring utan til förvärring; ty då man skal hålla nattvard, tager hvar och en sin egen nattvard framföre åt och den ene hungrar, den andra är drucken. Hafven I nu icke hus däruti I äta och dricka mågen? eller förakten I Guds församling och skåmmen dem, som intet hafva?*
hvad

hvad skal jag säga eder? skal jag prisa eder? hårduti prisar jag eder intet. Derföre M. K. Bröder, när J tillhopa kommen til at åta, så liden den ena den andra, men hungrar någon, han åte hemma; på det, at J icke tillhopa kommen til fördömelse. Det andra vil jag skicka når jag kommer. Sålunda likasom det Levitiska Prästerskapet var infatt, til at förvalta gudstjensten, så låtom ock ofs vara et troget Presterskap, at i agt taga alla feder och stadgar, hvilka af Öfverheten, som år Guds Tjänare, blifvit förordnade til Guds pris och förhårligande genom Jesum Christum vår Herra; så at hvad den ena gör, det göre ock den andra; på den utfatta tiden församle sig den ena tillika med den andra; når den ena sjunger, så sjunge ock den andra; når den ena beder, så bedje ock den andra; når några upstå, så upstige åfven alla, så framt ingen år betungad af ålderdom; med samma vördnad, som den ena åter och dricker vid Herrans Nattvard, åte och dricke åfven den andra: och ingen, så framt ej stora skål och nödfall åro för handen, löpe utur Herrans hus, förr ån gudstjensten slutad år; ty Gud år icke oskickelighetens, utan fridsens Gud, såsom uti alla de heligas församlingar; låter derföre all ting årliga och skickeliga tilgå. I Cor. 14: 33, 40.

§. 8. Det år således icke sjelfva byggnaden utan folket och församlingen, som egenteligen utgör Herrans hus; och således år bruket til intet nyt-

nyttigt om ej folket skickar sig vördnadsfullt inför Herran; såsom David säger, *jag tillbeder mot ditt heliga Tempel uti din fruktan.* Om Templet och bruket vore aldrig så högtideligit och vackert och vördnaden saknas hos folket, så är gudstjensten beröfvad sin förnämsta prydnad, förutan hvilken det andra är et gyckleri. Uti edra åtbörder och anleten skolen J derföre uttrycka den vörnad J hafven för den Alsmågtiga, och den råddhoga, hvaruti J under detta elända lefvernet vändren inför honom, uti hvilket *J också med fruktan och bådvan måtten skaffa, at J salige varden;* Phil. 2: ty ehuru vi ej hafve någon anledning til at tvifla om Guds nåd och syndernas förlåtelse, så hafve vi dock fruktan, at igenom otro falla utur samma nåd, och at vi icke så erkänne den samma, som vi böre; så at ehuru vi äre inkomne i et rike, som ej är underkastadt någon skakning, så måste vi dock söka med omsorg at behålla nåden, genom hvilken vi kunne tjena Gud til Hans behag, med vörnad och fruktan; ty vår Gud är en förtårande eld. Hebr. 12: 28-29. Vinlägggen eder derföre, at *J såsom lefvande stenar uppbyggen eder til et andeligt hus och til et heligt Presterskap, til at offra andeliga offer, som äro Gudi tacknåmmelige genom Jesum Christum.* 1 Pet. 2: 5.

Men huru förfallne äre icke vi i denna delen, äfven så vål, som i lärdomen, emot de förste Christne? så äro så intagne af den sköna och

och nyttiga Gudstjensten, at de med David utbrista: jag vil gärna vackta dörren uti min Guds hus, och en stor del hålla sig för goda, at infinna sig vid Herrans Altare at där förkunna Christi död til des han kommer. Måtte då Svea inbyggare i dag bättra sig i denna delen; måtte de häruti besinna sig, så at de hålla den Gudstjensten i vördnad, hvilken bevarar åminnelsen och agtningen för nya förbundet och Jesu Christi Guds Sons Blod, hvarigenom vi ena reso helgade blifvit til at få och kunna tjena lefvande Gud! Måtte de trognas och rättfinnigas antal, hvilka nu, at sluta af Templens tomhet och syndernas myckenhet, äro förminskade och så ibland ofs, blifva ökadat och stort; ty då blifva ock så de många, hvilka ingå Herre uti dit hus och tilbedja mot ditt heliga Tempel uti din fruktan, hvilka förstå och se, at detta icke är Gudi en tienst, utan en barmhårtighet emot syndare, som behöfva känna och trösta sig med Guds Nåd för syndens skull som i dem bor, och blifva lefvande Guds Tempel, såsom Gud säger: *Jag vil bo uti dem och vandra uti dem och jag vil vara deras Gud oth de skola vara mitt folk.*

HÖGMÅSSAN.

Text. Col. 2: 6, 7.

Såsom *J* nu annamat hafven Herran *Jesum Christum*, så vandrer i *Honom*: Och varer rotade och upbygde i *Honom*, och varer faste i trone såsom *J* lärde ären, och varer i henne rikeliga tacksame.

§. I. Försöker eder sjelfve om *J* ären i trone; bepröfver eder sjelfve: eller kännen *J* eder icke sjelfve, at *Jesús Kristus* är uti eder? *J* bören kunna märka det, hvar så icke är, at *J* uti profvet odugelige ären. Man ser tydeligen här i verlden, at många människor hedraga sig sjelfve därigenom, at de inbilla sig vara hvad de icke äro, och på det at de icke skola uptäcka hvad de verkligen äro, så underlåta de, at pröfva sig sjelfve, så hafva de likasom en farhoga, at rätt låra känna sig sjelfve, och en stor del äro oskicklige til at rätt anställa et sådant prof. Uti intet afseende är denna förfumelse och doglöshet så farlig, som uti tron, den saliggörande tron, hvarmed vi rättsligen efter Guds vishet, vilja och bud, anamme *Jesum* til våra synders förlåtelse, och vår rättfärdighet inför Gud; ty manne tron om hon är annorlunda beskaffad, än den af Gud i Christo *Jesu* framhafd och fastställd är, gör ofs rättfärdige och räcke i Guds åfyn? Manne Gud är trofast emot ofs, om ej
vi

vi äre Honom trogne uti det förbund, som Han med oss gjort hafver genom Christi blod? Vore Gud oss barmhårtig och nådig under något annat villkor, hvar blefvo då Hans löften och kärlek til enda Sonen, hvilken Han endast er liten tid låtit vara öfvergifven och ringare än Englarna, til desz at Han fått smaka döden för alla, men sedan krönt Honom med härlighet och åra, gjort Honom til en Herre och Christ, samt gifvit Honom jorden til arf och verldenes åndar til ägendom? förbarmade Han sig nu öfver dem, som icke tro på Sonen, så hade ju Sonen förgåfves lidit döden; och Han skulle då andra resan, sedan Han en gång fullgjort all sin himmelske Faders vilja, af Honom blifva förkastad, och anfedd, såsom med rätta korsfäst? hvilket är omöjeligt, ty då skulle Gud vara emot sig sjelf, och behöfva ångra hvad Han en gång beslutit och gjort hafver. Månne vi som syndat hafve, kunne finna ro til våra själar, eller blifva salige uti någon annan tro, än den, at Gud nu tilräknar oss rättfärdigheten utan gärningar? Månne vi igenom Andan, som stärker och gör lefvande, til öfvertygelse och visshet hårom, kunne blifva beseglade, utan at tro, hvad vattnet och blodet vittna, och hvarmed vi blifvit döpte och renade Gudi til et folk, som sig om goda gärningar skal beflita? Nej, hvarken kunne vi blifva förvissade om våra synders förlåtelse, eller hafva frid med Gud, eller hopp om evinnerligt lif, el-

ler et ifrån de döda gärningarna renadt sam-
 vete til at tjena lefvande Gud, eller blifva up-
 lyste, eller smaka den himmelska gåfvan el-
 ler delaktige varda af den Helige Anda, utan
 i Jesu Christi Guds Sons tro: alt detta, säger
 jag, låter sig icke göra, utan at fly til Jesum
 Christum, såfom en af Gud framstald nåda-
 stol genom tron på Hans blod. Och efter
 nu denna tro är en sådan helig och oför-
 änderlig Guds grund, och det enda sätt, hvar-
 igenom vi kunne få et godt och renadt sam-
 vete inför Gud, så följ den då Apostelens Pauli
 råd, i 2 Cor. 13: c. och 5 v. *försöker eder
 sjelfve om J ären i tron - - - hvar så icke
 är, at J uti profvet odugelige ären.*

§. 2. Låten då icke förföra eder, af dem,
 som säga, at det är lika mycket hvad Religion
 man har, hvad man tänker om Gud, huru
 man tror uppå Honom, i hvad låra man är
 upfödd, och at det är bäst, at vid den sam-
 ma förblifva, hvilken den ock hållt må vara,
 den Judiska eller Christna, Hedniska eller Ma-
 homedanska, eller hvad blotta förnuftet och
 naturen lårer om Gud: utan pröfven andarna,
 om de äro af Gudi, pröfven eder låra, näm-
 ligen Jesu Christi, om hon är den förnämsta
 och rätta, pröfven eder sjelfve, om J ären i
 tron, hvilken och hurudan eder egen öfver-
 rygelse är; men om J hafven så liten känne-
 dom om eder sjelfve, och ären så främman-
 de uti Guds ord, så at J ären odugelige til
 et sådant prof, och veten ej huru och på
 hvad

hvad fåt J skolen det anställa, hvaruppå J skolen hålla, såsom en ofvikelig och oförgångelig Guds fanning, och hvad det är, hvarföre J förnämligast skolen taga eder til vara; då vet jag ingen råd med eder, utan förmanar eder, såsom man plågar göra med barn, at intet försumma sin lårotid, at ock J med sorgfällighet söken begagna eder af den tid, som ännu för eder kan återstå i köttet, på det, at J mågen dugelige varda til at känna eder sjelfve om Kristus är uti eder, och om J ären i tron, uti hvilken allena J här kunnen fatta och hafva et evinnerligt lif, blifvande uti eder. Hvarom vi alle, vare sig dugelige eller odugelige behöfve bedja Gud, at hårtil alt mer och mer skickelige och hårti fullkomnade varda: hör ofs, O! Fader vår &c.

Betraktelsen.

*En Christens vandring i Christo så,
som han Honom anammat hafver.
Vi skole*

1:o *Undersöka huru vi hafve anammat Christum, och*

2:o *Visa at vi böre vandra uti Honom, aldeles så, som vi Honom anammat hafve.*

§. 3. Vi gå alle uti villfarelse såsom får, hvar och en ser uppå sin våg, hvar och en tycker, at hans stigar äro de rätta, utan at ändå hårom vara vifs uti sit sinne, och verlden liknar i detta affeendet en mörk och villsam

öken, hvaråft vi såsom främmande och gäster, söke et annat och et bättre fädernesland. Vi äre då, såsom i går komne och vete intet, hvarken huru eller hvart vi vandra skole, så framt icke Gud öpnat oss en ny och lefvande väg, igenom Jesum Christum, hvilken vi nu hafve til en föregångare, och uti hvilken vi se, icke allenast huru vi böre vandra i denna närvarande bedrägeliga verld, utan äfven huru och på hvad sätt vi skole vinna och äfven en gång komma til fullt åtnjutande af det himmelska goda, som igenom Honom fastställt är.

§. 4. Men huru hafver nu Christus sig uppenbarat? Må det vara tillåtit eller förgåfves, eller skadeligit, at annorlunda eller ock intet anamma Honom? Böre vi då nu anamma Honom aldeles så som Han sig uppenbarat hafver? Och om så är, om detta är et oföränderligt Guds vilkor, såsom Han sjelf sagt hafver, så återstår oss då endast, at i o undersöka, huru vi hafve anammat Christum; ty om Han ibland oss är predikad och trodd, så som Han predikat och burit vittnesbörd om sig sjelf, visserligen ären J då säkre, at J Honom rättsligen anammat. Visserligen ären J då säkre, at så hvad Gud lofvat hafver, nämligen at ock Han, om J uti tron framhården, skal bevara och göra eder salige. Visserligen kunnen J då med trygghet öfverlämna eder Gudi både med själ och kropp, i Christo Jesu vår om Herra, och igenom den

na mörka och bedrägeliga verld, vandra uti Honom så, som J Honom anammat hafven; utan råddhoga för Gud och utan annat bekymmer, än at rätt känna och fatta Jesu Christi tro. Visserligen kunnen J hvila uppå Propheternas och Apostlarnas grund, uppå hvilken J upbyggde blifvit, och uppå hvilken J vidare bören upbygga eder sjelfve Gudi til et hemman.

§. 5. Hafver icke Kristus blifvit så predikad, at J I:ö anammat Honom, såsom dödad för synderna, och åter igen upstånden ifrån de döda. J veten ju huru mycket det är vunnit, sedan man en gång hafver lagt grunden til det hus, som man uppå den samma årnar upföra, och huru mycket en byggmästare kan fågas hafva förmån af en annans arbete, då han i et sådant skick emottager en byggnad, för at den samma fullkomna. Sammalunda hafve ock vi en stor förmån däråf, at våra fäder lämnat oss Guds rena och heliga ord, så at vi nu kunne låra oss känna hvad Propheterne och Apostlarne talat hafva, och däruti se den grundval, hvars byggmästare Gud är. Efter nu Guds ord är uti edra egna händer, så kan icke heller Kristus annorlunda, än Han sig sjelf däruti uppenbarat samt uti sit dop och nattvard faststält hafver, varda predikad; ty om så skedde, så kunden J ju sjelfve vara domare häröfver; hvar så icke är, at J uti profvet odugelige befinnens: och om J häruti ären odugelige,

då J hafven tilfälle, at häruti förvärfva eder skicklighet, om J icke gifven så mycken agt uppå eder fjelfve, at J kunnen låra känna och pröfva eder fjelfve, och om J förfummen den uplysning, som är hardt när eder, eder mun och edert hjerta, samt de visdomsens och kundskapens skatter, som i Christo Jesu ligga förvarade, och således förakten den röst, som talar til eder både uti edra hjertan och i den uppenbarade gudommelige läran, om J, säger jag, förakten och förfummen alt detta, så är ock eder förförelse och edra många villfarelser, utur hvilka J ej kunnen komma til fanningenes kundskap, en naturlig frukt af den blindhet, hvartil J fjelfve ären ordfaken. *Käre Bröder, jag minner eder då på Evangelium, som jag eder förkunnat hafver, hvilket J ock anammat hafven, i hvilko J ock stån, genom hvilket J ock salige varden, huruledes jag eder det förkunnade, och om J hafven det behållit; utan så är, at J förgåfves trodt hafven. Ty jag hafver eder i förstone föregifvit, det jag ock undfått hafver, at Christus är döder för våra synder efter Skrifterna, och at Han är begrafven, och at Han upståndn är, på tredje dagen, efter Skrifterna. I Cor. 15.*

§. 6. Sålunda är Christus eder predikad; och om några ibland eder finnas, som Honom aldeles icke eller ock annorlunda anammat hafva, så kommer det af fienderna til Christi kors hvilkas hjertan, umgås med lögn, til at

därmed ursåka synden, och hvilka följaktligen på allt sätt söka förmörka Christi kundskap, förvända skrifterna, befrämja allahanda ofanningar, och då Kristus varder rätt predikad, vinläggas sig derom at Han ej skall warda så anammad, samt lägga således alla up-tänkelige hinder i vägen för sanningens tillväxt och kraft, på det, at icke Gud skal warda hvarken känd eller trodd, och deras onda gärningar icke uppenbarade vid ljuset. Dock om några under kannedomen eller tillfället, at låra känna Guds uppenbarade ord af dem warda bedragne, så hafva de ej något hvarmed de må kunna ursåka sig, och til dem, om de finnas ibland oss, må vi väl nyttja dessa Apostelens ord: *O, I oförståndige Galater? ho hafver kjust eder, at I icke skulle lyda sanningen? hvilkom Jesus Kristus för ögonen målad är, som om Han nu vore korsfäst ibland eder.* Gal. 3: 1. Huru noga äro icke alla omständigheter anförde vid Jesu sista lidande och död, hvilka I hafven tillfälle at se och betrakta, alldeles så, som de hafva sig tildragit? huru upfyllas icke här til pricka alla de små och obetydeliga händelser, som Propheterna om Christo förut sagt hade, jag säger obetydeliga, det är efter utseendet små och ringa på det, at Guds allvetenhet uti dem så mycket mera skulle framlysa, och huru tydeligen uplyses och förklaras icke här det ena utaf och igenom det andra efter skrifterna, så at vi med vår föreställning och tres ögon kunne följa

vår lidande Frålsare och Vän, steg för steg ifrån Getsemane til Golgatha, och där beskåda Hans uphöjelse på korset, när Han utgaf sig sjelf såtom gåfva och offer Gudi til en fört luckt: Hans blottade och blodiga lekamen, då Han blef slagen för våra synder och pin-ter för våra misfgårningar på det, at vi skul-le frid hafva: Hans törnekrona hvilken Han skulle bära, til en blygd, för det, at han ha-de sagt sig vara en Konung: Hans utsträckta armar, likafom den där i sit sköte vil emot-taga syndare: Hans genombårade händer och fötter och Hans upstungna sida, igenom hvil-ka får vi åre helade, och Hans nedbögd huf-vud vid andans upgifvande, hvarvid vi äfven få höra Hans sista ord, som äro, *Fader för-låt dem, ty de veta icke hvad de göra, och min Gud, min Gud; hvi hafver du öfvergifvit mig:* och hvad skal jag säga, om Hans kär-lek? ty större kärlek hafver ingen än den, som för en annan låter sit lif: om Hans ödmjukhet, at Han i Guds skeppelse ändå icke räknade för rof, at Gudi jämlik vara: om Hans lydnad emot sin Fader ända intil korsets död; och om Hans tolamod, då Han var såfom et lamm, hvilket ledes til slagtnin-gen, utan at uplåta sin mun: M. Å. sålunda dödad, och det för verldenes synder, hafven *J anammatt Christum*, och såfom den där ända in uti döden visat sig vara en rättfärdig man och Guds Son.

§. 7. Men härvid stadnar icke vår predikan, utan sedan vi efter skrifterna sålunda öfvertygat eder, som åren dugelige til at fatta deras bevis, at Christus är död för synderna och åter lefvandes vorden, så upmuntre och förmane vi eder at äfven uppbygga eder uti Honom, så at J måtten blifva rotade i Honom och faste i tron. När grunden är lagd, så bygger man ju däruppå; men hvart och et hus varder vackert och väl bygt, i samma mon, som måstaren förstått konsten och därvid icke spart sin möda och slit. Til byggnadens prydnad och bestånd bidraga äfven mycket de ämnen hvaraf den blifver upförd, vare sig guld, ädla stenar, silfver, trä, hån eller strå. Nu kan väl ingen annan grund läggas, icke heller annorlunda än den, som lagder är, hvilken är Christus; men det kommer nu däruppå an, huru och hvad, som däruppå bygges. Huru många gifvas icke, hvilka däruppå bygga det som intet duger, det som hvarken gifver skygd för heta eller försvar emot regn och storm, som däruppå bygga falska och onyttiga lärdomar, dräfvel och dickt, i stället för en naturlig och hälsofam sedolära; människjobud i stället för Guds, och sina egna meningar i stället för den skapade verdens samt erfarenhetens sakra och gemensamma undervisningar. Och efter nu verlden är upfyld med så många onyttiga spörsmål, så mycken skadelig och falsk lära, så mycken sinlig och jordisk visdom, hvilken strider e-

mot dygd och gudaktighet, få skolen J uppbygga eder uti Christo sjelf, i hvilkom vi hafve förlofsning genom Hans blod och syndernas förlåtelse efter Hans nåds rikedomar, af hvilka Han oss rundeliga delaktige gjort hafver uti all visdom och klokhet. Dessa nådes rikedommar skolen J låra eder känna, få at J som åren under synden, mågen förstå til at rättsligen umgås med nåden, at synden icke må öfvervåldiga eder med sin fördömelse: och uti detta edert förnufts mörker bören J göra eder bekante med Christi vishet och klokhet, få at åter synden under nådens öfverflöd icke må be- draga eder til at här handla emot eder fanna lyckfahghet, och föra öfver eder lekamligit elände eller döden. J veten ju at vår Herras Jesu Christi undervisningar om dygd och fullkomlighet åro en hel lärobyggnad, hvilken J bören undersöka, både i sina delar och sammanfattning, och ju mera J blifven varse des naturliga skönhet, des ordning både i smått och stort; des inrättning och prydnader samt de oförgångeliga ämnen, hvarutaf den blifvit upförd, få at hon kan trotsa både tid, eld och förgångelse, des mer blifven J därom öfvertygade, at aldrig någon människa få talat, som denna Mannen, at aldrig någon få väl kânt den mänskliga naturen, des beskaffenhet, skröplighet, svaghet, begärelser och behof, få väl lekamliga som andeliga, at aldrig någon få väl uplyst alt detta, eller förstådt huru människan skal för-
bät-

bättras, hvarigenom hon förfämras, hvad som utgör des lyckfahghet, och hvaråst gränforna äro emellan fanningens och lögnens, dygdernas och lasternas rike, at aldrig någon, säger jag, så väl kånt detta, som Jesus af Nazareth den store Propheten, mågtig i ord och gåringar för Gudi och allo folkena. Sålunda uplyste och upbygde, varden J rotade i Honom, så at ingen sedermera kan bortröfva eder med *Philosophia* och såfångt bedrågeri efter människors stadgar och efter verdens stadgar, och icke efter *Christum*. Col. 2: 8. Alla underfökningar, huru man skal anamma *Christum*, anseen J sedan, såsom olårda och tvifvelagtiga människors tankar, hvilka icke förstå Skrifterna ej heller Guds kraft, såsom partier, hvilka vilja åstadkomma skiljaktigheter igenom onyttiga spörsmål och disputeringar, hvilka föda afvund, hat och kif ibland människor, som i sina sinnen äro förderfvade och ifrån hvilka fanningen är borttagen, och all denna verlds vishet, ehuru prålände den är med konstiga ord, spitsfundiga invändningar och qvicka infall, såsom et lärdoms-väder, och en lös mat, hvarmed ostadiga själar omföras, likasom rör, hvilka drifvas hit och dit af vådret, och de endast födas, hvilka äro sjuke i ordatvister och fabler. *Låter eder då icke omföras med mångahanda och främmande lärdom; ty det är godt, at stadfåsta hjertat med nåden; icke med maten, hvilken icke gagnat hafver dem, som därmed umgått hafva.* Hebr. 13: 9.

De som upbygga sig i Christo til dens, at de blifva så rotade, dem behöfve vi då icke en gång förmana, til at vara faste i tron, utan det blifver en naturlig följd af deras kundskap och öfvertygelse; ty ho hafver väl någon tid, uppå en god och fast grund, bygt et beqvåmligit och vackert hus, hvilket han sedermera öfvergifvit och gjort sig husvill; derföre hvaråst öfvertygelse är, där är äfven människan stark i sin tilgifvenhet och trohet, för det, at hon däruti ser sin egen förmån och salighet; ty hvarföre synda människor, om icke därföre, at de ej äro fullkomligen öfvertygade därom, at synd är deras skam och förderf? och hvarföre tro icke människorna på Christum, om icke derföre, at de ej förstå, at Gud utan samma tro, icke förläter synderna? och hvarföre äro åter andra så dygdige och faste i tron, om icke därföre, at de veta vist, det ogunst och vrede kommer öfver hvar och en själ, som illa gör, och at tron är deras själs endaste ankar, hvilken de icke öfvergifva til sit förderf, utan framhårda däruti til sin själs frälsning? Hvar och en som slitigt umgås med trones lärdomar och hemligheter, han ser däruti alt större och större hårlighet och salighet, han uptråcker däruti djupet af Guds kärlek och visdom, och blifver följakteligen uti den samma alt fastare och fastare: *fördenskuill böjer jag min knä til Guds och vår Herras Jesu Christi Fader, at Han ville gifva eder kraft efter si-*

na hårlighets rikedomar, at *J* starke varden genom Hans Anda til den invärtes människan, at Christus må bo igenom trona i edor hjertan, stadeligen rotade och grundade i kärleken, at *J* mågen begripa med all helgon, hvad bredden och längden och djupet och högden är: och därmed känna Christi kärlek, den all kundskap öfvergår, på det, at *J* mågen upfylde varda med allehanda Guds fullhet. Eph. 3: 14-19.

§. 8. Men det är omöjeligt, at någon skulle vara så upbygd och rotad i Christo, så vifs och fast i trone, utan at tillika 3:0 uti den samma vara rikeliga tacksam. De som derföre äro otacksamme emot Gud, tröge och förfummelige uti det, som på något sätt kan bidraga til Hans pris och åra, de hafva icke heller tron, hvars första och förnämsta frukt är tacksamhet och erkänsla: så at brist på munnens bekännelse och läpparnas lofoffer röjer döden i hjertat, och en förkastelse af delaktighet i saligheten och de heligas arfvedel i ljuset; ty igenom hjertats tro varder man rättfärdig och igenom munnens bekännelse salig. Til hvad annat ändamål har väl Gud eljest kunnat visa oss en sådan öfverflödig barmhårtighet och vänskap, och för hvad annan ordsak, kalla oss til et så rikt och hårligt hopp, om icke för det, at Han här uppå jorden, af sina ovänner, sina föraktare, de falska, de otacksamma de onda, som äro människors barn, skulle blifva årad, och igenom sig sjelf, förmedelst sina stora förtjenster och obegripeli-

ga

ga kärleks rikedomar emot dem, förvärfva sig en frivillig berömelse och et lof ifrån den ena jordenes anda til den andra. Hvad annat som är större och värdigare hafve vi väl at förrätta i en verld, hvaråst Gud uppehåller och förförjer oss, hvaråst alla våra dagar och förrättningar varit räknade och utstakade, innan vi blefvo skapade, och af sig sjelfve legat för oss uppå den väg, hvilken vi kommit at vandra, icke efter vår egen vilja, utan Hans, som fastställt stunden, då vi skulle födas, ändamålen som vi skulle uppfylla, och ögnablicket då vi skulle dö; och hvaråst vi altid varit nöjde och lycklige, utom i det, som vi vikit ifrån Herrans Lag, hvilken är helig och oföränderlig. Ty en sådan verld, hvilken är så full af hvad vi behöfve til nöd torft och uppehålle, hvilken Gud så vid magt håller och underligen styrer, och hvaråst Gud en liten tid mer för sina egna affikter, än någon vår närvarande glädje författ oss, som äro ämnade til et oförgångeligt och härligare rike och hemman hos Gud i himmelen, en sådan verld, säger jag, är ju endast bygd och beredd til at vara et Guds Tempel för dem, som ibland alla skapade varelser hafva de största ordfakerna at tacka Gud, och til at fätta dem i stånd, at uppfylla en så stor och helig skyldighet; och därigenom at Gud så väl förjt och förjer för oss, hvilka här synas lefva likasom utan ändamål för oss sjelfve, har Han författ oss i så mycket mer ledig-

ledighet, at priså och ära honom, hvartil vi öck så kallade äre för evig tid, hvartil vi blifve ännu mer skicklige gjorde i den förklarade lekamen och nya verlden, hvaräst all fruktan, all jordisk nödort och befvär i vårt anletes svett uphörer, och vi inför Guds ansikte och thron med den otaliga Ängla-skaran få lefva, där intet bekymmer, ingen fruktan och död mer vara skal, Gud til äro och pris evinnerliga. *Dig*, heter det därföre, *vil jag offra tackfägelse*; Pf. 116: 17. och på et annat ställe: *de skola tacka Herran för hans godhet*. Pf. 107: 21. *Jag vil tacka dig i den stora församlingen och ibland mycket folk vil jag priså dig*. Pf. 35: 18. *Vi vilje dageligen berömma oss af Gudi och tacka dino namne evinnerliga*. Pf. 44: 9. *Vi tacke dig, Gud, vi tacke dig och förkunne din under, at dit namn så når är*. Pf. 75: 2. *Jag vil mycket tacka Herranom med min mun och losva honom ibland många*. Pf. 109: 30. *Tacker alla Gudars Gud, alla Herrars Herre, Gud af himmelen*. Pf. 136: 2, 3, 26. *Varen då tacksamme uti all ting, ty det är Guds vilje om eder genom Jesum Christum*. 1 Thefl. 5: 18.

§. 9.

Varer då upbygde och rotade i Christo, varen faste i tron och i henne rikeligen tacksamme, och sålunda skolen J 2:0 vandra uti honom, såsom J ock lärde ären. Säger mig väl, hafven J icke anammat Christum, såsom

dödad för synderna och upståndet för vår rättfärdighet, hvarom äfven den döpelte J undfått, samt Christi Nattvard och Skrifterna, som äro ibland eder, bära vittne. Är Kristus eder icke förestäld, såsom eder ende lärare i allt hvad som Gudi, dygden, lyckfärdigheten och et oförgängeligt väsende tilhörer, igenom hvilken J skolen söka uppbygga eder, så at J måtten varda rotade uti honom. Prädikas eder icke syndernas förlåtelse genom tron på Jesum, och samma tro, såsom medlet til eder rättfärdiggörelse inför Gud, utan lagfens tilhjelp och gärningarna; men också derjämte såsom et vilkor, hvarförutan J af Gud evinnerligen förkastade varden. Går icke all upmuntran och förmaning däruppå ut, at J uti samma tro skolen vara faste och beständige intil ändan för at få tronens ändalykt, som är själarnas eviga salighet. Byggas icke Kyrkor, hålles icke Gudstjenst och påbjudes icke, utom vanliga Högtider och Sabbater, åtskilliga Bönebot- och Bättrings-dagar, för at förmå eder til at uti samma tro vara rikeliga tackfamme emot Gud. Sålunda ären J lärde; sålunda hafven J anammat Christum, och om några i hemlighet hafva lärt eder något annat, som är häremot stridande eller annorlunda anammat honom; hos hvilkendera ligger då felet, antingen hos oss, som predikat och döpt, eller hos eder, som antagit döpfelsen men ändå sedan annorlunda anammat Christum,

stum, än såsom J blifvit döpte och af ordet hört hafven. Skulden härvid stannar i sanning uppå eder sjelfve, emedan J icke hafven vandrat i Christo, så, som J honom anammat hafven, utan efter edert eget tycke, efter deras råd och sqvaller, som icke förstå sanningen eller efter den andan, som nu allt mer och mer utbreder sig och verkar i otronens barn. Den som i någor måtto blifvit bedragen, han vände om til Christum och se til hvaruti han bedragen är; och om någon ibland Eder vandrar annorlunda, än såsom han Christum anammat hafver, han vände hädanefter om ifrån sina vägars villo, emedan här ej gifves mer än En som är sanningen, vägen och lifvet, och emedan Han, nämligen Kristus, så läres ibland oss at alla de, som söka salighet, icke annat kunna, än honom rätteligen anamma, så vandren då nu uti honom, såsom J ären lärde. Behållen trones hemlighet uti et godt samvete. Låten ingen i någor måtto härifrån afvända eder, ty då borrtkommen J både med hjertan och sinnen ifrån Gud, så at J ej kunnen ingå eller bibehålla eder i hans rolighet och hvila. *Sen då til, käre Bröder, at til äfventyrs uti någon af eder icke är et argt och otroget hjerta, som tråder ifrån levande Gud. Utan förmaner eder sjelfva alla dagar, så länge det nämnes i dag: at ingen ibland eder blifver förhård igenom syndens be- dragelse, ty vi äre delaktige vordne af Christo:*

om vi annars trona, som vi begynt hafve, faste behålle intil ändan. Hebr. 3: 12-14.

§. 10.

Vandrer då i Christo och honom korsfästän, och låter ingen beröfva eder Clenodiet eller den trösten, at han blifvit dödad för eder, på det at J skullen varda Guds rättfärdighet igenom honom. J veten väl hvad Skriften säger, nämligen: at hvar och en, som öfverträder och icke blifver i Christi lärdom, han hafver ingen Gud: den där blifver i Christi lärdom, han hafver både Fadren och Sonen. Kommer någon til eder och icke hafver denna lärdom med sig, undfår honom icke i edert hus och hålsen honom icke heller, ty den honom hålsar han är delaktig uti hans onda gärningar. 2 Joh. 9-11. Men efter vi nu komme til eder med denna lärdom, och predike eder Christum, just så, som J bören anamma honom, så undfån då ofs och fätten tro til Christi ord, som vi predike, så fån J erfara, at samma ord är en Guds vishet och kraft. Vandren i Christo, såsom eder förnämte, såsom eder endaste och en Gudomlig lärare, hvilken allena hafver det eviga lifvens ord; och när vi vandre efter hans kunskap, så vandre vi i ljuset, ty han är det sanna ljuset, som kommit i verlden och uplyser alla människor, såsom han ock sjelf kallar sig då han säger: Jag är verldenes ljus: den mig följer, han

han skall icke vandra i mörkret, utan han skall få lifsens ljus. Joh. 8: 12. Men om vi nu hade all kunskap, utan at den visade sig i tro och goda gärningar, Gudi til pris, ofs sjelfvom til heder och andra til nytta; så vore ju all denna kunskap död, och all möda, hvarmed vi den samma förvärfvat, endast et tidsfördrif, som förlustat ofs sjelfve, utan at hafva hvarken gagnat eller frögdat andra: eller om vi höre ordet, utan at göra det och förstå det, utan at därefter lefva, så äre vi ju så mycket mer hugg värde; derföre måste vi ock efter kunskapen om Christi fullkomlighet och dygd, i vårt sinne och anda förnyas efter hans beläte och vandra i et nytt lefverne. *Vandrer då i andanom, så fullborden J icke köttfens gärningar. Gal. 5: 16. Vandrer såsom tilbörigit är, i den kallelse där J uti kallade ären. Med all ödmjukhet och sagmodighet: med tolamod undandragandes den ena den andra i kärleken. Eph. 1: 1-2. Vi vände då icke igen at bedja för eder och önska, det J mågen varda upfylde med Christi viljas kundskap, uti all andelig visdom och förstånd, at J mågen vandra värdeliga, Herranom til alt behag: och ären fruktamme i alla goda gärningar, och växen til i Guds kundskap. Col. 1: 9-10. Och bjudom vi eder, käre Bröder, i vårs Herras Jesu Christi namn, att J dragen eder ifrån hvar och en broder, som oskickeliga vandrar. 2 Theff. 3: 6.*

§. II.

Såsom J då nu lärde ären och hafven anammat Christum, så vandrer ock uti honom, ty J ären rättligen af oss underviste om honom; men hvad gagnar eder at hafva hört och anammat Christum, om J nu icke så, utan annorlunda vandren uti honom, eller om J skullen öfvergifva honom, sedan J honom anammat, eller til en tid uti honom vandrat hafven: voren J då icke de olyckeligaste ibland alla människor, vore det då icke bättre, at J ej haden förstått fanningen och rättfärdighetens väg. Huru lyckelige ären J icke därutinnan, at J hafven ljufet, och at J så anammat Christum, at J ockfå veten huru J skolen vandra i honom, tro på honom, och fatta et evinnerligt lif. Och huru lyckelige må icke vi, såsom skaffare och förvaltare af Guds goda och lifgifvande ord, skatta oss sjelfve i den delen, at vi kunne säga til eder: *Men om ock vi eller en Engel af himmelen annorlunda predikade Evangelium för eder, än vi eder predikat hafve, han vare förbannad: Gal. 1: 8. utan såsom J hafven anammat Christum, så vandrer ock uti honom: och varer rotade och upbyggde i honom, och varer faste i tron, såsom J ock lärde ären och varer i henne rikeliga tacksamme.* Men nu äro och tilstunda farliga tider för tron; hvilken ockfå redan är i aftagande ibland eder, hvartil vi slute af människors myckna berömmelse öfver

ver sin egen rättfärdighet, dygd och vishet. Dock mig förundrar, at *J* så snarligen låten eder afvända ifrån den, som eder kallat hafver uti Christi nåd, til et annat Evangelium. Ändock intet annat är: utan at någre äro, de eder förvilla och vilja förvända Christi Evangelium; men jag förtror mig til eder och hoppas, at *J* af dessa icke låten afvända eder ifrån Christo, utan vandren i honom såsom *J* honom anammat hafven, *hvilken sig sjelf för våra synder gifvit hafver, på det, at han skulle uttaga oss ifrån denna närvarande onda värld efter Guds och vår Faders vilja, hvilkom vare pris ifrån evighet til evighet.*

AFTONSÅNGEN.

TEXT. Jerem. 29: 12.

§. I.

Detta är den förtröstning, som vi hafve til Honom, at om vi bedje något efter hans vilja så hörer han oss. Med dessa orden tröstar Johannes sig sjelf och de trogna uti 1 Epist. 5: 14. försäkrande, at Gud hörer de böner, hvilka til honom upfändas, då de äro sådana, at de icke strida emot hans allraheligaste vilja, hans fullkomligheter och egenskaper, hans beslut, hans bud och den ordning, som är grundlagd uti den skapade världens inrättning och lopp; så at om vi bedje efter

hans vilja, så hörer han ofs. Det är omöjligt, at någon då skulle gå ohulpen ifrån honom, at han icke skulle höra den som sålunda beder; och detta är en icke ringa tröst för ofs, som här äre tryckte af så mångfalliga befvär och behof, som här äre så inneslutne inom tidens och grafvens korta och mörka gränfor och, som icke vete eller se någon annan utväg och hjälp, än igenom honom, som ofs skapat och hit författ hafver. Vi äre icke eller alltid skickelige til at bedja, ja vi kunne under tiden förgäta och aldeles förfumma bönen, som vore all ting en händelse och slump, utan Guds närvarelse och styrelse; men när nödens storm stöter uppå hufet och dess floder undergräfvat grundvalen, så at det börjar luta til sitt fall; när de omständigheter, som gjorde ofs så säkre äro försvundne, de personer, uppå hvilka vi gjorde vår räkning döde, alla utvägar, som vi tilförene hade eller visste affskurne, de, som vi tänkte skulle vara våra vänner trolöse vordne, när et djup brusar här och et där, när vi äre inveklade i syndens naturliga följder, likasom en fogel uti fogelfångarens snaro, i en sådan belägenhet, blir under tiden sjelfva Guds förnekaren och bespottaren förlägen, at bedja; men som han då icke känner, hvad Guds goda och behagliga vilja är, så vet han icke eller hvad han skal bedja, och om han beder, så har han ingen visshet om bönhörelse, såsom vi, hvilka ve-

te

te Guds vilja, och hafve den förtröstan at om vi bedje efter samma hans vilja, få hörer han ofs.

§. 2.

Vi måste således vara skickelige gjorde til at bedja, och veta hvad Guds vilja är, innan vi af vår bön kunne hafva någon upmuntran och tröst, innan vi kunne vara förvissade, at våra suckar beveka Guds faderliga hjärta til medlidande, innan han hämtar våra tårar i sin lägel, och innan vi kunne hoppas, at han hörer vår bön. Den visheten at rätt bedja, den glädjen at bedja med förtröstan och hopp, samt den anda och sinne hvaruti detta sker, finnes således endast när de fullkomlige, när dem, som hafva Christi kunskap och sinne, när dem, som veta hvad Guds vilja är, hvad ändamål han haft med verldenes skapelse, hurudan hans hushållning där är med syndare, och endast när dem, som med hjertat äro omvände ifrån synden til rättfärdighet, och nu begära et bättre, som är det himmelska; men ej kunna de bedja hvilka ännu älska synden, eller finna behag i det, som deras samvete icke bifaller utan dömer vara orätt, som ännu hålla Guds råd för galenskap och hans styrelse för en inbillning, som endast akta hvad jordene tilhörer, och intet förvänta, hvarken de dödas upståndelse eller det tilkommande verldenes lif; så at när deras hälft är försvagad, och de icke mera hafva nå-
got

got hopp til at återvinna henne, eller när ålderdomen utfläcker och dödar alt havd som kan bedraga inbillningen och reta den jordiska människans sinnen, så uphörer tillika hos dem all förnuftig önskan och längtan, ty det de nu åtrå gläder dem icke mera, och något högre, som är Herrans goda uti de lefvandes lande, känna de icke, följaktligen veta de nu icke hvad de skola bedja, åtminstone hafva de ingen förtröstan om bönhörelse, utan klenmodighet och misströstan öfverfaller dem, så at de icke våga bedja, 1 Kon. 13: 6. och de äro i samma belägenhet, som Jerobeam, när hans hand förtorkades, och han vände sig til Eliam, med denna begäran, *bed Herren Gud för mig, at min hand kommer til mig igen.* Det är då högden af all kunskap och förstånd, det är då vår egen glädje och fullkomlighet, at veta, hvad vi skole bedja, at våga och kunna bedja med förtröstan, hopp och visshet om bönhörelse; men de som detta skola kunna, de måste göra sig bekante med Gud, de få icke bedja efter sin egen vilja och tycke, utan förut känna Guds vilja, och sedan bedja, ty eljest varda de icke bönhörde; och när orätte bedjare sakna bönhörelse, så tro de ingen Gud vara til eller at han icke vil deras bästa, at han aldrig gör hvad han kan, at han icke håller hvad han lofvat, och at det således är förgäfvets til at bedja och tjena honom; så at den bönen, som icke sker efter Guds vilja,

vilja, är en farlig bön, en bön som lätt kan förföra en syndare, i vantro, förtviflan och ogudaktighet; men tvärt om, då vi bedje efter Guds vilja, så sker det som vi bedje, och när vi det märke, så få vi så mycket mer förtroende och förtröstan til Gud, och blifve därigenom, så mycket mer upfylde med frögd och frid i trone, hvilket skal gifva oss anledning, at vid detta tillfälle betrackta

En syndares bönhörelse, som beder efter Guds vilja.

1:0 Guds vilja, och

2:0 En syndares bönhörelse, när han derefter beder.

§. 3.

Mit närvarande ändamål är icke, och hvarken tillåter min korta tid eller låter det sig göra, at för hvar och en i synnerhet upptäcka hvad Guds vilja är med honom, hvad Gud här i verlden öfver honom beslutit och hvartil han ärnar bruka honom til utförandet af sin vilja och råd, samt til vinnandet af det goda ändamål, som han med honom, alt ifrån verldenes begynnelse eller rättare af evighet haft hafver, vare sig, såsom vredens eller barmhärtighetens kar, då han, som allena är vis och stark, vil låta se sin magt och vrede, eller kungöra sin nådes och härlighets rikedomar. Då jag i denna delen ej känner Guds vilja med mig
sjelf,

self, utan måtte med David hålla mit hjerta stilla inför honom, och hvar dag däraf vänta hans uppenbarelse, huru skulle jag då kunna säga hvad Guds vilja är med eder. Detta är således omöjeligt, utan en färskild uppenbarelse af Gud, af samma beskaffenhet, som den i vår Text i dag, hvilken Jeremias omedelbarligen fick veta af Herren, nämligen, *at när 70 år i Babel voro til ända, då skulle Herren upväcka sit nådeliga ord öfver dem, och låta dem komma til sit rum igen; och J skolen, såsom orden i vår text lyda, åkalla mig, och gå och bedja mig och jag skall höra eder.* Men nu, då det var Guds vilja, at hemföra dem för deras afgudadyrkan och lagens öfverträdelse, hvarmed den ena vanhedrade och skadade den andras heder och välfärd, så var det ej Propheten tillåtit, at emot denna Herrans vilja, til honom upfända någon bön om detta fyndastraffets afböjande eller eftergift, med hvilket Gud i sin vishet och godhet förenat så mycken förbättring och nytta både för Judar och hedningar, utan härom, sade han til Jeremiam: *Du skall intet bedja för detta folk, ej heller någon klagan eller bön förbära, eller lägga dig ut för dem inför mig; ty jag vill intet höra dig. Och ser du icke hvad de göra i Juda-städer och på gatorna i Jerusalem. Barnen hämta veden, fäderna göra up elden, och kvinnorna göra degen, at de skola baka himmels Drottning kakor, och gijva främmande Gudar drick-*

drick-offer; men de skola icke göra mig ondt därmed, säger Herren, utan sig själfvom och skola til skam varda. Jer. 7: 16-18. Om vi derföre bedje emot Guds vilja, så varde vi icke hörde; må det icke vara en förmäthenhet eller finnets svaghet, at däremot bedja? och måste vi icke alle därunder böja ofs med lydriad och tolamod, efter vår Herras och Frälfares Jesu Christi efterdömelse och råd. Således, om vi hafve syndat, så må vi ej bedja Gud, at blifva aldeles onäpste, utan endast at hans tuktan må lända ofs til bättring och ej blifva ofs för svår. Om vi äre oförsonlige och hatfulle, så må vi icke bedja, ty när vi itå och bedja, så måste vi förlåta om vi hafve något emot någon. Mat. 11: 25. Och om vi verkligen ligge uti någon lagens öfverträdelse, så måste vi först föka, at derifrån omvända varda, innan vi ännu kunne bedja, at samma synd måtte ofs förlåten varda för Christi skull. Och således måste vi i alt, rätta ofs efter Guds vilja, innan vi kunne hafva den förtröstan, at varda bönhörde, det är, innan bönen kan stämma öfverens med vårt samvetes vittnesbörd, om hvad som är rätt eller icke och kan förenas med vår öfvertygelse om vår Guds och Skapares oföränderliga och höga väsende och egenskaper; så at den, som beder emot Guds vilja, han kan icke bedja af hjerat och med öfvertygelse, icke eller varder han bönhörd, om det ock vore i den största
nöd,

nöd, om Herrans vilja är, at samma nöd ännu längre skal räcka, utan då måste all bön efter egen vilja, eget bekymmer och önskan förvandlas uti denna klagan: *Han hafver lagt mig uti mörkret lika som de döde i verlden. Han hafver innemurat mig så at jag icke utkomma kan, och satt mig uti hårda fjättrar, Han hafver igenmurat min våg med huggen sten och mina stigar igenlåst, och om jag än ropade och både, så stoppar Han dock öronen til för min bön.* Klagov. 3: 6-9.

§. 4.

Men hvilken är då, säger du, Guds vilja; denna stränga lag, denna oföränderliga ordning, denna ovilkorliga nödvändighet, som hedningarna kallat et öde? och huru skal jag få lära känna den? Jo, betrakta den skapade verlden, gif akt uppå dig sjelf och ransaka Skrifterna, så skal du alt mer och mer upptäcka och förstå, hvad Guds goda och behageliga vilja är; och at den samma ej är annat, än den högsta vishet, billighet, ordning, sanning och fullkomlighet, en det gudommeliga väfendets beständiga och oföränderliga böjelse för det goda och affky för det onda, hvarefter han värkat och värkar ifrån evighet til evighet. Hvar blick uti naturen och i Guds ord, skal befästa dig i denna stora och kostbara sanning. Efter naturen är det Guds vilja at vi här noga skole i akttaga de lagar, hvilka äro stiftade til vårt bästa, och följa alla förnuftets anvisningar,

gar, til at efterkomma det, som vi se befrämja vår egen och andras lyckfalityhet, så at hvad sant är, hvad drbart, hvad rätt, hvad kyskt, hvad älskansvärdat, hvad väl lyder, är något dygdigt, är något lofvärdigt, det bören *J* efterföka. Phil. 4: 8. Naturen lærer oss, at synden igenom öfningen och vanan får alt mer och mer magt öfver oss, til at föra oss fångne efter sin vilja, derföre är det Guds vilja, at synden ej skall vara väldig i eder dödeliga lekamen, så at *J* henne efterföljen uti hennes lustar. Rom. 6: 12. Naturen lærer oss, at gärningarna äro få nära förenade med följderna, så at det människan får, det får hon ock upskära; derföre är Guds vilja, at vi skole pröfva all ting och behålla det godt är, samt fly alt det, som ondt synes. 1 Theff. 5: 21-22. Naturen lærer oss, at ju mera vi vinlägge oss om dygd och fullkomlighet, des nöjdare blifve vi med oss sjelfve, des glädare varda alla våra utvärtens omständigheter, och des mera få vi en fin och upöfvad känsla af ondt och godt; derföre är det Guds vilja, at *J* icke hållen eder efter denna verldene, utan förvandler eder, med eder sinnes förnyelse, at *J* mågen förfara hvad Guds goda, behageliga och fullkomliga vilja är. Rom. 12: 8. Med et ord, naturen är en stor och tydelig uppenbarelse för alla människor, hvaruti hvar och en, som däruppå gifver noga akt kan läsa och se mångfalldiga Guds sanningar, samt lära sig känna mycket af Guds vilja; ty hvad
är

är väl hela denna verden annat, än et verk, som är til efter Guds vilja, för det, at han få, och icke annorlunda behagat at det skulle hafva sin varelle, *Han, som framkallar de ting, hvilka icke äro, likasom de voro.* Rom. 4: 17.

§. 5.

Guds vilja i det, som högre och himmelskt är, kunne vi åter känna genom den af Gud uppenbarade tros-läran, hvaräst Gud låtit oss få veta sin viljas hemlighet i mycket, som vi dels inom oss önske at känna, innan vi det ännu hört hafve, men af naturen ej kunne lära eller veta vist, och som dels öfvergår alt förstånd, men icke allenast förståndet, utan äfven all föreställning och hopp. Här ligger nu Guds vilja blott och uppenbar för alla dem, som hafva vilja och lust, at den samma känna, uti och igenom hans Son vår Herra Jesum Christum, hvilken äfven lärt oss, huru och hvarom vi bedja skole, så at det må ske efter Guds vilja. Det uppenbarade ordet stadfäster och helgar alt hvad naturen sjelf lærer om Guds vilja, fanning och kraft; ty Guds uppenbarade vilja är, at vi skole hålla hans namn heligt, at vi skole låta upplysa oss, at vi skole utspria hans kunskap och lof, at vi skole låta oss döpas och tro på Christum, at vi skole anse oss, som Guds rättfärdighet igenom honom, at vi skole bekänna våra synder och i Nattvarden förkunna Christi död
til

til des Hans kommer, samt vara Guds barn och arfvingar til et evinnerligt lif efter hoppet. Sålunda kunnen J då alle, om J annars sjelfve velen, få veta Guds vilja. Jag hafver endast med denna korta och enfaldiga betraktelsen velat gifva eder en anvisning på de medel hvarigenom J kunnen få låra känna den, eller emedan J alle låren veta, hvaråft den skall fökas, så har jag blott härmed fått påminna eder, at hårom vara angelågne, på det at J måtten låra eder känna Guds vilja, för at ock kunna inse huru J skolen bedja med hopp om hönhörelse, och således icke under och af eder bön blifva förvårrade, utan förbåttrade, frimodigare och gladare i eder kallelse, samt mera bekante med Gud genom eder bön. Och om J åren så finnade, at J ej utaf eder sjelfve önsken at få veta Guds vilja, eller om J tilluten edra ögon för det, som J däråf nödgens se uti naturen, hvad gagnar då, at dårom mera tala och predika? Nog af när J då nu veten, huru och hvaråft J den samma skolen finna, at verldenes skapelse och styrelse, samt vårt dageliga ledande af Gud, ej är annat, än en uppenbarelse däråf, samt oförgångeliga, allmänna och oemotfågliga vittnen om des oföränderlighet, *ty ho kan stå emot Guds vilja.* Pf. 9: 19.

§. 6. Skole vi då nu blifva bönhörde, så måste vi så skicka ofs, at vi både göre och bedje efter Guds vilja. Vi måste först känna Guds vilja innan vi kunne göra därefter, och

vi måste vara så långt komne, at vi göre alt hvad vi vete vara Guds vilja, innan vi bedje. Ehuru bönen är för ofs lika få väsendtelig och nödvändig som kundskap och dygd och ehuru det ofta, ja alltid är ofs nyttigare, at tala vid Gud, än om Gud, så är dock bönen, jag menar ej Guds lof och tackfågelse, utan den bönen, hvarmed vi i nöd och ångest, eller af längtan efter något lekamligit eller andeligt godt, af Gud utbedje ofs något visst, något lofligit, och något som är ofs eller andra nyttigt, denna bönen är, såsom jag redan til en del visat, i ordningen den sista utaf våra andeliga fullkomligheter, emedan hårtill fordras kundskap, omvändelse, bättring, tro och mycken både naturlig och andelig erfarenhet. Är då någon ibland eder, som icke varder bönhörd, så är ordfaken den, at han icke känner, lefver eller tror efter Guds vilja, och följakteligen är hans bön, eller uti hans bön, något som strider emot den samma; ty Guds löfte om bönhörelse är aldeles ovilkorligt när vi bedje efter Hans vilja, och kan icke heller annorlunda vara, så länge Hans väsende och hvad Han gjort, är det samma, och således när vi ønske eller vele något, hvaruti vi icke visst vete, hvad Guds vilja är, så böre vi icke ens bedja, utom denna förtroende-suck, *Se din vilje, såsom i himmelen så ock på jorden.* När vi derföre bedje, när vi hålle faste- och bönedagar, utan at varda hörde, så låtom ofs då tän.

tänka efter, hvaruti felet ligger, hvaruti vi först behöfve uplysa oss om Guds vilja, samt göra bot och bättring, ty då skall ordfaken hårtill upfökas hos oss sjelfve. Gud har då en större och nådigare affikt därmed, at Han icke hörer vår bön, som är, at vi först skolle bättra oss, ty förr är icke rätta tiden, och innan des skulle Hans hjälp och vålgärningar skada oss, de skulle söfva oss i säkerhet och endast bibehålla misbruket af Hans gåfvor, samt syndiga affikter vid oomvände och ouplyste syndares böner, hvilka under tiden kunna vara så oförnuftige, at de göra sig skyldige til denna Apostelens förebråelse: *J ären fulle af begärelser och fån dock icke hvad J begären. J hafven afund och nit, och kunnen intet vinna; J striden och kifven eder emellan, och hafven dock intet, emedan J icke bedjen därom, och om J ån bedjen så fån J dock intet, ty J bedjen i ond affikt, at J det i eder vållust förtåra skolen.* Jac. 4: 2 - 7. Måne det ej kan vara en stor ordfak til ogudaktigheten i verlden? helt vifst är det, åtminstone til den ljumma och falska gudaktigheten, at så många bedja ohörde, då likvål Gud uttryckeligen i sit ord lofvat, at göra och gifva hvad vi bedje, i synnerhet när vi bedje i Jesu namn, likasom skulle det ej til bönen fordras mer, ån at nämna detta stora och heliga namn: hvarföre när de nu sålunda bedja, utan at få hvad de bedja, så sluta de där af, at ingen Gud är til, och om Han är til, at

Han dock icke bekymrar sig om världen. Ifrån dem, som bedja emot Guds vilja, komma derföre de många falska begreppen och fördomarne om Guds egenskaper och förfyn: eho, som derföre beder, han lage få, at han vet vifst det bönen stämmer öfverens med Guds vilja, ty den som därefter beder, han varder hörd: *då de rättfärdige ropa, så hörer Herren; Pf. 34: 18, och åter: Han gör hvad de gudfruktiga begära, och hörer deras rop och hjälper dem. Pf. 145: 19. Och Mine kärreste, om vårt hjerta icke fördömer oss, då hafve vi en förtröstning til Gud, at vi få af Honom, alt hvad vi bedje, ty vi hållom Hans bud och gøre det Honom ljust år. 1 Joh. 3: 21-22.*

§. 7. De som då bedja, efter Guds vilja, hvarom jag nu hoppas, at J, af det, som redan taladt år, gören eder et fullständigt och fullkomligt begrep, dem tilhåra ock alla Guds löften om bönhörelse. J rätte Herrans tilbedjare! varen då uti edra böner trågne och fulle med förtröstan: vaker och beder: *ty alt hvad J bedjen i bönen troende, det skolen J få, Matth. 21: 22. Gud skal gifva eder det, på det, at Han må få mycket mer upmuntra eder til at i alt tänka efter hvad som kan vara Hans vilja, samt stärka eder tro och förtröstan til sig, på det, at J mågen vara Hans vittnen emot dem, som fåga, at Han ej bekymrar sig om människors barn; ty at tvifla på bönhörelse, då man beder efter Guds vilja, det år at tvifla på Guds allsmågtighet, san-*
ning

ning och allvetenhet. *Beder och eder skall varda gifvit, söker och J skolen finna, klapper och eder skall varda uplåtit, Marc. 7: 7. och yttermera säger jag eder: där två af eder komma öfverens på jorden, hvad ting det hälft kan vara, som de bedja om, det skall dem vederfaras af min Fader, som är i himmelen, Matth. 18: 19.* Huru stora och faliga äro då icke deras rättigheter och fördelar, som göra Guds vilja? huru få de icke sedan alt hvarom de bedja Gud vare sig til kropp eller fjål, vare sig för detta eller det tillkommande lifvet. Huru stora och förunderliga ting hafva icke desse uträttat med sina böner, naturen hafver tjent dem, och nåden hafver öfverflödat för dem. O! hvarföre öfvergifve vi då icke synden? och hvarföre läre vi oss icke känna Guds vilja, för at uträtta och vinna det samma, som de? hvarföre äre vi då få blinde, at vi icke se och förstå, det vi igenom bönhörelse, när vi göra hvad Gud i sit ord budit hafver, på mångdubbelt fått kunne erhålla hvad vi nu föke igenom orättfärdighet och efter våra egna råd, utan at det ändå någonsin vinna och ännu mindre behålla. Efter vi nu kunne göra oss lycklige, hvarföre släppe vi lyckan utur våra händer? Efter det är oss öfverlämnat, at få hvad vi bedje, hvarföre bedje vi då icke efter Guds vilja? men se, J tron icke detta, och öfvertyga eder härom kan jag icke, utan försöker endast, at öfvertala eder, til at med de första

sta villkorens upfyllande på eder sida, at hårti fåtta Gud på prof, hvilken är mächtig, at öfvertyga alla om sin alsmågtighet och närvarelse, samt igenom upfyllandet af deras önskan och hjertans begär, som göra Hans vilja, draga allas förtroende och hjertan til sig, såsom Israëls i öknen, ty *de bådo och Han låt komma åkerhøns och måttade dem med himmelsbröd.* Pl. 105: 40. *Gud hör då min bøn och fördölg dig icke för mit bedjande. Gif agt uppå mitt rop, min Konung och min Gud; ty jag vil bedja inför dig. Ack! Herre Du hörer bøn, derföre kommer alt kött til Dig.*

§. 8. Hören då J öfverträdare, J som Herrans Lag förakten, och icke blifven i Christi lärdom: *at om J än uträcken edra händer, säger Herren, så bortgömmar jag dock mina ögon ifrån eder, och om J än mycket bedjen, så hörer jag eder dock intet,* Ef. I: 15, ty det är omöjeligt, at en oomvänd syndare rätt kan bedja Gud, i hvad belågenhet han än är; dock likväl upfyller Gud, som är rik på kärlek och barmhärtighet, äfven deras hjertans önskan och åtrå, samt låter dem länge lefva och bevifar dem många välgärningar, för at med sin godhet locka dem til bättring, icke för det, at de dårom hafva bedit Gud, eller då de vunnit hvad de önskat, tackat Gud och annorlunda ansett det, än såsom en händelse eller skyldighet af Honom, som dem hit i verlden författ hafver, utan för det, at ingen må hafva igenomgått verlden, som skal
kun-

kunna fåga, at Gud icke gjort honom något i jämförelse med få oräkneliga andra människor, hvilka här lefva och lefvat tillika med honom. Men hvad eder vidkommer, som gören Guds vilja, och efter den invärtens människans ej hafven någon lust til det, som där- emot strider, när J, öfverensstämmande med samma vilja, bedjen, så skolen J äfven hörde varda, och J skolen få se det med edra ögon och fatta det med edra hjertan, och hvar få icke sker, så ligger felet uti någon eder synd, som J ej ännu rått ångrat eller uti någon eder okunnighet, at J bedjen något sådant, hvaruti J ej veten vifst, hvad Guds vilja kan vara, eller uti någon eder otolighet, at J ej velen hafva fördrag til morgondagen; men så snart i härutinnan bättren eder, så skall Herren straxt hugfvala eder såsom modren hugfvalar barnen, och J skolen få se det, och edert hjerta skall glädja sig, och edor ben skola grönska, såsom gräs. Låten emedlertid hvarken eder ovårdighet, och ännu mindre en allmännelig verdens klagan, som vil blifva bönhörd i sina villfarelser och synder, at ingen Gud är, som hörer bön, affkräcka eder, at efter upfyllelsen af de vilkor, som Gud sjelf både i förnuftets och uppenbarelsens bok föreskrifvit eder, bedja ofta och alvarligt, beständigt och i tron, ty när vi bedje efter Guds vilja så hörer Han oss; men af de många som bedja, när deras böner här-
efter

efter pröfvas, huru litet blir icke de rätte
bedjares antal, och hvad under då, at få få
bönhörde varda!

STOCKHOLM,

Tryckt hos JOHAN ARVID CARLBOHM 1785.

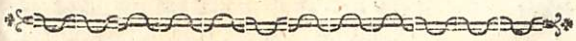
UTKAST
TIL
PREDIKNINGAR

ÖFVER
TRONES ARTIKLAR;

AF
ANDERS CHYDENIUS,
TH. DOCTOR, PROST OCH KYRKOHERDE
I GAMLA CARLEBY.

VOL. VII. ST. 3.

Med Kongl. Maj:ts Allernådigste Privilegio.

STOCKHOLM,
Hos SWEDERUS, K. A. B.

1785.

Imprimatur.

Upsala Consistorium Ecclesiasticum.

Den 18 Junii 1783.

Ad mandatum

SVEN WIJLMAN CASPARSSON,

V. Conf. v. Net. & E. O. Th. Adj.

FÖRSTA PREDIKAN.

Förberedelse.

§. 1. **I**ngen sanning borde ibland Christna vara mera bekant än Låran om Gud.

§. 2. Både förnuft, alla hyfsade folkslags exempel, och uppenbarelsen öfvertyga oss därom at en Gud måste gifvas.

§. 3. Ingen sanning kan efter sin natur hafva mera inflytande på oss än denna.

§. 4. Dock talar ärfarenheten därom, at föga någon vigtig sanning mera föraktas och värdförlas än denna.

§. 5. Uppgifver orsakerna dertill, såsom 1:o at Låran om Gud icke föreställes rätt tydeligen. 2:o at den ej beledsagas med bevis af förnuft och uppenbarelse. 3:o at den ifrån barndomen mått bindes på minnet, men ej på hjertat. 4:o at et allmänt förakt för Gud, och hela världens tilbedjande af åran, vållusten och gullkalfven leda människorna ifrån barna åren in uti sådant afguderi.

§. 6. Bevisar deraf nödvändigheten at föreställa Låran om Gud tydeligen, beledsaga den med bevis, och binda den på hjertat; ej allenast genom rörande föreställningar, utan i synnerhet förmedelst uppbyggeliga efterdömen.

Föreställning.

Läran om Gud igemen. 1:o at det dr en Gud til. 2:o Hans egenskaper. 3:o Huru uti en Gud äro tre Personer.

I. Delen.

§. 7. Omtalar de tvenne källor, förnuft och uppenbarelse, hvarifrån kunskap om Guds varrelse skal hemtas. Se §. 8. 1:sta Predikan *).

§. 8. Bevisar af förnuftet, at en Gud är til. Se §. 9.

§. 9. Förklarar äfven de flåsta Guds egenskaper af förnuftet. Se samma §.

§. 10. Åberopar sig vifa hedningars vitnesbörder, och en allmän Guds dyrkan bland nästan alla folkslag i verlden; se samma §, med dess noter.

§. 11. Bevisar det samma af den Heliga Skrift, se §. 10.

§. 12. Samlar dessa bevisen och gör slutfarfen därpå, at en Gud måste vara, och inskarper den emot Guds föraktare.

II. Delen.

§. 13. Bevisar hans *Sjelfständighet*: El. 45: 5, 6. Upp. B. 22: 13. *Evighet* El. 41: 4. 1 Tim. 1: 17. *Oombytelighet* Ps. 102: 25, 28.

§. 14. Hans *Allvetenhet och allestädes närvarelse*. Ps. 139. Hans *Vishet* Jobs 12: 13, och hans

*) Läsfaren hänvifes til de af Hr. Doctorn öfver Andra Hufvudstycket utarbetade Predikningar, hvaraf den Första är införd uti 2:dra Stycket af VI:te Volumen.

hans *noga agtgifvande på alla människornas gärningar*. Jer. 32: 18, 19.

§. 15. Hans *Helighet och Rättfärdighet*, som i anseende til honom sjelf kallas helighet, men i anseende til andra förnuftiga varelser *godhet och rättfärdighet*. Ef. 6: 3. Pf. 119: 137.

Pf. 11: 5, 6, 7.

§. 16. Hans *Allmakt*. 1 Mos. B. 17: 1. Jobs 42: 2. Upp. B. 15: 3.

§. 17. Hans *Sanfärdighet*: Pf. 86: 5. Jon. 4: 2. 5 Mos. B. 32: 4. Tit. 1: 2. Se §. 11.

§. 18. Bevisar häraf, at han äger alla fullkomligheter i högsta grad.

III. Delen.

§. 19. Bevisar och intrycker denna sanning så väl af förnuftet, emedan hela verdens stora sammanhang och öfverensstämmelse vitnar, at de äro en Måstares arbete, som af uppenbarelsen, at Gud är allenast En, och icke Flere.

§. 20. At i denna Guddomen äro flere varelser, ses redan af gamla Testamentets Skrifter, äfven at de äro tre; se §. 14.

§. 21. Denna sanning bevises af 1 Joh. 5: 7. §. 13. och sidste momentet af §. 14.

§. 22. Visar orsakerna, hvarföre Gud uppenbarat denna hemligheten §. 15.

§. 23. Förklarar huruvida namnet Person kan här rätteligen brukas. §. 16.

§. 24. Huru Treenighetens värkningar äro 2:ne slags: Neml. opera ad extra och opera ad intra och hvardera beskrivas. Se §. 17.

Tilldämpning.

§. 25. Låt oss tacka Gud, som uppenbarat oss dessa fanningar, som äro de aldra viktigaste och nyttigaste för oss. Se §. 12.

§. 26. Pröfver Eder flit at lära känna honom.

§. 27. Pröfver Eder tro, at antaga honom med full öfvertygelse.

§. 28. Pröfver denna Lärans värkan på viljan, at lyda hans bud och befallningar.

ANDRA PREDIKAN,

Förberedelse.

§. 1. Blotta förnuftet visar oss, at denna verden ej kan begripas hafva varit af evighet: §. 19.

§. 2. Vi känne icke heller af förnuftet något synbart i verden, som kunde vara någon värkande orsak til dess varelse; se §. 9.

§. 3. Derföre hafva ock de verldslige vise i denna delen famlat i mörker och med alla sina fina och djupsinniga påfund ej varit i stånd at utom uppenbarelsen beskrifva verdens uphof.

§. 4. Men den Heliga Skrift gifver oss et kort och tydligt begrep här om, och gör den til en värkan af den osynliga Gudens visdom, allmakt och godhet, och at den underhålles och styres af samma Måstare. Ingen annan bok har varit i stånd at göra det. Se §. 20.

§. 5.

§. 5. Vi äre ock hans händer värk och lefve af hans förlorg, som dertfore böre känna hans värkningar til befrämjande af vår egen lyckfalgheit och vår välgöreres Lof.

Föreställning.

Låt ofs då betrakta i dag *Skapelsens Vdgdärningar* 1:o *Hvilka de äro?* 2:o *Hvad de förbinda ofs til?*

I. Delen.

§. 6. Hit räknar Lutherus 4 välgärningar §. 18. bland hvilka *Skapelsen* är den Första, som definieras och bevises vara förrättad af Gud §. 19.

§. 7. Bevifar, at Gud skapat af intet §. 20.

§. 8. Förklarar tiden när Gud skapade, och huru länge, samt i hvad ordning. §. 20.

§. 9. Hvad Gud skapat? Synliga och osynliga ting, kroppar och andar. §. 20.

§. 10. Om människans skapelse i synnerhet. §. 21.

§. 11. Om det medskapade Guds beläte. §. 22.

§. 12. Om Guds ändamål med verdens skapelse, neml. Sit Namns åra genom Creatures Lyckfalgheits befrämjande. §. 23.

§. 13. Den andra Skapelsens välgärning är *uppehållelsen*. Den är et Guds vishets, godhets och allmakts värk, hvarigenom de Skapade tingen fortsätta sin varelse. Matth. 6: 26-

32. Coll. 6: 17. §. 24. icke allenast igemen, utan ock i lynnighet. Ap. G. 17: 28.

§. 14. Den Tredje Skapelsens vålgärning är *Guds Försyn* eller Faderliga försorg för sina Creatur, hvilken bevises så väl af förnufter, som uppenbarelsen. §. 25.

§. 15. Definierar Guds Försyn. §. 26.

§. 16. Förklarar huru den ratione objectorum är Generalis, Specialis & Specialissima. §. 27.

§. 17. Utreder vidare huru Försynen förhåller sig vid det onda. §. 28.

§. 18. Hit hörer ock den Fjerde Skapelsens vålgärning, som består uti *Guds nådiga beskärmt afver de trogna*, som särskilt kan Guds barn til tröst förklaras. §. 29.

II. Delen.

§. 19. Vår första skyldighet är at lofva och beprisa dessa Guds under, 1:o genom et flitigt betraktande af dem, 2:o at af Guds vårk göra slutatfer til hans åre-rika och nådiga regering 3:o at åfven med vördnad förkunna Herrans under för andra människor. §. 33.

§. 20. Det andra, som Gud tillkommer är en hjertelig tackfäjelse, se §. 34.

§. 21. Den tredje skyldigheten är at tjena och lyda honom, se §. 35.

§. 22. Denna lydning bör 1:o vara hjertelig, 2:o villig, 3:o oinskränkt til alla Guds bud. 4:o Beständig. §. 35.

Til-

Tillämpning.

§. 23. Åhörarena årindras, huru många och stora Skapelsens välgärningar vi åtnjutit i gemen och hvar och en af oss i synnerhet.

§. 24. Anställer pröfning, huru hvar och en däremot efterkommit sina förbindelser emot Gud.

§. 25. Beklagar den kånslolöshet, som finnes hos de flåsta; emedan de gjordt sig andra Gudar.

§. 26. Söker at förmå Åhörarena til mera årkånfla, vördnad och lydndad.

§. 27. Upmuntrar de trogna til frimodighet och tröst, genom Guds Försyn under alla slags vidrigheter.

TREDJE PREDIKAN.

Förberedelsen.

§. 1. Alla Guds värkningar, som ske utom honom (opera ad extra) tilkomma alla tre Personerna i Guddomen gemenlamt; så år det ock med återlöfnings väirket.

§. 2. Icke desto mindre ligger uti återlöfnings Natur någon större åtskilnad emellan de Heliga Personernas värkningar, ån i något annat Guds värk, utom honom. Ty hvarken kan det sågas at Första eller Tredje Person antagit mandom och lidit.

§. 3. Ingen större välgärning kan uptånkas emot oss, ån Försöningen genom den Andra Personen. Skriften såger: at Fadren har gif-

vit honom ofs til frälsning; Joh. 3: 16. derföre bör denna hans gåfva vist få rum bland hans välgärningar, och höra til 1:sta Artikelen.

Föreställning.

Gud Faders största välgärning emot Människoslägtet, som bestod i det, at han utgaf sin enda Son. 1:o Hvad som kunnat förmå honom därtil. 2:o Sjelfva gåfvan, och 3:o Nyttan som deraf ofs tilflyter.

I. Delen.

§. 4. Bevisar af vårt tynda förderf, at på vår sida ingalunda var någon orsak, som kunde förmå Gud därtil, ty hvarken viste eller ville eller kunde vi söka hjelp hos Gud. §. 30.

§. 5. Icke heller kunde något annat Creatur förmå Gud til denna gåfvan; ty oskälliga djur och döda ting, hvarken viste eller kunde bidra dertil: Satan ville icke, Änglarne, de gode förstodo det icke, eller kunde något värka på Gud. §. 30.

§. 6. Bevisar, at det var endast Guds eviga godhet, som i afleende på ofs heter et förbarmande §. 30.

§. 7. Förenar Guds egenskaper, och visar huru Rättfärdigheten fordrade full beralning, Visheten uptränkte detta råd och Godheten antog det. §. 30.

II. Delen.

§. 8. Sjelfva gåfvan var *Guds Son*, som be-
vites af Joh. 3: 16. Gall. 4: 4. med flera.

§. 9. Denna gåfva var ganska hög och dyr-
bar Ebr. 1: 3. han var Gud sjelf och Guds
Son, h. e. öfver all jämförelse med andra gåf-
vor. §. 31.

§. 10. Han var det aldra kåraste Gud hade
Matth. 3: 17. Gåfvan får ofta sit värde af
gifvaren; vide ibidem.

§. 11. Denna gåfvan var ofs högst nödig i
vårt elände; vide ibidem.

§. 12. Genom den samma vinne vi högsta
Lycksalighet. Ibidem.

III. Delen.

§. 13. Han gaf honom ofs 1:0 til en *med-
lare*, som med sit lidande skulle betala hela verl-
denes synder Ef. 5: 6. och i vårt ställe full-
borda Lagen. Gal. 4: 4, 5. §. 32.

§. 14. 2:0 Til *ledare* och *vågvisare* Joh. 3: 2.

§. 15. 3:0 Til *Herde* och *Konung*. Joh. 10: 11.

Tillämpning.

§. 16. Låt ofs här af lära, huru högt Gud
ålskat ofs. Joh: 3: 16. Tit. 3: 5. och där-
före innerligen tacka honom.

§. 17. Men pröfver Eder, om J emotta-
git denna gåfva med helig vörndnad, som en
Gud och Guds Son, såsom den ömmafte kär-
leks pant af Gud, såsom oumgängeligen nödig,
såsom högst salig för Eder, eller med förakt.

Är-

Årfarenheten vitnar, at han hos de flåsta är latt långt under en fåfång åra, förgångeliga ågodelar, och en flygtig, ofta syndig vållust; tänk hvad et sådant förakt ådrager Eder för en faselig håmd! Joh. 3: 18.

§. 18. Upmuntrar Åhörarena at antaga honom, såsom sin Öfversta-Präst, Lärare och Konung; så skal han, som en Herde föra sina får i sit himmelska fårahus.

FJERDE PREDIKAN.

Förberedelse.

§. 1. Då man skal gifva beskrifning om några vigtiga saker, vänder man gemenligen sin upmärksamhet först til deras Namn; så är det med växter, djur, människor &c.

§. 2. Namnen åro en hjelpreda, at kunna utan vidlöftiga beskrifningar urskilja ting och Personer ifrån andra ting; somliga namn åro så allmänna, at åtskiliga individua under dem begripas: andra åter sådana, at de ej tilkomma mera ån et enda ting, och kallas deras egna namn.

§. 3. De allmänna åro sådana, som antingen skilja en Person til sit kön, eller til sin slågt, eller ock til sina åmbeten och egenskaper.

§. 4. Ingen ting i verlden är oås angelågna-re at känna, ån vår Frålsare. Joh. 17: 3. Se ingången til 2:dra Predikan.

§. 5. Han igenkånes antingen af sina Namn, eller Beskrifningen om sin Person, eller ock af

af sina ofs bevissta välgärningar. Alla viktiga Ämnen. Nu af sina dyra Namn.

§. 6. Vår Frälsare tillägges i den Heliga Skrift ganska många namn, tagne dels af hans Guddom, dels Mandom, dels ock hans värkningar och nåde-välgärningar. Men de huvudsakliga skola i dag lyslofatta vår upmärksamhet.

Föreställning.

Om vår Frälsares tvänne stora Namn: Jesus Kristus. Vi vilje förklara hvardera särskilt.

I. Delen.

§. 7. En upmuntran at med helig vördnad betrakta detta Namnet Jesus; se §. 7. första momentet och Phil. 2: 10. Ef. 45: 23. Cap. 6: 3, 4, 5.

§. 8. Hvad detta Namnet betyder. Det är Hebraiskt, och förklaras philologice, samt bestrykes med Matth. 1: 21. se §. 7. 2:dra momentet.

§. 9. Dets ursprung, eller hvarifrån vår Frälsare fått det, nemligen ifrån himmelen. mom. 3:dje.

§. 10. Sjelfva tilfället då det gafs honom, Luc. 2: 21.

§. 11. Egenteliga orsaken hvarföre det gafs. se mom. 4:de.

§. 12. Därföre bör detta Namnet af oss vördas. mom. 5:te.

§. 13. Detta Namnet blifver ock en rik tröste källa, där aldrig hugfvallelse tryter. Se mom. 6 te. Ef. 55: 1, 2. Matth. 11: 28. Joh. 7: 37.

II. Delen.

§. 14. Förklarar Jesu andra Namn philologice, efter Grækiskan och Hebraiskan. §. 8. I:sta momentet.

§. 15. Förklarar anledningen til et sådant Namn i Gamla Testamentet, af den anbefalta smörjelsen, som är utförligen förklarad i 2:dra ommomentet.

§. 16. Bevisar, at detta namnet blifvit vår Frällare gifvit både i Gamla och Nya Testamentet, se 3:dje momentet.

§. 17. Förklarar orsaken, hvarföre han fick detta Namn; se 4:de momentet.

§. 18. Beskrifver sjelfva smörjandet, se 5:te momentet.

§. 19. Bevisar, at denna Jesus af Nazareth är Kristus, se §. 9:de. hel och hällen, hvarest det hufvudsakeligaste är sammanfattadt, och gifver anledning til en hel Predikan öfver detta ämne.

§. 20. En upmuntran, at ej låta denna Herrans smordis Ämbeten vara på o:s förlorade.

§. 21. Beklagar huru alt för många likväl göra det och låta sig bedåras, och likasom förtrollas af denna verdens gud, hvilka bestraffas och förmanas at antaga Jesum, för sin smordis, til alla sina Ämbeten.

§. 22.

§. 22. Tröstar oss, at om vi antage denna Guds smorda genom trona, skole vi äfven få smörjelsen Joh. 14: 26. I Joh, 2: 20, 27. och blifva Konungar och Präster för Herranom. Matth. 19: 28. Upp. B. 20: 6. Cap. 1: 6. Cap. 5: 10.

FEMTE PREDIKAN.

Förberedelsen.

§. 1. I Tim. 3: 16. Så märkel, talar Paulus om Christi mandoms anammelse, hvarvid märkes 1:o Saken, som han omtalar, nemligen mandoms anammelsen, hvilken beskrifves således: *Gud är uppenbar vorden i köttet*; detta förklaras.

§. 2. 2:o At detta är en hemlighet: Hemlighet definieras och lämpas hit. Eph. 6: 19. anmärkes at denna hemlighet är stor. Paulus sade det om Församlingens förening med Christo. Eph. 5. 32. Men kan ån mera sägas om denna Col. 1: 26.

§. 3. 3:o At den kallas Gudaktighetens hemlighet, 1:o derföre at vi genom Christi förföning, fullbordad genom des människo-blifvande, vunnit rättighet at blifva för Gud ansedde för rättfärdige. 2:o At vi genom trona på honom få vilja och krafter til Gudaktighet.

§. 4. Utan at känna denna Gudaktighetens hemlighet, kunne vi icke få något tydeligit begrep om vår salighets ordning. Joh 17: 3.

Föreställning.

Låran om Jesu Person, såsom Gud och Människa, hvarvid vi 1:o betrakte hvardera Naturen för sig, 2:o deras nära förening med hvarandra, och 3:o rätta orsaken til den samma.

I. Delen.

§: 5. At Christus är en Sann Gud, bevifes 1:o deraf at han födes af Fadren. Pf. 2: 7. Mich. 5: 2. Joh. 1: 14. Cap. 3: 16, 18. &c.

§. 6. 2:o Där af at han kallas Gud på många ställen Joh. 1: 1. Ap. G. 20: 28. Rom. 9: 5. 1 Tim. 3: 16. 1 Joh. 5: 20.

§. 7. Honom tilårkännes 3:o Gudomeliga egenskaper och värkningar. Colos. 2: 3, 9. Joh. 5: 26. Ebr. 1: 13.

§. 8. Bevisar at Christus är sann Människa se §. 10.

§. 9. At Christi Mandom har i många afseenden stort företräde fram för andra människor. §. 10. 2:dra momentet.

§. 10. Dessa förmåner beskrifvas vidare: vide ibidem.

II. Delen.

§. 11. At båda dessa Naturerne blifvit med hvarandra förenade synes 1:o där af, at de båda i hela Bibelen tagas för en Person, § 11. moment 1:sta såsom ock 2:o af sådana Språk, som omröra sjelfva föreningen.

§. 12.

§. 12. Tiden när föreningen skedde och hvad om själfva sätet är uppenbaradt. Luc. 1: 35. mom. 2:dra.

§. 13. Förklarar deraf närmare föreningens beskaffenhet, ibidem.

§. 14. Beskrifver egenskapernas meddelning i gemen. §. 12. 1:sta mom. som i sig själf är allenast en, men för tydelighets skull indelas i trenne slag.

§. 15. Det första egenskapernas meddelningsfätt. mom. 2:dra.

§. 16. Förklarar det andra och tredje; mom. 3 och 4.

III. Delen.

§. 17. At tro sig kunna utgrunda Guds höga affikter med alt detta, vore förmåtit. §. 13. ifrån början.

§. 18. Uppgifver orsakerna hvarföre han måste vara Gud, ibidem 1:sta momentet.

§. 19. Hvarföre han måste vara Människa. mom. 2:dra.

§. 20. Hvarföre dessa 2:ne Naturer måste vara med hvarandra förenade. mom. 3:dje.

Tillämpningen.

§. 21. Låt oss troligen betrakta denna hemlighet, 2 Mos. B. 3: 3.

§. 22. Låt oss här af draga klara slutatser til vår uppbyggelse om Jesu öfversvinneliga kärlek. Joh. 15: 13.

Hom. F. Vol. VII. St. 3. S

§. 23.

§. 23. Icke låta så mycken nåd gå förlorad på ofs, utan anamma en så dyrt förvärfvad förloning.

§. 24. De trogne upmuntras at betrakta Jesu Guddom sig til tröst, at deras Medlare fömår hjälpa dem, och hans Mandom, at därigenom tröstas med et så högt och himmelskt broderskap.

SJETTE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Ämbeten äro egenteligen inrättade bland människor, at befordra genom förvaltningen af dem, jemte sin egen, förnämligast andras lyckfahet.

§. 2. Ju högre Ämbete, ju flere kunna genom des förvaltning gagnas, och de högste gagna millioner; men ingom tilkomma högre ämbeten efter hög börd, än Kristus; ingen bekläder dem heller större än han.

§. 3. En dagelig förfarenhet vitnar likväl, at både högre och lägre Ämbeten af människor förvaltade vanskötas, och anses mera för egenomar, än skyldigheter.

§. 4. Men med Vår Frälsare är det icke så; han hafver åtagit sig Ämbeten, dem han til vår salighet på det trognaste förestår.

§. 5. Ärindrar, at Jesus har trenne Ämbeten, samt visar och förklarar deras naturliga ordning.

§. 6. Uppå dessa Ämbetens förvaltning be-
ror

ror all vår salighet ; därförö äro de nödige at kännas.

Föreställning.

Om Vår Frälsares Jesu dyra Ämbeten, hvarvid vi betrakta 1:o hans Öfversta Presta Ämbete. 2:o Hans Prophetiska, 3:o Hans Konungliga Ämbete.

I. Delen.

§. 7. Bevisar at försoningen genom Jesum icke strider mot Guds egenskaper, förnuftet och en sund Sedo-lära, som ses af §. 15.

§. 8. Förklarar Öfversta Prestens i gamla Testamentet försonings-offer §. 16. och jämför det med Frälsarens.

§. 9. Deraf visas huru Jesu Öfversta Prästa-Ämbete består 1:o uti den förtörnade Gudens til freds ställande §. 17. mom. 1:sta.

§. 10. Bevisar at denna försoning är fullkomlig, momentet 2:dra.

§. 11. Til hans Öfversta Prästa-Ämbete hörer 2:o at Christus fullbordade Lagen för oss. §. 18.

§. 12. 3:o Förebedjandet, samma §. mom. 2.

II. Delen.

§. 13. Christi Andra Ämbete är hans *Prophetiska*, hvarvid visas dess nödvändighet §. 19. 1:sta mom.

§. 14. Bevisar at Christus är vår Prophet, §. 19. 2:dra mom.

§. 15. Förklarar hvaruti det består, §. 20. 1:sta momentet.

§. 16. Förklarar ämnet, hvarom han predikar, neml. alt Guds råd. mom. 2:dra.

§. 17. Personerna, som detta Ämbete har at göra med, (objectum reale) mom. 3:dje.

§. 18. Huru vår Frålsare förvaltar det. 1:o omedelbarligen se §. 21. 1:sta momentet.

§. 19. 2:o Medelbarligen: mom. 2:dra.

III. Delen.

§. 20. Bevisar, at Christus är Konung. §. 22. ifrån början.

§. 21. Förklarar hvaruti Konungliga rättigheterna bestå och låmpar dem på vår Frålsare i gemen. Ibidem.

§. 22. Utreder hvad riken honom tilkomma. Ibidem.

§. 23. Förklaras, huru han styrer sit Rike. §. 23.

§. 24. Utreder hans skyldigheter, såsom Konung, ibidem 2:dra mom.

§. 25. Huru vida han förvaltar sit härlighets Rike i himmelen. Ibidem momentet 3:dje.

Tillämpning.

§. 26. Lyklige vi, som fått hela vår salighets sak i så trogna händer; tackom då vår välgörare.

§. 27. Låtom hans försoning i nådenes ordning komma oss til gagns genom trona.

§. 28.

§. 28. Lydom denne vår himmelske Lärare med et villigt hjerta.

§. 29. Låtom honom samla oss til sit andeliga rike. Han beskyddar oss emot våra fiender, och skal föra oss i sit härliga Rike.

SJUNDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Ef. 53: 12. *Därföre vill jag -- sit lif i döden.* Så inför Esajas Gud talande om den härliga utgång som skulle blifva på Messia lidande och död: 1:o visas at här talas om Messias, som ses af hela detta Capitel, hvilket är den tydeligaste prophetia om honom.

§. 2. 2:o Här omtalas hans förnedring och nämnes döden, såsom den uti hvilken förnedringen blef som djupaft.

§. 3. 3:o Hvad utgång denna förnedring, hade, nemligen en fullkomlig seger öfver sina mäktiga fiender; många själar räddade och i evig ro försatte samt han själf til sin mandom i Gudomlig åra och Majestet.

Föreställning.

Om Vår Dyre Frälsares förnedrings och uphöjelses stånd. 1:o Hans djupa förnedring. 2:o Hans årerika uphöjelse.

§. 4. Bevisar nödvändigheten af Jesu förnedring. §. 24 1:sta mom.

§. 5. Förklarar hvilken den Personen var, som förnedrade sig, neml. i gemen Jesus Kristus,

ftus, men i synnerhet hans Människliga Natur. Se mom. 2:dra.

§. 6. 1:o Hvaruti den bestod; se mom. 3.

§. 7. 2:o Denna des beskaffenhet bevises af den Helga Skrift. §. 25. mom. 1:sta.

§. 8. 3:o Hvad förrättningar höra dertil: at han är aflad af den Helga Anda, född af Jungfru Maria, pinter och begrafven; hvilka i et sammanhang beskrivas korteligen. §. 25. 2:dra momentet.

II. Delen.

§. 9. Bevifar nödvändigheten af Jesu uphöjelse i rvenne afseenden §. 26. mom. 1:sta.

§. 10. Bekräftar sanningen därpå: mom. 2:dra.

§. 11. Beskrifver sjelfva uphöjelsen af föregående Skriftens vitnesbörd; te slutet af samma moment.

§. 12. Hit hörer 1:o hans nederstigande til helfvet: §. 27.

§. 13. 2:o Hans upståndelse, moment. 2:dra.

§. 14. 3:o Hans upfarelse til himla, momentet 3:dje.

§. 15. 4:o At han sitter på Guds Faders höggra hand, mom. 4:de.

§. 16. 5:o Hans ankomst til domen; 5:te momentet.

Tillämpning.

§. 17. Ser Mine Älsk. huru långt Christti gudomeliga Person förnedrat sig för vår skull: må icke arma, men genom Christi död frälste
lyn-

syndare, årkänna sin ovärdighet därtill och med hjerta och mun uphöja sin förbarmares nåd?

§. 18. Ju djupare hans förnedring var, ju svårare blir hämden öfver oss, om vi ej nyttje den oss uti hans förnedring förvärfvade saligheten til gagns, Ebr. 6: v. 6, 7, 8.

§. 19. Frågas det, huru den bör rätt nyttjas? så svarar jag: genom det högmodiga hjerats förnedring, och tiggande om nåd.

§. 20. För de trogne blifver det en stor tröst, at den förnedrade Jesus är nu uphögd genom sin upståndelse och himmelsfärd &c. ty han är Hufvudet, och vi äro lemmanne, och om vi med honom lidom, så — — komma til härligheten. Rom. 8: 17.

ÅTTONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. *Vi hafve icke ens hört om någon Helig Ande är til.* Så betynnerligt svar fick Ap. Paulus af de 12 Joh. Lärjungar, som han träffade i Epheso, Ap. G. 19: 2, då han sporde dem, om de fått den Heliga Ande. De kallas här i gemen Lärjungar; icke därför at de allenast varit i låra hos Joh. Döparen, utan ock at den låra de trodde och bekände, neml. at genom bättring och tro blifva salige för Mesæ försoning, aldeles instämde med Apostlarnes Låra.

§. 2. Men hos dem saknades tydlig kundskap om Treenheten, och i synnerhet om

den Tredje Personen. Bibel-tolkare vilja befrida denna deras okunnighet om Personen, i anseende til den allmänna kundskap om honom ibland Judarna; men deras egen bekännelse är för allmän. Man medger at ingen kan tro, utan denna Andans vårkan, hvilket dock dessa 12 gjorde, men Andan kan väl vårka fast man ej tydeligen känner honom. Nyaste underrättelser förmåla, at sådana Johannis Lärjungar på samma negder gifvas än i dag, som ej allenast äro okunnige om den Heliga Anda, utan göra ock mot parti emot sjelfva Jesum, hvars förelöpare deras Låromästare likväl var.

§. 3. Förklarar huru Paulus kraftigt öfvertygar dem om denna sanning, därmed at han gaf dem des underbara gåfvor. v. 6.

§. 4. Desse visste ej stort om den Helige Anda, men hade dock i omvändelsen lämnat rum för den samma i sit hjerta; våra Christne hafva honom i munnen, men sluta honom utur hjertat. Ap. G. 7: 51. båda äro nödiga; han bör kännas, han bör ägas. Text. gifver anledning at i dag betrakta hans Person.

Texten, Tredje Artikeln.

Föreställning.

Om den Heliga Andas Person, hvarvid vi böra lära känna honom 10: til Sin Namn, 20: til Sin Guddom och 3:0 til Sin Personliga ordning i det Gudomliga väsendet.

I. De

I. Delen.

§. 5. Omnämner hans egentliga och vanliga Namn, som består af tvenne ord, *Helig* och *Anda*. Hvardera bör förklaras särskildt. *Anda*; detta namnet har han redan haft allmänt i Gamla Test. och strax i världens begynnelse, 1 Mos. B. 1: 2. Cap. 6: 3. Cap. 41: 38. 2 Mos. B. 31: 3. 5 Mos. B. 34: 9. och mång annorstådes, men i synnerhet i Nya Testamentet hvarest det förekommer alt för ofta. Se 3:dje Predikan §. 3.

§. 6. Orsakerna hvarföre han kallas *anda* äro tre 1:o Emedan han är et andeligt väsende. 2:o Äro hans verkningar andeliga Joh. 3: 5. 3:o emedan han utgår eller utbläses af de andre Guddoms Personerne. Jobs 33: 4. 2 Thef. 2: 8. ibidem.

§. 7. Andra ordet som hörer til hans namn är *Helig*, hvarmed beskaffenheten af denna Andan beskrifves. Så kallades han redan i Gamla Testamentet Ef. 63: 10. Psalm. 51: 13.; men 97 gånger kallas han *Helig Anda* i Nya Testamentet; se 3. ibidem.

§. 8. Orsakerna hvarföre han kallas *Helig* äro tvenne nemligen 1:o hans belighet Ef. 6: 3. Upp. B. 4: 8. 2:o och förnämligast helgelstens värk, som honom i synnerhet tillägnas; emedan Frälsaren icke allenast säger at han skal lära de trogna alt, Joh. 14: 26. utan ock leda dem i all fanning Cap. 16: 13. Rom. 5: 5. 1 Cor. 12: 3. hvilket består däruti, at

§ 5

han

han förer oss, som af naturen åro orene och ohelige Rom. 3: 10. &c. genom en helig kallelse 2 Tim. 1: 9. til renings blodet 1 Joh. 1: 7. at förvara de trogne ifrån köttfens och andans besmittelse 2 Cor. 7: 1. och ändteligen ställa dem obesmittade för Guds härlighets ansikte. Jud. Ep. v. 24. Ibidem.

§. 9. Men han kallas icke allenast en *Helig Anda*, utan ock *Guds Anda*. *Sanningenes Anda*, Joh. 14: 17. *Nådenes Anda*, *Bönenes Anda*, *utkårade barns anda*. Rom. 8: 15. *Fadrens och Sonens Anda*, *vishetens och härlighetens Anda*, med mera. Se slutet §. 3. item kallas han *Arfsfant*, Eph. 1: 14. *Hugivalare*, Joh. 16: 7. &c.

II. Delen.

§. 10. Förklarar vår Tros-bekännelse om den Heliga Anda, at han är Gud och hvarifrån hans Gudom skal bevisas.

§. 11. Den bevises 1:o deraf, at honom tilskrifves Gudomliga verkningar.

§. 12. 2:o Deraf, at honom tildömmes Gudomliga egenskaper.

§. 13. 3:o Af en upmärksam jämförelse emellan Gamla och Nya Testamentens utlagor, då det som Gud sjelf talat och gjordt i det förra, såges i det senare vara gjordt af den Heliga Anda.

§. 14. 4:o Af den jämnlighet, som finnes allestädes emellan alla tre personerne.

§. 15.

§. 15. 5:o Emedan han uttryckeligen kallas Gud. Detta alt finnes rydeligen utfört i §. 4.

III. Delen.

§. 16. Här bevifes 1:o at han är en färskild Person ifrån Fadren och Sonen; hvarvid först ordet Person förklaras, se 1:sta Pr. öfv. 2:dra Hufvudstycket §. 16. Sedan bevifes det af färskilta namn på de tre personerne, hvilka aldrig sammanblandas. Af deras utstakade vissa antal, at de äro tre, 1 Joh. 5: 7. och ändteligen af hans färskilta personliga förrättningar ifrån Fadren och Sonen, hvilka båda sända, då han deremot sändes eller utgår.

§. 17. Förklarar huru han är den tredje, icke uti graden; ty han är Gud lika väl såsom Fadren, utan den tredje i ordningen, hvilket bevifes af Matth. 28: 19. där de vid Döpelse förrättningen upräknas i sin rätta ordning och af 1 Joh. 5: 7; Hvilken ordning dock ofta förändras i Skriften.

§. 18. Den Heliga Andas värkningar äro antingen *opera ad intra* eller *ad extra*. *Opus, ad intra* är at han utgår af Fadrenom och Sonenom i evighet. Se §. 17 1:sta Predikan emot flutet.

§. 19. Hans *Opera ad extra* äro mångfalliga i Skapelsen, uppehållelsen och styrelsen. 1 Mos. B. 1: 2. Ps. 33: 6. Jobs 33: 4. men vi märke i synnerhet hans välgärningar emot oss. Se §. 5 3:dje Predikan.

Til.

Tillämpningen.

§. 20. Lårom at vårda hans Namn, dyrka Hans Gudomlighet, och ej emotstå Hans Gudomliga värkningar. Vi åro döpte i Hans Namn. Bedjom Fadren i Jesu Namn om denna gåfvan, så skal den oss gifven warda, och låtom Guds Anda leda oss i all fanning.

NIONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Vår dyre Frålfare Jesus år egentligen den, som genom sin lydnad och lidande förvärfvat oss råddning och salighet. Han och ingen annan. Han lærer oss såfom Prophete, huru vi skole komma til försoningens delaktighet. Han anammar och beskyddar oss som Konung.

§. 2. Men såfom han sjelf förrättat sit försonings Ämbete i egen person, så nyttjar han den Heliga Anda at förvalta de öfriga; han for därför med sin synliga närvarelse ifrån sina trogne, med viss förståkan om den Heliga Andas såndande, som på hans vägnar skulle låra och leda dem i all fanning.

§. 3. Detta den Heliga Andas ledande måste således af oss kännas emottagas och årfaras.

§. 4. Den Helige Andas nådevärkningar åro förnämligast fem. 1:o Kallelsen. 2:o Uplysningen, 3:o Nya födelsen. 4:o Rättfärdiggörelsen, 5:o Helgelsen. Hvardera bör särskilt förklaras. Nu först om kallelsen.

Tex.

Texten, Tredje Artikeln.

Föreställning.

Om KallelSENS Nåd, hvarvid vi vilje visa 1:o dels nödvändighet, 2:o förklara dels beskaffenhet, 3:o huru den samma bör emottagas.

I. Delen.

§. 5. Nödvändigheten bevises 1:o af Doct. Lutheri ord i förklaringen: *Jag tror at jag icke af mit eget &c.* Här vises at ändamålet af vår vandel är at genom trona komma til Jesum och blifva salig genom honom. Men dertil kunne vi icke komma af oss sjelfve.

§. 6. Det bevises vidare af vår stora blindhet i alla andeliga mål. 1 Cor. 2: 14. En blind kan aldrig följa vägen, om han ej hörer någons röst, som vandrar för honom, och därmed leder honom eller ock tager honom vid handen. Detta lämpas på lyndaren.

§. 7. Äfven af vår viljas djupa förderf. Jer. 17: 9. Rom. 7: 23, 24.

§. 8. Deraf gifves förmaning til syndare, at ej i sin köttliga säkerhet stoppa öron och hjerta til, utan håldre med bekymmer lysna til om de icke höra Jesu och hans Andas kallande röst i det lästa eller predikade ordet.

II. Delen.

§. 9. Beskrifves kallelsen i gemen af åtskilliga den heliga Skrifts talesätt, och i anledning af dem definieras.

§. 10. Förklarar huru ordet *kalla* tages i rvegeghanda bemärkelse, neml. *inskränktare*, så at därmed allenast betecknas Guds bemödande, eller *vidsträktare*, då det äfven innefattar sjelfva anammandet af kallelsen, såsom Rom. 8: 30. hvilket förklaras.

§. 11. Visar huru den samma är 1:o medelbarlig, fast den stundom sker på et besynnerligt fått och vid aldeles oväntade tillfällen, Ap. G. 9: 3. &c.

§. 12. 2:o Alfvarlig.

§. 13. 3:o Ganska kraftig.

§. 14. 4:o Allmännelig, hvilket alt utföres. Predikan 3:dje §. §. 6. 7.

I. Delen.

§. 15. Så kraftig och alfvarlig som denna kallelsen är, så värkar den dock icke genom något allmakts tvång, utan ankommer det därpå huru den emottages. Matth. 22: 14. Luc. 14: 18, 24.

§. 16. Därtill hörer 1:o at vi icke fly för de tillfällen då vi varda bjudne, och gömme oss för bjudaren. Pl. 58: 6. Jer. 17: 23. Hel. 12: 2. utan infinne oss där Guds ord predikas. Ap. G. 10: 33. och ransake sjelfve i Skrifterna. Joh. 5: 39. Ap. G. 17: 11.

§. 17. 2:o At vi låne våra öron och eftertanka, icke som Stephani Åhörare. Ap. G. 7. 57. utan som Lydia Cap. 16: 14.

§. 18:

§. 18. 3:o Betrakta den i vårt hjerta. Lnc. 2: 19. Cap. 11: 28.

§. 19. 4:o Lyda kallelsen til uplysning i förståndet. I Thef. 2: 13. och en san omvändelse i viljan. Eph. 4: 1, 2, 3, 4.

Tillämpning.

§. 20. Föreställer en fråga på åhörarens samvete inför Gud, om de blifvit kallade eller icke? den de måste besvara med ja.

§. 21. Anställer en pröfning huru de anammat den samma och granskas efter åhörarens olika tillstånd.

§. 22. Visar äfventyret för säkre, förmanar upväkte at låta nåden leda sig, och upmuntrar de trogne at se på sin kallelse. 1 Cor. 1: 26. 2 Pet. 1: 10: 11.

TIONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1 Det är ofelbart en altför olyklig belågenhet, som vi alla af naturen äro städde uti, emedan Apostelen Paulus 1 Cor. 2: 14. säger at *den naturliga människan - - dömas*, det är, människan utom nåden, utom Guds Andas invärtes uplysning med alt sit förnuft och alla lärdoms insikter förnimmer inter, känner ej med öfvertygelse de dyra och himmelska sanningar.

§. 2. Det nekas ej, at en opånyttföd eller af nåden icke fattad människa kan åga et städadt
vert

vett och många infikter. Det nekas ej at en fädan äfven kan vara på et Historiskt sätt underrättad af Guds ord och andra skrifter, om många Gudomliga sanningar, och väl lysa af mycken urskillning och lärdom i denna delen, och det ofta utan at hyfa några egentliga tvifvelsmål om de Gudomliga sanningar.

§. 3. Men med alt detta heter det, at de förnimmma intet, *ὁ δὲ χεῖρα*, vil intet emottaga upplysning däruti, kan i sit naturliga och oupväktta tillstånd *intet begripa det*, ty hon är blind och ser intet. Wisb. 5: 6, 7. 2 Cor. 4: 4 Eph. 4: 18.

§. 4. Vi äro alla vandrings-män som söka lyckaligheten, den finnes ej annorstädes än i föreningen med Gud; men ack! vägen är ganska villsam och förborgad för alt förnuft, om ej et högre ljus får leda oss. Därföre så gå ock så många tusende förlorade. På det denna oboteliga olycka ej måtte drabba Eder mine älskade Åhörare, bör jag berätta eder *at vi hafve* (Gud vare lof så vilt!) *et fast* - - 2 Pet. 1: 19. Men i kunnen icke det sjelfva, därföre beder jag med Paulo Eph. 1: 17, 18. Han allena för-mår göra det genom sin Anda; men huru härmed tilgår har jag just i dag tänkt förklara &c.

Texten, Tredje Artikeln i Apostoliska Tron, ifr. Joh. 1: 9.

Föreställning.

Vi tänke i dag förklara *uplysningen*, som är den Heliga Andas andra nådeverkan vid vår-

vår omvändelse, och därvid 1:o vifa dels beskaffenhet 2:o dels välsignade värkan.

I. Delen.

§. 5. Uplysningen beskrifves korteligen och förklaras, §. 8. 3:dje Predikan ifrån början.

§. 6. Vilar nödvändigheten af en sådan uplysning, som redan ses af det som lades i ingången; därnäst af sjelfva ordet uplysning, som förut sätter en blindhet och okunnighet. Se litet längre fram i samma §. Vidare bevifes at vi verkligen äro lädane, af vår naturliga okunnighet om vägen och medlen til vår lycksalighet; hvaruti den Heliga Skrift instämmer, Eph. 4: 18. Cap. 5: 8. så at vi måste klaga: *vårt förnuft &c.* N. 232: v. 2. Svensk. Pl. b. Skole vi då icke i tid och evighet blifva i mörkret och alt hopp om vår räddning ej vara ute, så blifver uplysningen oumgångelig.

§. 7. Hufvud-orsaken och uphofsivet til denna uplysning är den Treenige Guden, *Fadren*, Jac. 1: 17. Eph. 1: 17, 18. *Sonen* Joh. 1: 9. Cap. 8: 22. Cap. 9: 5. *Den Heliga Anda*. Joh. 16: 13. Cap. 14: 26. jämf. Eph. 1: 17. i anseende hvartil den i synnerhet tilräknas den *Heliga Anda* 1 Cor. 12: 4, 7-11.

§. 8. Personen, som uplyses, är människani gemen. Gud vil uplysa alla. Joh. 1: 9. 1 Tim. 2: 4, men uplysningen emottages ej af alla. Joh. 3: 19. Cap. 1: 10, 11. utan all-
Hom. F. Vol. VII. St. 3. T 16

lenast af dem, som ej fiendteligen emotstå det himmelska ljufets värkan på sin själ, utan låta Guds Anda upväcka sig Eph. 5: 14. En säker syndare kan väl genom Guds ords hörande och läsande äfven få någon kunskap om andeliga ting, men den blifver blott Historisk och kallas mörker i Bibeln, så länge den icke värkar förändring i hjertat. 1 Joh. 2: 11, 3, 4. §. 8.

§. 9. Det rätta upplysnings medlet är Guds ord. Ps. 119: 105. 2 Petr. 1: 19. Lagen Ordsp. 6: 23. Ps. 19: 9. se samma §. *Evangeliem*, som vitnar om Jesum Joh. 5: 39. och förhårligar honom, Cap. 16: 14. så at dem lyser evangeliij ljus af Christi klarhet. 2. Cor. 4: 4 ibid.

II. Delen.

§. 10. Vi hafve i förra delen betraktat upplysningen, såsom värkad af Gud igenom ordet i människornes förstånd. Nu vilje vi tilse hvad förändringar den åstadkommer hos människorna. Det förra kallas en *illuminatio intransitiva*. Det senare *transitiva*.

§. 11. Hos dem, som låta upväcka sig genom ropande rösten i deras själ, upkomma ej på engång, utan efter hand, välsignade värkningar: 1:o varder *förståndet*, själens första hufvud-förmögenhet, uplyst, at på et lifligt sätt känna Gud och hans Gudomliga egenskaper samt alla andra Gudomliga fanningar, hvarvid de förnämsta vår Tros-fanningar kunna emphatice upräknas, utaf hvilka själen hämtar ljus och kännedom.

§. 12.

§. 12. I synnerhet leder denna uplysningen til en uprigtig och kraftig kännedom af tvenne de aldravigtigaste sanningar på salighets vågen, nemligen vårt eget djupa förderf och Jesu öfversvinneliga kärlek. 1 Tim. 1: 15, 16. Eph. 3: 18, 19.

§. 13. 2:o Vårkar denna uplysningen innerlig öfvertygelse om de uppenbarade sanningar, t. e. om Christi Person, Matth. 16: 16. om upståndelsen. Jobs 19: 25, 26. så at de kunna säga: *Jag vet på hvem jag tror.*

§. 14. Den vårkar ock 3:o et alfvarligt bemödande at komma genom omvändelsen ifrån sit fördömliga tilstånd til en lyckfelig förening med sin Gud, genom trona, då morgonstjernen Jesus upgår i själen. 2 Pet. 1: 19. Joh. 6: 45.

§. 15. Men uplysningen stannar ej i omvändelsen; den växer i helgelsen. Här gå de trogne ifrån ljus til ljus. Coll. 3: 10. och denna uplysningen fortlättes ofelbart in uti den sälla evigheten.

Tillämpningen.

§. 16. Vålsignade Åhörare! Guds dyra ords ljus lærer icke hafva felat eder. J hafven sjelfve Guds ord, det härliga ljuset, i edra händer; är det icke ofta eder alfvarligen föreståldt? Pröfven då huru i använt det!

§. 17. Innehåller en bestraffning huru ljuset vanvårdas, ja af många med illvilja förmörkas och begabbas.

§. 18. En förmaning til upvåkta at låta detta ljuset uplysa och värma sig til en fann omvändelse.

§. 19. En upmuntran til de trogne, at dageligen fly mörkret och växa til genom Guds Anda uti detta ljuset.

§. 20. Tröstar de trogne, som här hafva många mörka stunder, med hopp om et fullkomligt ljus i himmelen af Jesu klarhet. Amen.

ELOFTE PREDIKAN.

§. 1. Man kan aldrig tilfyllest beklaga sig öfver den stora och nästan allmänna bekymmers-löshet om det eviga väl här ibland ofs midt uti Christenheten. Man frågar icke efter sin salighet, man tager icke vara på den Heliga Andas verkningar hos sig sjelf eller andre, ån mindre söker man med alfvare at göra sin utkårelse vifs.

§. 2. En del blifver man varse helt blindt förlita sig på Guds allmänna godhet, genom hvilken de under sit grötta sjelfsväld och lasternas rygellösa utbrått hoppas saligheten.

§. 3. Andre åter bygga sit hopp på sjelfdiktade vågar til himmelen, och trösta sig antingen med sin utvårtes itilla vandel, eller med en och annan lysande god gärning, den de helt egenkärt jämnföra med andras fel, dem de altid se på den svartaste sidan och i grund därpå predika en bedrägelig frid för sit samvete.

§. 4. En del åter gifves, som göra sin samvetsräkning klar genom sina utvårtes regelbund-

na Gudagtighets öfningar m. m. så at de aldrig med allvare fråga: hvad skal jag göra?

§. 5. Och sådant vore icke underligt, om hvars och ens blotta förnuft vore dels vägvisare, eller om salighets vägen i vår Heliga Bibel vore genom gåtor och liknelser så bortblandad, at man ej så lätt kunde få rätt på den samma; men at tro et lif efter detta; at årkänna uppenbarelsens sanning; at låsa där: *utan en varder född på nytt, kan han icke ingå i Guds rike*, och ändå hvarken fråga efter huru den bör ske, eller underlöka om den skett hos dem eller icke; det är i mit tycke et synbart tecken til en stor mörksens magt ibland oss. Ack! här sitta i dag många sådane olyklige, och det gråmer mig uti mit innersta, at hvarken jag eller mina Embetsbröder med alla våra predikningar af Guds ord, varit i stånd at slå dessa bedrägeliga styltor undan deras armar. At hjälpa hållt någon af dessa uslingar til rätta, är hufvud-affikten med mit arbete, då jag tänker föreställa den högst vigtiga Artikeln om *nya födelsen*. Aldra mildaste Herre Jesu Christe! låt då dit dyra ord uti min svaga mun vara et vålsignadt rågn på denna torra jord, at engång göra den rätt bårande. Hör oss! *Fader &c.*

Texten, den Tredje Artikeln.

Föreställning.

Genom Guds nåd och efter hans Heliga ords anvisning har jag i dag tänkt förklara det

angelågnaste i vår salighets ordning, *nya födelsen* hvarvid vi vilje märka 1:o huru den af Gud blifver vårkad 2:o hvad förändringar den hos oss åstadkommer.

I. Delen.

§. 6. Berättar huru nyafödelsen tages i flere bemärkeller.

§. 7. Gifver en beskrifning på nyafödelsen i dess egentliga mening.

§. 8. Bevisar dels nödvändighet.

§. 9. Förklarar huru den är icke människans utan den Treenige Gudens, och tillämpnings-vis den Helige Andes värk.

§. 10. Huru vi födas på nytt egentligen genom Evangelii ord, hvarvid dock Lagen förut har bordt bevisa sin värdkan.

§. 11. Utreder huru den består i et själens afvändande ifrån det onda til Gud och det som honom är behagligt: hvilket alt förklaras i den 9 § af tredje Predikan.

II. Delen.

§. 12. Denna Nya födelse värdkar hos oss en sann omvändelse, hvartil höra tvenne hufvudsakeliga stycken, nemligen en hjertelig sorg öfver synden och en lefvande tro på Christum; hvilket bevises och förklaras.

§. 13. Beskrifver synda-sorgen, såsom värdkad af Lagen men uphöjd af *Evangelium*, med

med hvad dervid tildrager sig uti förståndet och viljan.

§. 14. Huru denna forgen är olika hos människorna uti omvändelsen, så väl i anseende til tiden, som den samma varar, som ock til dess olika grader; dock bör den hos alla, som omvända sig, vara 1:o upriktig 2:o hjertelig 3:o förknippad med en redelig styggelse, ej allenast för straffet utan ock för sjelfva synden.

§. 15. Förklarar den märkelige skillnad, som är emellan en blott Lagisk sorg och den Evangeliska, och vises at den förra är til människans sanna omvändelse aldeles odugelig. Se alt detta §. 10.

§. 16. Visar huru denna sorgens smärtefulla känning väl förgår uti tron och rättfärdiggörelsen, men blifver dock qvar til sin grund i helgelsen, at hålla de trogne i en sann ödmjukhet och at drifva dem til et dagligt omfattande af sin Frålsare.

§. 17. Det andra stycket som hörer til omvändelsen är *Tron*, hvarvid det ordets mångfalldiga bemärkeller upräknas.

§. 18. Bevisar dess nödvändighet uti omvändelsen.

§. 19. Beskrifver dess rätta art och beskaffenhet, och uplyser den i synnerhet af Joh. 3: 14, 15.

§. 20. Förklarar Trones trenne hufvud-delar, *Kunskapen, bifallet och förtröstan.* §. 11.

Tilldämpningen.

§. 21. Anbefaller en noga pröfning hos Åhörarena, om denna stora förändring skett hos dem eller icke, och at de undersöka, hvarest och på hvad tid af deras lefnad den för sig gått; ty den kan aldrig ske overterligen hos någon. Har den ej skett, så förmanas de at nu straxt gifva sig under Guds Andas ledande, och at göra det alfvarligen.

§. 22. Om de någon-tid blifvit rätt omvånade, anmodas de hjerteligen at undersöka, om de ännu stå i trone, 2 Cor. 13: 5. hvilket de såkraft finna deraf, om de hafva en uprigtig styggelse för all lynd, och en redelig kärlek til sin Frållare och hans bud. Hvar så icke är, så betänk, o människa! hvaraf tu fallen äst. Upp. B. 2: 5.

§. 23. De trogne förmanas til ståndaktighet och dagelig bättringsöfning.

TOLFTE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Ef. 55: 1, 2. Så innerligen upmuntrar Herren Gud alla nödträngde syndare, til den oförtjente nådens annammande i Christo.

§. 2. Desse ord förklara i: o under flere liknelser denna nådens dyrbara värde, då den kallas vatten för den törstige, bröd och mjölk för den hungrige och vin för den bedröfvade, samt betecknar i synnerhet en arm syndares fri-

fåjelle ifrån synden och desfs straff, och Jesu rättfärdighets tilräknande.

§. 3. 2:o Beskrifver Herren med stort eftertryck, huru denna nåden icke gifves åt någon för betalning, eller för egen dygd, utan för intet och utan penningar, blott af nåde, ehuru människorne i sit naturliga högmod håldre vilje tilbyta sig den samma för någon slags egen rättfärdighet eller förtjenst.

§. 4 3:o At denna nådens tilbjudande på Guds sida är allmänt för större och mindre, äldre och yngre syndare; ty det heter *alle*, ja ock nådens föraktare, som omtalas v. 2; men på människans sida ej kommer andre til gagns, än andeligen hungrige, törstige och bedröfvade själar, som med tronens hand emottaga och sig tillägna den tilbudna nåden.

§. 5. 4:o At denna nåden medförer en mångfaldig lyckfaldighet: *Så skal eder själ fet varda i vållust*, det är i fällhet i tid och evighet.

§. 6. Med denna upmuntran vänder jag mig til eder, mine Åhörare, i dag: *kommer &c.* Vi hafve förr beskrifvit, huru Gud genom sin Anda söker bereda människo-hjertat til nådens emottagande; nu tänker jag i dag lika som upduka detta Herrans rika nåde-bord, som är upfyldt med alla slags salighets råtter och kraftiga förfriskningar, som innefattas i det märkeliga ordet *rättfärdiggörelse*, och bjuda eder, i den Treenige och högst välgörande Gudens samt eder Frältares Jesu namn, at i dag kom-

ma och äta och dricka häraf, at eder själ må fet varda af denna himmelska vållust. Ålskelige Åhörare! huru kommer det til at jag ser många af eder stå och besinna sig, gå i råd med gamle Adam och verlden, och börja dragga sig tillbaka? Ack! *Hvi läggen i ut &c.* Jesus sjelf befaller ju; Matth. 6: 33. *Söker först &c.* Kommer då alle nåd-fökande, at vederqvåcka eder i dag vid detta af Herranom Jesu til redda salighets bordet, och utrusta sjelf, Du trogne Frållare, dit ringa sänninge-bud med nåd och visdom at dervid vara en trogen och snäll skaffare å dina vågnar. Fader vår &c.

Texten, Tredje Artikeln.

Föreställning.

Jag tänker i dag genom Guds nåd föreställa den högt vigtiga Låran om Rättfärdiggörelsen.

Denna Artikeln finnes afhandlad i §, 2. 3:dje Predikan, ehuru ordningen blifver något förändrad.

§. 7. Här förklaras och beskrifves först sjelfva rättfärdiggörelsen, hvilken beskrifning uplyses och bevises af flere språk.

§. 8. Til närmare uplysning i målet förklaras särskildt 1:o den rättfärdig-görande Perlonen: den Treeniga Guden, som är sjelf Skapare, Lagstiftare och Domare.

§. 9. Här märkes 2:o grunden til vår rättfärdiggörelse på Guds sida, hans eviga nåd och

och förbarmande, som uptänkte och utförde rådet til vår råddning.

§. 10. 3:o At grunden eller domskålet på vår sida til rättfärdiggörelsen, är Christi lidande och tilfyllestgörelse på våra vågnar, men ingalunda vår egen större eller mindre rättfärdighet.

§. 11. 4:o At Personen, som blifver rättsfärdigad, är en arm syndare, som förtjent döden.

§. 12. 5:o Ordningen, at en syndare måste hafva låtit genom Guds drift leda sig til san och lefvande tro på sin Frälsare Jesum.

§. 13. 6:o Förklaras rättfärdiggörelsen til sin beskaffenhet, såsom et domstols göromål, hvarest en hjertat ransakande Gud sitter Domare. Hans heliga oföränderliga ord i Lagen och Evangelio är doms-rättesnöret. En fattig syndare, som genom trona tagit sin tilflykt til Jesum, är den för domen stälde personen; Djetvulen föreställes i Skriften, Hiobs 1: och Upp. B. 12: 10. såsom de trognas åklagare; Jesus Kristus såsom vår Advocat och försvarare. 1 Joh. 2: 1.

§. 14. Utlaget innehåller, at syndaren är 1:o fri från sina synder, så många och stora de ock må vara. 2:o Är han fullkomligen helig och rättfärdig i Guds åsyn, 3:o är han befriad ifrån all straff för sina många synder 4:o Förklaras han berättigad til et välsignat barn-

na-

naskap hos Gud, och all deraf flytande salighet.

§. 15. 7:o Ändteligen märke vi några fårskilra egenskaper, som finnas uti rättfärdiggörelsen, såsom 1:o at då kallelse, uplysning och nya födelse af Guds Anda värkas efter hand, sker denna i et ögnablick, just då syndaren med trona omfattar och sig tillägnar Jesu förföning. 2:o At rättfärdiggörelsen hafver aldeles inga grader, utan en fullkomlig befrielse. Ingen mer och ingen mindre rättfärdigad gifves, utan antingen aldeles fri eller aldeles bunden; som vises så väl af bibliska språk, som af dels egen natur. 3:o At den varar oförändrad så länge människan ej affaller ifrån tron; men förloras alltid tillika med den samma. Hel. 18: 26, 27.

Tilldämpning.

§. 16. Mine Åhörare! hvad sägen i nu härtil? Hafver dock detta lycksaliga ögnablick redan träffat eder? Då bör jag beprisa eder sålle. Ps. 32: 1, 2.

§ 17. Men i torden svara mig: huru skole vi det veta, emedan det sker hos Gud? Jag vil underrätta eder, at i af tre prof skolen förvissa eder härom; ty bevare oss Gud ifrån at vara i ovifshet om denna sak! 1:o skolen i veta det deraft, om den lefvande tron finnes hos eder; hafven i den, så ären i ock rättfärdige gjorde, och tvårtom. 2:o låter Gud ingalunda sine nåd-fökande barn aldeles vara i ovifshet härom,

om, utan vederqvecker deras själ med sit hug-
 svalande svar: dina synder äro förlätne, Matth.
 9: 2. hvarvid likväl alla glädje-rörelser, hvilka
 i kallelsten och första upväckelsen märkas, ej
 få tagas för såkra känneteken, och 3:0 om i
 märken rättfärdiggörelsens värkningar hos eder,
 at styggas vid synden och hålla Guds bud.

§. 18. Saknas desse prof, så står det illa til.
 Vånden då i Jesu namn om, löken genom en
 ödmjuk lynda-forg och lefvande tro, men ej
 genom egen rättfärdighet, denna oförtjente nåden.

§. 19. J, Guds barn, trösten eder dageligen
 med detta eder af Jesu skänkte fri-bref. För-
 varen det väl genom tro och helgelse, at i
 måtten hafva det hos eder i den dyra döds-
 stunden och kunna på domedagen upvisa det
 för all verldenes domare, då han ofelbart igen-
 känner det, såfom reknadt med sit eget blod,
 och vil föra eder, med alla andra sina välsignade
 barn, i rättfärdighetenes eviga boningar. Amen.

TRETTONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. De Påfviska beskylla vår Evangeliska
 Tros bekännare ganska orätt derföre, at vi
 fördömme goda gårningar, som likväl böra vara
 så oskiljaktiga ifrån en rätt Christendom, som
 skuggan ifrån kroppen; emedan vi allenast
 utslute dem ifrån rättfärdiggörelsen, såtom en
 förtjenande orsak, men däremot alfvarligen
 fordre dem uti helgelsen.

§. 2. Men det är icke allenast de, som förvånda denna vigtiga läran; vi hafve beklageligen alt för många midt ibland oss, som bortgrumla Guds ords rena källa i detta lärostycke: emedan en del, då de följa sina lustar i allahanda slags laster, trösta sig därmed, at goda gärningar åndock ej kunna göra dem salige, då likväl tusende vitnesbörd kunna anföras af Guds ord, at onda gärningar fördömma,

§. 3. Andre åter, under lärans största renhet, kunna aldrig förmås at skilja sina egna usla goda gärningar ifrån sin rättfärdiggörelse, och at kasta sig, sålom förbannade lyndare för sin Förbarmares fötter, utan söka, at med dem, ehuru til sin hela grund orene och oduglige, lappa ihop något lynda-räcke at skyla sin gamle Adam med, för at göra sig granna i Guds ålyn; och man må predika för dem, så mycket man vil om *bättring, tro, rättfärdiggörelse och helgelse*, lå tror den ene sig blifva ren, under en tygellös lasternas utöfning, för Frällorens förtjenst, och den andre sig väl kunna bestå för Gud uti denna sin förgylta styggelle.

§. 4. Hvad står då at göra? Gud i himmelen vet. Sådane vilfarande uslingar behöfde viist hjelp, om de stode at hjelpas. Det är tungt at arbeta utan hopp om någon nytta. Hörer dock, i affällige! eder kan än hulpet warda. Jag tänker i dag i Jesu namn förklara för eder Låran om helgellen och goda gärningar och bygga den på Guds ords olvikelig grund.

grund. Gifver noga akt deruppå. Måtte hända, at sanningen, genom Guds Anda, sige trång sig i eder själ och fördrifva derifrån villfarellens mörker, at i ej måtte gå vilse om sanningen. Styr mig, o eviga kärlek, genom din nåd! Låt din sanning upklarna genom min mun, och gif nåd at föreställa den med eftertryck, at den må hafva en ingång i mine åhörarens hjertan. Fader vår &c.

Texten, Tredje Artikeln.

Föreställning.

Vi vilje, genom Guds nåd, i dag förklara den femte Guds Andas nådevårkan, neml. den rättfärdiggjorde syndarens helgelse.

Detta ämnet finnes afhandladt i tredje Predikans 13. §.

§. 5. Beskrifver helgelsen och förklarar orden helgelse och förnyelse utur den Heliga Skrift.

§. 6. Bevisar des nödvändighet 1:o deraf at vi i nya födelsen fått et andeligt lif, och det kan ej vara utan värksamhet, 2:o emedan vi genom trona åro komne uti en nära förening med Gud, kan han ej annat än meddela hog och förmåga at vandra i helighet, och vi vinlågga oss at framför alt tackas honom 3:o Emedan Christus är död för oss och vi i nya födelsen, genom hans död åro döde syndene så bör oss ock lesva honom, 2 Cor. 5: 15.
Rom.

Rom. 6: 4, 4:0 är den utom des övilkorligan befaldr. 3 Mos. B. 19: 2. 1 Petr. 1: 15, 16. 1 Tef. 4: 3. Tit. 2: 14. 5:0 emedan uraktlåtandet deraf nödvändigt störtar i evigt förderf Gal. 5: 19, 20, 21.

§. 7. Bevisar at den Treenige Guden allena är helgellens uphofsman.

§. 8. Visar huru den samma värkas hos människan, i båda själens förmögenheter, äfven i kroppen och de finliga föreställningar och begär: hvarvid äfven bör förklaras huru hon, som i alt det föregående förhållit sig passivt, blifver här äfven i sin frihet med-värkande.

§. 9. Upräknar medlen genom hvilka helgellen värkas; 1:0 Guds ord, *Lagen*, ej som värkande, utan som et rättesnöre, men *Evangelium* såsom lifgifvande. 2:0 *Sacramenterna*. 3:0 En flitig bön, 4:0 en Christlig vaktsamhet.

§. 10. Denna helgelse bör vara uprigtig och alfvarlig i alt, fast här ofullkomlig.

§. 11. Utöfningen af denna helgelse kommer egenteligen under namn af goda gärningar, emedan de äro öfverensstämmande med Guds Lag.

§. 12. De äro antingen *invärtes* eller *utvärtes*, och hvardera förklaras.

§. 13. De trogne böra altid tilväxa i det goda.

§. 14. Änteligen anmärke vi til slut, för Guds barn til tröst, at Gud helt vist lofvat i

nåder löna dem för sina gärningar, fast-
galunda såsom förtjenst. Pf. 112: 1. &c. Pf.
119: 1, 2. Ef. 3: 10. Matth. 5. 12.

Tillämpning.

§. 15. Anställer et alfvarligt prof om lyn-
daren fått lif i Christo, och således blifvit skie-
kelig til helgelse eller icke, hvarpå upräknas
flere prof; saknas det, så är såfångt at vanta
lif och värkningar. af den döda. Joh. 3: 6.
Matth. 7: 18.

§. 16. Förmanar dem til en san bättring och
omvändelse, genom trona på Jesum, hvarige-
nom de ympas uti honom, få lif och blifva
goda trån, samt då börja at bära goda frukter.
Joh. 15: 5.

§. 17. De trogne föreställes deras tröghet i
der goda. J hafven väl fått lif i nya födelsen,
och lust til Herrans Lag, men huru svaga och
ofullkomliga äro icke edra goda gärningar,
så at i fan ofta klaga med Paulo, Rom. 7: 23,
24. och med salig D. Spegel N:o 173. v. 3,
4, 5. Sv. Psalmb. Farer efter helgelse Ebr. 12:
14. Här upkommer en strid, Gal. 5: 17, Rom.
8: 13. Fullborden derföre helgelsen i Guds
rådåga. 2 Cor. 7: 1: äfven under korser,
Ebr. 12: 10; i alla stånd, ty Gud lönar det
af nåde, Col. 3: 23, 24. Men Herren föröke
eder - - - med all hans helgon i Tess. 3:
12: 13.

FJORTONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Sedan jag, välsignade Åhörare! fidst förklarade för eder de trognas helgelse, såsom fuller redlig och alfvarlig, men tillika ofullkomlig, bör jag i dag fågna Guds barn dermed, at den engång skal blifva fullkomlig i de dödas upståndelse och det eviga lifvet, som s. D. Luther fåger i sin större Cateches; se början af §. 15. tredje Predikan.

§. 2. Det samma syftar Apostelen Paulus på, 1 Cor. 13: 8, 12, så at då tron och hoppet återvånda, vån timer kärleken, som år hufvudsamman af helgelsen, aldrig åter.

§. 3. Det samma bestyrkes vidare af Pauli långtan efter befrielse ifrån denna syndakroppen genom döden Rom. 7: 24 och af Joh. vishet derom, at han i de dödas upståndelse skulle blifva Gudi lik, d. å. återfå fullkomligen det förlorade Guds belåte. I Joh. 3: 2. som bestod i vishet, helighet och rättfårdighet.

§. 4. Denna fullkomliga helgelse börjas sål. hos de trogne i dödstunden, Luc. 23: 43. hvarest *Paradis* ofelbart beteknar en fullkomlig befrielse, ej allenast från straffets utan ock syndens onda, hvilker i Cap. 16: 22 kallas Abrahams sköre, och fullkomnas i de dödas upståndelse.

§. 5. För at då göra eder, i trogne Guds barn! redan här i jämmerdalen *glade i hoppet,*

om denna stora befrielse, muntre i eder vändring til evigheten och *tålige i bedröfvelserne*, äfven öfver eder egen svaghet Rom. 12: 12. vil jag förklara för eder de sista orden i den Apostoliska tron: *köttens upståndelse och evinnerligt lif*. Men om de rätt skola fattas; och hvardera grundeligen kännas, kräfsja de hvardera sin särskilta afhandling.

§. 6. Men, i såkre verldenes barn! här är något i högsta måtto viktigt, äfven för eder at märka til eder räddning. Sofven då icke bort denna stund, slöfen den icke bort på lika lätt, som de många förflutna. Hø vet om icke den kan vara för någon den sista innan döden och evigheten upslukar eder? Vålsigna oss och hjelp oss, o Fader vår &c.

Föreställning.

Den dyra läran om de dödas upståndelse. Hvarvid vi 1:o vilje bevisa dels vilshet. 2:o Dess beskaffenhet, så långt som deraf kan vara oss uppenbaradt.

I. Delen.

§. 7. Förklarar hvad våre äldre tros bekännare förstå med köttens upståndelse. Kött beryder i svenskan en slags föda för människor; se D. Luth. större Cateches häröfver. Talesättet är bibliskt 1 Mos. B. 6: 3. Cap. 3: 6. &c. hvarest det betecknar människans djupa förderf genom synda-fallet uti allahanda slags

finliga begär; men i Joh. 1: 14. betyder det en verklig människa; ty så brukade de Ebreer at kalla människan, för at skilja henne från Andarna, och Nya Testamentets Skribenter hafva i det stället brukat det egenteliga ordet *σαρξ*, och Latinerna derefter ordet *caro*, som dock efter svånska språkets art bör heta, icke köttfens, utan våra kroppars upståndelse ifrån de döda.

§. 8. Visar vikten af denna vår tros Artikel, af denna fännings natur och inflytande på hela vår lefnad och af 1 Cor. 15: 19. Den är dock den svåraste för förnuftet at fatta och tro och kräfer derföre kraftiga bevis.

§. 9. Bevisar at den för en alsmåktig Gud är möjelig och innehåller ingen contradiction.

§. 10. At denna sats hafver själens odödlighet til grund, som är trodd af många vifa Hedningar, utan uppenbarellens ljus och hvaraf de hämtat sig hopp om belöning för dygden.

§. 11. Emedan kroppen är så nära förenad med själen, och har så stor del i människans gärningar, nöje och lidande, så visar sig billigheten, at kroppen äfven bör deltaga i straff och belöning.

§. 12. Men det gör ej tilfyllest at bevisa billigheten af denna hufvud Artikel: dertil fordras en fullkomlig visshet, och den sökes så långt annorstädes än uti det uppenbarade ordet. Dan. 12: 2. Joh. 5: 28, 29.
Ap. G.

Ap. G. 24: 15. At neka denna sanning är således ej annat, än på en gång neka all uppenbarelse, och blifva et utskum af Christna, som i gudlöshet vida öfvertråffar både Judar och Turkar.

II. Delen.

§. 13. Uppståndelsen beskrifves vara et Guds allmakts värk at gifva lif åt våra döda kroppar: hvarvid sedan förklaras, at allena Gud är den, som detta värkar. Rom. 4: 17. 2 Cor. 1: 9. *Fadren.* Joh. 5: 21. 2 Cor. 4: 14. *Sonen* Joh. 6: 39. Cap. 11: 25. *den Heliga Andan* Rom. 8: 11.

§. 14. Bevisar at alla döda människor både onda och goda, äro de som skola upväckas, Ap. G. 24: 15. Matth. 25: 32. 1 Cor. 15: 22. och så samma kroppar, Hiobs 19: 26, 27. hvilket aldeles instämmer med Guds lönande rättfärdighet 2 Cor. 5: 10. dock de trognas förklarade.

§. 15. Uptager härvid Naturalisternes argumenter om omöjligheten häraf och vederlägger dem af förnuftet och i synnerhet af uppenbarelsen. 1 Cor. 15: 35-38.

§. 16. Visar at ehuru upväckelsen ifrån de döda sker af Gud i et ögnablick, höra dock hit efter vårt begrep, fem särskilta förrättningar.

§. 17. Förklarar orsakerna här til; neml. til de trognas: hans kärlek at belöna de trog-

ne för det de anammat den af honom dem skänkte Medlaren. Rom. 4: 25. til de ogudaktigas: hans rättfärdighet, Jud. Ep. 14, 15. 2 Thef. 1: 7, 8. Se det måsta §. 15: tredje Predikan.

Tilldämpningen.

§. 18. Efter det nu så är, at alle döde måste upstå, huru olycklige äro icke alle ogudaktige, som då skola utom et obeskrifligt själsqual, äfven få sinliga känslor at emottaga helfvetes plågor? Olycklige i som måste vakna, at med samma lemmar umgälla i evighet några få ögnablick af sinliga nöjen! O! at i då vise voren och vänden om til Herran och aldrig mera efter denna dag lämnaden eder krops lemmar til orättfärdighetens vapen.

§. 19. Men huru hugnelig måtte icke denna Artikel förekomma de trogne, när de tänka på sin förestående förlofsning; i synnerhet är den alt för tröstelig för alla Jesu rätta korsdragare, som med en Hjob, David, Paulus m. f. tänka på den förlofsning och klarhet, som de i de dödas upståndelse hafva at vänta; den är ock upmuntrande för alle rättfärdige strids-män, at här fika efter den oförgångeliga kronan och derföre hafva återhåll ifrån alla köttliga lustar. I Cor. 9: 24.

FEMTONDE PREDIKAN,

Ingången.

§. 1. Jag lesver: *J skolen och lesva.* Med dessa kraft-ord upmuntrar och bemannar vår Je-

Jesus, sine öfver hans bortgång nedslagne och förjande Lärjungar Joh. 14: 19. De innehålla 2:ne ganska viktiga sanningar.

§ 2. Jesus var nu på vägen at gå i döden och lara sig offras för världenes synder, men han säger dock: Jag lefver, i sjelfva döden til min Guddomliga natur, och til min mandoms ädlaste del, nemligen själen, som aldrig kan dödas. Jag lefver, ty min krop kan aldrig se förgångelse, utan skal upstå til et evigt lif. Jag lefver, såsom den rätta lifgifvaren åt alle andeligen döde och til den eviga döden hastande syndare.

§ 3. Men fölghden här af var den: I skolen ock lefva. Detta bereknar här 1:0 den stora glädje, som vid vissheten om Jesu upståndelse skulle uplifva dem 2:0 förstas här det andeliga lifvet, som genom tron skulle upväckas hos dem, hvaruti de skulle förklaras rättfärdige för Gud, 3:0 i synnerhet det eviga lifvet.

§ 4. Ordet *ock* står här äfven med synnerlig, eftertryck och beteknar 1:0 at uti det förut nämnda Jesu lif ligger äfven den enda grund-orfaken til de trognas lif. Ef. 55: 3. hvarföre han ock kallas lifsens Förste. Ap. G. 9: 15. 2:0 at deras sålla lif skal i många delar likna deras Frälldares, i Joh. 3: 2.

§ 5. Med dessa tröste-ord vänder vår Jesus sig än i dag til alla sina bekymrade barn. Jag lefver, jag har kämpat, jag har segrat öfver
U 4 helf-

helfvetet och döden, jag åtnjuter på min Faders högra hand den fullkomligaste himmelska lycksalighet; men i, mine käre barn, i skolen ock lefva; jag vil göra eder delaktige af denna min salighet. J vandren vål här ännu i tåre-dalen, *men jag vil komma och taga eder til mig &c.* Joh. 14: 3.

§. 6. J, Jesu vänner, efter vi hafve få hårliga löften, så låtom ofs med en helig vördnad, genom det uppenbarade ordet, se in uti denna vår tilkommande hårlighet, för at förgåta denna verldenes glittrande grus, och med så mycket större åtrå efterstråfva denna vår fullkomliga förlofsning; men Herren gifve ofs nåd dertil!

Texten, Tredje Artikeln.

Föreställning.

Vi vilje i dag genom Guds nåd förklara, de trognas fullkomliga förlofsning, eller det eviga lifvet; hvarvid vi märke 1:o Ordningen, uti hvilken denna förlofsning sker. 2:o Hvaruti den består 3:o hvart de människor ändteligen hamna, som gå miste om denna salighet.

I. Delen.

§. 7. Om ordningen hafve vi at märka trenne omständigheter, nemligen först år hvilka denna förlofsning meddelas, och för det andra huru det samma sker. Här besvaras nu den förra frågan af början på 16. §.

§. 8.

§. 8. Nu märke vi vidare, huru denna förlöslning sker, eller huru de gode blifva urskilde ifrån de onde. Det sker först i döden, men egenteligen genom den yttersta domen; hvilken utförligen beskrifves i continuation af samma 16:de §.

II. Delen.

§. 9. Beskrifver denna förlöslning och bevisar den.

§. 10. Förklarar vidare huru den består uti befrielse från allt ondt och uti åtnjutande af allt godt.

§. 11. Huru själen väl egenteligen smakar denna lyckfahet, men kroppen äfven ofelbart deltagar deruti.

§. 12. Uphöjer den såsom evigt varande.

§. 13. Visar huru Skriften gifver många anledningar til grader i denna härligheten, icke såsom förtjenster, utan nådebelöningar för deras trohet, ödmjukhet och tålmod uti helgelsens väg, där den på nytt födde är medvärkande med Guds anda. Allt continuation af samma §. 16.

III. Delen.

§. 14. Föreställer angelägenheten och nyttan deraf, at se hvarest de otrogne hamna.

§. 15. Beskrifves deras fäseliga vistelse-ort och bevises af klara Skriftenes språk.

§. 16. Anförer vidare de stygga bilder, hvar med den i Bibeln afmålas, och huru rike mannen föreställes af Christo, sålom ropande ifrån helfvetet.

§. 17. Upmuntrar at betrakta detta på nära håll; ty faran är när, och lärer huru detta stycket om fördömmelsen skal rätt användas af trogne och otrogne. Se alt detta mot slutet af samma §.

Tilldämpningen.

§. 18. J ogudaktige! seen eder lön i den fjön som &c. den är nära; domaren är för dören. Hörer hvilken salighet de trogne hafva at oryggeligen hoppas. Hvi viljen i då dö? vänder eder om: ännu är tid!

§. 19. J trogne! hvad synes eder om denna årekrona? är den icke hårlig? Lönar det icke mödan at för den förlåka all verldslig lust och kämpa troligen til döden, för at undvika helfvetet och vinna det eviga lifvet? Så vaker då, kämpen och beden, at i engång måtten få i himmelen vara med Herranom altid.

SEXTONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Uti Johannis Ev. boks 10:de Cap. föställer vår dyre Frällare Jesus sig under liknelse af en god och trogen herde, hvilken med all flit samlar sig får och med yttersta
öms-

ömhet och omsorg vårdar dem. Dessa får äro icke annat än människor, dem han genom nådemedlen och sin andas nåde-värkningar drager til sin fåra-hjord, hvarest han gör dem delaktige af den salighet som han förvärfvat; hvilke til sammantagne kallas i den Heliga Skrift en *Guds församling* Ap. G. 20: 28. och uti vår Apostoliska tros bekännelse: en helig och allmännelig Kyrka och de heligas samfund.

§. 2. Vi hafve uti Predikan öfver andra Artikeln förklarad, huru vår Jesus såsom Konung förvaltar detta sit rike, och uti föregående predikningar öfver Tredje Artikeln, huru denna förvaltning utöfvas af den rätta döravården, den Heliga Anda, i anseende til en och hvar des ledemot i synnerhet. Men läran om församlingen i gemen, har redan från äldre tider tillbaka, kommit i den Christna församlingen under mångfaldig granskning och genom flera villosatser blifvit mycket bortblandad, så at jag ser mig förbunden, i anledning af vår Text, gifva eder därom et redigt och med Guds ord instämmande begrep.

§. 3. Älskade Åhörare! Vi lefve ju alle i den synliga församlingen och de trogne äro lemmar i de heligas samfund, och afbida i hoppet at en gång få räknas bland helgonens antal i de utvaldas Församling; ämnet är ju då värdt all vår upmärksamhet.

Tex-

Texten, Tredje Artikeln.

Föreställning.

Hvad vi i gemen böre veta och tro om Guds församling.

§. 4. Förklarar ordet församling i gemen, at det betecknar en samling af människor; men at det här tages för en samling af trogne och Gudfruktige, som Lutherus förklarar det i sin större cateches; hvaraf sedan göres en kort definition, se början af 17. §.

§. 5. Denna församlingens uphofsman eller stiftare är i gemen den Treenige Guden. *Fadren*, som gjorde bröllop åt sin Son och båd många Matth. 22: 2. *Sonen*, som trolofvar sig med de trogne. 2 Cor. 11: 2. Matth. 16: 18. och den *Heliga Anda* Eph. 1: 13. 14; men i synnerhet tillkommer detta Christo, så som dets hufvud. Cap. 5: 23. Dets Konung Joh. 18: 37. dets herde Hes. 34: 15, 16. Joh. 10: 11. som ganska dyrt förväfvat sig den samma Ap. G. 8: 28. hvarföre han ock kallas Församlingens rätta hörnsten Cap. 4: 11. ibidem.

§. 6. Förklarar hvilka som äro denna församlingens lemmar, då den ännu är stridande och sedan den blifver triumpherande. Den stridandes anmärkes vara äkta och oäkta. Se samma §.

§. 7. Beskrifver detta samfundets styrelselagar, hvilka jemnföras med andra rikens och samfunds Lagar; se samma §. sista momenter.

§. 8.

§. 8. Visar at vår Frälsare nyttjar den Heliga Anda til döra-vård och förvaltare, Joh. 10: 3. Cap. 14: 26. Ap. G. 2. Cap. 20: 28. 1 Cor. 12: 17. se början af 17. §.

§. 9. Nådemedlen, genom hvilka han på jordene kallar, församlar, uplyser, helgar och när sig behåller och bevarar i en rätt tro, äro Guds heliga ord och de dyra Sacramenterna. Se följande af samma §.

§. 10. Församlingens tjenare äro til prediko-ämberet kallade och infatte Lärare, som skola föda hjorden med Guds ord och utdela Sacramenterna; se slutet på samma §.

§. 11. Förklarar denna församlingens allmänna egenskaper, huru den är 1:0 *En* 2:0 *helig*, 3:0 *allmännelig* Se §. 19.

§. 12. Uppgifver i anledning här af prof, ut af hvilka må slutas, hvilken af våra synliga församlingar må med skäl kunna bära namn af den rätta.

Tillämpning.

§. 13. Vi hafve orsak at tacka Gud, som låtit oss upväxa i sin Församling, hvilken såsom en Moder upammat oss genom ordet och Sacramenterna. Huru lycklige vi äre emot många tusende Hedningar!

§. 14. Men nu undersöke hvar och en sig sjelf hurudan lem han är i denna andeliga krop? Om han är lefvande eller död? Om han är ympad i Christo, som är hufvudet och det sanna vinträdet, eller icke? Alle hafve vi väl i de-

doper blifvit ympade i Christo; men detta band är af de flåsta om ej alla sönderflitit, och här äro ännu många torra grenar, och vanskapeliga lemmar i Christenheten. De få växa här såsom ogråset bland hvetet, til skördetiden, men få aldrig ingå i den triumpherande församlingen, utan måste blifva et rof för den eviga elden. Olycklige och vanväxte lemmar! i all eder olycka är det än en lycka för eder at i lefven i den synliga församlingen, och vänder då om ifrån edra vågars villo.

§. 15. J trogne, nyttjen flitigt och med andakt nådemedlen här i den stridande församlingen, få skolen i en gång blifva lycksalige lemmar i härlighetens eviga boningar. Värer derföre redan här glade i hoppet och tålige i bedröfvelsen. Amen.

BIHANG.

FÖRKLARINGAR

ÖFVER

ANDRA BÖNEDAGENS

TEXTER.

1785.

Imprimatur.

Stockholms Stads - Consistorium.

Den 8 Mars 1785.

Ad mandatum
LARS HAMBÆUS,
V. Conf. Not.

1785

ANDRA STORA BÖNEDAGEN,

1785.

§. 1.

Och detta är kärleken, at vi vandrom efter Hans bud, som *J* hört hafven af begynnelsen, at *J* vandre däruti; så lyda de heliga Guds ord uti Johannis 2 Epistels 6 v. som äro förordnade til Ottelångs-text på denna allmänna Faste-Bor- och Bönedagen, beskrifvande i kort begrep *hufvudsumman och fullbordan af all Lagen* Rom. 13: 10. i Tim. 1: 5. *det sanna väsendet af all Christendom* Joh. 13: 35. *det enda offer, som är Gudi behageligt* Hof. 6: 6, *det rätta bandet at hålla människor i borgelig samlesnad* Christeligen tilhopa Coloss. 3: 14; detta, älskade Christne, är kärleken til Gud nemligen, at vi vandre efter hans bud; efter det yppersta budet, at älska och ära honom öfver all ting, det vi hört hafve af begynnelsen, ifrån det Christi Lära och Evangelium är i verlden och för oss predikadt vorder, i det välsignade och Gud gifve af oss alle Christne upfylte ändamål, at vi troligen vandre däruti, och såmedelst genom en både utom och inom oss stilla och rolig lesnad hinne fram til vårt

rätta Fädernesland, där vår lydna och kärlek med Herran Zebaorhs glädje skal belönas.

§. 2.

Hvad Solen med sitt ljus, med sin värmande kraft är i den lekamliga världen, det samma och ändå mycket mera är Guds kärlek i den andeliga. Det är af Guds kärlek, som vi äro til, röras och hafve vår varelse; af Guds kärlek är vårt timeliga lif igenom Hans nådiga benågenhet och Guddomliga frikostighet angenämt och fällt af den skapade världens rika häfvor och härligheter; af Guds kärlek i Christo Jesu gå vi här nedre, ehuru med den årtida tynden i vårt hjerta och en fördömande åklagan i vårt samvete, likväl icke utan hopp och utväg, at i genom Hans barmhertighet *förlossas ifrån all ond gärning och frälsas til Hans himelska rike* 2 Tim. 4: 18. Och hvarmed vil nu denne kärleks-rike Fadren, at vi skole årkänna alla hans välgärningar, skönja på hans nåd, och bevisa vår genkärlek til honom? Jo, svarar Aposteln i de anförda orden, *detta är - - - deruti.*

§. 3.

Härvid äro tvånne viktiga omständigheter at i agttagas, på hvilka Aposteln ock icke otydeligen syftar, nemligen: at i: o kunne vi ej älska eller låga oss älska Gud, om vi icke vandre efter Hans bud; *detta är kärleken, at vi*
van-

vandrom efter Hans bud; 2:o kunne vi ej rätteligen vandra efter Hans bud, utan at hafva en uprigtig kärlek til honom; ty detta budet, om kärleken til Gud nemligen, är ofs predikadt, på det vi måtte vandra däruti.

Vi kunne ej älska Gud, utan at vandra efter hans bud. Det är en sann kärleks art och natur, at söka behaga den, som man älskar. Antingen har nu Gud gifvit ofs sina bud, at öfverträdas och föraktas, eller åtminstone vanvårdas, eller har Han gifvit ofs dem til rättelise och efterlefnad; det förra kan ej ens sägas om en förnuftig människa, fast mindre om den eviga visheten; Han måste således finna behag i vår lydriad och med vrede och straff anse våra öfverträdeller; älske vi nu Honom, så måtte det ju göra ofs ondt at äfven overande och oviljande reta Honom til vrede och misnöie med ofs; älske vi Honom, hvad kan då vara ofs mer om hjertat, än at med största sorgfällighet fullgöra Hans vilja och förtjena Hans nåd? Så göra vi mot människor, o! skulle vi vara förfummeligare emot Gud? — Vi kunne ej älska Gud, utan at söka likna Honom, ty det är äfven kärlekens art; vårt hjerta är så emot människor, och med det samma hjertat skole vi äfven älska vår Gud. Men huru vilje vi fattige lyndare likna den oändelige? Kunne vi uphöja våra krafter til allmagt, vår kunskap til allvishet? Nej, det befallas ofs icke eller at vara Gudar; men väl at likna

X 2

Gud

Gud i det lilla, som vårt inkränkta väfande tillåter, så at vi söke förfäta vår själ tillbaka til dens ursprungeliga värdighet, åter uprätta Guds beläte i oss och pryda oss med dygd och helighet. Det heter därför icke allenast, at vi skole göra oss rene af all köttfens och andans besmittelse 2 Cor. 7: 1. utan ock, at vi skole helga oss, ty Gud är helig Levit. 3: 44; ej allena, at vi icke skole förgåta göra väl och meddela Ebr. 13: 16 utan äfven, at vi skole vara barmhertige, såsom vår Fader och barmhertig är Luc. 6: 36. — Vi kunne ej älska Gud, utan at söka förenas med Honom, som är kärlekens närmaste följd och värkan; vi äre ej lycklige utan i dens följkap, som vi håftigt älske; detta ärfor David då han sade: *Såsom hjorten ropar efter frisk vatten, så ropar min själ, Gud, til dig; min själ törstar efter Gud, efter den lefvande Gud; när skal jag därtil komma, at jag måtte se Guds ansigte? Ps. 42. Ho skal då gå uppå Herrans berg? Och ho kan stå i Hans helga rum? Den oskyldiga händer hafver och renhertad är; den ej lust hafver til lösagtig läro Ps. 24: 3, 4.* Med olydna i hjertat, med upror i sinner, med förakt för Gud i våra gärningar, kunne vi således ingalunda lidas på Hans berg, i Hans helga rum, i Hans Samfund. Skal vår anda vara Guds Tempel, ej må då detta Tempel vara fullt af orenlighet och styggelse inför Honom — Vi kunne ej älska Gud, utan at söka drifvas af Honom tillbaka: åter en värkan af kärle-

leken; och huru skulle Han kunna älska den, som med kallfinnighet anfåge Hans vilja, med förakt uptoge Hans betällningar, med lust uptände Honöm til vrede, med olydna gäckade Hans vålde? Huru skulle Han kunna älska den underlåte, som vilade ingen nit i Hans tjenst, ingen trohet i Hans årender, ingen aktning för hans bud, ingen hörsamhet, ingen underdånighet för Hans Spira? — Besinna därför, du Lagens öfverträdare, hvad förpligtelse och hvad dom du låser öfver dig, när du säger, at vi *skole frukta och älska Gud öfver all ting.*

§. 4.

*Ja, vi skole frukta och älska Gud, om vi rätteligen skole kunna vandra efter Hans bud, enligt den vackra årinran därom, hvarmed Doctor Luther börjar sin förklaring öfver hvarje bud i Guds Lag. Då vi, Christel. Åhörare, efter vårt naturliga förderf, ligge uti en outhärlig strid med Guds bud, och då Herrans Lag fordrar lydriad och efterlefnad, och som måst då, när våra naturliga böjelser reta oss til olydna och motstråfvighet, då allena bevise vi Gud någon kärlek med vår hörsamhet, och då är det äfven, som intet annat än denna kärlek rår på oss til en helig vandring efter Guds bud: hvarföre ock Frälzaren låger: *Den min bud hafver och håller dem, han är den mig älskar* Joh. 14: 21. Och hvad skulle väl annars vara grunden til vår lydriad emot Gud, vårt hjerta och våra*

bøjeller få til trots; hvad skulle bringa oss, at få vederfaka våra kåraste nöjen i Lagens öfverträdelse? — Icke kan det vara *fruktan* för Gud, för Hans rättfärdighet och rimelig straff: en sådan fruktan är väl icke utan all nytta til gröfre misgärningars förekommande; men ingalunda åttadkommer den någon ren och upriktig kärlek til dygden, någon fri och villig lydnad mot Guds bud; och det är hjertat med des bøjeller och begär, icke kroppen allena med des utvårtes gärningar, som Gud fordrar af oss sin kärlek til offer; glädje och fruktan kunna icke bo i et och samma hjerta; den glädje menar jag, den lust och förnöjelse, med hvilken vi skole vandra i Herrans vägar — Icke kan det vara *evighetens lön och straff*: den är icke utan värkan hos en öm själ, redan på vägen til estertanka och båttring; men hos den, som ännu står och tvekar emellan dygd och last, utträttar den inret. Syndens bud och nöjen äro närvarande, evigheten är ännu så aflågsen, som inbillningen någon sin vil hafva henne; ännu är det tid förmenar man at tänka och bereda sig på grafven; man kan göra sig godt i verlden ännu, och sedan rusta sig til döden och evigheten: vi få genast en inbillad belöning af synden; af dygden är hon först at njuta långt fram i andra lifvet; syndens belöning är sinlig och full med behag för et fördärfvadt hjerta; dygdens belöning är andelig och obegripelig — Dygdens saliga *följder* af sinnes-ro, samvets-frid,
ul-

silfridsställe med sig sjelf, åro för den lastfulle toma namn, blotta ord, utan vigt, utan lif, utan intryck; ty årfarenhet och känsla kunna ej komma honom til hjelp och öfverrygelse därom.

Då jag nu därför låger Eder, Christelige Åhörare, at intet annat ån en uprigtig kårlek til Gud kan i våra hjertan uptånda en alfvarlig lust at fullgöra Hans bud och vilja, gifver mig utan tvifvel Eder egen känsla et fullkomligt bifall: dömen Eder sjelfve, ransaker Edre hjertan och j skolen förnimma, at antingen år Edert sinne kallt emot Gud, eller år Eder vilja brinnande, at vandra i Hans råtter. Herren uplyse oss, at i detta åmne forstå det som år sant och vilja det som år rätt; hvar nu någor ibland Eder fattas denna visdom, han be-
dje af Gudi, vårrom Fader, *Fader vår* &c.

TEXT. I Joh. 4: 21.

Och detta budet hafve vi af Honom, at den der ålskar Gud, han skal ock ålska sin Broder.

Förestållning.

Det nära och nödvåndiga sammanhang emellan kårleken til Gud och kårleken til Nånstån; ty

1:0 Gifves ingen sann Christendom utan inbördes kårlek,

2:0 Ingen inbördes kärlek utan en sann Christendom.

§. 5.

Vi hafve i förberedelsen hört, at vid den kärlek vi äre skyldige och tilsvurit Herranom, skole vi troget vandra i Hans bud; och hvarföre, befaller Han oss detta? Är det därför, at vi med vårt bemödande skole göra Honom nytta och tjenst? Nej, den högt-besutne Guden kan til ingen den ringaste del bero af sådane matkar, som vi fattige människor äro inför honom — Männe därför, at vi skole bidra til Hans ära? Nej, Hans ära är lika stor, Han må få henne af våra fria gärningar, eller taga henne af vårt eviga straff — Männe därför, at vi med vår lydriad skole göra oss förtjente til den eviga saligheten? Nej, denna stora härlighet är vida öfver all vår förtjenst, och *när vi hafve gjort alt det som oss budit är, så dro vi ändå onyttige tjenare; vi hafvom gjort allena det vi vorom pligtige at göra* Luc. 17: 10. Det är således ingalunda på sig sjelf, som Han kunnat hafva afseende, då Han befallt oss at vandra efter sine bud; Hans högga värdighet gör det til såfånga af oss, at sådant tänka och tro: det är allena på oss, som han därmed hafver sit nådiga afseende; på vår lycka i tid och evighet, ära vare så visst Hans grundlösa kärlek til oss! Vi skole vandra efter hans bud på det vi i Hans fruktan, och i trona på Hans Namn, måtte födas på nytt och tilväxa i sådane ljus

sens gärningar, som göra vårt timeliga lif lugnt för oss sjelfve, nyttigt och fridsamt för vår Nästa; at vi sluteligen måtte vara icke förtjen- te, men väl värdige och helgade och beredde, at en gång njuta Paradiset i den glådjen, at prisa Herrans kärlek och fågna oss åt vår in- bördes lycka uti Hans arfvedel. O mine väl- signade vänner! måtte vi då alfvarligen besin- na, at den allena tjenar Gudi värdigt och rätt, som af kärlek til Honom, öfvar kärlek emot sin nästa, och på sin Broder bevisar, huru han är sinnad emot sin Gud; hvilket i vår Betrak- telses förra Stycke vidare skal ådagaläggas, då vi däruti vilje bevisa, at det *gifves ingen sann Christendom*, utan inbördes kärlek människor emellan.

§. 6.

J veten, mine Vänner, och det är det, som bör i vår betraktelse läggas til grund, at en *sann och lefvande tro på Christum*, utgör det rätta väsendet i all Christendom, den rätta bör- jan och högden i all andelig vishet; igenom trona allena blifve och äre vi Christne; utan tro är all dygd, ehuru vacker til sin yttre skapnad, vacklande til sin grund och mycket tvetydig til sit värde. J veten ock, at likafom gärningar utan trona är et intet, så är ock tron utan gärningar död och förkolnad uti et hjerta, så at det är en ofruktbar och förbän- nad jord, där Herrans såd icke gror eller bär någon frukt. Och hvilka frukter skal då den

lefvande och värkande Tron båra? Jo, det är
 dessa samfunds och samlefnads-dygder, som
 Aposteln Paulus kallar *Andans frukt* och äro:
kärlek, frögd, frid, långmodighet, mildhet, tro,
sagtmodighet, kyskhet, Galat. 5: 22, 23. Öfver-
 flödar Edert hjerta af des dygdiga böjeller och
 gårningar i en sann tro, det är för Herrans
 Guds skull, i Hans fruktan och med Hans
 helgande bistånd, så glädjen Eder, Christne
 Vänner; J ären, efter Skriftens talesätt, det
trädet, planteradt vid vattubäckar, hvilket sina
frukt bär i sinom tid och des löf förfallna intet.
 Pl. 1: 3. J båren frukt för detta lifvet och
 för det tillkommande; men om någon hemlig
 sjukdom, om någon frätande matk, om någon
 fördold båtska angriper detta trädets saft och
 mærg och skämmer des grönska, så anseen
 Eder såsom et tort och förbannadt trä på Chri-
 stendomens fålt. Ransaken, så mycket i git-
 ten och viljen, Skrifterna; J skolen ej finna
 någon ting strångare befalt, nogare föreskrif-
 vit och yrkadt, än frid, enighet och kärlek
 Eder emellan. Det var det nya budet som
 Frälloaren gaf sina Lärjungar, *at J älsken Eder*
inbördes Joh. 13: 34. Det är et nödvändigt
 sammanhang, eller rättare, det är en fölgd och
 värkan af kärleken til Gud, *ty det är desso likt: Du*
skalt älska din Nästa, som dig sjelf Matth. 22:
 39. Det är den enda nåd, som Jesus Kristus
 begär af sin Himelske Fader för dem som hö-
 ra honom til, *at de skola alle vara et* Joh. 17:
 21. Det är det rätta känneteknet på Jesu ef-
 ter-

terföljare och Lärjungar, ty därpå, säger Jesus, skola alle förstå, at *J* ären mine Lärjungar, om *J* hafven kärlek inbördes Joh. 13: 35. Det är den förnämsta, den vigtigaste af alla våra skyldigheter; men öfver all ting, säger Aposteln Petrus, hafver ju en brinnande kärlek inbördes 1 Petr. 4: 8. Det är hufvudsumman och fullbordan af all Lagen, så at den, som iagttager detta budet, hafver fullgjort hela Lagen; ty den som älskar den andra han hafver fullbordat Lagen Rom. 13: 8.. Det är änteligen integret på rätta Christnas förening med Gud, likasom hat och tvedrägt äro et känne-märke at människan hör djefvulen til; ty där-på känner man hvilka Guds barn, eller hvilke djefvulens barn äro, hvar och en, som icke gör rätt, han är icke af Gudi, och den som icke älskar sin Broder. 1 Joh. 3: 10.

§. 7.

Besinne vi nu, hvad det i synnerhet är, som rifver sönder detta band, hvarmed Herren Gud, vår gemensame Fader, velat foga oss människor, sina barn tillsammans, är det förnämligast förakt emot den felande, bitterhet emot ovänner; ur dessa flyta kallfinnighet, vrede och hat, som förstöra alla samfund och göra anförvandter, vänner, grannar til hvarandras plågoris. Låt i deras ställe den aktning för medbröder, den undragenhet med andras svagheter, den försonlighet intaga våra hjertan, som Christendomen yrkar och predikar,
då

då först skal en broderlig kärlek helga vår omgångelse til en stilla och Gudi behagelig samlesnad med hvarannan.

Jag säger, at med Christi sinne, det vi böre i vår mån efterfölja, kan ingen medbroder vara ringa i våra ögon. Må en Christen kunna akta den ringa, som den Majestätiske Guden sjelf årat? Hvarföre är himlens och Jordenes Herre nedstigen af himla? Det är ju, sålöm han sjelf säger, *icke, på det han vil låta tjena sig, utan at han vil tjena* Matth. 20: 28. Hvad han sökt på jorden, är det den härlighet han redan hade, eller den ringhet han icke hade? *J veten, säger Paulus, at ändock han var rik, vardt han likväl fattig för Edra skull, på det J genom Hans fattigdom skulle rike warda* 2 Cor. 8: 9. Af thronen eller korsfot, hvilkerdera hafver han valdt? Ja, då *Han måtte haft glädje, led han korsfot och aktade icke smäleken* Hebr. 12: 2. *Det som oddla och föraktadt var för veridene hafver Gud utvaldt* 1 Cor. 1: 28. O hvilket elände, at den ena människan så skal uphåfva sig öfver den andra, den ena matken, för det han är litet mera lysande, trampa den andra, sin like i et gemenamt intet! Det vore ingalunda at tala på denna fåfånga; hon vore vård mera vårt årlöje, än vår harm, om hon til sina fölger icke vore så hård och orättvis. Det är ej nog, at den ringe föraktas och förolämpas, är det icke åfven et brott emot dig, hög-

mo-

modige Haman, om han vågar beklaga sig? Din fattiga medbroder begår af dig ingen vålgärning, ingen godhet, ingen nåd, utan allenast billighet och rätt; huru skal han icke förkroffas, om han djerfves taga Lagen och Domaren til hjelp, sedan han trottnat at rigga förgäfves tillbaka sin egendom! Huru trådes icke hans människo-rätt för nära, at förnöja dina flygtiga begär? Huru skal han icke kufvas och agas, om han vågar upresa sit hufvud emot ditt oskåliga förakt och förtryck! Och hvad annat skal af et så ochristeligt förhållande upstiga, än hat och bitterhet i tinne och hjerta?

§. 8.

Det andra felet, äfven så menligt för samdrägt och broderlig kärlek, är den hårdhet, hvarmed man dömer sin nästa, och som är äfven så litet öfverensstämmande med en sann Christendom. Det är icke, säger man, hans vilkor och ringhet, som man fruktar, det är hans personliga fel, dem man ogillar och hatar. Alt måtte ju vara tillåtit emot en Guds och dygdens ovån; det vore delaktighet i synden, at ej yttra sit misshåg för syndare. I detta sinne dömen J honom; ohördan dömen J honom; J dömen honom förtjent til straff, och torde hånda gån J så långt, at J äfven önsken honom det. Vore Gud så hastig at straffa, som J ären at fördöma, ack hvad förbannelse och olycka öfver verlden! Men se nu bör hans långmodighet låra Er, J som vil-
jen

jen vara Christne, at likasom Han undrager med uproriske underfåtare, J ock mätten undraga med svaga medbröder.

I et ämne om kärlek och Christeligt umgående med sin nästa, passat det sig aldraminst at illa förklara et sådant nit; låt det ock vara så rent och heligt, som Mosis och Elæ; men den inskränkning bör jag likväl icke förtiga, som Christi bud och kärlekens lag föreskrifva. At altid vända en gärning på den vackraste sidan, som görligit är; anse henne det billigaste man någonsin kan, ursägta åtminstone uplåtet, när sjelfva gärningen ej tål någon urlågt, sådant är Christendomens väsendreligaste pligt, grundad i billighet och kärlek. Nu ser det tvårtom ut, som skulle man hafva fått befallning från himmelen, at ranlaka alla hjertan; at dömma alla gärningar, at hämnas alla brott. Barmhårtighetens Gud låter sin Sol upgå öfver rättfärdiga, och J, vredenes barn aflade och döde i synd, J kunnen ej fördraga Edra bröder! Den store Husbonden låter hvetet och ogråset växa hvar om annat, och J, hans oombudne tjenare, viljen J af et oridigt nit förrån skördetiden infaller hämta och förbränna ogråset? Ären J då heligare än Gud, som tål syndaren, ehuru han icke tål synden? O, nej; med bjelken i vårt eget öga och med en Christelig kärlek i våra hjertan, kunne vi visserligen icke förarga oss öfver grandet i vår nästas öga.

§. 9.

Men nu, Gudi klagadt, gifvas människor så bittre och orolige, at de lynas vara til allenast för at förstöra verlden, åtminstone at bringa henne i oordning. Emot sådane är det, som Naturen våpnar och uphåfver sig, men det är ock emot dem, som en Christens hjerta öppnar sig med försoulighet och förlåtelle; ty han vet at den magt de hafva at skada, är dem gifven ofvanefter, och at de hafva denna magten icke til vår ofärd och förtappelse, utan til vår pröfning och förbättring; at hvad de ock företaga sig, kunna de ej gå utöfver Guds tilståndande, altid riktadt på vårt lanna bästa. Öfvertygad om dessa heliga Sanningar, går en sann Christen i sin Måstares fotspår, dessa förföljare til mötes, spörjande dem med faktmod och mildhet: *Hvem söken J*, Joh. 18: 4. *Söken J en fattig syndare, som förtjenat Guds nåpst, som fågnar sig åt hans faderliga aga, som kämpar för at segra? Jag året.* *Söken J en ödmjuk Christen, som genom bedröfvelse sträfvar til Guds rike, som genom tålmod och förtakelse vil bevisa sin kärlek och hopp til Gud? Jag året.* *Bannen, ty jag vet at Gud hafver befalt Eder banna; slån och förföljen, desto håldre tager jag min tillflygt under Guds vingar och beskårm. Må hända at Herren ser til min bedröfvelse och Herren lönar mig med godo dessa bannor, som jag lider i dag* 2 Sam. 16: 12. Sådane rankefänt, mine Vänner förekomma Eder alt för höge, sådana fordrin-

dringar alt för öfverdrefna, men de äro likväl just sådana som vår Måltare och föregångare utöfvar. *Han var mild och ödmjuk af hjertat Matth. 11: 39. Och ndr Han blef bannad, bannade Han icke igen. 1 Petr. 2: 23. Annorlunda hafver Han ej eller predikar för oss: älsker Edra ovänner, välsigner dem, som Eder banna, görer väl emot dem, som Eder hata; beder för dem, som göra Eder skada och förfölja Eder Matth. 5: 44. Om J älsken dem, som Eder älska, hvad jän J för lön? Göra ock icke de Publicaner det samma? Om J hafven Eder vdnliga emot Edra Bröder allenast, hvad besynnerligt gören J? Göra icke ock så de Publicaner? Varer fördenskull fullkomlige, såsom Eder himmelske Fader fullkomlig är. - - - v. 46 - - 48.*

§. 10.

Det gifves då således ingen Christendom utan inbördes kärlek utan aktning och välvilja äfven för den ringaste och fattigaste medbroder, utan tolamod och undragenhet med andras fel, utan förlåtelse och förönlighet mot ovänner och fiender; sådant hafve vi nu enfaldeligen omrört; nu återstår at i *Betragtelsens sednare stycke* bevisa, at ingen rätt kärlek kan gifvas utan en sann Christendom.

Ehuru onekelig denna sanning är, är hon likväl en ibland dem, som icke så genast falla oss i ögonen; och som äfven synes tåla någon motsägelse. Ty, Christelige Åhörare, äfven
utom

utom Christendomen, är det vissa band, som förena människor tillsammans; det är skyldskaps-band af blod och natur; det är vänskaps-band af val och öfverensstämmelse; det är samfunds-band af jemlikhet och bekantskap; det är tillfälligheter, som knyta dessa band, Christendomen påbjuder och gillar dem, och det är Christendomen allena, som fullkomnar dem till fridsens band och gör dem med en inbördes välvilja varaktiga. Uti en fördärfvad tid (och hvilken tid har icke varit sådan?) måste det ju inträffa, hvad Propheten Jeremias klagar: *hvar och en tage sig vara för sinom nästa och tro icke eller sinom broder; ty en broder undertrycker den andra, och en vän förräder den andra* Jerem. 9: 4. Vänner, Slågtingar, Makar, Medborgare! berömmen Eder icke af Edra inbördes förbindelser; ty, utan hjertats omskårelse och helgelle genom en sann Christendom, går det så som Propheten Michas säger: *at Sonen föraktar Fadren, Dottren sätter sig up emot Modren, Sonahustrun är emot sina Svåro, och människornes fiender äro hennes eget husfolk* Mich. 7: 6. Den tiden skulle tilstunda, säger Apostelen Paulus, och, Gudi klagadt! är redan inne, *at där varda kommande människor som älska sig sjelfve: girige, stortalige, högfärdige, försmädare, Föräldromen olydige, otaksame, ogudaktige, okärlige, hårdnackade, skändare, okyske, omilde, hatande det goda, förrädare, öfverdådige, upblåste, de där mera älska vällyst än Gud* 2 Tim. 3: 2---4. *Människor som älska sig sjelfve: kärle-*
 Hom. F. Vol. VII. St. 3. Y ken

ken til oss sjelfva, nödvändig för vårt bestånd, nyttig, då han hålles inom sina rätta gränser, är en måttstock för vår kärlek til nästan, ty vi skole älska honom, såsom oss sjelfve; men icke kan han, icke får han vara grunden därtill; den ena gifver androm hvad dem tillkommer; den andra samlar allt åt sig sjelf; den ena är vålgörande, den andra är egennyttig; den ena viker och faller undan, den andra vil befälla och regera; den ena är en Moder til alla samfunds-dygder, den andra til alla laster och olyckor; huru skola dessa förenas? endera måste ju utur hjertat försvinna, och det är Christendomen allena, som kan, om icke döda egenkärleken, dock kufva och bringa honom inom sådana gränser, at han blifver at förena med vår egen sällhet och andra människors bästa.

§. II.

Ja vist skal Christendomen quäfvva vår egenkärlek och sätta våra böjelser i ordning, innan vi kunne utöfva en sann människo-kärlek. Låtom oss höra huru Apostelen Paulus beskriver denna kärlek i Brefvet til de Corinthier, det förra, 13 Capitlet, at deraf förstå, huru mycket Christendomen bör hafva uplyst våra sinnen, och helgat våra hjertan, om vi skole kunna fullgöra våra pligter i detta äfscende: *kärleken*, säger han, *är tålig och mild*; man skal fördraga andras svagheter, falla undan för deras hastighet, eftergifva deras förolämpande, icke vredgas öfver deras fel; *kärleken afund-*
as

das icke, det förtryter honom icke, om det går hans nåsta bättre än honom; han gläder sig däråt, ty han älskar sin nåsta, såsom sig sjelf; *kärleken skalkas icke, han upblåses icke*; han söker icke sin förmån med falskhet och list, han är ärlig tann och uprigtig i alt sit väsende, och han sätter sig icke af en inbillsk fåfånga öfver andra eller föraktar någon; *han skickar sig icke ohöfveliga*, äfven i utvårtas åthåfvor, i sällskap och umgänge stöter och förolämpar han ingen; *han söker icke sit*, så nämligen, at andre därvid lida i deras tilhöriga rätt, eller med oråttådighet och girighet fiker efter en oloflig och flem vinning; *han förtörnars icke*, han tager sig til vara, at han icke med bitterhet och hastig vrede förgår sig emot någon; *han tänker icke argt*, han vänder icke sin nåstas ord och gårningar på den värsta sidan, uttyder dem icke illa, utan urlakar honom, tänker och talar godt om honom; *han glädes icke öfver orättfärdighet*, han hafver icke behag i onda ord och gårningar; det fågnar honom icke at se sina ovänners ofärd, han tager en upriktig del i andras olyckor; *han frögdar sig öfver sanningen*; det är hans lust, när all ting ordenteligen, rättvilligen och redeligen tilgår; *han fördrager all ting med rålamod och egen förlakelse*; *han tror all ting med en god tanka om sin nåsta*; *han hoppas all ting om des uplåt och välmening*; *han lider all ting håldre än at med tvister och ivedrägt bryta kärlekens Lag och rifva sönder*

fridsens band. Sådant, Christelige Vänner, är budet om kärleken; så många pligter innehåller det, så mycken varsamhet föreskrifver det. Fråga dit samvete, k. Sjal, om du fullgjort och fullgör detta budet; och Du, som hafver det saliga vittnesbördet, utropa för hela världen, at det är *Christi kärlek, som tvingar dig så* 2 Cor. 5: 14. och alt detta förmår Du genom Christum, som dig mågtigan gör. Phil. 4: 13.

§. 12.

Och hvar skulle vi annars taga krafter, at få kufva vår egenkärlek, få bemanna våra hjertan, och så segra öfver all frestelse af andras hat och af tidens exempel? Blir icke kött och blod uproriskt, kallar icke världen det en feghet, när man icke hämnas på sina ovänner? Retar icke Naturen, ger icke bruket lof, at rifva under sig hvad man kan, allenast det sker såsom med rätta? Hvilken är nog hjelte i sin dygd, at vara årlig och uprigtig til sin egen skada, och til andras, ja ovänners gagn? O mine Christ. vänner, dylikt fordrar Christendomen, och detta kan Christendomen allena i våra hjertan åstadkomma; Christendomen allena ger mig mod at strida och vapen at segra emot mit eget hjerta och emot verdens fördomar i detta mål — Han ger mig mod at strida: ty han säger mig, at det är allena härigenom, som jag kan visa någon genkärlek och årkånsla mot Gud, som så högt ålskat mig och med dageliga välgärningar öfverhopar mig; han

han visar mig en himmel at vinna eller förlora, et helfvete at undfly eller utstå; han lär mig, at med et godt samvete njuta et dageligt gåltabud i tiden och en grundad frimodighet i døden; han ger mig mod at strida, ty han ger mig vapen at segra; han styr icke allena min hug at vilja, utan ock min förmåga at kunna fullgöra dessa och andra hans bud; omskuren til mit hjerta igenom rättfärdiggörelsen, renad til min vilja genom nyafödelsens bad, förnyar och helgar han dageligen hela mit Våfende, at kämpa mot all synd och segra i all rättfärdighet; med tron i mit hjerta vårkar han trones frukter i alla mina böjelser, i alla mina tankefätt, i alla mina ord och gärningar — Jag tager Eder sjelfve til vittnen, Christ. Åhörare, emot all vidare tvekan i detta ämne; brinner Edert hjerta af en uprigtig kärlek til Gud, hafven J trona på hans namn, icke i Edar inbillning utan i Edra hjertan, dömen sjelfve, om icke kärlek och rätt emot Er nästa år Eder en hufvud-pligt i både kunskap och utöfning? Fullgören J kärlekens bud eller bemöden J Er at fullgöra dem i den vidd och noggrannhet, som vi det efter Apostelens klara ord förstått hafve, dömen sjelfve, om det icke är Guds hand, som förer Edra fötter på denna fridrens väg, och efter-sinnen, hvad J voren, om Gud icke befalt, om Gud icke gifvit Eder, at så tänka och handla? — Fåfångt berömer sig den naturliga människan af sin sjelfgjorda dygd och full-

komlighet! hon kan ju icke hindra förnuftets
 själfsvåld, at med falika slutfatler smyga sig
 undan sina förnämsta skyldigheter; och om hon
 skulle se alt och förmå alt annat, så vore det
 likvål för hennes eftertanka obegripligt och
 för hennes hjerta ogörligt, at *kunna älska sina*
ovänner; detta den Christna Sedolårans ypper-
 sta bud, om hvilket man väl må säga, som om
 trones hemligheter, at det är fördoldt för alt
 förnuft. Och hvilkendera må väl i frestelsens
 stund längre uthårda, den naturliga människan
 med sin anständighet för verlden, som ej ser
 och dömer det lönlige, och med sin aktning
 för sig själf, som man efter sit behag kan för-
 klara, eller en Christen, som har en allseende
 Gud til domare och hämnare? Sannerligen,
 när det händer det färska trädet, at falla för
 frestelsens storm, hvad skall då hända det tor-
 ra? När den vandringsman far vilse, som
 har en lykta för sina fötter, Pl. 119: 105
 och en ledagare vid sin sida, huru vil då den
 komma lyckligt fram, som är omgifven med
 mörker och snaror allestädes omkring sig utan
 någon vägvisare?

§. 13.

Sedan vi nu således betraktat *det nödvändi-
 ga sammanhang emellan kärleken til Gud och
 kärleken til Nästan* i de 2:ne omständigheter,
 at 1:o *ingen sann Christendom kan gifvas utan
 kärlek til Nästan*, och 2:o *ingen kärlek til Nd-
 stan utan en sann Christendom*, återstår, at vi
 ef-

efter Guds Andas råd uti vår Aftonf. Text
årinre ofs, huru vi böre akta på ofs inbördes,
til at upväcka til kärlek och goda gärningar.

Vist är det, at människens hjerta af sit naturliga förderf är nog bögd til alla de laster, som göra samlesnaden tung och människor til hvarandras plåga; ja sjelfva samlesnaden, så enlig med vår natur, så nödvändig för vår timeliga lycka, så full med fördelar, har i detta afseende flera anledningar til åtskilliga olägenheter; förakt, girighet, afund, högmod orättvisa, alt detta har sit frö i våra hjertan, och Gud nåde ofs så visst! sin frodiga växt i alla människo-samfund. Det må ingen tänka, at kunna utrota dem utur verlden; men Christne, det mån J tänka, det mån J uti Herrans Namn vinläggä Er om, at utrota dem utur Edra hjertan — Vi klage öfver kärleks-löshet i vår nästas bröst, i våra vänners umgänge; men vi komme ej ihog, at vi torde hända ingen kärlek af dem förskylle; det ligger stundom nog så mycket i vårt upförande, som i deras hjerta, orsak och anledning til hat och bitterhet. Eller huru? Kunne vi begära af våra likar i både svaghet och vördighet, at de skola fördraga vårt föragt, tola vår orättvisa, gilla vårt högmod? Kunne vi begära, at ohämnadt få förnöja en slem girighet med andras förolämpande och skada? Kunne vi begära, at andre skola gilla och berömma vår afund och misundsamhet? Nej, älskelige vänner, annor-

lunda skole vi akta på ofs inbördes til at upvække til kárlek och goda gárningar; Varer hederfame emot hvar man, ráder ofs Apostelen Petrus i Ep. 2: 17. Med ódmjukhet rákne hvar den andra yppare án sig Phil. 2: 3. Then ene förekomme then andra med inbördes heder och varer hvar med annan vónlige uti broderlig kárlek Rom. 12: 10. Sådan ár Christendomens låra; O! mine vänner, med all den arghet och ondská som fins i verlden, fölghden J denna låra, huru många misgárningar skullen J icke hos andra förekomma och huru många forger skullen J icke sjelfve bespara Er! Sannerligen, verlden och människorna áro til ingen ringa del fádane, som man det förskyller, och få mycker har likvål Christendomen, i våra tider om icke báttre efterlevvad dock báttre förstådd, mildrat våra íeder, at vi med dygder och oskuld áre i fred fór våld och förfóljelse, allenast vi fördrage den lójlighet som láttfinnigheten kastar på vår tro och andakt.

§. 14.

Christel. Áhörare! Vi áre nu samlade inför Herranom, at icke allenast efter Guddomelig skickelle anvánda sjunde dagens hvila, at ránsaka Skrifterna och få veta Herrans rátter, utan áfven, på vår Nádigas Ófverhets befallning, at pármare besinna vår Christeliga pligt, at med tro i hjerta och ráttfinnighet i vårt leverne göra ofs skicklige och várdige i Herran Zebaoths tjenst, och nyttige fór hvarandra

dra i Samhället. Hvad skulle vi då annat yrka än kärleken, detta fridsens band emellan Gud och oss, och emellan hvar människa inbördes? Christne, Christne! J bären til Eder vanära och fördömelse Christi Namn, om J icke helgen det med en inbördes kärlek efter Christi bud och exempel. Förgåten, aldrig det in-seglet på Eder Christendom, på Eder Guds-fruktan, på Eder Tro: *älsker Eder inbördes*; på detta budet hänger all Eder salighet i tid och evighet.

Du all kärleks Fader och Gud, skrif detta budet i allas våra hjertan; såsom Du sjelf är kärleken, så har Du ock gifvit oss budet där-om, på det vi måtte i vår mån kunna blifva Dit Guddomeliga Våsende like och njuta Din salighet! Skilg all falsk och oordentelig kärlek ifrån våra sinnen, och gif oss nåd, at kunna älska Dig öfver all ting, och vår nästa såsom oss sjelfve. *O kärleks eld, upstånd &c.* Amen.

OTTESÅNGEN. *).

Texten.

Ingången.

Den mig älskar, han varder hållandes min ord;
Johannis 14: 23.

Y 5

Be-

*) Då Ottelångs- och Högmästo-Texterne äro så lika, har man ansett öfverflödigt, at öfver hvardera med-
dela en fullständig utförd Predikan; Hvar och en

*Betragnet en.**Kärleken til Gud i Hans ords hållande.*

- 1) Ingen kärlek til Gud, utan at vi hålle Hans ord; §. 3.
- 2) Ingen lydriad för Guds ord, utan kärlek til Gud; §. 4.

AFTONSÅNGEN.

Texten, Ebr. 10: 24.

§. 1. *Men öfver alt detta iklåder Eder kärleken, hvilken är fullkomlighetenes band Coloss. 3: 14.* Apostelen kallar sina Colosser Guds utkorade, helgon och älskelige, årinrande dem därmed Guds kärlek, den de i Christo Jesu årfarit: så ålskade, så högt ålskade Gud verlden, at Han utgaf sin enda Son; så skola ock människorna, efter Guds exempel, visa deras kärlek uti hjertans barmhertighet, vänlighet, ödmjukhet, saktmodighet, långmodighet, så at de undraga hvarannan, ty kärleken, låger han, är fullkomlighetenes band. Där en sann kärlek är, kan icke vara split och oenighet, utan den ena är igenom inbördes hjelp och välvilja förbunden med den andra: den ena tager sig den andra an, lider med honom, gråter med honom, glådes med honom. Kärleken är en ågta
Gud-

lärer antigen af denna föreslagne eller någon dylik Disposition, få utur Högmållo-Predikan tilräckelig anledning til Betragtelse öfver Ottesångs-Texten.

Guddomlig dygd; Gud är kärleken; kärleken förbinder Gud med människan, och människor med hvarannan.

Fullkomlighetenes band emellan människor.

1:0 *Personerna, som med hvarannan förbindas.*

2:0 *Bandet hvarmed de förbindas.*

§. 2. Personerne i detta bandet äro vår Nästa, hvilken vi skole älska såsom oss sjelfve, och det åter är hvar människa, han må vara vän eller ovän; grunden til en sådan förvantskap ligger uti den nära öfverensstämmelse i öden och egenskaper alla människor emellan; men förnämligast i Jesu Christi allmänna återlösning; igenom skapelsen äro vi hvarandras likar, igenom Christum hvarandras bröder, hvadan Apostelen Paulus säger: *fördärfva icke med din magt den, som Kristus hafver lidit döden före* Rom. 14: 15. Vi hafve Änglar ofvan oss, Djuren under oss, ingendera höra til detta bandet, fullkomligheterna hos de förre, brifterne hos de senare göra deras förbindelse med människorna omöjelig, sådan nemligen, som den til inbördes välvilja och hjälp bör vara beskaffad. Våra inbördes behof af hvarannan göra denna förbindelse ännu både naturligare och nödvändigare; den fattige behöfver den rike, den sjuke den friske: Sjelfve Konungen på thronen behöfver underfåtaren, lyckan förenar oss, olyckan förenar

nar

nar oss, och ju närmare dessa tillfälligheter föra oss tillsammans, ju ovilkorligare blifva våra pligter emot hvarannan; ty så mycket mer äre vi, så tillågandes, hvarandras nåtte. Efter uppenbarelsens låra, tråder sjelfva fienden, då han behöfver vår hjelp sig til gagn utan vår skada, in uti detta bandet; *älsker Edra ovdnner &c.* Matth. 5: 44. Stånd, vilkor och folk göra ingen inskränkning i denna pligt; sakens natur gör allena den åtskilnaden, at vänner, kände, anförvanter, landsmän, medborgare, såsom de äro mig närmare til hands, så äro de mig ock närmare i förbindelsen.

§. 3. *Bandet* hvarmed dessa personer förenas, är *kärleken*. Kärleken innefattar en uprigtig *högagtning*; man sätter alltid värde på det, som man älskar, och det man föraktar, desamma kan man ju icke älska. *Hafvum vi icke alle en Fader? hafver icke alt en Gud skapat oss? Hvi förakte vi då den ene den andra?* Malach. 2: 10. — Kärleken innefattar *vålvilja*, så at man unnar och gör dem alt godt, som man älskar, icke allena til sina timeliga behof och omständigheter, utan äfven til upväckelse, til dygd och goda gärningar; kärleken innefattar *ärlighet och uprigtighet*: där kärleken är, där är ock hjertat, — Denna kärlek är äfven til sin beskaffenhet utstakad; *Du skal älska din nästa såsom dig sjelf*; icke såsom Gud eller högre än Gud, så at man skyller förbryteller emot Guds bud och lag på sin kärlek til nästan; eller af
mån-

människo-fruktan och kärlek låter förleda sig til synder, och misgärningar; man skal älska i den ordning, som Gud föreskrifvit, således hvarken öfver eller emot Gud. Man skal älska såsom sig sjelf; sig sjelf älskar man öfver alla andra kreatur, öfver världens rikedomar och lust; sig sjelf älskar man så at man i alt söker sit bästa; äfven så bör man älska sin Nästa, högre än all annor kreatur, och så, at man befordrar des sanna väl och förnöjelse.

§. 4. Och detta bander, Christelige Åhörare, det knyte och det uprifve vi sjelfve med vårt förhållande emot vår Nästa; låtom oss då efter förmaningen i vår heliga Text, *akta på oss inbördes, at upväcka til kärlek och goda gärningar*; den ena branden antänder den andra både til en eld som värmer och til en eld, som förhårjer och ödelägger; så ock vi med vår välvilja upväcke vi vår nästa til sänja och genkärlek; med hat och misunsamhet til ovilja och oenighet. Den alvise Skaparen har bundit oss vid hvarannan tillsammans, med världens inrättning til en gemensam boning för oss alla och med sina lagar och bud om inbördes hjälp och kärlek. Skulle vi då til vår egen plåga rifva detta band i tu? O, nej, älskelige Vänner, vi skole knyta det fastare tillsammans med tro i hjerta och trones frukter, frid och frögd, i all vår umgängelse. Amen.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ANDERS JACOBSSON NORDSTRÖM.

1785.

Christna Religions Förträfflighet
til at gifva den Borgerliga
Lagen Kraft.

Föreståld i en

Christelig Predikan

för

Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hof-Rätt

af

ANDERS BORG.

Kongl. Ord. Hof-Predikant.

Vol. VII. St. 4.

Med Kongl. Maj:ts Allernådigste Privilegio.

STOCKHOLM,
HOS SWEDERUS K. A. B.

1785.

Christina Religions Förordning
och de gifva den Borgelige
Lagen Kän
Förordning
Christina Religions Förordning
för
Kongl. Majest. och Rikets Svea Hof-Rätt

Imprimatur.

Stockholm den 8 Dec. 1784.

Ad mandatum.

SAM. HAGERLIND.

Kgl. Hof-Pred. och Consist. Aul. Not.

Kgl. Hof-Pred. och Consist. Aul. Not.

STOCKHOLM

HOS SWEDERUS K. A. E.

1784

I den Höglofvade Treenighetens, Gud Fäders, Sons och den Helige Andes, Namn.

J skolen icke mena, at jag är kommen til at uplossa Lagen och Propheterna; jag är icke kommen til at uplossa, utan til at fullborda.

Alla Förbättringar i Lagar, i Regeringar, i Religion, ehuru nödvändige de än kunna vara, så vinna de ändock aldrig fullbordan utan de svåraste motstånd. De store Människor, hvilka Försynen skänkt nog ljus, til at genomtränga et rådande mörker, och nog frihet, til at lossa sig ur fördomars band, drivas ofta, af nit för sina medmänniskors väl, at tråda i spetsen för Sanning och Rätt: men alltid hindras de, alltid lida de motsägelse af et stort antal, dem okunnigheten förblindar, eller fördomen fånglar, eller egennyttan betvingar, eller högmodet upslätter öfver all förbättring. Detta fick i synnerhet vår Religions Gudomelige Stiftare erfara, då Han som ifrigast arbetade för människoläggets förbättring. Utsänd af Gudi til en Lärare, ville Han fullgöra detta sit stora Kall: Han ville uplysa sit folk; Han

Hem. F. Vol. VII. Sr. 4. Z 2 vil.

villle resta dels Gudstjenst; Han villle återgifva den Gudomeliga Lagen sin rätta kraft; Han villle afskaffa Phariseernas sjelfgjorda Stadgar; — och straxt beskyllte man Honom, at Han sökte uphåfva hela Lagen; at Han villle frikalla sig sjelf, frikalla alla sina Bekännare ifrån dels i akt tagande, och göra til intet alt hvad Moses och Propheterne hade befalt. Det är på denna beskyllning, som Jesus svarar: *J skolen icke mena, at jag är kommen til at uplossa Lagen och Propheterna; jag är icke kommen til at uplossa utan til at fullborda.* Matth. 5: 17.

Blott et ögnkast på Jesu förhållande är tillräckligt, at rättfärdiga Honom för et så oförtjent tilmåle; ingen har fullkomligare än Han i akt tagit och upfyllt Lagen. Fullkomnade Han icke i sin Person alla den Ceremonialiska Lagens målningar och förebilder? a) underkastade Han sig icke villigt Regements-Stadgarne och den Borgerliga Lagen? b) fullbordade Han icke Sedolagens Bud med en lydriad in i döden? c) Fastän Jesus kom, at uprätta et andeligt Rike här på jorden; så tillåt Han ändock aldrig, hvarken sig sjelf, eller någon af sina Bekännare, at öfvertträda den Lag, som bevarade Ordningen i det verldliga Regementet: Han upfylte på det nogaste alla medborgerliga pligter: Han stiftade en Religion, som är det såkraste stöd för Samhällets Borgerliga Lag; som genom de kraftigaste grunder

a) Ebr. 10: 1. b) Matth. 17: 24. c) Philip. 2: 8.

der befördrar denna Lagens efterlefnad, och gifver honom en Styrka, som ingen verldslig magt kan meddela.

I detta afseende öfverträffar den Christna Religion alla andra i verlden. Ibland alla Religioner finnes ingen, som med et sådant eftertryck understödjer Samhällets Borgerliga Lag; ingen som med den samma är i et så nära sammanhang; som så befördrar denna Lagens utöfning; som tillägger honom et så högt anseende, och gifver honom en så värkande och förbindande kraft. Denna vår Religions Förträfflighet, til at gifva den Borgerliga Lagen kraft, är värd at kännas af alla des Bekännare, men i synnerhet af dem, hvilka denna Lagens värd på et närmare sätt är anförtrodd. Jag ärnar derföre, at i dag med detta Ämne underhålla Eder andakt, J Christelige Domare, Svea Konungs Högsta Nämnd, som jag nu i detta Herrans Hus finner församlade. — Vi se Eder med glädje upkomne i denna Guds Helgedom, at af de källor, som Religionen öpnar, hämta kraft til Edra viktiga göromål. Vi äre dårom försäkrade, at den Högste Domaren anser med nådigaste välbehag, det J förut med bön och åkallan nalkens Hans Thron, innan J åter upträden til Edra vanliga Domare-säten. Herren välsigne begynnelsen, Han styre fortgången af Edert viktiga arbete! Han ledsage Eder och oss alla i Sit ljus och i Sin Sanning, dårom bedje vi Honom, *Fader vår &c.*

TEXT. Rom. 3: 31.

*Göre vi då Lagen om intet med Trone?
Bort thet, utan vi uprättom Lagen.*

I det Capitel, hvaraf vår upläste helige Text är tagen, föreställer Apostelen Paulus den evangeliska Låran, at människan blifver rättfärdig af Tron, utan Lagsens gärningar. — Men at Apostelen med denna Låra ingalunda vil göra Lagen til intet, ingalunda vil uphåfva des förbindande kraft, eller frikalla oss Christne ifrån des efterlefnad; det visar han tydeligen då han så frågar: *Göre vi då Lagen om intet med Trone?* det är, med Evangelii Låra d), *Bort det, låger han, vi uprättom Lagen,*

Den Lag, som Apostelen här omtalar, är den Gudomeliga Sedolagen: en lag, likafå oföränderlig, som des eviga Uphofsman; en lag, gemenlam för alla Tider, Lånder och Folkslag; en lag, som aldrig kan göras til intet. Men måne denna Lagen *uprättas*, stadfästes, stärkes, vinner et högre anseende, befordras til en fullkomligare efterlefnad genom den Christna Religion? Ja, låger Apostelen, *vi uprättom Lagen genom Trona.* Denna Religion visar nödvändigheten af Lagens fullkomliga fullbordan; e) den vårkar hos människan en hennes natur icke tilhörig förmåga, at efterlefva Lagens befallningar; f) den ställer oss för ögonen en Gudomelig Person, som villigt underka-

d) Zachariæ Paraphr. Erklärung.

e) Rom. 8: 3, 4. f) Rom. 8: 10, 11.

kaftat sig och fullkomligen upfyllt alla Lagens fordringar; g) hvilken ser då icke, at Christna Religion *uprättar* den Gudomeliga Sedolagen, förhöjer dets anseende, befordrar dets efterlefnad och stårker dets kraft.

Men månne denna Religion har samma vårkan i anseende til den Borgerliga Lagen? Den nära förbindelse, som är emellen dessa bägge Lagar tillåter oss icke at tvifla här om; men vi få tillfälle at närmare inse detta, då vi nu med förenad andakt vilje betrakta:

Christna Religions Förträfflighet, til at gifva den Borgerliga Lagen Kraft.

Alla tidens årfarenhet vilar oss, M. Å, at Rikens Vålstånd tilväxer eller aftager i samma mån, som deras Lagar behålla eller förlora sin kraft. Et Land, som åger de bästa Lagar, nedfänkes snart i den djupaste vanmagt, då desse förlorat sit anseende. Våldet rycker då Spiran utur Rättvisans hand; Årelystnaden och Egennyttan, desse människornas mågtige Beherrskare, härja hvar på sit lätt, och göra beständigt nya inkräktingar på den allmänna säkerheten: Redligheten, som borde vara nog skyddad af egen oskuld, söker förgåtves sin fristad inom Lagens förmur: Rättvisan, som skulle vara lastens skräck, våldets hämnare, dygdens värn, ligger död i Lagens bokstaf: et allmänt rop höres af de förtrykte redlige:

Z 4

Vi

g) Rom. 10: 4.

Vi bide efter rätten och si, där är ingen rätt; efter hjälp, och si hon är fjerran ifrån oss. Rätten dr tillbaka viken, och rättvisan fjerran gången: ty Sanningen faller uppå gatone, och redlighet kan icke komma fram. Sanningen dr borta, och den som viker ifrån det onda han måste hvars mans rof vara. h) När Guds Lag ibland Israël ågde sin fulla kraft, då kunde Moles fråga: hvilket folk är så herrligt, hvilko Gudarne så nalkas, som Herren vår Gud? och hvar är något folk, som så rättfärdiga Seder hafver? i) Men så snart detta folket förtrampade Lagen, sönderbröt oket och sönderstet banden, k) då utbredde sig et så allmänt förderf i Sederna, at Herren måste klaga: det står grufveliga och styggeliga til i Landet; l) och detta laglösa tilståndet beredde snart hela Statens undergång.

Intet är då nödvändigare för et Lands välfärd, än Lagarnes obrottsliga helgd: där desse behålla sit anseende, där blomstras Sällheten; där desse förlorat sin kraft, där inbryter förderfvet, och undergången nalkas med stora steg. Men genom hvad medel skal Lagens anseende bäst kunna bevaras? Männe genom de straff, som förbindas med brotten? Männe genom de belöningar, som åtfölja dygderna? männe genom Lagstiftarens höghet, myndighet eller magt? nej, alla desse äro icke tillräcklige: Straffen äro endast för de utvärtes gärningarne, och dessa straff kunna undvikas, allenast brot-

h) Ef. 59: 11, 14, 15. i) 5 Mos. B. 4: 7, 8. k) Jer. 5: 5. l) Jer. 5: 30.

brotten kunna fördöljas : belöningarne äro långt mindre retande til dygden, än hjertats lustar til det onda: ingen jordisk magt kan tillägga Lagen en kraft, som gör människan til sit inre förbättrad; de Hårar, som kunna belegra en hel verld, förmå icke at nedslå en enda begärelse i hjertat. Alt blifver förgåfves, om icke et medel gifves som lägger nog starka band på den invärtes människan, och hvilket är detta medel? Religionen allena. Den ställer henne för ögonen en rättfärdig Öfvermakt; den lärer henne at känna en Gud, som är en stark Håmnare öfver Lagen; den öfvertygar henne, at ånskjönt hon skulle kunna dölja sina brott för människors ögon, så kan hon ändock icke fördölja dem för Guds; den förvisar henne, at om hennes Dygd icke nog skulle belönas i detta lifvet, så frambringa hon en desto ymnigare skörd af sällhet i det tilkommande. Men vi få tilfålle, at utförligare omtala den styrka, som Lagen vinner utaf Religion, då vi nu gå til utredningen af vårt Hufvud-ämne och märke at

Christna Religion gifver den Borgerliga Lagen kraft 1:o därigenom, at *han förklarar och stadfäster genom en Gudomelig Uppenbarelse Naturens Lag, som är grunden til den Borgerliga.* Alla den Naturliga Lagens Bud kunna iklådas en Borgerlig Lags natur, så snart den Lagstifrande Magten lämpar dem til Samhället, och förbinder med

dem belöningar eller straff, at därigenom desto eftertryckeligare befordra deras utöfning. Men uti Samhälls-lefnaden äro den Naturliga Lagens Bud icke nog tillräcklige; där ökas människans förbindelser; där förekomma sådana pligter, hvilka i naturens tillstånd icke äga rum; där måste många Författningar vidtagas, många Påbud utfärdas, många Lagar göras, som den Naturliga Lagen icke tydeligen föreskrifver, på det at högsta ändamålet, Samhällets Vålfärd, desto säkrare må kunna vinnas. Desse Borgerlige Lagar böra alltid grunda sig på den Naturliga Lagen; aldrig böra de tillåta hvad denne förbjuder; aldrig förbjuda hvad denne befaller; aldrig bör människan, såtom medlem af Samhället, sättas i förbindelse, at öfvertråda den Lagen, som är *skrifven i hennes hjerta.* m) Ju närmare de Borgerlige Lagarna öfverensstämma med den Naturliga, desto fullkomligare äro de, desto varaktigare förbliva de, desto starkare förbinda de, desto större kraft äga de, at göra människohjertat sina befallningar undergifvit.

Men denna Öfverensstämmelse kan aldrig vinnas utan den Naturliga Lagens rätta Kännedom. När Urbilden är bortskymd af mörker, blifver det aldrig möjligt, at rätt träffa Afbitden. Jag behöfver icke säga Eder, M. Å., huru ofullkomlig vår Kännedom af den Naturliga Lagen är, så snart vi icke äge något annat ljus, än det blotta naturliga. Det kan icke

va-

m) Rom. 2: 15.

vara Eder obekant, huru den Hedniske Verldens visaste Lagstiftare ofta tagit vilse om Naturens rätta Bud. De hafva genom sina Lagar gynnat verkliga Laster; de hafva tillåtit sådana gårningar, emot hvilka Naturen tydligen uphöjer sin röst; de hafva understödt sådana böjelser i det mänskliga hjertat, genom hvilkas utbrott allmänna Säkerheten nödvändigt måste lida; hämndgirighet, stöld, okyskhet, sjelfspillan, mord på egna barn hafva de tillåtit, och af den riktigaaste grundfats, *Allmänna Valfärden*, hafva de gjort de falskaste tillämpningar; altsammans i brist på en rätt uplyst kändedom af den Naturliga Lagen.

Detta mörkret har Christna Religion lyckligen förskingrat; allestädes där den fått utbreda sitt ljus, har äfven Naturens Bud vunnit en tydligare förklaring, en säkrare uttölkning, en vissare stadfästelse. Denna Religion anbefaller mig samma Pligter, som den Naturlige Lagen; jag hörer samma röst af Jesu och Hans Apostlars mun, som talar i min Själs innersta; jag ser med glädje, at min Naturs och min Religions Uphofsman är en och den samme. När jag i mit hjerta känner en ovilkorlig förbindelse, at med den högsta kärlek omfatta Den, som gifvit mig Varelse, då finner jag ock af Jesu anbefalt: *Du skal älska Herran din Gud af alt dit hjerta, af allo dine Själ, och af all din hog n*). När den Naturlige Lagen förpligtar mig, at anse min Skapares Vilje såsom min hög.

n) Matth. 22: 37.

högsta Lag, så säger mig Religionen: *Du måste mer lyda Gud än människor o*). När jag af egen naturlig drift finner mig förbunden, at vårda mitt lif, min hälsa, min egendom; då påminner mig Religionen, at detta mitt lif är en dyr Vålgörning af Skaparens hand; p) at jag bör hafva omsorg om min kropps välfärd och *icke lesa uti frosseri och dryckenskap, eller i otukt och lättfärdighet; q*) och at jag bör vara en trogen Hushållare öfver det mig ombetrodda Gode r). När den Naturliga Billigheten anbefaller mig, at så handla emot andra, som jag vil, at de tillbaka skola handla emot mig, då instämmer Religionen i samma befällning och säger: *Såsom J viljen, at människorna skola göra Eder, så gören J och dem sammalunda s*). När både Natur och Erfarenhet låra mig, at Samhällets allmänna välfärd aldrig kan upnås utan Medborgares inbördes kärlek, då finner jag denna Kärleken vara et Hufvud-Bud i den Christna Religion: *Et nytt Bud gifver jag Eder, säger Frälstaren til alla sin Låras Bekännare, at J älsken Eder inbördes t*).

Så utsprider den Christna Religion et nytt Ljus öfver den Naturliga Lagen: han lärer oss, at rätt känsna des innehåll; stadfäster genom Uppenbarelsens Gudomliga Insegl des Bud och Fordringar; påyrkar samma Pligter, som den Naturliga Lagen, och tillägger de starkaste

o) Ap. G. 5: 29. p) Job. 10: 12. Coll. 2: 23.
 q) Rom. 13: 13. r) Luc 6: 1 seqv. s) Luc. 6: 31.
 t) Joh. 13: 34.

ste bevekelle-grunder til deras obrottsliga utöfning. — Ärinnren Eder nu, M. Å., at den Naturliga Lagen är grunden til all Borgerlig Lag; fören Eder til minnes hvad förut är sagt, at mångfaldiga Bud uti den Borgerliga Lagen äro aldeles enahanda med dem, som den Naturliga föreskrifver; då skolen J finna, at Christna Religion, som genom sina Gudomeliga befallningar befordrar den Naturliga Lagens efterlefnad, gifver äfven i och med det samma en högre styrka åt den Borgerliga Lagen, och befordrar med högsta eftertryck dels obrottsliga efterlefnad.

2) Men detta är icke det enda sått, hvarmedelst den Christna Religion stärker den Borgerliga Lagen. Jesu heliga Lära åger en den förträffligaste kraft, at i sjelfva grunden förbättra människo-hjertat. Människor, som länge vandrat på förderfvers afvägar, som varit slafvar under sina vilda begär, som icke ärkänt någon annan Öfvermägt än sin förderfvade Natur, icke årtlydt någon annan Lag, än sina lustars drift, icke känt sig lycklige oftare, än då de lagt grunden til sin eviga olycka; sådane i grund förderfvade människor blifva ofta genom Jesu Låras förbättrande kraft återförde *ifrån mörkret til ljuset och ifrån satans magt til Gud u.*) De våldsamma begär, som förut ryckte dem ifrån den ena oråttfärdigheten til den andra, blifva nu dämpade, öfvervundne, undertryckte: den stålte blifver ödmjuk; den
hämnd-

*) Ap. G. 26: 8.

hämndgirige, förfonlig; den okyske, renhjer-
 tad; den våldsamme, sagmodig; och den Lag,
 hvilken de förut trampade under fötterne, åt-
 lyda de nu med en glad och villig undergif-
 venhet. Märken då M. Å., huru den Christna
 Religion gifver den Borgerliga Lagen kraft
 2:o därigenom, *at han förbättrar männi-*
skans hjerta, och böjer henne til en vil-
lig undergifvenhet för Lagens befallnin-
gar. En rätt Laglydnad må aldrig förväntas
 utan et förbättradt hjerta: människan stadd i sit
 naturliga förderf, och underkastad begärelser-
 nas herravälde, öfverträder beständigt både
 Gudomelig och mänsklig Lag, både den Na-
 turliga och den Borgerliga. *Hennes köttliga*
sinne är en fiendskap emot Gud; efter det är ic-
ke Guds lag underdånigt icke kan det eller v).
 Den som icke blifvit böjd til Dygd och Rätt-
 sinnighet, måste alltid göra våld på sit hjerta;
 då han skal lyda Lagen; han gör det aldrig
 af en fri böjelse. Frukten för straffet kan väl
 någon gång afhålla honom ifrån uppenbara
 lagbrott; någon gång, då han föreställer sig
 svårdet utsträckt öfver sit hufvud, kan han til-
 baka hålla ondskan inom sit bröst; men ser
 han sig et tilfälle, då han ohämnad kan öfver-
 träda Lagen, så gör han det icke allenast utan
 beråkande; han gör det med lust och nöje.
 Hålt det vilda Djuret aldrig så länge fånglat
 inom bommar och lås; sök icke at förmildra
 dess

deſs natur och at omſkapa deſs lynne: det bliſſer beſtåndigt ſådanſom Naturen danat det: det vacktar efter tillfälle at göra ſig löſt, och det ſkadar altid, då det är i frihet. Lagens bommar ärö aldrig nog ſtarke för den onde och arge: förmår han icke at krotſa dem genom uppenbart våld, ſå gör han det genom liſt och illgrep; hans hela förhållande liknar hans hjerta: *et ondt träd kan icke bära goda frukt*: x) Han vrånger Lagen, han borttraſlar Sanningen, han afſlägger falſk ed, han framſkaffar falſka vittnen, han leder brottet in på den ofkyldige, han — men jag afbryter med ſtit: ſå många oråttfärdigheter kunna icke annat, än väcka alla redeligas afſky. Beſkådom hållre en rättſinnig Chriſtens förhållande, ſom til tänkeſått, böjeller och begår genom Religionen och Guds Ords kraft bliſſvit förhåttad.

Denne lyder Lagen, icke utaf fruktan och tvång; han fullgör deſs befallningar med glädſte förnöjelſe: Han känner en långt ſtörre luſt i deſs fullbordande, än någonsin den ogudaktige i deſs öfvertrådande. *Jag vandrar i glädje*, ſåger han med David, *ty jag söker Herrans befallningar y*. Han klagar aldrig öfver tyngden af de bojor, ſom lagen pålägger honom, men hvarje brott, ſom han begår, är en odrågelig tyngd på hans Samvete. Långt ifrån at vilja leda ſkulden af ſina brott in på den ofkyldige, gifver det honom en ljuſlig lättnad, at få bekänna ſig ſkyldig både inför Gud och

x) Matth. 7: 18. y) Pf. 119: 45.

och domaren. Et törne i ögat är honom mindre plåglamt, än et doldt brott i Samvetet. Beståndigt kommer han ihog, at Guds allseende öga genomskådar hela hans själ: *Herre, låger han, Du känner mig och ser mig och pröfvar mit hjerta för Dig z)*. Han har altid Jesu efterdömmelse för sina ögon; han vinligger sig om, at likna honom uti en helig vandel; han bjuder til, at bilda sit sinne efter Jesu sinne, och sit hjerta efter Jesu hjerta, altid ihogkommandes Hans ord: *Salige dro de renhertade, ty de skola se Gud a)*.

Christna Religion både värkar och fordrar hjertats grundeliga förbättring. Icke nog, at en Christens utvärtes gårningar komma öfverens med Lagen, hans sinnes och hjertas böjelser skola äfven med den samma vara enlige. Icke nog, at ogrålet afhugges, sedan det kommit til mognad, det måste i sin första växt, tillika med dess rot i grunden upryckas. Icke nog, at människan i utvärtes måtto är ostraffelig och ren, hennes hjerta skal äfven vara så rent, som hennes vandel. Detta påyrkar Jesus ganska eftertryckeligen, då han låger til de Phariseer: *J skrymtare, J låten bestå det som svårast är i Lagen, nemligen rättfärdigheten, barmhärtigheten och tron. J gören drickekaret och fatet rent utantill, men innantill äro all ting full med rof och orenlighet. Tu blinde Pharisee, gör först rent det, som är innantill i drickekaret och fatet, at sedan det utvärtes är må ock rent var-*

z) Jer. 12: 13, a) Matth. 5: 8.

varda b). Hjertats och den invärtes människans förbättring är hufvudfaken i den Christna Religion, och hvarje Christen, som fått rönas dels saliga värkan på sin själ, blifver ock överfågeliggen til sina böjeller, tankefått, uplått och hegår på det märkeligaste fått förbättrad. Hos honom visa sig *Andans frukter, som äro kärlek, frögd, frid, långmodighet, mildhet, godhet, tro, sagtmodighet, kyskhet* c). Han afviker icke uplåteligen et steg ifrån rättfärdighetens väg: han fullgör lagen — icke för straffets skull, utan för samvetets skull d): han är den bästa Medborgare, och då han såsom en god Christen är nitisk för Christi Rikes förkofran, så befordrar han med lika driftig åhåga Dygd och och goda Seder i det samhälle, hvaraf han är medlem.

Christelige Domare! J som ären satte til at handhafva Lagen, och därigenom bidraga til människors förbättring, huru dyrt aktad bör icke denna Religionen vara af Eder, då han på et så kraftigt lått arbetar med Eder til et och samma ändamål! All Eder möda vid Lagarnes handhafvande skulle vara förgåfves; J skullen icke kunna åstadkomma den minsta förbättring hos Edra medmänniskor, om icke Religionen genom sina bevekande grunder bringade dem, at af fri böjelse underkasta sig Lagen och fullgöra dels Bud. Men förgåten icke, at et af Religionen förbättradt hjerta är

Hom. F. Vol. VII. Sz. 4. A a lika-

b) Matth. 23: 23, 35, 26. c) Gal. 5: 22, 23.

d) Rom. 13: 5.

lika få nödvändigt hos dem, som skola skipa Lagen, som hos dem, som skola lyda honom. De prof J sjelfve gifven, sålom Domare, af en sann Herrans fruktan, åro ganska dyrbara för oss alla, som skole nalkas Eder Domstol. I dessa hafve vi en såker underpant af Eder rättvisa uti Domen; de förvissa oss, at J handlen uti alt efter bästa samvete; de stadga Edert allmänna förtroende; de tildraga Eder medborgares välvilliga hjertan och bereda Edert Åmbete et gällande anseende hos hvar man: *Den som vis är, han är stor, men den som Gud fruktar öfver honom är ingen e).*

3) Jag går tillbaka til mitt egenteliga ämne och anmärker, at Christna Religion gifver den Borgerliga Lagen kraft 3:o därigenom, at *han anbefaller den undergifnaste lydnad för den Lagstiftande Magten. Hvar och en vare Öfverheten, som våldet hafver, underdånig, ty ingen Öfverhet är utan af Gudi; den Öfverhet som, är, hon är skickad af Gudi; derföre eho sig sätter emot Öfverheten, han sätter sig emot Guds skickelse; men de som sätta sig däremot, de skola få en dom öfver sig f).* Så talar den Christna Religion; hvad synes Eder, M. Å., kan vördnad för Öfverheten och lydnad för Lagen med kraftigare eftertryck någonsin påyrkas? — I hvar och et Samhälle måste finnas en Magt, som åger rättighet at stifta Lagar; en Magt, som kan bjuda och befalla alt, som lånder til allmän såkerhet, vil hela Sta-

e) Syr. 25: 15. f) Rom. 13: 1, 2.

Statens gemenlamma väl och hvarje medborgares enskilda nytta. Denna Magt är den Öfverhet, för hvilken Christna Religion anbefaller alla sina Bekännare den undergifnasta vördnad. Öfverheten bör lydas, ty hon är en Gudomelig inrättning: genom mig, säger Herren, *regera Konungarne och Råds-herrarne stadga rätt-
het; genom mig råda Förstarne, Regenter och
alla Domare på jorden g*). Ingen Öfverhet säger Apostelen *är utan af Gudi*, och detta säger äfven lunda förnufter. Gud är, i egentligt förstånd, mänskliga Samhållens första Uphof: har Han icke tillskapat dem genom uttryckeliga befallningar, så är Han ändock en grund-ordfak til deras upkomst, ty han har skapat människo-slågtet sådant, at det omöjligen, sedan det blifvit förökadt, kan lefva lyckligt utom Samhållen. Sjelfva naturen lärer och drifver människorna, at genom förenade viljor och krafter bereda sig allmän säkerhet. Hvilken är då Samhållens första ordfak, om icke Gud sjelf? Men leder Samhålls-inrättningen sit ursprung ifrån Gud, så leder ock Öfverheten sit uphof ifrån Honom, ty intet Samhälle kan vara utan Öfverhet: vill Gud det ena, så kan han ock icke annat än vilja det andra: så snart han skapat människo-slågtet sådant, at Samhålls-lefnaden blef en nödvändighet, så är jämväl Öfverhets-Ståndet, i stöd af samma Gudomeliga inrättning, lika oumgångeligen nödvändigt, och utaf denna grund säger

A a 2

Apo-

g) Ordsp. 8: 15, 16.

Apostelen, at den Öfverhet som dr, hon dr skickad af Gudi. Lägge vi nu hårtill, at den Verldliga Öfverheten företräder Guds stad och ställe här på jorden; at Gud sjelf infatt Henne, såsom sin tjenare, til en håmnare, honom til straff, som illa gör; huru tydeligt och overderfågeligt blifver det icke då, at Öfverhetens Lagar obrottligen böra åtlydas, och at den, som sig sätter emot Öfverheten, han sätter sig emot Guds skickelse.

Men, sågen J, ehuru Öfverheten är skickad af Gud, så har hon ändock icke sin magt omedelbarligen ifrån Honom: de Lagar, som hon utgifver äro i sig sjelfve icke annat, än mänskliga Författningar: Skriften sjelf kallar den Borgerliga Lagen en *Mänsklig Ordning* h). Ja! men denna mänskliga ordning stödjer sig på en Gudomelig grund. Öfverheten stiftar Lag å Guds vågnar i). Gud sjelf har beleglat denna Öfverhetens Rättighet genom sit förklarade bifall k). Han har betygat, at det Vælde, som Öfverheten innehar, är enligt med Hans vilja och affligter l). Och ehuru Öfverhets Personer äro människor så äro de likväl i Guds ställe, och för Hans viljas skull böra deras befallningar åtlydas. Derföre förmanar Apostelen ganska märkeligen: *Varer underdånige all mänsklig ordning för Herrans skull, ehvad det är Kouungenom, såsom den öfversta, eller Befallningsmännerna, såsom de där sände dro* af

b) 1 Pet. 2: 13. i) 5 Mos. 1: 17. Vish. 6: 5.

k) Rom. 13: 1, 2. l) ibid. Vish. 6: 4.

af honom de onda til straff, och de goda til pris m.)

Ingen Religion beskyddar så Öfverhetens Rättigheter, som den Christeliga: han är det starkaste samband emellan Regenten och underfåtare. När han på ena sidan anbefaller de Regerande, at outtrötteligen vaka för sitt folks välfärd, ålska råttådighet och sanning, så ålägger han underfåtarna, at ära och vörda sina Regenter, at bevisa dem kärlek och trohet, at årlägga de utskylder, som fordras til at utbreda Statens flor, at bevisa dem lydriad och hörsamhet och genom böner och förböner nedkalla öfver dem Himelens välsignelse n). Aldrig kan otron göra den Christna Religion en mera orättvis beskyllning, än då han påstår, at den undergräver de Regerandes magt, hindrar deras nyttigaste författningar och försvagar Statens styrka: nej, denna Religion, föredragen i sin ägta renhet och enfald, samt utöfvad med et redeligt nit, är Thronens grundval, Regenters kraft, Lagarnes beskydd, Säkkerhetens förmur, Samhällets upkomst och styrka. Lyckfäliga Regenter, som herrschen öfver et folk, hos hvilket Jesu Religion utöfvas i sin fulla kraft! J behöfven icke, at genom härar och vakt förskaffa Eder säkerhet. Inom murarne af Eder palats, omgifne af tusende stridsmän, ären J icke så trygga, som då J vandren obebäpnade ibland et troget och tilgifvit folk. J behöfven icke at förvärfa Eder lydriad ge-

A a 3

nom

m) I Pet. 2: 13, 14. n) I Tim. 2: 1-3.

nom grymma och hårda straff: Edert folk lyder Eder af fria och vålvilliga hjertan. — Vården med ömaste sorgfällighet en Religion, som tillkyndar Eder så dyrbara fördelar: Eder kallelse, Eder pligt, Eder egen och folkets välfärd fordrar detta af Eder: när Religionen så kraftigt beskyddar Edert anseende, bören icke J tillbaka beskydda hans? *Låten därför Edert ljus lysa för människomen, at de måga se Edra goda gärningar, och pria Eder Fader, som dr i Himelen o).* Jag vet, at jag nu icke talar inför Regenter och Konungar, men jag talar inför Domare, som äro i Konungens stad, och utöfva Hans Ämbete. Den kraftiga hjälp, som Religionen Eder meddelar vid Edert Ämbetes förvaltande, det anseende han Eder tillägger, den åtydnad han Eder förvärfvar, det höga värde han tillägger den Lag, hvilken J handhafven; alt detta vare Eder en beständig upmuntran, at omsorgsfullt bevara hans helgade rättigheter. Varen dårom förvissade, at det stöd J gifven Religionen genom Edert nit, Edra kundskaper, Eder vaksamhet, Edra efterdömen, det skal han gifva Eder hundrade fallt tillbaka vid utöfningen af Edert Ämbete.

4) Vår Religions Gudomelige Stiftare befordrade Dygden ibland människor, icke blott genom undervisningar och befallningar, Han gjorde det äfven genom sina lärarika efterdömen. Låtom oss därför märka, huru den Christna Religion gifver den Borgerliga Lagen kraft 4:0

ge-

o) Matth. 5: 16.

genom de efterdömen han ställer oss för
 ögonen af Christi och Hans Apostlar obrott-
 sliga lydnad för Lagen. At den underkastar sig
 Lagen, som genom ed och pligt därtill är förbun-
 den, det är en billig skyldighet; men at den,
 som är herre öfver Lagen med yttersta under-
 gifvenhet uppfyller alla dess befallningar, det är
 den högsta och fullkomligaste dygd. Ingen
 har någon tid visat en större lydnad för La-
 gen, än vår Gudomelige Frållare: *han var*
lydig intil döden, ja intil korsens död. p). Så
 outtrötteligen han bemödade sig, at fullkomna
 Guds vilja, så sorgfällig var Han äfven, at
 fullborda Hans Lag; *Din vilja, min Gud, lå-*
ger han, gör jag gärna, och Din Lag hafver
jag i mit hjerta q). Så betygar äfven Aposte-
 len om Honom, at Han var *Lagen undergif-*
ven r). Beskåden Jesu hela vandel; pröfven
 alt Hans tal, alla Hans gärningar, och J sko-
 len icke finna det aldraminste brott, hvarken
 emot Kyrkans eller Samfundets Lagar. Straxt
 vid sit intråde i verlden antog Han, enligt
 Kyrko-Stadgarne, Omskårelsen; Han åt Påska-
 lambet; firade Påskahögtiden; bivistade den
 offentliga Gudstjensten i Synagogorne, och
 upfyllte alt, hvad i Lagen var befalt: *Så bör*
det sig vara med oss, sade han til Johannes,
at vi upfyller alla rättfärdighet f). Emot den
 verldliga Öfverheten bevisade Han alltid en
 undergifven lydnad. Han bar en innerlig af-
 A a 4 fky

p) Philp. 2: 7. q) Pf. 40: 9. r) Gal. 4: 4. text. græc.
 f) Matth. 3: 15.

sky för alla uproriska anläggningar *t*). Han betalte skatt både för sig och sina Lärjungar *u*). Han infant sig vid Domstolarne och underkastade sig villigt den verldliga magtens Domare-rätt *v*). Hela Hans förhållande var laglydigt, medborgerligt, ostraffeligt; sådant som det ågnade en Person, som var kommen til at uplysa verlden och leda människorna in på den sanna rättfärdighetens väg.

Denna obrottsliga laglydnad inplantade Han äfven hos sina Lärjungar och Apostlar. Framkallade för Domstolarne vågrade de aldrig at sig infinna; de försvarede sin sak med sanningens oförskräkta styrka, men alltid med vördnad för Domaren och Lagen *x*.) Hvert hållt de kommo, i Athen *y*), i Rom *z*), i Corinthus *a*), i Ephesus *b*), underkastade de sig alltid med vördnad Landets Borgerliga Lagar. Alla som de omvände til Evangelii Lära förmanade de til lydnad för Lag och Öfverhet. Paulus, ehuru förfölgd utaf en Hednisk Regering, anbefaller ändock Titus, at förmana dem, som han predikade Evangelium, til at vara Förstarne och Öfverheten underdånige och lydige *c*). Tidernas häfder framvisa äfven de dyrbaraste vittnesbörd om de första Christnas laglydiga och obrottsliga vandel. När hafven J väl hört, frågar en af de älfte Christendomens Försvare, at de

- t*) Joh. 6: 15. *u*) Matth. 17: 27. *v*) Joh. 19: 11.
x) Ap. G. 24: 10. *y*) Ap. G. 17: 19. *z*) 2 Tim. 4: 16. *a*) Ap. G. 18: 12. *b*) Ap. G. 19: 38.
c) Tit. 3: 1.

de Christne försmådat sina Öfverherrar, eller emotsagt de allmänna Lagarne, eller varit olydige och illviljoge emot den högsta Magten. Sjelfve de Romerske Ståthållare, ehuru litet de eljest voro vänner af Christendomen, kunde åndock, tvungne af sanningens magt, icke annat, än berömma de Christnas laglydiga, rena och ostraffeliga vandel. „*De församla sig, skrifer Plinius til Kejser Trajan, bittida om morgonen före Solenes uppgång, at sjunga Christo, såsom Gud, en låssång: och hdr uppå förbinda de sig inbördes genom en Ed; ej för at begå något ondt, utan at icke bedrifva råfveri, stöld och hor, och icke bryta sin läfven d).*

Hvilken rättförmig Christen är icke glad, at finna lådana vittnesbörder om de första Jesu Bekännares oskyldiga vandel. Här se vi, at det icke är sjelfva Lårans fel, om våra tidens Christna hyfa mindre vördnad för Lagarne. Den samma kraft, som Jesu Religion ågde i sin uprinnelse, at tildana dygdige och laglydige medborgare, den bibehåller han ännu. Trones ord är lika kraftigt, och Jesu samt Hans Apostlars efterdömen sprida et lika så starkt ljus til oss, som til de första Christnas. Den frihet, som Jesu Evangelium predikar,

A 2 5

år

- d) Plin Ep. Lib X. 97. Likaså märkvärdigt är äfven Kejser Juliani bref til Arfacius, Öfverste Prästen i Galatien, där han opdrager honom, at gifva noga akt på de Christnas seder, bruk och inrättningar, för at införa dem hos Hedningarne. Juliani Epist. XLIX ad Arfac. in Opp. 429 Edit. Spanhemii,

är icke en frihet ifrån Lagens årlydnad, som lätt sinnigheten gerna vil hafva det; *icke en frihet, at skyla ondskone med e)*, som Apostelen fåger; icke en frihet, at efter eget behag göra eller underlåta det goda; ingen uplyst Christen kan någonsin hysa den falska ranke, at Christus fullkomnade Lagen, på det at vi obehindrade skulle få *fullkomna köttfens begärelse f)*. Ack nej, ju sorgfälligare vår Gudomelige Frålfare bemödade sig, at uppfylla all Lagens rättfärdighet, ju eftertryckeligare ville Han påminna oss, huru helig Lagen är: äfven i sin obrotliga laglydnad lemnade Han oss en dyr efterdömelle, at ock vi skole efterfölja Hans fotspår g). Christne! viljen J förrjena namn af Jesu rätta Lärjungar, *varen då så til sinnes, som ock Kristus Jesus var: h)* vandre troliga uti Herrans Lag och varen underdåniga all mänsklig ordning. Läggen Eder vinning om, at uti Eder tro måtte finnas Dygd; *i)* och efter Honor, som Eder kallat hafver och sjelf helig är, varer ock *J helige uti all Eder umgängelse k)*.

5) Svarade tiden och Edert tålmod, M. Å., emot rikheten af mitt Ämne, så skulle jag ännu kunna anföra många bevekande skäl af Jesu Lära, til Lagens obrotliga efterlefnad; men jag skyndar til det viktigaste, hvilket äfven skal blifva det sista, och anmärker: at Christna Religion gifver den Borgerliga Lagen kraft 5:0 derigenom, at *han stadgar straff och Belö-*

nin-

e) 1 Pet. 2: 16. f) Gal. 5: 16. g) 1 Petr. 2: 21.
 b) Phil. 2: 5. i) 2 Pet. 1: 5. k) 1 Pet. 1: 15.

ningar i et tilkommende lif. Är det omöjligt för et inskränkt människo-förstånd, at känna alla slag af onda eller goda gärningar, så är det icke heller möjligt, at genom enskilda Lagar kunna belägga alla de förra med straff, och upmuntra alla de sednare med belöning. Om i et Samhälle alla de brott skulle begås, som i Lagen icke hafva sin utslatta straff, så vore et sådant Samhälle vist af alla det olyckligaste. Skulle ock på en annan sida alla de Dygder saknas, som i Lagen icke hafva sin utslatta belöning, så skulle Samhälls dygdernas antal ibland et sådant folk blifva ganska ringa. Huru nödvändige äro icke då Religionens straff och belöningar! desse äro allmänne, och sträcka sig til alla möjliga onda eller goda gärningar. Ofullkomligheten röjer sig i alla mänskliga författningar: de bästa Lagar hafva sina stora brister: när mänskliga förståndet uti dessa å ena sidan visat högden af sin styrka, så förråder det å den andra sin svaghet, sin inskränkning, sin stora ofullkomlighet. Oräkneliga brott begås ibland människor, som den Borgerliga Lagen icke ens omrörer til namnet: nya alster framkomma beständigt af den gamla förderfvade naturen: okände för Lagstiftaren hafva de icke kunnat beläggas med tilbörliga straff. Låt ock en Lag finnas så fullkomlig, at den utsatte straff för alla möjliga brott; låt dessa straffen vara de grymmaeste, de blodigaste, de omänskligaeste: skulle då alla illgärningar kunna utrotas, all misshandel kunna hindras? ack nej, ju grym-

grymmare straff, ju oårhördare misgärningar: den förnuftiga människan behöfver et ådlare medel til sin förbättring, än kroppens smärtande kånflor: blotta Lagstiftningen i et Land, utan Religionens tilhjelp, förmår aldrig, at göra des Invånare dygdige.

Människans odödellige Ande känner icke nog starka och varaktiga intryck af timeliga straff och belöningar: detta närvarande förgångliga, ehvad det är godt eller ondt, är för honom altför ringa, altför flygtigt: han uphöjer sig af egen drift til något större, högre och varaktigare: han sträcker sina tankar utom tidens gräns: han kastar sina blickar til evigheten: där allena finner han en fullhet, som är svarande emot hans oförgångeliga väsende. De öden, som Religionen och hans Samvete förebåda honom uti detta tillstånd, äro för honom högst viktige: föreställningen af en evig fällhet, eller en evig olycka; af en oändelig frögd eller et oändeligt qual, väcker hos honom de starkaste kånflor: ofäll, förnedrad, aflöndrad, förkastad, skild ifrån Gud och all lyckalighet, och det för en hel evighet; o, en förskräckelig tanke! lyckalig, frögdefull, härlig, förklarad, måttad af en himelsk vållust i Guds åskådande, och det i alla evighet; en föreställning, som väcker den lifligaste glädje i själen, och gifver en lefvande drift, at i lydriad, tro och rättfärdighet *eftersträfvat det oförgångeliga, obesmittade och ovanskelige arfvat, hvilket i himelen dem*
trog-

trognom förvaradt är 1). Ja! huru lefvande och kraftig är icke den upmuntran til lefvernes helighet och lydriad för Lagen, som en Christen finner vid betraktandet af det tilkomande lifvets Straff och Belöningar! „Evide och Rättfärdige Gud! låger han vid sig sjelf, jag vet, at Dit valde sträcker sig både öfver tiden och evigheten; jag vet, at alla mina tankar, mina upfat, mina yråk och gerningar äro för Dig uppenbare, och at Din rättfärdighet blifver oföränderlig i alla evighet. Hvad skulle det då gagna mig, at dölja mina brott för människors ögon? Du ser ändock och märker alla mina gärningar: om jag syndar och undviker straffet här i tiden, så räcker mig ändock Din hand i evigheten. Du har Sjelf varnat mig och sagt, at *Du skal hafva fram för Domen alla gärningar, ja ock de där fördolde äro, ehvad de äro goda eller onda m).* Skulle jag då öfvertråda Din heliga Lag? skulle jag besläcka min lefnad med misgärningar, som aldrig kunna undgå Din rättfärdiga hemfökning? skulle jag förtrycka, skada och förfölja mina medmänniskor och blifva en ovärdig medlem af det Samhälle, där Du mig infatt? Skulle jag betala all den Barmhärthighet och Trohet Du med mig gjordt hafver, med olydnad och kärlekslöshet? Skulle jag tvinga Dig, Barmhärthighetens Fader, at upstånda hämdens lågor, och hemföka mig *med vrede på vredenes dag? n)* Nej, genom Din Nåd, vil jag så vandra under

1) 1 Pet. 1: 4. m) Pred. B. 12: 14. n) Rom. 2: 5.

der denna min korta pröfvo-tid, at evigheten måtte fullkomna min lyckfjalighet; jag vil ålfka rättfärdigheten och fly fynden; *jag vil fullborda min helgelse i Din räddhoge o*); och under de få stunder jag är medborgare af denna verlden, vil jag beständigt vinlågga mig om, at vinna en salig Borgare-rätt i himelen“. — Kunnen J et ögnablick tvifla därom, M. Å., at en Christen med sådane tankelätt, icke skulle vara en laglydig och god medborgare? kunnen J föreställa Eder, at den, som altid anser detta lifvet såsom förbundet med det tilkommande; som vet, at hvad han här får, det skal han där upskåra, som känner en hämnande och vedergällande Rättfärdighet, och tror, at han i det tilkommande *skal få efter som han handlat hafver medan han lefde p*); kunnen J föreställa Eder, säger jag, at en sådan Christen skulle vilja belasta sit samvete med brott emot den Borgerliga Lagen? nej, om någon finnes, som är Lagen undergifven och lyder dels Bud, så är det denna Christen. Han ihogkommer beständigt, at han skal dömas, icke blott efter det han gjort såsom Christen, utan jämväl såsom medborgare; icke blott efter sin Tro, utan äfven efter sina gärningar: fördenskul inrättar han hela sin lefnad efter Lagens föreskrift, och *lägger sig vinning om, at hafva et obesmittadt samvete inför Gud och människor alltid q*).

Sådane äro de grunder hvarigenom den
Christ-

o) 2 Cor. 7: 1. p) 2 Cor. 5: 10. b) Ap. G. 24: 16.

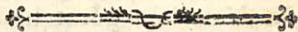
Christna Religion understödjer och stärker den Borgerliga Lagen: genom dessa bevekande skäl, som nu blifvit Eder förestälte, upmuntrar han på det eftertryckeligaste alla Jesu Bekännare, at fullgöra denna Lagens Bud. Mitt ändamål är vunnit, om J, Mine Åhörare, som snart skolen lemna detta Herrans Hus, för at intaga Edra Domare-säten, upträden dit med den fasta öfvertygelse, at den Lagen, som J handhafven, hämtar sin högsta styrka af den Lära, som J bekänner: huru försåkrad kan jag då icke vara, at Religionen uti Eder skal finna likafå nitiske Beskyddare, som folket samvetsöme Domare och Samhället redlige Ämbetsmän. J torden til äfventyrs hafva fordrat, at jag vid detta tillfälle på et närmare sätt bordt tala til Eder; J torden åstundat, at utaf Gudalårans grunder få inhämta några viktiga Lärdomar, rörande de egenteliga Pligter J, såsom Domare, hafven at upfylla; men jag har endast sökt, at göra den Religion, som vi gemenamt bekänne, rätt dyrbar för Edra hjertan, och jag hoppas likafullt, at hafva fullgjordt Eder åstundan och min pligt. En Domare, hvars hjerta är upfyllt af vördnad för Religionen, behöfver inga andra föreställningar, til at redligen förvalta sit Ämbete, än dem, som göras honom af hans eget samvete: han är rättvis, utan påminnelser; han är människo vän af eget hjertas drift; han fullgör med yttersta omvårdnad sit Kall, ty han vet, i hvilkens ställe han dömer. Vid det viktiga Ämbete, som J bekläden, behöfves om
eljest

eljest någonsin, Religionens stärkande kraft. Af Eder fordras det, at icke låta sig förblindas af Lyckans, Gunstens och Årans lysande frestelser: af Eder fordras, at kunna råda öfver sit eget hjerta och sönderslita de starkaste begårelsens band; Eder tilhörer det, at villigt upoffra sig sjelf och alla egna fördelar åt Sanningen, Rättvisan och Lagen: til detta fordras styrka i själen, rättskaffenhet i hjertat; och denna styrka, denna rättskaffenhet förmår endast Religionen at värka genom sin Gudomliga kraft. Herren helge då Edra Sinnen och Hjertan, och upfyller dem med sin sanna fruktan! Jesu efterdömelte af et fridålskande sinne, et känslömt hjerta och en ädel människokärlek, vare Eder beständigt för ögonen! Godhet och Sanning framlyse uti alla Edra göromål! Rättvisa och Samvete teckne sig i alla Edra Domslut! Intrycken den Sanningen djupt i Edra hjertan: at *J* icke hållen människodom, utan Herrans, och at Han är med Eder i domen.

r) Amen.

*) 2 Chr. B. 19: 6.

Den herrliga Förening ok Sammanstämme
Som är imellan

Guds Godhet ok Rättfärdighet
Uti Des förhållande imot Syndare,
åfven de aldragrofvaſte;

Förestäld uti en Christelig Profprädikan
På Tionde Söndagen äfter h. Trefaldighets Söndag,
i Linköpings. Domkyrka,
År 1781.

af

MAGNUS SAM. FRÖLING,

Professor ok Theol. Lect. i Linköping
ſamt Proſt ok Kyrk. i Landeryd.

Hom. F. Vol. VII, St. 4. B b

Die Königl. Preussische Regierung
zu Berlin
den 1. April 1862.

Seiner Excellenz
dem Königl. Preussischen
Minister des Innern
zu Berlin
die Unterzeichnete

Mag. Carl
König
Landrath
zu Berlin

Herrn R. v. ...
Nr. 1234

Dom. X. p. Tr.

Herren är nådelig och rättfärdig ok *) vår Gud är barmhärtig. Dessa orden anförer den Kånungsliga Propheten David såsom er bevekande ikål til det vördnadsfulla Tackfågelles löfte, som han å egna ok den Israelitiska Förlamlingens vågnar, gör den stora Guden, för Hans herrliga ok underliga regering ok styrelse så väl med sig sjelf som med hela Judiska Fålket, ja! med alla människor på jorden. Herren är nådelig ok rättfärdig, ok vår Gud är barmhärtig. Orden stå med Guds egit finger beskretne i Pl. 116: 5.

Nåd ok rättvisa, Ålskel. Åhörare, åro tvånne egenskaper, som gagna ok pryda människligheten, som göra en jordisk regent värd sin spira, en husfader högaktad i sit hus, samt hvar ok en människa för Gud ok medmänniskor behagelig. Nåd ok rättvisa åro tvånne himla barn, under en moders hjärta uplifvade,
Hom. F. Vol. VII. St. 4. B b 2 ok

*) Auctors egen Ortographie är efter begäran bibehållen.

ok finnas icke, utan hos dem, som Herran frukta. Nåd ok rättvisa äro tvänne dygder hos et Guds barn, så nära förenade, som själ ok kropp i människan. Utan nåd är högsta rätt den största orätt, ok utan rättvisa är nåd en egenkap, som quäfver all laglydnad ok kärlek för ordning, lemnar sjellsväldet fria tyglar, ok ikulle på kort tid göra människors samhällen til röfvare-nästen.

Mine Åhörare! finnas nu nåd ok rättvisa hos människor, ok anses hos dem ör herrliga egenskaper ok förträffeliga dygder: huru mycket mer måtte de då finnas hos deras Skapare, den store Guden, som äger ok besitter alla möjliga fullkomligheter, utan mått, utan gränts ok inskränkning, ok från hvilken allt hvad godt ok förträffeligt finnes hos creaturen, ursprungeligen härflyter. *Herran är nådelig ok rättfärdig ok vår Gud är barmhärtig.* Si! så öfverensstämmer i denna saken den heliga Skrift med förnuftet, ok en dagelig förfarenhet besannar dem bägge. Ty om vi med helig uppmärksamhet beskåde Guds allvise regering, i synnerhet med människors barn, så finne vi öfver allt så många vedermålen af en oändelig godhet ok rättfärdighet, at vi icke förmå minsta delen deraf upräkna, mindre tilbörligen vårda ok beundra.

Som Gud Sjelf är det högsta ok oändliga goda: så har han ock en oändelig benågenhet, at meddela sig med sina creatur ok at tildela dem så många ok så stora förmåner ok
full

fullkåmligheter, som de i anseende til sit væfende, natur ok ställning kunna imottaga. Der na godheten, som i sig sjelf alltid är den samma ok oföränderlig, får dock i olika afseende på sina föremål åtskilliga namn. Så vida denna oändeliga Godheten är vänd til de förnuftiga creaturen, som alla stå under Guds herravælde, kallas den *gunst* eller *ynnest*; så vida hon är alldeles oförskylld ok inter afseende hafver på någon dessa creaturens förtjänst, hvilken intet rumm kann åga i anseende til Skaparen, får hon namn af *nåd*. Ok då hon pålyftar de olyckliga creaturens frälsning ok uprättelse, iklåder hon sig natur af *barmhärtighet*. *Herren är nådelig &c. men han är ock tillika rättfärdig* i alla sina vågar. Han kann i anseende til den åviga kärlek han har til sig Sjelf, ej annat än *gilla, älska*, ok af sina creature *fordra* det som är *rätt*, det är, allt det, som med hans höga väfende ok fullkåmligheter har en nödvändig öfverensstämmelse, ok tvårtom med en oändelig vedervilja ok afsky *anse*, *ogilla* ok *hata* allt det, som nödvändigt derimot strider; Ok denna hans höga egenskap kallas rättfärdighet. *Herren är nådelig ok rättfärdig ok vår Gud är barmhärtig*.

Dessa tvänne gudomeliga egenskaper äro väl, efter de svaga begrep vi göra os om dem, til sin natur ok art vida skiljacktiga. Ty Guds rättfärdighet grundar sig på Hans kärlek til sig sjelf; hans godhet ok nåd innehåller hans utgående kärlek til Creaturen. Rätt-

färdighetens föremål äro nödvändiga ok oföränderliga; Godhetens derimot tillfälliga ok vilkårliga; Rättfärdigheten hörer altfå til Guds naturliga vilja; men godheten ok nåden til den fria; Rättfärdigheten har afseende på Guds höga rättighet ok Creaturens derimot svarande pligt; Men Godheten ok Nåden ser allenast på creaturens nytta ok behof.

Men ehuru dessa gudomliga Egenheter äro så skiljagliga ok kunna til sina begrep ej med hvarannan förblandas; docklikväl som de i sig sjelfva betraktade äro både med hvarandra inbördes, ok med Guds omedelbara Väfende et ok det samma: så kann så mycket mindre imellan dem, vara någon gensättelse ok stridighet, som Gud icke kann vara stridig emot sig sjelf. Nej! de måste i Hånöm fåtom högsta fullkåmligheten, vara uti fullkåmligaste förning ok öfverensstämmelse, hvilken också David bereknar ok beprisar, då han sammanfogar dem i en mening ok tyder dem tillika om Gud, sågandes: *Herren är nådelig &c.* Dock som vårt människliga förstånd icke allena til sin väfendteliga förmögenhet är inskränkt utan ok efter den beklägeliga afvikelsen ifrån det sanna ljuset, i alla guddomliga saker blindt ok förmörkat, är ej underligt, at det icke alldeles ok fullkåmligen kann begripa den herrliga förning ok sammanstämmelse, som i sjelfva utöfningen åller i Guds wisa regering med människors barn, är imellan dessa Guds egenheter; hvadan det i alla tider vid denna Läran
ok

ok des tillämpning fallit på ytterligheter, som varit både i timmligt ok andeligt afseende högst vådeliga. Jag vill nu icke tala om vår Christna Religions vederdelomänn, af hvilka *somliga* så utvidga begrepet om Guds Godhet, at det antingen upslukar åller kullkastar hela hans rättfärdighet; *andre* åter hyfa sådana meningar om Guds rättfärdighets beslut ok domar, hvarigenom godhetens ok nådens Allmänlighet tydeligen inskränkes. Min affigt är allenast, at tilstånga ok förebygga de tvånne farliga afvägar, hvarpå alla oomvände Syndare irra sig; då *å ena sidan de säkra Syndare*, som lefva utan lag, draga Guds godhet ok nåd til lösagtighet, i det de åsidolätta all åtanka på hans strånga rättfärdighet, som borde väcka dem utur deras diupa syndafömn ok öfvertyga dem om oriktigheten af deras döda inbillnings tro; *Men å andra sidan*, alla under Lagens tvång suckande själar, af båfvan för rättfärdighetens strånghet, drista icke at tillägna sig Guds allmänna oförskyllda nåd, utan råka antingen i förtviflan, eller falla på eget arbetande, hvarmedelst de vilja uprätta sin egen rättfärdighet. I denna affigt tänker jag genom min Guds nåd, på denna stunden kårteligen visa den herrliga förening ok sammanställmelse, som är imellan Guds Godhet ok Rättfärdighet uti des förfarande imot syndare, åtven de grofaste ok måst förhårdade. Dertil får jag en behagelig anledning af Söndagens Hel. Evangelium, hvarest talas om vår Frälfares både kärleks gråt ok vredes hot öfver en syndig stad ok land. *Vi berede ofs. &c.*

Evangelium Luc. 19: 41-48.

Den herrliga förrening ok sammanstämme-
 se, som är imellan Guds Godhet ok
 Rättfärdighet uti Des förhållande imot
 Syndare öfven de aldragrofvaste, hvil-
 ken består deruti

1. At Guds Godhet ok Nåd, ehuru stor den
 är, imot syndare, dock icke är til förfång för
 des oändeliga Rättfärdighet.

2. At Guds hotande ok hämnande rättfär-
 dighets domar äro, så länge syndares pröfnings-
 tid varar, blandade med kärleksfulla affigter ok
 i sin utöfning af nåden förmildras.

När vi uti vår Betraktelses förra stycke
 viljom visa, at Guds godhet ok nåd icke stri-
 der emot des rättfärdighet; så hafve vi icke
 egenteligen at tala om hans allmäuna godhet
 hvarmed han är allom god, hafver behag uti al-
 la sina Creatur ok förbarmar sig öfver all sin
 Värk; hjälper både människor ok fånad ok up-
 fyller alt det, som lesver med behag a); utan vi
 böre här tala om den besynnerliga godhet ok
 nåd b), som han vilat ok visar imot människan,
 på hvilken han låtit sin nådes ok godhets
 strömmar i största ömnoget nedflyta.

Han begåtvade icke allénast i Skapelsen
 en ringa jordklump med en odödelig anda,
 utan bevärdigade ok densamma med sit eget
 guddomliga belåtes herrliga stämpel samt be-
 skär-

a) Ps. 145: 36, 7. b) 145: 16.

skärde denna första människan så många andra förmåner, medelst hvilka hon var at anså som en himmelsk dråttning öfver alla Guds skapade värk. Ja! när människan dessa sina herrliga egenskaper ok förmåner igenom sin olydnad ok affall ifrån Gud förlorat, da blef högden af den guddomliga kärleken först uppenbar.

Här framlyste en oändelig nåd, medelst hvilken den herrlige Guden, efter sin stora barmhärthighet ej kunde tåla, at hans ädlaste creatur på jorden skulle blifva en styggelse för alla hans skapade varelser ok et rof uti den hälvites ulfens kåftar. Han tog därför utur sit eget Guddoms sköte det ädlaste, det bästa, det käraste, han hade, sin egen ensödde Sån; lät honom i en antagen männsklighet fullgöra den öfverträdde Lagen, utstå de fallne Syndares straff ok förbannelse ok således försona dem med sig Sjelf, frälå dem utur syndens, dödens ok djåtvulens makt, ok återställa den genom fallet förlorade lyckaligheten.

O! en obegripelig ok outågelig godhet ok kärlek! O! et båtnlöst djup af nåd ok barmhärthighet, et djup, som upväcker sjelfva Ånglarnas vettgiriga förundran ok blifver et ämne för helgonen, at i alla åvigheter *vörda, tilbedja ok beprisa.*

Sedan nu Gud af oändelig kärlek ok barmhärthighet utgifvit för os sin enda Sån; *hvi skulle han icke unna ok gifva os all ting med honom c).* I honom, som kårkommen är, ser han

B b 5

nu

c) Rom. 8: 32.

nu såsom en försönad ok mild Fader de fallna Adams barn än med nåd ok förskoning. Han kallar, bjuder, läckar ok vill draga dem til gemenskap af all den Salighet som han i denna sin ålskeliga Sån har dem beredt. *Han har sin lust med människors barn d).* Han brinner af kärlek til dem oändeligen mer, än en brudgumme til sin brud, än en moder til sina barn. Hans kärlek liksom qväljer honom, såsom mjölken bänder på modrens bröst, at de vilja brista.

Han vill, han önskar ok beder, at hans återlösta barn må kamma ok dija sig mäta vid hans nådes ok hugsvalelses bröst, ok dricka sig drukne af hans huses rika häfvor. Ja! genom denna sin kärleks Sån, kvilkens människliga natur han meddelt alla sin Guddoms fullkåmligheter, vill han utgjuta sig sjelf hel ok hållen öfver os med all sin Nådes fullhet, med alla sina Salighets skatter.

Såsom nu denna Nåden är aldeles oförskyllid ok icke grundad på någon vår förtjänst; ty vi vore allesammans affällige, uproriske ok fiendelige imot Gud, hade således långt mindre kunnat göra något godt, det os skulle vedergåldas; så är ok den samma utan inkränkning allmänn ok ovilkårlig. — *Gud har beslutit allt under otro, säger Paulus, på det han skulle förbarma sig öfver alla e).* Han ville, at alla (utan undantag alla) skola blifva frälste ok kamma til Sanningens kundskap f). Derföre sträcker sig ok

d) Ordspr. B. 8: 31. e) Rom. 11: 32. f) I Tim. 2: 4.

ok hans Nåd til alla, åfven de såkraste ok måst förhårdade syndare. Han är god, åfven imot de otacksamma. Han löker de förvillade, som en herde et förloradt får. Han vill församla de förkingrade, som en höna, församlar sina kyklingar under sina vingar, ånåkönt de sjelfve icke vilja. Han är åndok når dem med sin nåd och Nådekraft, antingen de annamma ok nyttja den samma, eller icke: *Tro de hånom icke: så blifver han dok trofast, han kann icke neka sig sjelf g*). Om denna sin oförånderliga nåd imot de största Syndare gifver han os i sit ord de alldrakraftigaste förlåkringar. *Jag utsträcker, låger han, mina händer hela dagen til et ohörsamt Fålk, som vandrar åfter sina egna tankar på den vdg, som icke god är h) Si! så sannt, som jag lesver, såger Herren, Herren; Jag hafver ingen lust til den ogudagtigas död; utan at den ogudagtiga omvänder sig från sitt vdfende ok lesver i*). Den milde Guden, som så vål känner otrones magt hos syndare, hvilken upfyller dem med mistroende til Gud ok tvifvelsmål om hans Nåd, han svår här vid sit eget Guddomeliga lif, at så sannt han är den oförånderlige Guden, som lesver ifrån åvighet til åvighet: så sannt är ok det, at han endast ålskar lifvet ok icke gärna ser en syndares död. Han vore icke den lesvande, tilbedjans vårde Guden, om Hans hjårta hade et annat sinne, om han påsyftade något annat med sina förnuftiga Creatur. Til alla dessa bevis ok öfvertygande skål om Guds oåndeliga Godhet, nåd

g) 2 Tim. 2: 13. h) Esa. 65: 2. i) Hoz. 33: 11.

nåd ok barmhårtighet, åfven imot de största syndare, kånner nu et nytt, kraftigt ok olvikeligt vedermåle i vårt Evangelio uti vår Frålfares Jesu Christi tårar öfver Jerusalems Stad. Det heter i Evangelio: *Når Jesus kånner fram, nämligen från Oljoberget, ok fick se staden Jerusalem; gråt han öfver honom.* Den milde Frålfaren vetste, hvad för en svår dom förestod denna Staden för alla des synder ok des framhårdande otros skuld. Ja! han sade åfven nu förut hvad honom framdeles öfvergå skulle: ok med sådana tankar ser han nu denna staden an. Allt des förestående elände ok jånner föll honom likom på en gång i ögonen: Deröfver brister honom hans hjårta, tårarna stiga honom i ögonen ok han begynner gråta i allt fålketts åsyn. Med hans tårar förenade sig de håftigaste suckar: *Ak! Ak!* at du dok vetste ok erkånnde, *hvad din frid tilhörer,* hvad som hörer icke allenast til Stadens ok hela Låndets timmeliga vålstånd, utan ok til din andeliga frållning ok fålighet!

Berånker dok, mine Ålskelige! hvad det har at betyda, at Jesus gråter. Hade Jesus unnat Jerusalem det grufveliga straff, som des inbyggare allenast på hans egen allraheligasta person förskyllat; hade han haft et någe ok vålbehag deri, at de nu fingo omgålda allt det onda de bedrifvet: Månne han då så suckat ok gråtit? Nej! en hånndgirig kånner alltid en köld vid sin fiendes olycka; han gråter icke, när

når honom illa går, utan har snarare sin lust däruti. Jesu tårar äro derföre vittnen til hans Kärleksrika ömma ok medlidande hjärta. De gifva den kraftigaste öfvertygelse, at hvarken han åller hans himmelske Fader, (ty *han ok Fadren äro et*) *k*) har det ringaste behag, uti stadens ok hela Fålkets fördärf.

Alltså blifver det en oryggelig fanning: Gud har ingen lust at straffa människorna ok hemsöka dem med plågor ok olyckor *l*); han är en god ok mild Gud: han *har lust til lifvet*; Han vill at alla Syndare skola undgå skada, olycka ok fördärf. Det är Guds ok Jesu uprigtiga åhåga ok fulla alfvar. Tror Jesu tårar, mina ålskeliga! om J icke villjen tro hans ord ok förståkringar.

Han låter os ju i dag likfom låsa urur fina af gråt fördunklade ögon, huru hans hjärta menar med os ok för allt hvad han betygat os om sin Faders fullkåmliga kärleks villja, *sätter han os til underpant* sitt ångestfulla hjärta ok sina rinnande ögon, på det intet tvifvelsmål må vara öfrigt, at *han gärna unnar alla syndare lifvet* ok ingen glädje har däruti, at jåmmer ok nöd för syndens skuld kamma öfver Land ok Fålk ok at Sjålar falla i fördärfvet. — Men hårimot torde tilåfventyrs det förblindade förnuftet göra detta inkast: Hvi sker det då at Gud både hotar ok straffar? Hvarföre håller icke Gud håldre sin håmnande hand tillbaka? Hvarföre har icke Jesus ifrån
Je-

k) Joh. 10: 30. *l*) Ps. 30: 6.

Jerusalems stad afvåndt de straff, som så ömt gåt honom til hjärtat? Hvi gråter den Allsmåktiga Kärleken öfver et ondt, som han sjelf lätteligen förmår afböja? Huru kann en så hård medfart förlikas med Guds Godhet ok Nåd imot syndare? Han är ju sjålfva Kärleken af hvilken inter ondt kan hårflyta. Så kann en människa tänka ok fråga, Iom icke rätt känner ok vördar Gud ok hans heliga rättigheter, utan af en förvånd egenkärlek vill undgå skada ok fördärf, det må Gud, den helige Guden, deraf hafva åra åller vanåra. Kann vål et sådant tänkelått åga grund utan at alla Sannings ok Råttvisos band derigenom skulle uprifvas? Viljom vi då hafva en Gud, som icke ifrar det onda? Kunde man då med et redligt hjårta lefva under honom i hans rike, om det anlågos lika i hans ögon, at göra rätt åller orått? Jesus har den herrliga prisen: *Du hafver ålskat råttfårdigheten ok hatat oråttfårdigheten; derföre hafver Gud, din Gud, smort dig, det är, insatt dig til Kånung. Ditt Rikes Spira är en rått Spira*, såger Paulus med Davids Ord m.) Hans hjårta brifter honom vål öfver människornas ondåka, når hon mognar til straffet; Men sit Rikes spira kann han derföre icke böja åller sönderbryta, om han vill vara Kånung på sin Thron.

Betånker, mine Åhörare, at åfven derföre, emedan Gud är god, kann han icke låta det onda ostraffadt. Ty annars skulle det ju haf-

m) Ebr. 1: 8, 9.

hafva det utseende, som det onda vore enligt med Hans natur ok passade sig til hans affigter. — Gud är väl själfva kärleken, som Johannes beskriver honom; Men som han Sjelf är det aldrafullkämligaste Våfendet; så är hans Kärlek ok den fullkomligaste kärlek. Han kann icke annat älska än det, som är värkeligen godt. Han måste älska allt godt utan undantag ok det i mån af des godhet. Hans kärlek måste derföre vara ren, oinskränkd ok fullkämmligen afpassad åfter sina Föremåls storlek, vigt ok värde. Fördenskuld, som Han sjelf är det högsta goda, så måste han först ok förnämligast älska sig sjelf, sit eget höga våfende ok sina oändeliga fullkämlichkeiten. Här af följer ostridigt, at han lika ovillkårligen måste älska ok befrämja alt hvad som med des höga Våfende nödvändigt öfverensstämmer, ok tvårtom hata ok afböja allt det, som deremot strider. Nu är det godt, ja! i högsta måtto rätt ok med Guds höga egenkaper ok rättigheter nödvändigt öfverensstämmande, at de förnuftiga Creaturen lyda ok älska sin Skapare; derföre kann han icke annat, än af dem fordra lydriad ok kärlek. Tvårtom är synd ok olydria i sig sjelf ond ok obillig, ja det högsta onda; ty den strider imot Guds heliga Våfende, kränker hans höga rättighet ok fördunklar hans åra. Derföre kann Gud icke annat, än med et oföränderligt hat, afsky ok vedervilja ante ok beifra den samma. Denna Guds invårtens naturliga Kärlek til sig sjelf är således den, som får

ter

ter mått, ok gråns för utöfningen af hans utgående kärlek til Creaturen. Gud har af begynnellen älskat ok älskar ännu framgent alla sina Creatur, såsom sina händers Värk ok förnämligast de förnuftiga, såsom skapade åter sit belåste. Ok då desse sednare genom satans bedrägeri låtit sig förföra til affall ok olydna: så har Guds obegripeliga Vishet upfunnit ok hans oändeliga Nåd antagit et dyrt Försonings Medel, hvarigenom Guds vrede öfver syndare blifvit blidkad, hans höga Rättfärdighet fullgjord ok hans oändeliga kärlek til sig sjelf fullkåmligen tilfridsställd. Men när de fallne syndare icke vilja, efter Guds nådiga anställt ok tilbud, antaga detta dyra försonings-medel utan oäktade alla Guds kallelser ok Nådes söknin-gar fortfara uti en herrskande otro ok händskap imot Gud ok fräckt utöfva allehanda styggelser ok köttens gärningar: så nödga de, så tillägande, Guds rena kärlek at gå tillbaka til sig sjelf ok således inskränka utöfningen af den utgående kärleken; ok då få de genom eget förvällande omgälda sit onda våfende ok i sjelfva verket försara *hurid olycka det med sig förer, at öfvergifva sin skapare ok förakta Hans Nådes Rikedomar n*.

At allt detta se vi nu, mine älskelige! at den store Guden är ok förblifver den högsta Godheren, ja sjelfva kärleken, änskönt syndaren, som icke vill förblifva i denna kärleken, störtar sig *sjelf* i olycka, plågor, qual ok fördö-

n) Jerm. 2: 19. - Rom. 2: 4.

dömelte; lika som Solen icke uphörer, at vara en lysande ok värmande kropp, fastän den dären, som med flit går ned i den dystra jordkulan, icke får njuta des ljus ok värma, utan måste förgås uti mörker ok köld. —

Så vida var det redan kämmit med Jerusalem, då Jesus öfver det förhårdade Fålket utgjuter bittra tårar. Med rinnande ögon förkunnar han dem deras förestående ok öfverhängande straff. Då het det, äfven som fördom hos Propheten Hezechiel o): *Hvi viljen i dö, J af Israëls hus*, då jag likväl ingen lust däruti hafver. Men J viljen ju icke hafvat annorlunda. J sätten Eder sjelfve i den författning, at J icke kunnen kamma i min gemenskap, utan måsten således förgås. *Israël du bringar dig sjelf i olycka; ty din hälfa står allena när mig p)*. Men du vill icke vända dig til mig, på det dig må hulptit varda. Jag är ju kâmmen til din frâlsning ok salighet; men du erkänner det icke, ok vill, oagtdadt alla mina kallelser, mina vittnesbörd ok undervärk, icke känna din nådetid, uti hvilken Gud din himmelske Fader så mildeligen ok i affigt på din frâlsning, löker dig.

Skall nu vår af ömhet gråtande Jesus med sina tårar *ej ren blifva när han dömmar*; Kunna dessa hans kärleks tårar hos et förhårdadt folk icke väcka någon åftertanka: så äro hans domar rätta, ok alla, som älska hans namn, gilla hans utslag ok gifva honom äran.

Hom. F. Vol. VII. Str. 4. C e

Så

o) Hezech. 33: 11. p) Ose. 13: 9.

Så rättfärdigar sig Gud ok hans Så ok bevisar åfven genom sin vredes nit, at han är den rätta Godheten, som intet ondt kan fördraga, den rena Kärleken, som icke ålskar något, som strider imot Hans höga fullkåmligheter, det allraklaraste Ljuset, som ingen förblandning tål med mörkret. Ok det är Hans åra hans pris ok berømmelse. Derfor är *Han Gud, öfver all ting, högtlåfvad i evighet q*).

Andra Delen.

Sedan vi nu tillräckeligen öfvertygat os, at Guds godhet ok nåd, ehuru stor den är imot syndare, dock icke strider imot des heliga rättfärdighet; så vilje vi nu i vår Beträffandes Sednare Stycke kårtelligen visa, at hans hotande ok håmnande rättfärdighets domar åro, så länge syndares nådetid varar, med kärleksfulla affigter blandade ok i sin utöfning af nåden förmildras.

Då Gud af hat til det onda ok af nitålkan för sin Åra nödgas hota et Fålk med sin vredes ris ok åndteligen gripa til det samma; så är väl sådant en Des Rättfärdighets utöfning; dok emedan Guds allmänna Nåd icke alldeles öfvergifver syndaren, så länge pröfve tiden ånnu varar, utan arbetar outhörligen på des frålning ok förbåttring: så få vi icke ifrån Guds rättfärdighets utslag så aldeles urenstänga des godhet ok nåd, at hon ju dermed tillika pålyftar helsosamma ok til människors lyckalighet

q) Rom. 9: 5.

het ledande ändamål. När Gud hotar med vrede, grymhet, straff, plågor ok förbannelse öfver de obotfärdige lyndare, såsom Jesus i vårt Evangelio hotar de förhårdade Judar; så vil han härmed röja ok upptäcka deras olyckliga ok förderfvade tillstånd, at de äro förtappelsens barn, förbannade lyndare ok Iatanes fångar, ok således upväcka dem til at märka ok blifva varse sin olycka, på det de i tid må gifva akt på hans låckande ok kallande nåderöst, som vill frälsla dem ifrån det förestående onda. Ok när de icke villja låta hans hotande föreställningar värka til deras upväckelse ok förbättring: så låter han dessa sina grymma hoteller gå i värkställighet. Han spåker et högmodigt folk under blodfugande Tyranners ok: Han plågar et i vålluft ok yppighet nedfånkt Land med misväxt, hunger ok dyr tid, gifver des innebyggare lediga tänder ok brist på bröd r); Han hemföker Iodomitiska styggelser, otucket ok lösaktighet med pest ok imittosamma sjukdomar, ok så vidare. Med allt detta har han, jämte sin Rättvisas uppenbarelse, äfven det nådiga syftemål, at han må göra lyndarens smickrande lustar för dem bittra ok förhäteliga; uplifva hos dem en innerlig ok kraftig känsla af deras djupa fördärf ok stora elände, vända deras upmärksamhet på sit ord ok sina rätter; (ty straffet lærer gifva akt på orden) s) ok således föra dem til en sann bättring ok omvändelse.

C c 2

Så

r) Amos 4: 6. s) Esa. 28: 19.

Så länge syndare ännu ej blifvit i sina synder kånslolöse, så är med alla hans straffdomar äfven denna kärleksrika affigt, at *den ogudaktige må öfvergifva sin våg ok syndaren sina tankar t*).

Gud handlar i så mätto med syndare, som en öm Moder, hvilken äfta med skarp tucktan måste afböja sit barn från den olyckliga vanan at äta förgift, som hon vet bringar det om lifvet. Synden, ehuru fött ok ljustigen hon smakar för syndaren, är dok et skadeligit gift både för själ ok kråpp, som bringar dem båda i ävigt fördärf; Ak! huru mild ok nådig är då Gud at han icke tilstådjer menniskan leka med synden ok de skadeliga begärelser, som sänka hånne i en afgrund af olycksaligheter, utan genom sin tucktans ris förtager hånne lusten derföre ok kraftigt afkräcker hånne dårifrån. Ok denna Guds Affigt med sina straff ok hämnedomar sträcker sig icke allenast til dem, som straffet egenteligen drabbar, utan äfven til alla andra upfäteliga syndare, som tvåfva i samma fara; at de må af deras olycka, som straffet öfvergår, blifva vise, det är: af deras exempel taga sig skräck ok fasa för sådana styggeller hvarigenom de förra gjort sig til straffet sakra ok skyldiga, ok således *besinna sig af djävulens juara, hvarmed han förer dem fångna äfter sin vilja u*).

Gud har ok med sina hämnedomar öfver de ogudaktiga et enskildt nådigt afseende på

t) Esa. 55: 7. u) 2 Tim. 2: 29.

på sina Nådebarn, som här i deras jämmerdal måste icke allenast känna mycken anstöt ok förargelle af de vrångvila människors ondska, utan varda af dem åfta förföljde ok trängde på alla fidor.

Han vill genom sin hämd öfver de ogudaktiga, hugna ok trösta sina barn med den öfvertygelsen, at deras Gud ännu lefver ok är en domare på jorden, som gör åtskilnad på den rättfärdiga ok den ogudaktiga, på den som hänom fruktar ok på den som hänom icke fruktar v),

Han unnar ok skänker dem derigenom den tilfridsställesse, at de märka ok förnimma at han tager en öm faderlig del uti allt det de ogudagrige tilfoga dessa minsta hans barn, ok vill det hämnas på sina ok deras fiänder.

Vi villje nu vidare se, huru Guds strånga Rättfärdighets utöfning varder genom Hans nåd ok godhet här i tiden lindrad ok förmildrad. Det sker 1:0) derigenom, at Gud så länge upskjuter det straffet som han beslutat öfver syndare. — Derigenom gifver han dem tilräckelig tid ok utrymme til bättring ok omvändelse. Jesus råknar ok med Jerusalems tider ok dagar. Ak! at du dok hade kånnt, vill han fåga, hvad för en tid dig hitintils blifvit lemnad. Så många Nådedagar äro fruktloft förbigagne. Du har på dem icke velat låta råda dig til det, som din frid tilhörer. — I dag är ännu en god dag, ätven denna din dag, är en nåde-besökelses dag. Det vore

C c 3

åa-

[v) Malach. 3: 18.

ännu en dag, på hvilken du kunde afvända all din förestående olycka, ok hos mig, din Hielpare, *finna nåd på den tid, då dig bäst hiälp behöfves.* x.) Så har Gud afbidat Jerusalems tider ok dagar. Men emådan det ännu, på denna din dag, låger han vidare, *är föråldat för din ögon*; så varda andra vredes- ok doms-dagar, nöds- ok jämmers-dagar, öfver dig kämmande.

Sådana äro Guds goda ok heliga vägar med människors barn. Derföre kallas ok är han *en tålig ok långmodig Gud*, som icke vredgas på människors vis, hvilka uti sin hämnande ifver hastigt ok håftigt utfara, utan *bidar at han må vara syndaren nådelig ok med stor tåljamhet lider ok fördrager vredenes kar y*. Ak! låtom os allenast något återsinna, mine Åhörare! hvad Gud alla dagar måste se, höra ok tåla af alla syndare i världen. Hvad såg väl Jesus, när han vände sina ögon ok tankar på det syndiga Jerusalem! — Om en gudålskande människa vore i sådan ställning, ifrån hvilken hon kunde se ok höra alla de dårskaper, syndastyggelser ok orenligheter, som i en enda fälkrik Stad, allenast en dag igenom, yttras ok föröfvas på källrar ok vårdshus, i gillen ok squaller-fällskaper, i kamrar ok fördålda vinklar: huru skulle en sådan gudfruktig själ blifva til mods? huru skulle hon icke nitålka för Guds sak, ifras imot så mycken ondskas ok bedröfvas öfver et så hiskeligt Christendomens förfall? O! hvilket obegripeligt tålmod är då hos Gud. O! hvilket djup af
nåd

x) Ebr. 4: 16. y) Rom. 9: 22.

nåd ok barmhårtighet, at Gud så länge, ja så många tusende år, tålt den i syndafördärf så djupt nedfänkta världen ok med så stor långmodighet fördrager alla des orättfärdigheter. Men Gud lämnar syndare, icke allenast så många nådestunder, salighets dagar ok behagliga tider, utan 2:o) han *gifver ok under deras förlopp*, sjelf vid handen medel ok tilfällen för syndarena at undgå de förutsagda ok öfver hufvud hängande straffen. Han sänder sina tjänare, genom hvilkas ögon han ännu i dag gråter öfver en syndig stad ok land ok genom deras mund lærer nästan dageligen i sit Tempel. Han förmanar, varnar, ifrar imot ondskan, kallar, bjuder ok läckar syndare til sig; med et ord, han har ingen åhåga, intet nåds arbete osparadt, at draga syndare ifrån sina vågars villo, på den våg, som leder til lifvet: så at han kann med skäl beröpa sig på deras eget samvetes dom ok vittnesbörd, ok fråga dem, som han fordom frågade Israëls barn genom Propheten Elaias: *Nu dömer, J Jerusalems Inbyggare ok J Juda män, imellan mig ok min vingård. Hvad skulle man ok mer göra minom Vingård, det jag hånom icke gjordt hafver? hvi hafver han burit villdrufvor, då jag väntade äfter, at han skulle bdra goda drufvor z?)*

3:o) Guds godhet ok nåd förmildrar ok rättfärdighetens strånghet i så måtto, at han afbryter straffet ok förkårtar vredes stunden öfver syndare. Guds nådetid öfver Judarna

z) Esa. 5: 3, 4.

tog egenteligen sin början vid omskårelsens instiftelse ok Förbundets ingående med Abraham ok varade i tre tusende år: Men vredesstunden i sin fulla högd varade icke öfver nio Månader, då Jerufalem blef förstördt. Så nådig ok mild är Gud: när han börjat straffa, lå a) kårtar han tiden ok därigenom lindrar straffet; i lynnerhet då hans vishet ser at et svarare ok långvarigare straff skulle, i anseende til människornas andska, orsaka förtviflan eller förhårdelle.

Gud gaf i Davids tid Mordängelen befallning, at dråpa i tre hela dagar; men innan de når sit slut, får han befallning at hålla sin hand tillbaka. Detta stämmer in med det David säger: *Herren träter icke til ävrig tid ok vredgar icke ävinnerliga. Hans vrede varar et ögnablick ok han hafver lust til lif. Om aftonen varar gråten, men om mårgonen glädjen a).*

Beränker, mine Älskelige! om Guds rättfärdighets strånghet skulle nyttja Allmaktens fulla styrka et enda ögonblick, huru skulle det gå med os usla ok vanmäktiga Creatur. *Om du med Vrede, som vi förtjänt hafve. — Straffet utbreder, ho kann det fördraga? Så är förtappadt allt det, som är skapat, Af dina plågor b).*

Tillämpning.

Således har jag då genom Guds nåd fört til ånda den föresatta Betraktelsen, ok visat den herrliga förening ok sammanställmelle, som är imellan Guds Godhet ok Rättfärdighet, hvilken be-

a) Ps. 103: 9. — 30: 6.

b) N:o 308 v. 2.

består deruti, at Guds Godhet ok Nåd ehuru stor den är imot syndare, dok icke kullkastar hans oändeliga rättfärdighet; Ok at Guds hotande ok hämnande rättfärdighets domar äro, så länge syndares pröfningstid varar, med kärleksfulla affigter blandade, ok i sin utöfning af Nåden förmildras.

Nu, mine Älskelige! hvad tänker Edert hjärta om alla dessa fanningar? Är det mögeligt at J uti Eder salighets sak kunnen ännu vara kalla, vårdslösa ok förlummelige, då Gud så allvarligen åstundar Edert vål, samt ställer ok inrättar allt derhån, at den som icke vill, behöfver icke gå förlorad.

Huru denna viktiga saken bör gripas ann, är Eder förut af Guds heliga Ord väl bekant. Det kämmer allenast derpå ann, at J rätteligen förhållen Eder därvid, Gud skal icke, han kan icke gå ifrån den Ordning, som han en gång fastställt til sin Åra ok vår frälsning. Jesus kann icke vika en hårsman ifrån sin Lära för vår egenfinnighets skuld. Vi hafve en tydelig, en hälsosam Nådeordning: en riktig ok säker väg til lifvet: *görrer bättring*, det är, låter Eder sinne ok hjärta förändras, ok tror *Evangelio*. Det är Hans Nådes råd til vår frälsning genom Jesum Christum. Ser därför til, mine Åhörare! at icke någon af Eder försummar Guds Nåd ok förflösar sin dyra nåde-tid. om det vore allenast en enda Nådens föraktare imot en stor hop trogha Själar, så är det dok icke i Guds ögon likgiltigt ansedt. J hafven

C c 5

hört,

hört, at han icke vill, at någon enda skal för-
lorad varda. Men när nu förmodeligen imot
et ringa antal trogna hjärtan, många tusende
gifvas, som förakta Nåden ok försumma sin
hemföknings tid; Huru måtte det icke smärta
den kärleksrike Frälsaren, huru måtte det icke
bedröfva Hans Heliga Anda? Ak mine Ålskelige!
hvad har dok den gode Guden, som uppehål-
ler ok leder Eder så underligen: hvad har
den milde Frälsaren, som för Eder död är,
gjort Eder förnära äller til förfång, at J så
ringa akten at bedröfva honom ok genom Eder
otro ok Nådens förakt uplifva ok förnya uti
hans förbarmande hjärta de suckar, de ömma
känflor at sorg ok grämelse, som han yttrat öf-
ver sit hårdnackade Fålk, ok tekant med sina
strida tårar. J säkra syndare! som såtven så
tryggt på lustans mjuka bädd; kunna Jesu af
kärlek ok ömhet rinnande ögon ok hans ljufva
kärleks bröst ej beveka Eder til upriktiga bät-
trings tårar ok en allvarlig längtan äfter Hans
nådes gemenskap; så låter Hans rättfärdighets
stränga hotelser upväcka Eder utur Er synda-fömn,
hvaruti J tyckens ligga djupt inföfde. Ak
hvi villjen i sjelfvilligt stöta Eder i fördärf-
vet? Tröster Eder icke af Guds godhet, så
länge i förakten Hans heliga rättfärdighet.
Smickrer Eder icke med falsk inbillning om
nådastånd ok salighet, så länge J trampen Hans
rättfärdighets råtter under fötterna. Betänker,
at Guds Nåd, ehuru öfverfvinerlig den är kan
dok icke utöfva sig til förfång för des oföränd-
der-

derliga Rättfärdighet. Kåmmer ihåg at *Gud kann så snart vred vara som han nådelig är* c).

Gud har redan gifvit os et kännbart slag af sin tuktsans ris: upskjute vi med vår bättring: så kann Gud gifva os et, som är ännu långt hårdare: vi hafve det ganska väl förskyllat; ty syndamåttet tyckes hos os redan vara uppfyllt, som i Jerusaleem, ja! i Sodom ok Gomorrhæ. Erkänner då i Jesu namn den nådetid, uti hvilken J så mildeligen sökde var den. Den varar icke alltid. Han kann slutas förr, än J det förmoden. Ok då börjar en annan tid, uti hvilken Guds hämnande rättfärdighet skal utöfva sig utan någon förskoning, utan förmildring af nåd ok godhet, då *dom utan barmhårtighet skal öfvergå dem, som föragtat Guds Godhets, Tåljamhets ok Långmodighets rikedomar ok icke låtit hans Mildhet laska sig til bättring d).*

J blödi e Själar, som låten åtankan af Guds strånga rättfärdighet skräma ok afskräcka Eder ifrån Nådens sökande emedan i föreställen Eder rätten utan Nåd, åller rättfärdigheten hos Gud högre, än barmhårtigheten; ak! låter Eder af Evangelii ord ok det, som åfvanföre derutur ånfördt är, öfvertygas om Guds allmänna öförfkyllda ok öfverfvinnerliga Nåd imot alla syndare.

Vänden Edra sinnen ok tankar något lirtet ifrån den sinaitiska ljungelden ok dundret som redan väckt Eder utur Eder syndalömn.
in

c) Syr. 5: 7. d) Rom. 2: 4.

in på Zions Ijusliga bärge. Der sen J Guds Lamm, som borttagit Edra ok hela Världens synder; der sen J vreden blickad, rättfärdigheten förfont ok nådens brunn öpen för alla fattiga syndare. Der fån i låra at känna Gud som en mild ok nådig Fader, som med utsträckda armar utbjuder i denna sin kärleks Sån alla sina salighets skatter. — Å Eder sida fordras ej mera, än med nåde-hungroga hjärtan imottaga denna Saligheten. Lämner för Guds ok Jesu skuld icke den falska inbildningen hos eder rumm, at J genom Edert eget mödosamma arbetande under Lagen kunnen göra Eder skickliga ok värdiga til denna Nådens imottagande, mindre fullgöra Guds rättfärdighets fordringar ok undvika Des hämndedomar. Det är en fördömelig tanka, som kämmer af otron, förringar värdet af Jesu dyra förtjänst ok förvänder hela Salighetens ordning. Bortlägger all trålagtig fruktan för den nådiga Guden ok tillika allt hemligt förlitande på egen rättfärdighet. *Kämmer J alle som arbeten ok ären betungade e*). Kämmer så usle, som J ären, träden med botfärdiga hjärtan ok i andans fattigdom fram til Nåda-Stolen. Öpen Edert hjärta för det heliga stänkelse blodet. Anamner ok med trones armar omfatter Eder milda Frälsare hel ok hållen, sådan som *han Eder af Gudå gjord är til visdom, til rättfärdighet, til helgelse ok försoning f*). Genom en sådan lefvande tro på Eder Frälsare blifven J icke al-

e) Matth. II: 28. f) I Cor. I: 30.

allenast delagtige af hans aldraheligaste rättfärdighet, som gör Eder i Guds ögon heliga ok rättfärdiga ok friar Eder från syndens straff ok fördömmelse; utan J fån ok genom samma tro i föreningen med Jesu et nytt lif ok ny kraft at tjäna Gud i helighet ok rättfärdighet. Kämmer alltid ihåg hvad Johannes skrifver g). *Dem råddom ok otrognom är deras del tilredd i den sjon &c.*

J rättfärdige! J trogne ok helige Guds barn! frögder Eder uti andanom öfver Guds öfverfvinerliga Nåd ok barmhertighet; vörder ok tilbeder Hans oändeliga rättfärdighet. Blifver faste ok ståndande i trone på Eder milda Frållare så skal Herrans Nåd vara väldig öfver Eder i andelig ok lekamlig måtto ok hans hämnande rättfärdighets utöfning genom Medlarens blods kraft blifva i anseende til Eder för allo uphåfven ok förtagen. Men om J kännen ok med hjärtelig öfvertygelse vörden Eder Gud såsom en nådelig ok rättfärdig Gud: så varer ok på denna dagen troligen förmante, at ställa Eder dessa höga gudomeliga egenskaper ok himla dygder til en helig äfterfölgd uti all Eder vandel ok omgängelse. Är Herren en nådig ok barmhertig Gud. O! så varer ok J *barmhårtige, såsom Eder himmelske Fader barmhårtig är h)*. Varer milde ok godhjärtade emot hvar mann; tålige imot Eder felande nästa, långmodige uti de oförrätters fördragan- de, som Eder tilfogas i). Är Herren en rätt-
fär-

g) Up. B. 21: 8. h) Luc. 6: 36. i) Ps. 5: 5.

färdig ok helig Gud, *hvilken et ogudagtigt våfende icke behagar*: så varer J ok helige ok rättfärdige i alla Edra gärningar, i allt Edert lefverne. Bevifer Eder tro, genom rättfärdighetens fanna frukter. Ålsker rätt ok rättvisa äfter all Guds ok människlig Lag. Varer milde, men icke *fläte* imot Guds föraktare ok de ogärningsmenn, som fatta sig up imot Gud ok Öfverhet samt förakta all tro ok Christelig laglydnad.

Si! så skal nådenes Gud ok rättfärdighetens Fader ej *underlåta at göra os godt*, låta os under en nådig ok rättvis Öfverhets regering med tryghet sittja under våra fikonatråd; vara en eldsmur kring våra gränfor; välsigna vårt land ok främja alla våra händers värk.

Under all Faderlig nåpst ok tuckran, ja imot alla öfver våra hufvud hängande syndastraff ok plågor, skola alla heliga ok rättfärdiga Guds barn kunna blidka den nådiga ok rättfärdiga Guden, då de i nödenes tid för Hånom framtråda, fatta hånom om riset ok hånom anropa:

O Gud vi bedje alla flätt,
 Lät os dok njuta barna rätt.
 Din Nåde os bevifa,
 Din grymma vrede från os vånd;
 Tag bort det straff, vi ha förtjänt
 Evinnerlig vi dig prife k)!

Amen.

k) N:o 309: v. 15.

15

BIHANG

FÖRKLARINGAR

ÖFVER
TREDJE STOR-BÖNEDAGENS TEXTER

1785.

Imprimatur.

Stockholms Stads-Consistorium
Den 20 April 1785.

Ad mandatum.

LARS HAMBÆUS.

V. Confist. Not.

TREDJE STORA BÖNEDAGEN

1785.

OTTESÅNGEN.

§. 1.

Föraktar Du, o Människa! Guds godhets, tål-
samhets och långmodighets rikedom, icke för-
ståndandes, at Guds mildhet läckar Dig til bät-
tring? Är den til bokstafven korta men til in-
nehållet vigtiga fråga, som en Jesu Apostel
lägger på alla känslolösa Guds nådes förak-
tares Samveten i *Rom. 2: 24.* — Apostelen
stiger i denne Epistel från det mindre til det
större. Han börjar med at visa de bevekelse-
grunder til Guds sanna dyrkan och de förbin-
deller til et en förnuftig människa värdigt lef-
verne, som den *naturliga kunskapen* om Gud
och tingens ändamål henne ålägger; och der-
ifrån går han vidare, at i de följande Capitel
påyrka de outfägeligen ådlare och högre plik-
ter, hvilka fast mera åligga människan, såtom
uplyst af Christi klarhets ljus och *vägledt af*
Nådens öfvernaturliga medverkande. Apostelen
tager för en afgjord och af allom bekant san-
ning, at, fast människan icke genast vid sit in-
Hom. F. Vol. VII. St. 4. D d trå-

tråde i verlden skulle ega en medskapad kunskap om sin varelses uphofsman och dess fullkomligheter, hon likväl vid tikttagande ålder och kommen til rätt bruk af sina förmågheter, kan förvärfva sig insigt i *det som förstås kan om Gud*, derigenom at hon uti den i alla människors ögon genast fallande *Guds gärning, verldenes skapelse, kan beskåda Hans osynliga väsende och Hans eviga kraft och Guddom*. Men hvad gagnade det henne, om verlden och de ting som i verldene äro endast vitnade, at en Gud är til? Nej, hela skapellen fåger henne åfven, at denne Guden måtte ega de största egenskaper, och ännu mera, at Han hvarken kan eller vill ega dessa sina fullkomligheter endast för sig Sjelf utan at Han, såsom Gud, måtte ständigt låta sina händers-verk röna en välgörande verkan deraf. *Godhet, barmhertighet, tålmod och långmodighet* äro ibland Guds egenskaper de som först och tydeligast falla människan i ögonen; ty för at känna denna *Guds rikedom*, behöfver hon icke vidlöftiga underlökningar och förnufts-slut. Men samma Förnuft och Skapelse, som fåga henne at Gud är *god och långmodig*, de fåga henne åfven lika tydligt, at denne Guden måtte hafva några *ändamål* med dessa sina egenskapers bevisning, ty eljest skulle Gud handla utan affikter, det vill fåga, icke vara *allwis*. Och si, när människan å ena sidan väl vill skörda frukten af desse Guds egenskaper, men å den andra icke underkasta sig de förbindelser, som de ålägg-

ga henne, då prisar och tackar hon icke den gode och långmodige, såsom Gud, då aktar hon icke Gud i kånsto, då utlåtter Hon sig tör det ivåra straff, at af Gud i et vrångt sinne blifva öfvergifven i sit hjertas lustar, då blifver hon utan all ursäkt. — Människa! låger Apostelen; et ord, som utmärker det kreatur, hvilket på en och samma gång är det förträffeligaste och tillika ullafta på jorden. Et namn, som är synnerligen tjenligt at påminna henne Guds alt och hennes eget intet. Föraktar Du, O Människa, Guds Godhet - - - låckar Dig til båttring.

§. 2. kunde Apostelen göra sådana slutatser då han talade om Hedningar, hvilkas förstånd i de himmelska ting var så förblindadt, huru mycket mera måtte då icke desse lanningar kunna lämpås på oss Christne, hvilka fulkomligen känna lefvandes Gud och den Han lånt hafver Jelum Christum? Är det en stråvård brotflighet hos den naturliga människan, at förakta Guds godhets, tålsamhets och långmodighets rikedom, huru mycket större brått hos den i Ckristo kallade, at icke låta Guds mildhet låcka sig til båttring? ty det är just Christne, som endast känna Guds nådes öfverlvinneliga rikedomar; som fulkomligen förstå dessa rikedomars åndamål och som ega et så rikt förråd på krafter til desse åndamåls upfyllande. Men hur kommer det då til at denne af oss lå väl kände Guds mildhet icke får och kan låcka oss alla til en frivillig båttring? Jo — Salomo, som hade erfarenhet af nåstan alt under solena, hade

redan i sin tid funnit, at efter det icke straxt går domen öfver onda gärningar, så varder människans hjerta fult at göra det ondt år; och at samma Guds Godhets, tålsamhets och långmodighets rikedom, som borde lätta oss alla til bättring, ännu i denna dag för ganska många ibland oss är en ordfak til fortfarande i synd och ogudaktighet, det vitnar, ty värr! erfarenheten mer än tilräckeligt. Och hvad skulle man således håldre önska, än at på denna Herranom och vår andagt synnerligen helgade dag så liffigen kunna föreställa det brotliga och straffvärda i et sådant människors upförande emot Barmhertighetens Fader, at de hittils känslolösa föraktare af Nådens rikedom derigenom måtte affkräckas från at vidare bevisa Gud ondt för godt och Jesum hat för Hans kärlek, samt förmå de ljumma, at i samma mån alfvarligare söka Guds Rike och den inför Herranom gällande rättfärdighet, som Hans godhets och tålsamhets rikedomar dem dertil alt mer och mer upmuntra! Kraftenes Gud vare härtil mågtig i vår svaghet. *Fader Vår &c.*

TEXTEN. Predik. Bok. 8: 11.

Efter thet icke straxt går Domen öfver onda gärningar, varder Människones hjerta fult til at göra ondt.

Vår betraktelse skal föreställa:

Guds Godhets, Tålsamhets och Långmodighets Rikedom, föraktad och missbrukad.

§. 3. Salomo hade gifvit sit hjerta til at
vis-

visliga söka alt det som man gör under Solena. Hvilket fålt at löpa igenom! hvilket djup at undersöka! Jag hafver hvarjehanda sedt i mine fåfänglighets tid fåger han; Han hinner icke, han kan icke upråkna alt — Han nämner endast et af det myckna mångfaldiga — *Thet är en rättfärdig och han förgås i sine rättfärdighet och thet är en ogudaktig, som länge lefver i sine ondsko; thet vederfars så then ena som then andra; them rättfärdiga såsom them orättfärdiga, them goda och rena såsom them onena, them som offrar, såsom honom som intet offrar; såsom det går them goda, så går det ock syndarenom.* Denne så lika utgång på olika vägar och så lika belöning för så olikt arbete, var för Salomo obegripelig, efter han vilste, at en rättfärdig Gud sitter vid all tings styre. Äfven han, hade så när slintat med sin fot och felat i sit hjertas tankar häröfver, om icke et högre ljus härutinnan gifvit honom en tydeligare uplysning — och då gör han af allsammans denna slutsats: *om en syndare hundrade resor illa gör och dock länge lefver; — — så vet jag likväl at dem varder väl gångandes som Gud frukta; men dem ogudaktigom varder icke väl gångandes; ty om han än vore fri från alla andra plågor och straff här i verlden, så är dock den olyckan ensam tillräckelig at störta honom, at nemligen efter domen icke straxt går öfver onda gärningar, hans hjerta deraf varder fult at göra det ondt är.*

§. 4. Sannerligen behöfve vi icke iakttaga alla tilfällen, för at för vårt, ehuru inskränkta,

likväl driftiga Förstånd, och för våra, ehuru swaga, likväl bedrägliga hjertan, kunna råtfärdiga Herrans vågar med människors barn. Vi tycke oss icke så mycket ondt, så mycken ödeläggande oordning här i världen, til hvilket allt vist ingen med uplyst förstånd och redligt hjerta vågar eller med minsta sken af billighet kan beskylla Fulkomlighetens Fader för uphofsman; men vi bäre oss dock ofta gånger så åt, som vi hemligen skulle inbilla oss, at bättre kunna styra världen, visligare förekomma detta nu herskande onda och kraftigare befrämja det motivarande goda, än det nu sker, då vi likväl vete, at styret är i händer på en Gud, som med den högsta almäkt förenar den högsta vishet och med den oinkränkaste godhet förlikar den strångaste rättfärdighet. Vi tycke at många människor lefva endast för at göra ondt och at deras bortgång i döden är den endaste välgärning de bevisa världen. Til exempel, desse hjeltar i ottron, som så nitiskt med konstig ord bjuda til at skilja oss vid *ensfaldigheten i Christo*, och så outtrötteligen bevisa sin ottron med sina gärningar, i det de uti sit hela lefverne *vandra fiender til Chrissi kors* — Hvad nytta frågar den i sit hjerta eljest upriktigt menande, fast i sit förstånd vid Försynens råd altför korttänkta människan, hvad nytta bevisa desse otrons barn åt världen och sina samtida — hvad nytta, som til en hundrededel kan vara svarande mot den skada och förstöring de åstadkomma i sina medmänniskors hjertan och

och samveten? Gud är ju then Gud, som et ogudaktigt väfende icke behagar, och likväl låter han icke allenast icke sin fiendes hand vilna utan tvårtom vidmagthåller densamma, fastån den dageligen sår ut ogräs ibland hans hvete. Gud är ju then, inför hvilken then ond är icke kan blifva bestående, och likväl tillåter Han en ogudaktig Jerobeam i tu och tjugo år komma Israël at synda. Gifver icke Herrans tålmod och långmodighet dem kånstolöfom anledning at i sit hjerta tänka: *Det är ingen Gud?* Skulle de icke helt annorlunda håra sig åt, om Herrans tordön och hämd genast följde på förbrytelsen? — — Christen! Gif Gudi Årona, och yet at Guds vägar icke äro människors vägar. Hvad skulle väl icke Gud kunna göra om Han endast ville handla efter Sin *Almagt*? Men Han är ju derjämte *Vis*; *Barmhertig* så väl som *Rättfärdig*; *Långmodig* så väl som Han är en *stark Hämnare*; och den ena af dessa sina egenskaper utöfvar Gud aldrig på den andras bekostnad. Och för öfrigt, om Gud icke med *långmodighet* skulle tåla det onda och med förskoning fördraga syndare, på hvad sätt skulle Gud da kunna låta människorna känna Sin *godhets och tåknodighets rikedom*, som Han likväl vil, at vi alle skole förstå och anse såsom det kraftigaste bevekelse skäl til bättring?

§. 5. Nej — O Människa, i stället för at klandra eller misbruka denna Guds *godhets och långmodighets rikedom*, som allena är ordfaken at ej redan långt för detta med oss någor

kvar dr ute; så anse den såsom det högsta be-
 vis och underpant på Guds vishet. · Hvilken
 förtjenar namn af *Vis*? Jo den som genom de
 lättaste och ginaste medel kan, oaktradt alt mot-
 stånd, befrämja de största och nyttigaste ändamål.
 Drag af denna beskrifning det ofullständiga —
 lägg dertil det högst möjliga fulkomliga,
 och vi skole finna, at Gud i sin *Långmodighet*
 på det tydeligaste uppenbarar sin *Vishet*. Den
 lastfullaste måste ofta, tvärtemot sin vilja och
 affikt, med sina elaka företagande, åttadkomma
 en hop hålsosamma följder: eller rättare, Gud
 vet i sin försyn at af hans onda gärningar hän-
 leda et välsignadt slut; men dessa för skaror af
 människor hålsosamma följder och välsignade
 slut skulle ju världen aldeles sakna, om Gud
 efter sin strånga rättfärdighet genom sin almakt
 hindrade eller borttrykte förbrytaren; och än-
 nu mera, detta den ogudaktigas hindrande eller
 förstörande skulle icke i allmänhet, i denna så
 nära sammanfogade sakernas stälning och för-
 hållande til hvar annan, möjeligen kunna ske
 utan at ock dygd och Gudsfruktan deraf skul-
 le erfara et alt för kånbart lidande; ty hvar-
 före säger Frälsharen i liknelsen om ogräset i
 hvetet, at husbonden förnekade sina tjenare i
 förtid uprycka ogräset? Jo! på det at när de
 upryckte ogräset, the icke derjämte skulle uprycka
 hvetet, *Matth. 13: 29*. Den ena hväffer sina mor-
 diska spjut mot vårs Herras Christi Evangeli-
 um; men huru fulkomligen vet icke Herrans
 vishet at vända Hans fiendteliga, anfall til
 det

det bästa? de som äro satte til väktare på Zions murar äro människor; de skulle kanske på denna sin vakt löfvas af det alt för mycket fredliga; men nu då otronens blix och anfall omgifva dem på alla sidor, så upeldas de derigenom, at med mera eftertryck gripa til *Andans sudrd* och öfva sig at med bästa fördel bruka *Trones sköld*; ty fannerligen, *ibland oss måste vara partie*, på det de *rdttfynnige skola varda uppenbare* 1 *Cor. II: 19*. En annan predikar vådeliga, at *lesva sig sjelfvom och göra hvad hjertat lyfter*. Huru vet icke samma Herrans vishet, at af denna lustarnas predikan draga för Gudaktigheten hälsofamma ändamål? Ty så framt icke denna verdens barn i sit slägte skola altför tynbart vara klokare än ljusens barn i sit slägte, så måste ju Dygdens rätta vänner med en fördubblad itver arbeta på det som *til tro och gudaktighet tjenar*, och, för at hålla en någorlunda jämvigt, låta sit ljus ännu klarare lysa för människor, på det de af deras goda gärningar måtte upmuntras, at ock genom et *Christeligt lesverne prisa den Högste i Himmelen*. Dessutom äro exempel af vilfarelse och last lika så nödvändiga för at, i en verld sådan som vår är, afkräcka från ogudaktighet, som exempel af en lesvande kunskap ock gudsfrugtan äro tjenlige at upmuntra och stadfästa människor i det goda. Och desse känslolöse, ogudaktige, som Herrans långmodighet länge skonar och sparar, de äro för andra människor likafom ständigt stående exempel både på huru

Stort Herrans tolamod är med syndare, såsom ock huru otacksamt och våglamt syndaren kan draga denna Herrans nåd til lösaktighet. Icke så tilförståendes, som Gud skulle behöfva människans laster, för at derigenom kunna visa sina fulkomligheter; Nej — men, efter människan nödvändigt vill synda, hvilken vis Gud, som äfven af människans förbrytelser tager sig tillfälle at visa sin åra!

§. 6. At förakta eller misbruka Guds godhets och tålsamhets rikedom blifver et ännu större och straffvärdare brott, när vi besinne *grunden och orsaken* til denna Herrans långmodighet med syndare. Redan såsom *Skapare* har väl Gud en outfägelig lust med människors barn; men såsom vår i *Christo försonade fader* handlar Han dock, för det *blodets skull som bättre talar än Abels blod*, outfägeligen mildare och långmodigare med syndaren än Han skulle och kunde göra, om icke Christus blifvit en *försoning för världenes synder och en alla syndares försvare* när *Fadrenom*. Ty mån Gud med sådan nåd och förskoning umgås med den känslolöse föraktaren för *Sin egen skull*? Öfverhopar Gud honom med denne Sin nåds och långmodighets rikedom, för at genom syndarens sluteliga räddning öka sin egna åra och lyckalighet? Ack! hvad skulle en eller annans — och hvad läger jag? en eller annans — Nej hvad skulle några millioner jordmatkars sjelfvällade förderf kunna taga bort af den Guds omäteliga åra, som, desse uproriske och
af-

affällige förutan, ändå i alla evighet blifvet uphögd och prisad af oräkneliga verldars och Himlars innevånare? ja — hvars nåd och rättfärdighet til och med sjelfva den straffade människan måste erkänna och uphöja i och genom sin lika lå sjelfvällade som välförtjenta undergång. Eller kanske Gud visar denne sin godhets och långmodighets rikedom för *människans egen skull*? Ack! et Creatur, som redan en gång varit uproriskt och affälligt från Sin Skapare, och som har ingen borgen at sätta för sig, at det ju icke kan blifva det den andra gången emot sin förlåtande välgörare: hvad kan väl et sådant Creatur begära och förvänta af den Gud som icke kan låta gäcka sig? Nej — någon annan orsak til Guds tolsamhets och långmodighets rikedom måste vi uplöka; och huru tydeligen finne vi den icke uti denna vår Frältares liknelle: *En man hade et fikonatråd i sin Vingård och han kom och sökte frukt derpå och fann ingen. Då sade han til Vingårdsmannen: si nu i try är hafver jag kommit och sökt frukt på detta fikonatråd och jag finner ingen. Hugg det bort; hvarföre skall det förhindra jordena? Men Vingårdsmannen svarade Honom och sade: Herre! låt dock detta trädet stå ännu et år medan jag grafver omkring det och göder det, om det så kunde bära frukt; hvar och icke, så hugg det sedan bort. Luc. 13: 6-9.* Det är således Vingårdsmannen Jesus, sjelfva kärleken, sjelfva nåden, som vid Majestätets högra sida i Högdene utbeder ännu et år för

för det ofruktsamma trädet, den känslolöfe nå-
de-föraktaren, icke för at under *detta året*
låta det vara i sit fordna tillstånd, utan för at
under den tiden *grajva omkring det och góda det;*
det vill säga, genom sin förekommande nåd från
denne människans förstånd och hjerta taga bort
alt det som hindrar fruktsamheten och genom sin
medvårkande nåd omgifva det med alt, som kan
göra det fruktbarande i tro och helgelle. Men
huru outfägeligen brotligt emot Gud och skadligt
emot sig sjelf handlar icke den människan,
som genom sin hårdhet och hjertas ondsko til
intet gör Jesu väckande, uplysnande, omvändan-
de och helgande affikter med detta af Guds
godhet begärta, och af Hans *långmodighet*
förlånta år, och som i stället för at låta denna
Guds mildhet läcka sig til bättring, *syndar* än-
nu mera i hopp at *nåden* än ytterligare *skal öf-*
verflöda? Hon gör ju Jesum til en *syndatjenare*
och drager *Hans nåd til lösaktighet.* Hvad!
när *detta år* har gått til ånda, och stunden in-
faller för detta: *hvar och icke, så hugg det se-*
dan bort, hur skal det då gå? Hvad är då til
görandes, när *Guds Godhet* börjar förbyta sig
i *Rättfärdighet,* och *Hans Tålsamhet i Vrede,*
och *Hans Långmodighet i Hdmd?* Jo — Kän-
slolöfe! Bedrägelige! under det du som måst
föraktar eller misbrukar denna Guds god-
hets, tålsamhets och långmodighets rikedom,
så har du i beredskap en rörstaf, at då kunna
stödja dig på. — *Bättring i Dödsstunden.* —

§. 7. Ja — *Bättring i Dödsstunden* —
At börja *Lefva,* när man skal *dó;* at börja *lef-*
va

va val, när man icke längre kan lesva illa; at börja tro på *Jesum*, när man icke längre kan tvifla på *otrons fölgder*; at i et ögnablick få luft at *ålska* den som man i hela sin lifstid hatat; at med afinattade sinnen under kropsliga smärtor och med en orolig Sjal under oräkneliga både utvårtes och invårtes plågende tankar, *utföra det aldrevigtigaste*, då man knapt är skickelig at tänka på *det aldraminste*; at lita på en *tillkommande dag*, då man likväl icke rår om det *nävarande ögnablick*; at göra sig räkning på en *tillräckeligt lång beredelse-tid på en sjuk-sång*, då man likväl vet at *Lifvets Herre* kan med et *enda slag* innom en minut ånda lifvet; at - - detta och mycket mera, gör det så *ganfka åfventyrligt* at uppskjuta med båttringen til dödstunden. Ja — den förmodan, at då på några ögnablick kunna bota alt det onda, hvarpå man i hela sin lifstid, oaktadt alla varningar, med berätt mod arbetat; denne förmodan är sannerligen *sjelfva rågan* på alt det förra föraktet och misbruket af *Guds godhets, tålsamhets och långmodighets rikedomar*. Således, ehvart du vänder dig ☉! Människa, så blir det ändå dervid, at *Du måste känna den tid Du uti sökt* varder; måste just *i dag, medan Du ännu Herrans godhets och tålsamhets röst* hörer, icke förhårda *Ditt hjerta*; måste bättra *Dig* medan *Du ännu synda kan*. Ack! om *ditt Hjerta* alt hirintils blifvit fullt och driftigt at göra det ondt är, emedan du sedt, at *Domen icke stoxt går öfver onda gårningar*, så tänk då *hådanester på hvad Du nu fått och hört*
haf-

hafver, och hålt det och bättra Dig; ty så säger Han, som våller at icke Domen straxt går öfver onda gärningar, så säger Jesus: Åst Du icke vaken, så skal jag komma til Dig som en tjuf plägar komma, och Du skal icke veta på hvad stund jag kommer til Dig. Upp. B. 3: 3. Men ännu erfar du dageligen, at Han kommer til dig *Saktmodig, full med nåd och sanning*: Ack! måtte då denna Jesu mildhet få låcka Dig til tidig och alfvarlig bättring. Amen.

H Ö G M Å S S A N,

TEXT. 2 Pet. 3. 6.

Herren fördröjer intet sit löfte, såsom somlige mena det vara fördröjelse; men han hafver tålmod med oss och vil icke at någre skola förgås, utan at hvar och en vänder sig til bättring.

Ho är en sådan Gud som Tu åst, then ther synder förlåter och tilgifver tinom igenledda arfvedel theras misshandel, then icke behåller sin vrede evinnerliga, ty han är barmhärtig. Så uphöjer Propheten Micha den store Israëls Gud, när Han besinnar des outtrötteliga långmodighet mot syndare, den öppna nåd människor hos honom finna, när de den samma i sin botfärdighet löka. Propheten som talar för et folk, omgifvet af hedningar, hvilka hade sina

na hedniska Gudar, dem de tillade hvar sina berömliga egenskaper och fullkomligheter, gör jämförelse emellan desse och den otylige Guden Israël dyrkade. Han finner hos Honom företråde i alt; ty hvad äro hedningarnas Gudar, dem svaga människo händer bildat, dem människorna sjelfve tillagt sina egenskaper, hvilka ju närmare de granskas, äro såsom människorne sjelfve, bristfällige och svage, om icke brottslige och orimlige, hvad äro de emot den Guden, som är Skaparen, Den Sjelfständige, den allena Fullkomlige Guden? Ho är En sådan Gud som du äst, säger Propheten. Men Micha finner Herren i synnerhet öfverträffa hedningarnes diktade Gudar i välvilja, kärlek och ömhet för människor, i tolmod och långmodighet mot syndare. Ho är en sådan Gud som Du, säger Han, den där synden förlåter &c. — barmhärtig. Hedningarnas Gudar fordrade ofta blodiga människo-offer om de skulle kunna blidkas och försonas. Gud förklarar sig nögd med syndarens bättring, hans ångerfulla och botfärdiga hjerta. För at förstå syndaren härtil, väntar han med snart obeskrefvelig långmodighet på dets bättring, beredd at så länge ännu lifvet varar ingen från nådens delaktighet förskjuta. O! håri, om någonsin, framlyser den Högstes fullkomlighet! Hvilken egenskap hos Gud, som af oss svage och lyndige människor, hvilka den angår, hvarken kan nog värderas eller beprisas, är icke hans stora långmodighet! Ho är *En sådan Gud, som*
Du

Du äst, den där synder förlåter — barmhårtig.
Michæ. 6, 18.

Mine Åhörare! At syndare misbruka Guds barmhertighet och långmodighet är en bedröfvelig sanning, bestyrkd af alla tiders ärfarenhet, äfven som det icke lär behöfva många bevis at Herren å sin sida har med sin barmhårtighet och långmodighet de bästa och nådefullaste affigter. Låter oss i dag på denna hela Rikets Bönedag, så ärindra oss Herrans affigter med sin långmodighet emot syndare, at de hos oss måtte vinnas och därjemte visa det skändeliga misbruk syndare göra af denna största, den tröstefullaste sanning, at Gud är nådig och långmodig. Nådenes Gud! välfigne sit ords sanning på människors hjertan, när vi nu tänke öfvervåga:

Affigterne med Guds Långmodighet emot syndare.

1:o *De falska som syndare därom hysa.*

2:o *De rätta Gud därmed påsyftar.*

At visa det den på nåd och långmodigmodighet mot syndare så rike Guden icke handlar af brotlig människo-öfvaighet och flathet, afläpande sig den rättfärdighet som är lika grundad i dels fullkomliga väsende, som hans stora barmhårtighet, är den vigtiga sanning Apostelen Petrus i närvarande Bönedags Text förhåller sina Åhörare. Han vederlägger därför syndares inkast emot denna Herrans Långmodighet, ärindrades at det icke är

nå

någon fördröjelse eller någon efterlåtenhet i upfyllandet af hans löfte at en gång uppenbara sig såtom en hämnande och straffande Gud, hvilken skall löna hvarjom och anom efter hans gärningar; Rom. 2. 6. utan han vilar, at Herren med sin långmodighet har andra och de bästa affigter, viljande genom högsta måttet af nåd öfvertyga syndare om sin ömhet för deras räddning, och dermed, om det någonsin står at göra, locka dem til bättring. Låtom oss närmare utreda dessa Apostelens föreställningar, i det vi efter löfte fåtte vår upmärksamhet vid

I *Del. De falska tankar och affigter syndaren gör sig om Guds långmodighet.* Hvaruti dessa bestå och huru falska de äro vilar Apostelen i början af vår Text, säjande: *Herren fördröjer icke sit löfte, såsom somlige mena det vara en fördröjelse.* Det gifves i synnerhet tvänne falska tänkesätt, som syndare göra sig om Guds långmodighet, *deras*, som förneka hos Gud all straffande Rättfärdighet och *deras* som tro, at efter Gud är så långmodig, så få de väl tid och rådrum at framdeles bärra sig.

a) Det gifves de, som förledde af sina falska begrep om Guds nåds och långmodighets rikedom, *förneka hos Gud all straffande rättfärdighet.* Huru många äro icke desse, hållt i våra yttersta tider, då otro och fritänkeri intagit så mangas sinnen och då i synnerhet Låran om de eviga straffen blifvit et

ämne för tvifvelsmål och invändningar. Fråge vi då hvad begrep desse lyndare göra sig om Gud, så företälla de sig honom såsom idel kärlek och nåd, så kunna de icke förlika med begrepet om en god Gud begrepet om en håmnande och straffande rättfärdighet, likasom en Fader icke kunde vara en god Far, fast han understundom nödgas afbryta sin ömhet mot et olydigt barn, en Konung icke varo mild Regent derföre at han stundom måste til lifvet straffa förrådiske och uproriske underfåtare. Ropar då Herrans ord förgåves om straff och helfvete? Tecknar det oss icke en Gud, lika helig och rättfärdig som god och barmhärtig? *Rättfärdighet och Dom är hans Stols stadfästelse*, Ps. 89: 15. *Ogunst och vrede öfver hvar och en människjos själ, som illa gör*. Rom. 2: 9. *Herren har fastställt en dag, då han skall döma hela jordenes krets med rättfärdighet*. Ap. G 17: 31. *De ogudagtige skola lida pina, det eviga förderfvet af Herrans ansigte och af hans hårliga magt*. 2 Theff. 1: 9. m. m. Såsom desse lyndare antingen icke tro Herrans ord eller förvånda det, hvar och en efter sina förut fattade meningar, så tro de icke eller at Gud skall en gång uppenbara sig såsom en rättvis verldenes Domare, då det likväl heter: *Si! Domaren dr för dören*. Jac 5: 19. *Si! jag kommer snart och min lön med mig til at vedergälla hvarjom och snom efter hans gärningar*. Upp. B. 22: 12.

b) Förnuft och Samvete motlåja alt för myc-

Mycket dessa syndares tänkesätt, at de skulle vara de allmänaste. De fläste Människor tvifla icke, at Herren är en stark hämnare öfver dem som illa göra, och hvad hindrar då deras omvändelse? Jo den falska tanken: *Efter Herren är långmodig, så unnar han mig väl tid til bättring och omvändelse.*

Syndare! gå til dit hjerta, Ivara om du icke lå tror i din *ungdom*, i din *mandom*, ja kanske äfven in i *høga ålderdomen*. Huru tänker syndaren i *ungdomen*? Hans hjerta är nu mer känslöomt vid ånjutandet af det goda Herren i Naturen bereder, och han tycker sig hafva alla bevis för den lanningen, at Gud är mer god än strång, mer barmhärtig än rättfärdig. Hans finliga hjerta, som blöder vid det hårda budet om egen förfakelse, förleder ej sällan förståndet at så tänka: Skulle Herren gifvit mig dessa starka och eldiga känslor, som drifva mig at öfverskrida Religionens heliga gränfor: skulle han gifvit mig dessa, utan at ömma min Ivaghet, utan at unna mig rådrom at i en mera stadgad ålder besinna mig: Gud är långmodig, tänker han, och styrker sig dermed i sin ondskan.

Rådfråge vi denne syndare i sin *manbara ålder*, så har han ännu nya ursäkter, alla understödde af en falsk tanke om Guds långmodighet. Nu skyller han på sin kall, som up-tager den tid han borde använda på det *ena nödvändiga*: Nu *har han tagit sig hustru och*

hve icke komma, med flere urfäkter dem Herrans Ande fjelf uprecknat i Luc. 14. Cap.

Men den *bedagade*, den *ålderstegne*, år han då altid den, som skånker Herran sit hjerta? Vi skulle tro det. Men, Nej, ånnu smakar honom syndens dårande nöjen. Han har til åfventyrs bjudit lustan farvål, emedan naturens krafter icke tillåta honom mera at båra henne sina offer. Han har således förväxlat, men han bortlägger derföre icke oket. Om huru mången gammal gällier icke hvad Propheten låger: *Kan en Æthioper förvandla sin hud och en Parder sina fläckar, så kunnen i ock godt göra efter i ondt vande ären.* Jer. 13: 23. Nej, lyndaren år så van vid oket, at han ej kan vara det utan. Han år åregirig, om han icke år en slaf af penningen, eller han drånker i vinets must lifvets och åldrens bekymmer. Och hvarmed smickra sig då alla dessa lyndare? Jo, Herren, låga de, år långmodig och barmhärtig; med tjenaren tänka de: *min Herre kommer icke så snart*: och når han nalkas, mena de sig få nog tid at fly i armarne på en Gud, som år så nådig, så långmodig.

Desse och många dylika åro lyndares tankar om Guds långmodighet, alla falska och ogrundade, ty de strida mot de begrep som Herrans ord gifva oss om en Gud, hvilken, fast han med största långmodighet väntar på lyndares båtning, likväl icke gjordt oss mera försåkrade om sin ankomst, ån at vi hvarje stund

stund måste vara beredde at möta honom. Ja, syndare! du som så tänker om Guds långmodighet; besinna allenast huru många af dina likar häruti hafva bedragit sig. Betrakta, om icke följderna af din obotfärdighet och syndavana, som gör det hart när omöjligt at någon sin bättra dig, betrakta då åtminstone, huru ovist dit lif år, huru osäker den stunden år för dig, då antingen Jesus i sin sista tilkommelse skall uppenbara dig, eller du i döden gå honom til mötes. Besinna med hvad sannolikhet du vil vänta, at Herren skal til godo hålla din sotsångsbåtring, sedan du al din tid hans nåd föraktat: besinna at du, som så många andra, kanske aldrig får åga den dag, då du kan rätt bedja til Gud, mindre så omvända dig, som han fordrar. Gif derföre akt på de

II. Del, *Nådfulla Affigter Herren med sin långmodighet påsyftar* *). At Herren måtte på det fullkomligaste ådagalägga sin innerliga olust til syndarens förderf och med sin ömhet locka honom til bättring, åro de tvånne hufvudaffigterne med desl långmodighet, säger Apostelen i vår Text: *Herren hafver tolamod med oss och vil icke at någre skola förgås, utan at hvar och en vänder sig til bättring.*

a) *Herren vil icke*, säger Apostelen, *at någon enda skal förgås.* Och, kunne vi åska större bevis på Herrans ömhet för Människjor, samt innerliga olust til syndares förderf, än

*) Se vidare i detta ämne denna Vol. sid. 380 följ.

hans stora långmodighet. Är den kärlek stor som Herren inplantat i Föräldrars hjertan för sina barn, fast större är den ömhet Herren bär om hvarje Människja, ja den måst förvilade syndare. Det är naturligt at Föräldrar älska sina barn; de älska sig dermed själva, och vänta tillbaka af dem tacksamhet, lydnad och tjenst, hvilka när de å barnens sida saknas, ofta förordfaka kallfinninghet, så at den naturliga ömheten ock aldeles kan förkålpa Guds ömhet deremot: hvarmed skole vi jemföra den? Denne som på en och samma gång är den oförskyltaste och tillika den varaktigaste, som icke en gång af den största ondskan kan uttröttas. — Ja, Herrans ömhet för syndare är vist den *måst oförskylta*, ty han behöfver icke vår dyrkan och tjenst och är ofs förutan den lyckaligaste, likväl vil han icke at någon enda syndare skal gå förlorad. Den är tillika *beständig* och snart *outtröttelig*. Vi lynde Gud emot på tusende sätt och likasom tvinge honom at förskjuta ofs; men hans ömhet tillåter det icke. Han använder deremot alla medel, både tuktan och nåd, både välgärningar och aga at draga ofs til sig. Horar han än i sin strånghet: *skulle jag icke med rätta göra dig såsom Adama och tilpynta dig såsom Zebaim*, så tillägger han dock straxt: *Mit hjerta hafver et annat sinne*. Os. 11: 8. Ja, han känner Människjans svaga väsend, at de äro mull och stoft; *Människjans hjerta*, säger han sjelf, *är ondt ifrån ungdomen*, 1 Mos. B. 8: 21, derfore

före är han ock benågen at handla med syndare efter deras svaga väsend, draga medlidande med den felande, gifva honom tid och råderum at besinna sig. Ja, det är hans åra at vara så mycket öfver oss människjor i godhet, som han är öfver oss i vishet och makt; derföre är han så oändeligen nådig och långmodig. *Så sant jag lefver, säger Herren, jag hafver ingen lust — lefver.* Hez. 33: 11. Ja, syndare! hvad bevis åskar du derpå, at Herren icke vil din ofärd? Jo betrakta — betrakta allenast Guds långmodighet.

b) Den andra lika hufvudsakeliga affigten med Guds stora långmodighet är *Syndarens bättring*. *Gud vil icke — skal förgås, utan at — til bättring.* At syndare måste bättra sig, d. å. ångra sina synder, fly til Medlarens Jesu Christi förtjenst, afstå från sit onda väsend, och börja et förnyadt lefnadslätt, är det stora hufvudycket af alla Herrans befallningar, Summan af hela Christi Evangelium, *Bättrer Eder och tror Evangelio*, Marc. 1: 15. Och hvad medel brukar då Gud at förmå syndare härtil? Hvad medel väljer då hans vishet, som sannolikt bör heida syndaren i sit yra lopp, som skall böja des vilja, förändra des naturliga afvoghet för Gud och bortvända hogen från verlden, från synden och det förbudna? Måne Lagens tvång och hoteller? Nej, de kunna förskräcka men icke förändra, nödga men icke öfvertala människjors hjertan til en villig lydning, en barnslig fruktan, det som Her-

ren af öls åskar. Nej, undantage vi Andans värkande nåd i ordet, som allena kan i grunden ömskapa och förbättra det förderfvade hjertat, få gifves intet större skäl at röra och förbättra Manniskjor än betraktellen om Guds öfverfvinneliga kärlek i Christo, åtankan af hans stora nåd och långmodighet emot fyndare. Och si! o fyndare, detta är Herrans affigt med sin tolamod och långmodighet emot dig. Hvarföre har han bespart dit lif intil denna dag? Hvarföre har han låtit det ofruktbara trädet ännu stå och icke redan kastat det på elden? Vår Text svarar: *Herren har tolamod — til bättring.* Aek! skulle då detta kunna af dig rätteligen behjertas; skulle du kunna et ögnablick betrakta denna Guds långmodighet, utan at fatta detta välsignade beslut: *Jag vil bättra mig: Miskunda Dig Gud öfver mig syndare!* Jag bekänner: *Jag hafver syndat i himmelen och inför dig — kallas dit barn.* Ja, *Jag flyr til Dig, förskjut ej mig; Min Gud haf mig förskonad! Din strånga rätt, Af nåd &c.* Si, en sådan värkan är det som Herren med sin nåd pålyftar. Måtte den så vist vinnas, som det är hans rätta och nådiga Affigter med sin långmodighet.

Tillämpning.

V. Å. Då vi nu på denna hela Rikets Bönne- Bot- och Bättrings-dag hafve betragt Herrans Affigter med den långmodighet han emot fyndare visar, så åligger öls, at med öls sjelf-

va anställa den vigtiga underlöknigen, huru vi, så väl hvar för sig som hela Landet, denna Guds långmodighet vårdat och hvad oss vid denna åtankä åligger. Hvar för sig måste vi ju, M. Å. bekänna at vi i många fall varit et mål för Guds långmodighet och tolmod. *Ingen dr*, säger David, *som godt gör, ja icke en.* Pf. 14: 3. *Ingen*, i den bemärkelse, at vi skulle kunna åberopa oss rättfärdighet och dygd i den Högstas ögon; och huru måge vi tro annat om vårt hela Land i de tider, då Gudsfruktan och Dygd nalkas ju mera lit fall, som en sann Christendom mer och mer tyckes förkolna. Emedlertid har Herren haft tolmod med oss och står ännu i dag färdig at med nåd och barmhärtighet oss omfatta. Låter oss då inför honom bekänna våra synder och icke förtiga vår misshandel. Låter oss förena vår bön inför den Aldrahögste, at han icke må tröttas vid at visa oss nåd och långmodighet. Men låter oss ock upfylla hans affigter i det vi uprigtigt *bättre oss och göra sådana frukt som bättring tillhör.*

Ja, måtte hans barmhärtighet och långmodighet blifva hos oss hvad den efter Herrans egna Affigter bör vara, icke et stöd för säkerhet och laster, utan upmuntran til en snar och allvarlig omvändelse, et bevekande skäl för at med glädje *vandra på vår Guds väg och lyda hans bud, seder och rätter.*

Syndare! Du som antingen i otro förnekar Guds rättfärdighet, och tänker at han icke

ke upfyller sit løfte at straffe din synd, eller menar at det står väl til med din omvändelse, fast du dageligen gör den mera svår och omöjlig, fast du ju längre ju mer syndar på Herrans nåd, Ack! årindra dig dessa Syrach's ord: *Tänk icke; Gud är mycket barmhärtig, han straffar mig icke, jag synde så mycket jag vill.* Cap. 5: 6. Låt Herrans långmodighet emot dig alt intil denna dag beveka dig; besinna den ovisshet du är uti om din Herres ankomst: betänk dit eget lifs ovisshet och kom ihog at Herren en gång skall blifva i sin rättfärdighet lika stor som han här varit i sin nåd, ja, at han äfven nu kan så snart vred varda som han nådelig är. Lyd derföre i Jesu Namn från denna dag och stund den varning som du så ofta förkastat, men som af alla år den viktigaste: *I dag om du Guds röst hörer, förhärda icke dit hjerta.* Pf. 95: 8. Herren den långmodige Guden förlåne dig dertil sin nåd för Jesu Christi skull, Amen!

AFTONSÅNGEN.

§. I.

Thet är rättvist för Gudi gifva them bedröfvelse igen, som Eder bedröfva; men Eder som bedröfvens r. lighet med oss; då Herren Jesus uppenbar varder af Himelen: dessa orden anför Aposteln Paulus til tröst för sina Theffalonicers tolamod under deras förföljeller och bedröfveller, och til stadga för deras tro på Gud och hans löften om det

det tilkommande verdens lif; lärande, icke allenast, at en sådan vedergällning skulle hånda, utan ock at den skulle hånda med rätt och billighet; *ty*, säger han, *thet är rättvist &c.* 2 Theff. 1: 6, 7.

§. 2. Rättfärdighet och Dom kunna icke åtskiljas. När en Öfverhet pröfvar eller låter pröfva sina underhafvandes gärningar; när det urskiljes, om de inträffa med den föreskrefna lagen eller vika därifrån; när belöning tillåges dem, som fullgjort sina pligter, men öfverträdare och förbrytare hemsökas med straff; så kallas det at *hålla dom*. Dit hörer således icke det blott, at befalla öfver et visst antal människor; Rättfärdighet i domen är äfven så väsentelig; rättfärdighet i Lagen at han befordrar underhafvandens bästa; rättfärdighet i rättslakningen, at gärningarne noga och opartiskt pröfvas; rättfärdighet i straff och belöning, at de rätt vägas och mätas mot gärningarnas åtskilliga art och mångfaldiga omständigheter; utan detta är all dom et afskyvärdt Tyranni.

§. 3. Människor döma, men i deras dom felar gemenligen denna rättfärdighet, stundom af okunnighet, stundom af arghet och ond vilja; jag *vände mig om*, säger Salomo (Pred. B. 4: 1.) *och såg på alla them, som orätt lida under solen: och si! thår voro theras tårar, som orätt lida och hade ingen tröstare och the som orätt gjorde, voro alt för mågtige, så at the ingen tröstare få kunde; i alla verdens åldrar har man sedt den*
na

på bedröfvelse, i all Land ser man den ännu
 i dag i mer och mindre mån. Söke vi full-
 komlighet häruti, så finnes hon icke annorstå-
 des än där, som all annan fullkomlighet bor,
 hos den lefvande Guden; där är förstånd at
 pröfva, där är rättvisa at anse, där är magt at
 straffa och belöna all verdens otaliga människor
 och gärningar; ty *han hafver en väldig arm,
 stark är hans hand och hög är hans högra hand,
 Rättfärdighet och dom är hans stols stadfästelse;
 nåd och förlåtning äro för hans ansikte* Pl. 89:
 14, 15. — Dig alsmågtige Herre, bedje vi fat-
 tige syndare, at du icke måtte gå til doms med
 oss, ty för dig är ingen lefvande rättfärdig:
 handla icke med oss efter våra synder, och ve-
 dergåll oss icke efter våra misgärningar; För-
 skon oss Herre, Förlåt synder alla, Låt för
 tin nåde högsta rätten falla, Thet hörer dig til
 Vara God också mild Syndarom arme. Emel-
 lan synden så ock vreden dina, Sätt din Sons lydna,
 Kors och bittra pina, Som låt sit hjerta öppna
 och sin sida, Verlden til godo (Pl. B. N:o 307:
 3, 6) Hör oss, när vi i denna Sonens namn
 ytterligare därom bedje et andåktigt *Fader
 Vår &c.*

Text. Upp. B. 22: 12.

*Och si, jag kommer snart; och min lön med
 mig, til at vedergälla hvarjom och enom, såsom
 hans gärning är.*

Fö-

Föreställning.

Guds vedergällande rättfärdighet, hvilken är

1:o *Ofelbar*; Si! jag kommer snart, och min lön med mig.

2:o *Rättvis*, til at vedergälla hvarjom och enom såsom hans gärning är.

§. 4. Guds vedergällande rättfärdighet är *ofelbar*, 1:o såsom grundad på Guds helighet, en väsentelig egenkap hos honom. Guds helighet, i synnerhet Hans viljas helighet, består däruti, at han det goda allena älskar, vill och gör; och således i kraft af motsatsen, med lika alfvare hatar, förkastar och med afsky anser alt ondt. Guds strånga bud, hvaruti han, med så mycket eftertryck, förbjuder alla synder, bestyrka denna alfvarliga afsky för alt ondt: han har magt at straffa, han har rätt at straffa, han hotar at straffa; intetdera kan en förnuftig människa neka; hvad är då naturligare, än den slutsatsen, at han nödvändigt målte straffa? Nej, säger man: han har vål svärdet i handen, men han har det förgäfves; han visar sig vred, men han är dock mild; han hotar, men han slår intet; han känner vårt svaga väsend, han kan ej annat än fördraga det. Afskyvärda Lära, at således göra Gud til syndens vän och befordrare; at påbörda honom misfgärningar, at icke befläcka allena, utan i grund omstörta hans helighet! En regent.

gent låter i sit land utfärda de hålsosammaste Lagar; han tillåger den lydige belöning, förbrytaren straff; han låtter domare, han uppreter galgar; men af veklighet eller efterlåtenhet straffar han icke; han ser med kallsinnighet, at hans nyttigaste Lagar under hans ögon öfvertrådas; tjuiven, röfvaren, mördaren får oiftraffat måtra sig af den dygdige medborgarens egendom, blod och lif; regenten ser det, men han aktar det inter. Hvad dömen J om denne Furste? Är han en rättvis regent? är det onda honom så vedervärdigt, som han i sina Lagar föregifver? Skulle Ni ej säga, at han med sin oförfvarliga efterlåtenhet gör sig delaktig i alla de misgärningar som i hans Land bedrifvas? Men detlamma tänker hvar och en om Gud, som nekar och uphåfver hans vedergällande rättfärdighet. Han djerfves motstå Guds Anda, ty han lår verkligen: at Gud är en Gud, som et ogudaktigt våsende behagar, at de onda kunna bestå inför honom, at han är en vän til misgärningsmän, och en befordrare af laster. Hörer J Lärare af denna ogudaktighet, hvad Propheten Malachia redan i sin tid sade til dem, som förde lamma språk med Eder: *J hafven rett Herran med Edert tal. Så säjen J så: Hvarmed hafve vi rett honom? Thermed at J säjen: then ther illa gör, han behagar Herranom, och han hafver lust til honom; eller, hvar är en Gud som straffar? Malach. 2: 17.*

§. 5. Men hvad behöfve vi genom förnufts slut arbeta oss fram til en sanning, som 2:o den Hel. Skrift föreställer oss uti et så klart ljus? Och huru ofta, huru tydligt, huru eftertryckligt predikas icke Guds ord om den stora sanningen, at *Guds vedergällande rättfärdighet är ofelbar? Si jag kommer snart, heter det i vår text, och min lön med mig.* Herren kommer snart, säger han, at gifva tilkännna, huru vis och ofelbar hans ankomst är at vedergälla; han kommer snart, ty äfven här i tiden vedergäller han med belöningar en *Abraham, Isaac, Jacob, Job, David och Salomo;* och med straff *Sodoms* ogudaktiga folk, för en *Pharao, en Achab, en Jeziel, en Herodes;* han kommer snart, och i dödens stund faller ned trådet, at sedan evinnerligen blifva liggande under hans belönande eller straffande allmagt; han kommer snart nog, ty för de döda är ingen tidslängd mera, han kommer snart nog med den dagen, som skall upträcka alla våra gärningar, och då vi få skole, såsom vi handlat medan vi lefde; denna vigtiga sanning är en ibland dem, som först och sist är i Guds Kyrka predikad vorden; ty, som *Judas* betygar (v. 14, 15) *hafver ock Enoch, then sjunde ifrån Adam, propheterat tilföre om thessa och sagt: Si, Herren kommer med mång tusen helgon; til at sitta dom öfver alla, och straffa alla them, som oguaktige äro för alla theras ogudaktiga gärningar, med hvilka the hafva illa gjordt; och för alt thet hårda, som the ogudaktiga syndare*

mot

mot honom talat hafva. — Huru ofta kallas icke Gud i den Hel. Skrift en *Domare*, en *rättfärdig Domare*, en *Domare öfver lefvande och döda*? Och kunne vi väl tro, at en Domare fullgjort sin ämbetes-pligt, när han väl belönar de lydige och dygdige, men icke straffar milsgårningsmannen? Med hvad eftertryck be-tygar icke Guds Ande, at Herren icke låter Lagens öfverträdare ostraffad varda? Huru ofta utropas icke förbannelsens ve öfver dem som illa göra? *Hörer mig derföre, J vise män*, må jag väl med Elihu (Jobs 34: 10-12) säga, *bort thet at Gud skulle vara ogudaktig och then Alsmågtige orättvis; utan han lönar människone, efter som hon hafver förtjent; och drabbar uppå hvar och en efter hans gärningar.*

§. 6. Det är denna sanningen som vi i vår Betr. *Sednare Stycke* skole yttermera bestyrka, där vi efter löfte vilje öfvervåga, at *Guds vedergällande rättfärdighet är rättvis*, den må betraktas til dels *grund* eller *utöfning*.

Den är *rättvis til sin grund*. Guds vilja är en regel och et rättesnöre för alla förnuf-tiga varellers fria gärningar; ty hvilken kan betaga Skaparen, at fordra en fullkomlig lyd-nad af sina kreatur? och hvilken verdens in-vånare kan vågra det Våsendet sin ovilkorliga hörlamhet, af hvars godhet han lefver, röres och hafver sin varelse? När nu detta våsendet igenom tydeliga Lagar uppenbarat sin vilja, så blifver det ju det gröfsta brott, at med för-brytelse däremot trosta des magt och förakta des

dels bud; och det blifver ju då dels naturliga rätt, at med straffets hemsökelse icke förnöja något begär til hämd, men freda sin åra. Alt hvad som skapadt är, ledes til sit ändamål, det liflösa af sin art, de oskälige djuren af naturens och betslets tvång; människan af sit förnuft; hvilket åter icke kan styras af annat än Lagar, til hvil as väsende hörer belöning för lydnaden och straff för förbrytelsen. Det hör oss til, icke at fråga och döma, om och huruledes det annorlunda kunnat vara, utan at veta och göra, hvad Gud sticket och förordnat; nu hafver han i vår natur eller i sin uppenbarelse tydeligen utmärkt vilja gärningar, en del goda med löfte om belöning, en del onda med undsägelse af straff; när vi nu därutöver äre frie i vårt val, så är ju ock Gud rättvis i sin dom, när han ej låter oss vederfaras annat, än det vi sjelfve oss förtjent och beredt?

§. 7. *Guds vedergällande rättfärdighet är rättvis i sin utöfning; ty Gud har intet anseende til personen; magt, rikedom, höghet och pragt hafva ingen inflytelse på hans domar; han straffar synden, hvarest hon finnes; han störtar icke allena den oförvågna Pharaos i hafvers djup, utan hans tjenare Moses måste ock umgälla sin otro därmed at icke få njuta Canaans härlighet och hvila. Han straffar alla synder, ty ingen synd är så ringa, som icke förslämpar hans helighet; han har straffat dem redan på sin enda Son, som är försoningen för he-*

la verlden och burit alla våra misfgärningar, och han straffar dem ännu på dem, som icke i tronens rätta väg göra sig af denna lösepenning delagtige. *Han straffar uti et rättvist förhållande mot synden*, som har sina grader, sina mer och mindre svåra omständigheter; ju uttryckeligare Gud förbjudit, ju ömare han har varnat, ju större är skulden, ju svårare straffet; synde vi frivilligt, af egen drift, visst är ansvaret större, än om det sker af öfverilning och håftiga naturens eller andra människors retelser. Slike omständigheter, ofra dolde för oss, ligga Herranom i det klaraste ljus och göra, at *Tyro och Sidoni skall drågeligare varda på domenom, än Chorazin och Bethsaida* Luc. 10: 13, 14. *Han straffar, i lynnerhet här i verlden, med plågor som svara emot synden och oftast synes vara naturliga följder där-af. Det är rättvist for Gudi gifva them bedröfvelse igen, som Eder bedröfva. Ve dig tu förstörare, menar tu, at tu icke skalt förstörd varda, och tu föraktare, menar tu at man icke skall förakta dig?* El. 33: 1. Erfarenheten bestyrker det. *Achan* hade med sin stold dragit en plåga öfver Guds folk, och Herren plågade honom igen efter *Josuae* anförande i Cap. 7: 15. Sjuttio Konungar med afhuggna tumar af deras händer och fötter voro på *Adoni Beseks* skuldregister, och såsom han gjort hafver, så hafver Gud vedergullit honom Dom. B. 1: 7. *Achab* lät stena *Naboth*, och den domen förkunnades och gick äfven öfver honom: at på

them

then staden, thår hundar hafva slekt Naboths blod, skola ock hundar sleka titt blod. i Kon. B. 21: 19.

§. 8. Guds vedergällande rättfärdighet bevisar sig icke allena i straff, utan äfven och fast hårligare i *belöning*, då han verkligen tilldelar sina förnuftiga kreatur det goda, som han med sin viljas fullgörande af nåde råckts förbinda, och således ådagalägga sit välbehag öfver deras lydna och hörksamhet; förhållande sig därutinnan med äfven så mycken rättvila, så at *Han belönar alt det goda, som vi för hans skull gjort*, ånda til en bågare kallt vatten, gifven i hans namn, skall icke varda olönt; *Han belönar i vida hårligare och större mått, än våra dygder och goda gärningar i något affeende äro*; här är icke någon jemvigt sålom i straffen; vi förtjene i skräplighet och svaghet, vi belönas i hårlighet och magt; vi kunne gifva i det högsta några år af vårt timeliga lif, vi belönas med et evigt; arbetet är åndeligt, lönen oändelig; mödan kan vara tung, men hvilan osåjeligen ljuflig; *han belönar af nåde, ty hvad göre vi väl med alla våra dygder annat, än hvad vi äre pligtige at göra? Mätte vi då icke med en David utropa: Huru skall jag vedergälla Herranom alla hans vdlgärningar, som han mig gör* Pf. 116: 12.

§. 9. Då vi nu alle vete, Chr. Åh. at en dag ois förestår, då Gud skall uppenbara alla våra gärningar och vedergälla ois därefter, huru sorgfälligt och allvarligt bör då icke vårt

bemödande vara, at kunna bestå inför honom, som med rättvisa dömer hela jordens krets? Låtom oss i en vördnadsfull och andågtig betragtelse af Herrans vedergällande rättfärdighet, röras och upväckas til en ny ifver och ståndagtighet på salighetens väg; vinläggom oss at varda rike på trones frukter genom Jesum Christum; bevisom i alla lifvets skiften tolmod och hopp, så skole vi sluteligen med Paulo kunna säga: *Jag hafver kämpat en god kamp; jag hafver fullbordat loppet; jag hafver hållit tron; härefter är mig förvarad rättfärdighetens krona, hvilka Herren mig gifva skall på then dagen, then rättfärdige domaren; men icke mig allena utan ock allom them. som älska hans uppenbarelse* 2 Tim. 4: 7, 8 Amen.

Innehåll

Af

Sv. Theol. Sällskapets
Homiletiska Förfök.
Vol. VII.

Första Stycket.

- I. Förklaringar öfver Fjerde St. Bönedagens
Texter, 1784.
1. Ottelången *De trognas Glädje i Gudi*. Sid. 3.
 2. Högmållan. *Guds dräpeliga Gärningar uti Naturen och Nåden, det värdigaste ämne för en Christens betraktelser och loffsånger* 18.
 3. Aftonlången. *En rättfärdig Christens lof. och tacklägsel-offer Herranom sin Gud*. 56.

Andra Stycket.

- I. Predikningar öfver Andra Hufvudstycket i
Catechesen. (Fortfättning.)
3. Predikan öfver den Tredje Artikeln. *Den Hel. Ande* a) Til sin Person. b) Til sina
öfs bevilta välgärningar. 71.
- II. Förklaringar öfver Förste St. Bönedagens
Texter 1785.
1. Ottelången. *De Trognas ingång och för-
rätt-*

- rättning uti Herrans Hus.* a) Deras ingång i Herrans hus. b) Hvad de derstädes för-
rätta. 183.
2. Högmåflan. *En Christens vandring i Christo så, som han honom undsfått hafver.* a) Underlökes huru vi hafve annammat Christum. b) vifes, at vi böre vandra uti honom aldeles så, som vi honom annammat hafve 168.
3. Aftonfången. *En syndares bönhörelse, som beder efter Guds vilja.* a) Guds vilja. b) Bönhörelsen när han derefter beder. 219.

Tredje Stycket.

- I. Urkast til 16 Predikningar öfver Trones
Articlar. 239 — 295.
- II. Förklaring öfver Andra St. Bönedagens
Texter 1785.
1. Ottesången. *Kärleken til Gud i hans ords
hållande.* 325.
2. Högmåflan. *Det nära och nödvändiga sam-
samhang emellan kärleken Gud och kärleken
til Nåstan; ty a) gifves ingen sann Chri-
stendom utan inbördes kärlek, och b) in-
gen inbördes kärlek utan en sann Christen-
dom.* 301.
3. Aftonfången. *Fullkomlighetens band emel-
lan Människor.* a) Personerna, som med
hvarannan förbindas. b) Bandet, hvarmed de
förbindas, 326.

Fjerde Stycket.

- I. Predikan för Kongl. Svea Hof-Rätt, öfver Rom.
3:31. *Den Christna Religions förträfflighet
til at gifva den borgerliga Lagen kraft.* 333.
- II. Prof - Predikan på X:de Sönd. efter Tref. S.
*Den härliga Förening och sammanställ-
se, som är emellan Guds Godhet och Rätt-
färdighet uti Dess förhållande emot syn-
dare, äfven de aldragsvaste.* 365.
- III. Förklaringar öfver Tredje St. Böneda-
gens Texter 1785.
1. Ortesfången. *Guds Godhets, Tolsamhets
och Långmodighets Rikedom, föraktad och
missbrukad.* 394.
2. Högmållan. *Affigter med Guds Långmo-
dighet emot Syndare. a) De falska som syn-
dare derom hyfa. b) De rätta, som Gud
dermed pålyftar.* 408.
3. Aftronfången. *Guds vedergällande Rättfär-
dighet a) Ofelbar b) Rättvis.* 423.

Skriftenes-Språk,

Som i denna Sjunde Volume til Ingång
och Texter äro nyttjade och
förklarade.

NB. I betyder at Språket är til Ingång och
T. at det är såom Text nyttjat.

	Sid.		Sid.
		Matth. 5: 17. I.	333
Pred. B. 8: 11. T.	398.	Rom. 2: 24. I.	395.
Pfalm. 5: 8. T.	183.	2 Cor. 13: 5. I.	198.
84: 11. I.	183.	Gal. 4: 6. I.	72.
92: 5. T.	18.	2 Thessal. 1: 6, 7.	420.
105: 3. T.	3.	Ebr. 10: 24. T.	326.
116: 17. I.	56.	Col. 2: 6, 7. T.	198.
Esaiaë 61: 10. I.	3.	3: 14. I.	326
Jerem. 29: 12. T.	219.	4: 21. T.	307.
Mich. 6: 18. I.	408.	1 Joh. 5: 14. I.	219.
Nehem. 9: 5. T.	56.	2 Joh. 5: 6. I.	301.
		2 Pettr. 3: 6. T.	408
		Upp.B. 22: 12. T.	422

Re-

Register

Öfver de märkvärdigaste ämnen hvilka
uti denna

Sjunde Volumen blifvit afhandlade.

A.

Affigter, Guds, med sin
Tolmodighet emot
syndare 415.

Amen, hvad? 172.

Ande, den Helige, eller
3:dje Personen i Gud-
domen, betraktad til
sine Namn 80, Gud-
dom 84, Ämbe-
ten 137, Gåfvor 165,
och Ordning i det
Guddoml. väsendet
260. f. Nådevärknin-
gar (*Actus Gratiae*) 89,
264. såsom nödvän-
dige til syndares rädd-
ning och salighet 90.
(Se *Gud*.)

B.

Bånd, fullkomlighetenes,
Människ. emellan, kal-
las inb. Kärlek 327 ff.

Barmbertighet, om Guds,
göra syndare sig fal-
ska begrep 411.

Barns skyldighet at vör-
da och med kärlek

Hom. F. Vol. VII. Str. 4

omfatta sina Föräldrar
59.

Bedja, at rätt kunna
229, medförer härli-
ga förinåner 232.

Belöning och *Straff* i
evigheten värka, ofta
såsom mycket aflågsne,
mindre på syndarens
förbättring 306. De
som borgerl. Lagar
utfatta kunna icke
eller hålla dem i ve-
derb, helgd, utan Re-
ligionen allena 338,
ty den lärer henne
känna Gud, såsom en
stark hämnare öfver
Lagen 339. För en
uplyst Christen är å-
tankan af det som på
andra sidan om graf-
ven förestår högst vig-
tigt, och bidrager ej
litet äfven til Sam-
hålls-pligternes iakt-
tagande 358. (Se
Straff.)

G g

Bi-

- Bifall* och *Samtycke*, en Trons del. 121. des art och grund 122.
- Bot* och *Bättring*; des saliga följder 57.
- Budet* om Kärleken, det yppersta 303. ff.
- Bön*, höres af Gud 219. huru den bör vara beskaffad 222, och vi oss dertil bereda skole 221, för at erhålla de härliga fördelar som på en efter Guds vilje gjord bön följa 220, 229.

C.

Christendom, en sann, gifves icke utan inbördes kärlek 307 ff. endast under des utöfning äro vi i stånd at dämpa våra begär, kufva vår egenkärlek 318, 320.

Christus, huru han skall predikas och anammias 202 ff. (Se *Namn*, *Återlösning*, *Ämbeten*.)

D.

- Djur-Riket*, des beskaffenhet och värde 35 ff.
- Domar*, Guds Rättfärlighets, blandade med kärlek och nåd 370,

Domare i Guds och Öfverhetens stad och ställe 350, 352. böra i sina gärningar visa sin högaktning för Religionen, både deras och Lagens sårkrafte stöd. 347 f. 352.

Dygdens Lön få i detta som det tilkom. lifvet. 306.

Döpsel, des art och nytta 167.

E.

Egenskaper, Guds, gifva de Trogna rika ämnen til glädje 11. up-täckas i de skapade tingens betraktande, 22, 24 ff. och i synnerhet då Människjan betraktar sin egen varelse 41. — Ut i Guds är en härlig sammanstämmelse, såsom emellan des Godhet och Rättfärdighet, 365 ff.

Evangelium, des bemärkelse 96; förrättningar utom och med Lagen 113.

F.

Fruktan en trälaktig för Gud, bevisar ej vår lydriad 306.

Frögd

Frögd i Gudi 4 ff. huru den åtnjutes 9. och af hvilka? 13. *Förtröstan*, Tronen, hvad? 122.

Födelse, Nya, 51, 274. des bemärkelse 106, beskaffenhet och nödvändighet 107 f. värlkas af hela Treenigh. men i synnerhet af den H. Ande 109. medlet dertil 110. (Se *Ande*.)

Förbindelse, en nära är emellan kärleken til Gud och Nästan 307 ff.

Förbättringar lå väl i andel. som verldsl. saker vinna aldrig fullbordan och stadga utan motstånd 333.

Fördömselse, hvad? och hvilka den träffar? 156 f.

Förlossning, de Trognas fullkomliga 292 ff.

Förnedring, Jesu 257 ff.

Församling, hvad? 15. Guds synliga och o-synliga, Läran derom 296 ff. Des hufvud 159. — Lemmar 160 — Lågar 162 och Bruk 193, samt Beskaffenhet 168. Medlen til Församl. uppehållande och styrande 164.

Förstånd et uplyst, des värde 11.

G.

Glädje, hvad? 6. en måttelig och gudelig, tillåter den Christna Religionen 4 ff. Grunden til en sann och varaktig är Gud 8.

Godhet och Rättfärdighet sammanståmna hos Gud på det härligaste 370 ff.

Gråta, når det såges om Gud 376. Läran om Gud i gemen 239. — Om

Gud; Fadren, Förste Personen i det Guddomeliga Väsendet, samt hvilka Vålgärningar i synnerhet tilskrifvas Honom, 242 — 248. — om *Sonen*, til sine Namn 249, Person 252, Åmbeten 255. samt Förnedring och Uphøjelse 257. *Den Hel. Ande*, til sin Person 260. och Nådevårkning 265 — 285.

Gudsfruktan, en oskrymtad, medför helig förnøjelse i Gudi 13.

Gåfvor, den H. Andes 165. (Se *Ande*.)

Gärningar, med sina pri-
far en rätt Christen
sin välgörande Gud
66.

Fordklotets beskaffenhet
vitnar om Skaparens
oändeliga godhet och
prisvärda försyn 27.

H.

Helgelse, i ordningen
den 5:te af den H.
Andes Nådeverknin-
gar 283. upkommer
af Tron 129 — des
bemärkelse och art
130 uphof 131. hva-
räft och huru den sker
132; des medel 134.
frukter 135.

Hjerta, den frommas,
öfverflödar af Guds
lof 61. vårt begär
Gud til sin boning
63. samt at vår kär-
lek til honom deri-
från skall härflyta
306.

Himmelen, vårt rätta Fä-
dernesland 54.

Hus, HERRANS, hvad?
195. huru det besö-
kes 196. och med
hvad nytta 192. för-
summas och hvarför-
re? 188.

I.

Jesu Christi Tro, grun-
den til vår salighet 198.
Jesu Lidandes om-
ståndigheter 205. (Se
Christus, Namn, Å-
terlösning, Ämbeten.)

K.

Kallelse, Människjans, til
delaktighet i Jesu för-
våfvade salighet, et
ibland Guds dräpeli-
ga Vårk i Nådens ri-
ke 50. år et af den
Hel. Andes nådeverk
265 ff. des bemär-
kelse 94 och beska-
ffenhet 96.

Konungar hafva rätt til
vårdnad och kärlek af
sina underfåtare 59.
såsom af Gudi sjelf
tillsatte 349.

Kunskap, en rätt om
Gud, högst salig 13 f.
om Evang. des an-
gelägenhet och rätta
art 121.

Kyrka, allmännelig 159.

Kykogång, huru den bör
ske 190.

Kärlek, Guds til Mäni-
nskjan, föraktad, med-
förer evig olycka 378.
Vår til Gud, Öfver-
het och Föräldrar,
hurudan? 59. hvar-
uti en sann til Gud
består 303 ff. emel-
lan den och kärleken
til vår Nästa är et
nå-

nåra och nödvändigt sammanhang 307 ff. ty ingen rätt inbördes kärlek kan gifvas utan en sann Christendom 316 ff. kallas fullkomlighetens band Människjor emellan 327 ff. beskaffenheten af en rätt inb. kärlek 328.

L.

Lag, för den borgerliga är Christna Religion det säkraste stöd 334 ff. uti alt upfylte vår Frålsare under sin jordiska vandring Lagen, så väl den Cerem. som Borgerl. och Sedolagen 334, 353 f. hvarigenom vi likväl icke äre för des efterlevande fri kallade 356. Uppå den borgerl. Lagens handhavande beror hela Länders och Folkslags välstånd 337 ff. den Naturliga, uplyst och förklarad af den Christna Relig. 342 är grunden til den Borgerliga Lagen 339. Är såsom människjoförfattning ofta ofullkomlig 357.

Lif, det eviga, hvaruti det består 150. Huru och hvilka det gifves 146 f.

Lofoffer, en rättfinnig Christens 59. hembäres Gudi med hjerta 61, mun och tunga 64, samt gårningar 66.

Luft; des nytta både för alla lefvande och döda ting 26.

Lydnad för Guds ord gifves icke utan en rättsk. kärlek til honom 305.

Låran om Gud, den viktigaste af alla 239 ff. om den H. Ande 171. (Se *Ande*.)

N.

Namn, vår Frålsares 2:ne, *Jesus*, *Christus*, förklarade 249.

Nattvard, *Jesu*, des kraft och nytta 167.

Naturens trenne Riken och de märkvärdigheter, som deruti förekomma 29 ff. Såsom i Sten-29 Växt-30 och i Djur-Riket 35 ff.

Naturer, Christe begge; Låran derom utredd och förklarad 252 ff.

Nåd och *Rättsvisa*, egen-skaper, som pryda

Mänskligheten 365.
Guds emot syndare
363 f. huru den mis-
brukas 366 ff. och
hvad farliga fölger det
har 417.

Nöjen, verldliga, har
farliga fölger 16.

O.

Ogudaktige, deras Kyr-
kogång 191 f.

Omvändelsen, et Guds
Nåde-värk 51. Lagens
göromål dervid 113.

Onda, det, kan Guds
Rättfärdighet icke
jemna ostraffadt, då
det framhårdigt utöf-
vas 376.

Ord, i Guds heliga, un-
derrättas vi om Männi-
skjans fall genom A-
dam 45 och uprättelse
i Christo Jesu 46 f.
uti Guds ords hållan-
de bevise vi vår kärlek
til honom 303 ff.

P.

Plinii vitnesbörd om de
första Christnas o-
skyldiga och laglydi-
ga vandel 355.

R.

Religion, de Christnas;
dets ypperliga värde
11, värkar förmåga til

den Guddomel. Sedo-
lagens efterlefnad 336.
stadgar och gifver Bor-
gerl. Lagar ktäst 333
ff. i det han förklarar
och stadfäster Natu-
rens Lag såsom grun-
den til den borgerli-
ga 339, förbättrar och
böjer Människohjer-
tat til villig undergif-
venhet för Lagens be-
fallningar 343 ff. an-
befaller lydnad för den
Lagstiftande Magten,
348 f. hvars rättighe-
ter hon beskyddar 351,
utstakar så väl Regen-
tens som Underfåtens
skyldigheter 351, vi-
sar, uti Jesu och hans
Apostlar, härlig a
exempel af en obrott-
slig lydnad för Lagen
353, samt utstakar
Straff och Belöningar
i et tilkommande Lif,
357. At vara lika nögd
i Religions - ärendet,
(*Indifferentist.*) är vä-
deligt 200.

Rättfärdiggörelsen; Lå-
ran derom 133, 278 f.
dets fördelning 124
och grund 127 hvil-
ken den värkar 126
och hos hvilka 127.

Rättfärdighet och God-
het hos Gud förenade

370 ff. Guds veder-
gällande är både o-
felbar 423 och rätt-
vis 426.

S.

Salighets-Medel 166 och
deras utdelande 167.

Samfund, helga manna-,
hvad dermed förstås
159, 226. des *Lem-*
mar 160.

Sorg och Bedröfvelse sam-
manbindas orätt med
en sann Christendom
4. måste Guds barn
ofta vidkännas här i
i världen 15 *Synda-*
förg, hvadan? 113.

Straff, huruvida åtan-
kan af de i evigheten
förestående värka til
en syndares förbät-
tring 306. äro icke
allena mäktige at hål-
la en borgerl. Lag i
helgd 338. bidraga
dock dertil 358. (Se
Belöning.)

Syndare; Guds tolamod
och långmodighet e-
mot dem 370 ff. 401-
426.

Synda-förg hvadan den
upkommer? 113.

T.

Tacksägelse, en Christens
emot Gud både med

hjerata 61, tunga 64
och gårningar 66.

Talet tolkar hjertats be-
skaffenhet och då det
är fullt af kärlek och
vörndnad för Gud, blir
innehållet af *Talet* öf-
verflödande af Lof och
Tacksägelse 64 ff.

Tid til beredelse at skil-
jas fr. världen förme-
nar den säkre syndaren
vara nog på fotefån-
gen 306.

Tidevarf, vårt, jemfö-
res med de äldre 18.

Tolamod, Guds, med
syndare 398 ff.

Tro, en lefvande, des
art och beskaffenhet
117, 199. delar 121.

Tungan är hjertats *Tolk*
64; des *värdiga bruk*
66.

U.

Uphöjelse, Jesu 257. f.

Uplysningen, et den Hel.

Andes nådevärk 268.

des beskaffenhet

102, medel 103 vär-

kan 104 *bemärkelse*

105, och *rätta känne-*

tekn 105.

Upmuntra andra til Guds

lof och pris, anser en

rätt Christen för en

af sina angenämasse

skyldigheter 65 ff.

Up-

Upståndelse, de Dödas, Låran derom 287 ff. dets beskaffenhet 140, möjlighet 141 och visshet 143.

Utkorelsen, en af Guds dråpeliga Gärningar i Nädernes Rike 51.

V.

Vandel med en helig be- vise vi vår kärlek til Gud. 205.

Vilje, Guds, hvad? 226. Kännes af Naturen, 227 f. och Uppenbarel- sen 228. Derefter skole vi både göra och bedja, om vår Bön skall vara tack- nåmmelig 230.

Vålgärningar Guds, vår- ka olika på en gudfr. och en ogud. 63. Ska- pelsens, hvilka och hvartil de ofs förbin- da? 243. Återlösning- gens — 246 ff.

Visbet Guds framlyser i hans regering öfver Människjoflägtet 402.

Vågar Guds med Männi- skjor obegripel. 400 f.

Vårk, Guds, i Naturen, 21 upptäcka dets höga Egenskaper och Full- komligheter 22 åro sål. högst värde at kän- nas 23 ff. och så myc-

ket mer dem i Näden, utom hvilka en för- lorad lyckfahghet ej kunde återvinnas 45 - 53.

Vårkning den H. An- des 82, 88. åro vigh- ge 174 och böra ej försummas 176. hvil- ka ske i tiden och u- tom denfamma 139 f.

Å.

Återlösningens vålgär- ning 48. f. 246. ff. deruti framlyser Guds oändel. nåd och kärlek som aldraklarast. 371, 378.

Å.

Åmbeten, vår Frålfares trenne 255 ff. den hel. Andes 137. (Se *Ande.*)

Ö.

Öfverbet leder ifrån HERRAN den Aldra- högst sit ursprung 349. f. hvarföre dets lagar och befallnin- gar, såsom grundade på Guds bifall, böra åtlydas 350. skattas lycklig, som regerar i et Land där JESU Religion utöfvas i sin fulla kraft. 351.

Rv. Saarnakirj.
Homiletista

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1600

